

**MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

SPRÁVA

o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky za rok 2011

Bratislava 2012

OBSAH

1.	HLAVNÉ MAKROEKONOMICKO-DEMOGRAFICKÉ UKAZOVATELE V PODMIENKACH SR.....	6
1.1	Základné makroekonomické charakteristiky	6
1.2	Vybrané demografické ukazovatele.....	8
2	TRH PRÁCE, MZDY A PRACOVNÉ PODMIENKY	9
2.1	Trh práce.....	9
2.1.1	Vývoj ekonomickej aktivity obyvateľstva.....	9
2.1.2	Vývoj zamestnanosti.....	10
2.1.3	Vývoj nezamestnanosti	15
2.1.4	Aktívne opatrenia na trhu práce.....	29
2.2	Mzdy a pracovné podmienky.....	33
2.2.1	Mzdy	36
2.2.2	Úplné náklady práce v SR	40
2.2.3	Kolektívne vyjednávanie	43
2.2.4	Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci.....	43
3	SOCIÁLNA OCHRANA	45
3.1	Sociálne poistenie	45
3.1.1	Nemocenské poistenie	49
3.1.2	Dôchodkové poistenie	50
3.1.3	Úrazové poistenie	51
3.1.4	Garančné poistenie.....	52
3.1.5	Poistenie v nezamestnanosti	52
3.2	Dôchodkové sporenie	53
3.2.1	Starobné dôchodkové sporenie	53
3.2.2	Doplňkové dôchodkové sporenie	57
3.3	Štátna sociálna podpora	59
3.3.1	Prídavok na dieťa.....	59
3.3.2	Príplatok k prídavku na dieťa	61
3.3.3	Rodičovský príspevok	61
3.3.4	Príspevok na starostlivosť o dieťa	62
3.3.5	Príspevok pri narodení dieťaťa	63
3.3.6	Príplatok k príspevku pri narodení dieťaťa.....	63
3.3.7	Príspevok rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri a viac detí	63
3.3.8	Príspevok na pohreb	63
3.4	Sociálna pomoc.....	64
3.4.1	Dávka v hmotnej núdzi	64
3.4.2	Dotácie pre dieťa v hmotnej núdzi	68
3.4.3	Náhradné výživné	69
3.4.4	Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela	70
3.4.5	Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti	75
3.4.6	Kompenzácia sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia	77
3.4.7	Sociálne služby	85
3.4.8	Dotácie na podporu rozvoja sociálnej oblasti v pôsobnosti MPSVR SR	90
3.4.9	Európsky integrovaný systém štatistiky sociálnej ochrany (Metodika ESSPROS).....	91
3.5	Európsky sociálny fond	97

4	ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ A SOCIÁLNA KOHÉZIA	101
4.1	Peňažné príjmy a výdavky súkromných domácností.....	101
4.2	Chudoba a sociálne vylúčenie	102
4.3	Rodová rovnosť a rovnosť príležitostí.....	111
4.4	Vybrané výsledky z výskumu životných podmienok rómskych komunít.....	117
5	POROVNANIE VYBRANÝCH UKAZOVATEĽOV MEDZI KRAJINAMI EÚ V KONTEXTE STRATÉGIE EURÓPA 2020	120
	Makroekonomické prostredie.....	120
	Inteligentný a inkluzívny rast.....	121
	Zoznam príloh	125
	Príloha ku kapitole 1	129
	Príloha ku kapitole 2	133
	Príloha ku kapitole 3	155
	Príloha ku kapitole 4	197
	Príloha ku kapitole 5	211

ZOZNAM SKRATIEK

- a.s.** – akciová spoločnosť
ADDS – Asociácia doplnkových dôchodkových spoločností
AOTP – aktívne opatrenia trhu práce
APTP – aktívna politika trhu práce
APV ISOP – aplikačné programové vybavenie na podporu agend vyplácania dávok sociálnej podpory a pomoci
BSK, BSK-OP – operačný program Bratislavský samosprávny kraj
CEDEFOP – Európske centrum pre rozvoj odborného vzdelávania
CEEP – Európske centrum podnikov s verejnou účasťou a podnikov všeobecného hospodárskeho záujmu
COICOP – Klasifikácia individuálnej spotreby podľa spôsobu použitia
DDS, d.d.s. – doplnková dôchodková spoločnosť
DHN, dávka – dávka v hmotnej núdzi
DI – deinštitucionalizácia
DOP – dopytovo-orientovaný projekt
DPN – dočasná pracovná neschopnosť
DSS – dôchodková správcovská spoločnosť
EK – Európska komisia
ESF – Európsky sociálny fond
ESSPROS – Európsky systém jednotných štatistík sociálnej ochrany
ETUC – Európska federácia odborových zväzov
EU SILC – European Union Statistics on Income and Living Conditions
EÚ – Európska únia
FO - fyzická osoba
FSR – Fond sociálneho rozvoja
HDP – hrubý domáci produkt
ISCED - International Standard Classification of Education, medzinárodná norma klasifikácie vzdelávania
ISCP – Informačný systém o cene práce
ITMS – IT monitorovací systém pre štrukturálne fondy a Kohézny fond
IVPR – Inštitút pre výskum práce a rodiny
KZAM – klasifikácia zamestnaní
KZVS – kolektívna zmluva vyššieho stupňa
mil. – milión
mld. – miliarda
MO – medzinárodná organizácia
MPSVR SR - Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR ; ministerstvo
NFP – nenávratný finančný príspevok
NISD – neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam
NP – národný projekt
NR SR – Národná rada Slovenskej republiky
NRS – náhradná rodinná starostlivosť
OMK – otvorená metóda koordinácie
OP ZaSI – Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia
p. b. – percentuálny bod
PP – peňažný príspevok
PPS – purchasing power standard
RO – riadiaci orgán
RPPS - referát poradensko-psychologických služieb
SPODaSK – sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela
Správa – Správa o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky
SZČO – samostatne zárobkovo činná osoba

ŠR – štátny rozpočet

ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky

tis. – tisíc

ŤZP – ťažko zdravotne postihnutý(i)/ ťažké zdravotné postihnutie

UEAPME – Európska asociácia remesiel, malých a stredných podnikov

UoZ – uchádzač o zamestnanie

ÚPSVR – Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

úrad práce – Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny

VPM – voľné pracovné miesto

VÚC – vyšší územný celok

VZPS – výberové zisťovanie pracovných síl

WI – intenzita práce (work intensity)

ZFNP – základný fond nemocenského poistenia

ZoZ – záujemca o zamestnanie

ZP – zdravotné postihnutie

Z. z. – Zbierka zákonov

ŽM – životné minimum

ÚVOD

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „MPSVR SR“) každoročne pripravuje a predkladá na rokovanie vlády Slovenskej republiky (ďalej aj vlády SR), Hospodárskej a sociálnej rady Slovenskej republiky a Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre sociálne veci Správu o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky (ďalej len „správa“) za predchádzajúci kalendárny rok. Jej cieľom je informovať o stave a vývoji sociálnej situácie obyvateľstva na Slovensku na základe sociálno-ekonomických ukazovateľov, získaných zo štátnych štatistických zisťovaní, administratívnych zdrojov údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a Sociálnej poisťovne.

Prvá kapitola správy poskytuje stručný prehľad o základných ukazovateľoch makroekonomického prostredia a demografického vývoja v Slovenskej republike za rok 2011.

Druhá kapitola hodnotí legislatívne zmeny v roku 2011 v oblasti služieb zamestnanosti, pracovnoprávných vzťahov, verejnej a štátnej služby a sociálneho dialógu, zameriava sa na vývoj na trhu práce z agregovaného a zo štrukturálneho hľadiska, sumarizuje jednotlivé nástroje aktívnej politiky trhu práce (APTP), mzdový vývoj a pracovné podmienky v rámci kolektívneho vyjednávania a bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Súčasťou tejto časti správy je aj analýza úplných nákladov práce.

Tretia kapitola zahŕňa hlavné formy, stav a zmeny v systéme sociálnej ochrany v roku 2011. Zaoberá sa medziročným porovnaním a analýzou jednotlivých prvkov sociálneho poistenia, dôchodkového sporenia, systému štátnej sociálnej podpory a sociálnej pomoci. Podáva informáciu o dotáciách, poskytovaných v pôsobnosti MPSVR SR a tiež informácie o Operačnom programe Zamestnanosť a sociálna inklúzia v programovom období 2007-2013, podporovaných z Európskeho sociálneho fondu. Kapitola obsahuje aj výstupy Európskeho integrovaného systému jednotných štatistík sociálnej ochrany (ESSPROS), jedného zo základných nástrojov štatistického sledovania o systémoch, súčasnom stave a rozvoji sociálnej ochrany v členských štátoch Európskej únie (ďalej aj EÚ).

Náplň štvrtej kapitoly tvoria dostupné údaje o peňažných príjmoch a výdavkoch súkromných domácností zo štatistických zdrojov Štatistického úradu SR. Správa je obohatená o stručné vyhodnotenie národných indikátorov chudoby a sociálneho vylúčenia. Zahŕňa aj súhrnné zistenia o stave rodovej rovnosti na Slovensku za rok 2011 a vybrané výsledky z výskumu životných podmienok rómskych komunít.

Obsahom piatej kapitoly je porovnanie vybraných ukazovateľov medzi krajinami EÚ v kontexte stratégie Európa 2020, ktorá stanovuje hlavné ciele EÚ v nadväznosti na Lisabonskú stratégiu.

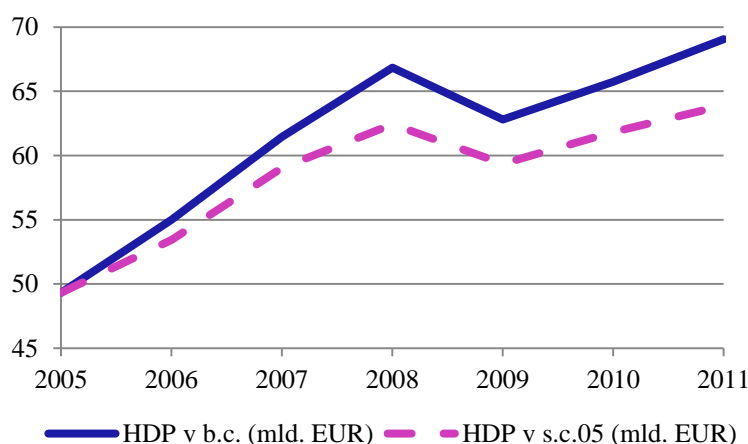
1. HLAVNÉ MAKROEKONOMICKO-DEMOGRAFICKÉ UKAZOVATELE V PODMIENKACH SR

1.1 Základné makroekonomické charakteristiky¹

V roku 2011 pokračovalo mierne zlepšovanie makroekonomickej situácie, ktoré sa konečne prejavilo aj na trhu práce. Reálny hrubý domáci produkt rástol a zvyšovala sa i produktivita práce. Situácia na trhu práce bola priaznivejšia ako v predchádzajúcom roku, po dvojročnom zhoršovaní hlavných ukazovateľov zamestnanosť medziročne vzrástla a nezamestnanosť klesla. Vyšší nárast spotrebiteľských cien, ako bol nárast miezd, mal za následok pokles priemernej reálnej mzdy.

Hrubý domáci produkt (HDP) sa medziročne zvýšil podľa spresneného odhadu v stálych cenách na základe metodiky ESNÚ 95 o 3,3 %. Tempo medziročného rastu sa zmiernilo o 0,9 p. b. V bežných cenách vzrástlo HDP na 69,06 mld. €, čo je o 5 % viac ako v roku 2010.

Graf 1.1 Vývoj hrubého domáceho produktu v bežných a stálych cenách

Zdroj: ŠÚ SR

Medziročný rast hrubého domáceho produktu najviac ovplyvnilo reálne zvýšenie zahraničného dopytu o 10,8 %, dovoz výrobkov a služieb stúpol o 4,5 %. Domáci dopyt klesol o 1,5 % a jeho zníženie ovplyvnil pokles tvorby hrubého kapitálu o 2,7 % (tvorba hrubého fixného kapitálu rástla o 5,7 %), pokles konečnej spotreby verejnej správy o 3,5 % a pokles konečnej spotreby domácností o 0,4 %. Konečná spotreba neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam vzrástla v stálych cenách o 1,2 %. Podľa produkcie k tvorbe HDP najviac prispel rast pridanej hodnoty v odvetví priemyselnej výroby (o 15 %). Celková hrubá produkcia reálne vzrástla o 5,1 %, medzispotreba o 6,4 %, pridaná hodnota o 3 % a objem čistých daní z produktov o 6,4 %.

Produktivita práce² sa medziročne zvýšila reálne o 0,8 % a nominálne o 2,5 %. Dynamika rastu produktivity práce však bola nižšia ako v predchádzajúcom roku.

Medziročná **miera inflácie** dosiahla za rok 2011 v priemere 3,9 %, čo znamená, že oproti predchádzajúcemu roku sa zvýšila o 2,9 p. b. Medziročný rast spotrebiteľských cien sa v jednotlivých štvrtrokoch roka 2011 postupne zrýchľoval. Jadrová inflácia sa v priemere za rok zvýšila o 1,1 p. b. na 2,3 % najmä v súvislosti s rastom cien potravín o 5,3 %. Čistá inflácia zvýšila medziročne dynamiku svojho rastu o 0,6 p. b. na 1,5 %. Index spotrebiteľských cien za nízkopříjmové domácnosti v priemere za rok 2011 medziročne vzrástol o 4,4 %. Priemerná inflácia meraná podľa harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien za rok 2011 dosiahla 4,1 % na Slovensku a 3,1 % v priemere za EÚ 27.

Celkovú úroveň cien v štruktúre individuálnej spotreby podľa klasifikácie individuálnej spotreby podľa účelu (COICOP) najviac ovplyvnili rast cien za potraviny a nealkoholické nápoje (o 6,1 %)

¹ podľa: Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v roku 2011, Štatistický úrad SR 2012

² podľa metodiky národných účtov, ide o podiel HDP a počtu zamestnancov v ekonomike podľa domáceho konceptu ESNÚ 95

a rast cien za bývanie, vodu, elektrinu, plyn a iné palivá (o 5 %). Výrazne rástli aj ceny v doprave (o 6,9 %) a v oblasti vzdelávania (o 5 %). V priemere za rok sa znížili iba ceny za nábytok, vybavenie domácnosti a bežnú údržbu bytu (o 3,5 %).

Situácia na **trhu práce** poznačená znížením ekonomickej výkonnosti krajiny v dôsledku ekonomickej krízy sa v roku 2011 mierne zlepšila. Celková **zamestnanosť**³ po dvojročnom poklese v roku 2011 medziročne vzrástla, a to o 1,5 % na 2 351,4 tis. osôb. Zvýšenie ovplyvnil hlavne rast počtu zamestnancov o 1,6 % na 1 977,5 tis., z odvetvového hľadiska to bol najmä rast v oblasti priemyslu a priemyselnej výroby, v ktorej pracuje viac ako štvrtina všetkých pracujúcich. Počet podnikateľov spolu vzrástol o 5,4 tis. na 372,4 tis. osôb najmä v dôsledku rastu počtu podnikateľov bez zamestnancov (o 5,9 tis. na 290,3 tis.), počet podnikateľov so zamestnancami klesol o 0,6 tis. osôb (na 82,1 tis. osôb). Miera zamestnanosti⁴ sa medziročne zvýšila o 0,7 p. b. na 59,5 %, pričom u mužov sa zvýšila viac ako u žien. Nezamestnanosť po dvojročnom raste mierne poklesla. V priemere za rok 2011 sa počet nezamestnaných (podľa VZPS) medziročne znížil o 5,4 % na 367,9 tis. osôb. Miera nezamestnanosti klesla o 0,9 p. b. na 13,5 %. Zníženie nezamestnanosti sprevádzal v roku 2011 mierny rast ponuky voľných pracovných miest. Ich počet sa v priemere za rok medziročne zvýšil o 5,5 % na 14 165.

Priemerná mesačná nominálna mzda⁵ zamestnanca v hospodárstve sa v priemere za rok 2011 medziročne zvýšila o 2,2 % na 786 €. Po zohľadnení vývoja spotrebiteľských cien reálna mzda klesla o 1,6 %. Štrukturálne hlbšie porovnanie makroekonomických ukazovateľov ako aj porovnanie v medzinárodnom meradle je uvedené v nasledujúcich kapitolách správy.

Bežné príjmy domácností⁶ medziročne nominálne vzrástli o 3 %. Z celkového objemu 58 139,9 mil. € najväčšiu časť tvorili odmeny zamestnancov (27 095,1 mil. €). Hrubý zmiešaný dôchodok dosiahol 17 357,2 mil. €, sociálne dávky⁷ 9 598 mil. €, ostatné bežné transfery 2 234,9 mil. € a dôchodky z majetku (príjmové) 1 854,5 mil. €. Nominálny nárast bežných príjmov domácností najviac ovplyvnili odmeny zamestnancov, ktoré sa medziročne zvýšili o 2,8 % a rast hrubého zmiešaného dôchodku o 5,3 %. Vzrástli aj príjmy z dôchodku z majetku (o 1,7 %), mierny úbytok bol zaznamenaný iba pri príjmoch zo sociálnych dávok, a to o 0,7 %.

Bežné výdavky domácností⁸ dosiahli 15 016 mil. € a v porovnaní s rokom 2010 nominálne vzrástli o 3,1 %. Rast bežných výdavkov súvisel najmä so zvýšením bežných daní z dôchodkov, majetku atď. (o 7,4 %), sociálnych príspevkov (o 2,9 %) a výdavkových dôchodkov z majetku (o 3,9 %). Po uhradení bežných výdavkov ostal domácnostiam na ďalšie použitie hrubý disponibilný dôchodok vo výške 43 123,9 mil. €, ktorý sa medziročne zvýšil o 2,9 %.

Z hrubého disponibilného dôchodku použili domácnosti na konečnú spotrebu 39 018,4 mil. €, zvyšok smeroval do hrubých úspor, ktoré tvorili 5 126,1 mil. €. Konečná spotreba domácností vzrástla nominálne o 3,4 % a hrubé úspory klesli o 0,1 %. Miera hrubých úspor (podiel hrubých úspor na hrubom disponibilnom dôchodku) klesla o 0,3 p. b. na 11,9 %. Domácnosti v roku 2011 vynaložili viac finančných prostriedkov najmä na rozličné tovary a služby (o 7,8 %), na bývanie, vodu, elektrinu, plyn a iné palivá (o 4,7 %), na vzdelávanie (o 4,7 %), na dopravu (o 3,7 %) a na potraviny a nealkoholické nápoje (o 3,6 %). Okrem mierneho poklesu výdavkov na nábytok, bytové zariadenia a bežnú údržbu bytu (o 0,5 %) a na poštu a telekomunikácie (o 0,2 %), vzrástli výdavky vo všetkých oblastiach spotreby. Z hľadiska podielu tvorili najväčšiu časť súkromnej spotreby výdavky na bývanie 26,1 % a nákupy potravinárskeho tovaru 18 %.

V priebehu roka 2011 sa začala výstavba 12 740 bytov, dokončilo sa 14 608 a ku koncu decembra bolo rozostavaných 64 734 bytov. Ubudlo spolu 1 226 bytov, z toho asanáciou 1 085 bytov. V porovnaní s rokom 2010 sa počet rozostavaných bytov znížil o 2,8 % a dokončených bytov o 14,5 %. Počet začatých bytov sa medziročne znížil o 21,4 %.

Makroekonomické ukazovatele sú zhrnuté v prílohe ku kapitole 1.

³ podľa Výberového zisťovania pracovných síl

⁴ podľa Výberového zisťovania pracovných síl, vo vekovej skupine 15 – 64 ročných

⁵ podľa štvrtročného štatistického výkazníctva

⁶ podľa metodiky ESNÚ 95, predbežné údaje

⁷ okrem naturálnych sociálnych transferov

⁸ podľa metodiky ESNÚ 95, predbežné údaje

1.2 Vybrané demografické ukazovatele

V roku 2011 sa podľa údajov Štatistického úradu SR (ŠÚ SR) v Slovenskej republike narodilo 60 813 živých detí (o 403 viac ako v roku 2010) a zomrelo 51 903 osôb (o 1 542 menej ako v roku 2010).

Uzavretých bolo 25 621 manželstiev a rozviedlo sa 11 102 manželských dvojíc. V porovnaní s rokom 2010 bol počet sobášov vyšší o 206 a počet rozvodov nižší o 913. Na 100 uzavretých manželstiev pripadlo 43,3 rozvodov. Tieto údaje potvrdili doterajší kolísavý trend vývoja sobášnosti. V prípade rozvodovosti ide o pokračovanie v miernom príbrzdovaní dlhodobého rastúceho trendu.

V dôsledku zvýšenia pôrodnosti a zníženia úmrtnosti sa prirodzený prírastok obyvateľstva v roku 2011 v porovnaní s rokom 2010 zvýšil o 1 945 osôb. Nižší oproti roku 2010 bol v roku 2011 migračný prírastok (o 471 osôb). Zahranicnou migráciou získala Slovenská republika 2 966 osôb, pričom sa prisťahovalo 4 829 osôb a vystažovalo 1 863 osôb. Celkový prírastok obyvateľstva sa však zvýšil o 1 528 osôb na 11 876 osôb.

K 31. decembru 2011 mala Slovenská republika 5 404 322 obyvateľov. Podiel žien na celkovom počte obyvateľstva tvoril 51,3 %.

Tab. 1.1 Prírastky obyvateľstva SR v rokoch 2010 a 2011

Rok	Živonarodení	Zomretí	Prirodzený prírastok	Migračné saldo	Celkový prírastok
2010	60 410	53 445	6 965	3 383	10 348
2011	60 813	51 903	8 910	2 966	11 876

Zdroj: ŠÚ SR

2 TRH PRÁCE, MZDY A PRACOVNÉ PODMIENKY

2.1 Trh práce

2.1.1 Vývoj ekonomickej aktivity obyvateľstva

Priemerný počet **ekonomicke aktívnych obyvateľov** SR v roku 2011 medziročne vzrástol o 12,8 tis. osôb, resp. o 0,5 % na 2 719,3 tis. osôb, čo súviselo so zvýšením počtu ekonomicke aktívnych mužov (o 17,6 tis. osôb, resp. o 1,2 %). Počet ekonomicke aktívnych žien za rovnaké obdobie poklesol o 4,9 tis. osôb na 1 204,3 tis. osôb, resp. o 0,4 %. Nadväzne na uvedený vývoj sa podiel ekonomicke aktívnych žien na celkovom počte ekonomicke aktívnych obyvateľov mierne medziročne znížil (zo 44,7 % na 44,3 %).

V štruktúre ekonomicke aktívnych obyvateľov medziročne vzrástol priemerný počet pracujúcich osôb (o 33,9 tis. osôb na 2 351,4 tis. osôb, resp. o 1,5 %) a na druhej strane medziročne poklesol priemerný počet nezamestnaných (o 21,1 tis. osôb, resp. o 5,4 %). Z celkového priemerného počtu ekonomicke aktívnych obyvateľov bolo 86,5 % pracujúcich (85,6 % v roku 2010) a 13,5 % nezamestnaných (14,4 % v roku 2010).

V rámci celkového počtu obyvateľov vo veku 15 a viac rokov bolo 40,9 % ekonomicke neaktívnych (v roku 2010 ich bolo 41,0 %). V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa počet ekonomicke neaktívnych osôb znížil o 2,7 tis. osôb na 1 885,5 tis. osôb.

Štruktúra ekonomicke neaktívnych obyvateľov vo veku 15 a viac rokov sa v porovnaní s rokom 2010 výrazne nezmenila. Najvyšší podiel mali dôchodcovia poberajúci starobný alebo invalidný dôchodok (56,0 %, v roku 2010 to bolo 55,9 %) a študenti a učni (28,3 %, v roku 2010 to bolo 28,4 %).

Celková **miera ekonomickej aktivity** obyvateľov vo veku 15 a viac rokov dosiahla úroveň 59,1 %, pričom v porovnaní s rokom 2010 (59,0 %) sa takmer nezmenila. Z hľadiska pohlavia sa miera ekonomickej aktivity mierne znížila u žien (zo 50,8 % na 50,5 %), zatiaľ čo u mužov sa zvýšila (z 67,8 % na 68,4 %).

Miera ekonomickej aktivity medziročne poklesla najviac v 5-ročnej vekovej skupine 20-24 rokov a 35-39 rokov, a to najmä u žien, a na druhej strane najviac vzrástla vo vekových skupinách 50-59 rokov.

Výrazne nadpriemerná celková miera ekonomickej aktivity (nad 80 %) bola vo všetkých päťročných vekových skupinách vo veku od 25 do 54 rokov, najmä v dôsledku vysokej miery ekonomickej aktivity mužov v uvedených vekových skupinách. U žien dosiahla miera ekonomickej aktivity hodnotu nad 80 % iba vo vekových skupinách od 35 do 54 rokov.

Miera ekonomickej aktivity mladých vo veku 15-24 rokov dosiahla v roku 2011 úroveň 30,2 % (37,4 % muži a 22,8 % ženy) a medziročne sa znížila o 0,8 p. b. (v roku 2010 o 0,4 p. b.). Tento pokles súvisel s nižšou mierou ekonomickej aktivity mladých žien (25,5 % v roku 2010, 22,8 % v roku 2011), kým miera ekonomickej aktivity mladých mužov sa zvýšila (z 34,9 % v roku 2010 na 37,4 % v roku 2011).

Miera ekonomicke aktívnych starších osôb vo veku 55-64 rokov medziročne vzrástla o 0,8 p. b. (z 45,2 % v roku 2010 na 46,0 % v roku 2011). Rast miery ekonomickej aktivity v uvedenej vekovej skupine bol zaznamenaný tak u mužov (56,5 % v roku 2010, 58,9 % v roku 2011), ako aj u žien (32,4 % v roku 2010, 34,6 % v roku 2011).

**Tab. 2.1 Miera ekonomickej aktivity obyvateľov 15+ podľa veku a pohlavia
(priemer za rok v %)**

Veková skupina	Spolu		Muži		Ženy	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Spolu	59,0	59,1	67,8	68,4	50,8	50,5
15 – 19 rokov	6,3	6,5	6,9	7,8	5,7	5,2
20 – 24 rokov	52,7	50,5	62,1	62,6	42,8	37,8
25 – 29 rokov	81,7	80,8	93,3	91,8	69,6	69,2
30 – 34 rokov	83,5	83,4	95,1	96,1	71,5	70,2
35 – 39 rokov	90,4	88,8	95,3	96,2	85,4	81,0
40 – 44 rokov	92,4	92,3	94,0	94,3	90,8	90,3
45 – 49 rokov	90,4	91,1	91,6	92,4	89,3	89,7
50 – 54 rokov	85,1	87,8	87,7	89,5	82,5	86,2
55 – 59 rokov	65,5	67,3	81,0	81,0	51,3	54,8
60 – 64 rokov	18,0	18,9	30,0	29,5	8,0	10,0
65 a viac rokov	1,6	1,8	2,6	2,9	1,1	1,2

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Z hľadiska vzdelania najvyššiu mieru ekonomickej aktivity dosiahli osoby s vyšším odborným vzdelaním. Rast miery ekonomickej aktivity zaznamenali takmer všetky vzdelanostné skupiny (okrem skupiny osôb s učňovským vzdelaním s maturitou a s vysokoškolským vzdelaním). Najvýraznejšie zvýšenie miery ekonomickej aktivity zaznamenali osoby s vyšším odborným vzdelaním.

**Tab. 2.2 Miera ekonomickej aktivity obyvateľov vo veku 15 - 64 rokov podľa stupňa
dosiahnutého vzdelania v roku 2011**

Stupeň vzdelania	Spolu	v %		medziročná zmena v p. b.		
		Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Spolu	68,9	76,7	61,0	2,7	2,7	2,3
v tom vzdelanie:						
Základné	26,3	29,7	23,6	2,6	1,7	3,0
Učňovské	77,3	84,5	66,0	2,1	2,2	1,9
Stredné (bez maturity)	83,2	91,8	70,8	1,6	0,1	2,3
Učňovské s maturitou	84,0	92,7	71,5	-3,8	0,7	-10,6
Úplné stredné všeobecné	47,1	50,0	45,5	3,0	2,4	3,4
Úplné stredné odborné	78,7	87,0	71,3	1,3	2,6	0,1
Vyššie odborné	84,7	85,1	84,5	12,0	6,6	14,4
Vysokoškolské	81,3	87,4	76,4	-0,5	0,1	-0,9
Bez školského vzdelania	3,6	6,9	-	1,8	2,2	-

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

2.1.2 Vývoj zamestnanosti

2.1.2.1 Zamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl (VZPS)

Celková zamestnanosť sa v priemere za rok 2011 zvýšila o 33,9 tis. osôb, resp. o 1,5 % na 2 351,4 tis. osôb. Z hľadiska postavenia v zamestnaní sa zvýšil tak počet zamestnancov, ako aj počet podnikateľov. Počet zamestnancov medziročne vzrástol o 30,4 tis. osôb, resp. o 1,6 % na 1 977,5 tis. osôb, počet podnikateľov o 5,4 tis. osôb, resp. o 1,5 % na 372,4 tis. Zvýšil sa však len počet podnikateľov bez zamestnancov o 5,9 tis. osôb, resp. 2,1 %, kým počet podnikateľov so zamestnancami poklesol o 0,6 tis. osôb, resp. o 0,7 %.

Z celkového počtu pracujúcich SR v roku 2011 **pracovalo v zahraničí** 116,5 tis. osôb (išlo o krátkodobú zamestnanosť, t. j. osoby, ktoré pracovali v zahraničí po dobu do jedného roku). Počet pracujúcich v zahraničí sa medziročne znížil o 10,2 tis. osôb, resp. o 8,1 %, čo sa prejavilo aj

v poklese ich podielu na celkovej zamestnanosti SR o 0,5 p. b. na 5 %. Najviac osôb, ktoré si našli prácu v zahraničí, bolo z Prešovského a Nitrianskeho kraja. Z európskych krajín pracovali slovenskí občania najmä v Českej republike a v Rakúsku. Medzi migrantmi prevládali pracujúci v stavebníctve (29,8 %) a v priemyselných odvetviach (28,2 %).

Tab. 2.3 Vývoj zahraničnej pracovnej migrácie podľa krajov

Kraj	Pracujúci v zahraničí (v tis. osôb)		Index 2011/2010	Podiel na SR (v %)	Podiel pracujúcich v zahraničí na celkovej zamestnanosti SR, resp. kraja (v %)
	2010	2011		2011	2011
SR spolu	126,7	116,5	91,9	100,0	5,0
v tom z kraja:					
Bratislavského	3,1	4,4	141,9	3,8	1,3
Trnavského	5,1	4,2	80,8	3,6	1,6
Trenčianskeho	11,1	11,3	101,8	9,7	4,2
Nitrianskeho	28,2	23,8	84,4	20,4	7,7
Žilinského	20,8	16,6	79,8	14,2	5,7
Banskobystrického	10,4	11,7	112,5	10,0	4,3
Prešovského	32,0	32,9	102,8	28,3	10,5
Košického	16,1	11,7	72,7	10,0	4,0

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Z hľadiska pohlavia bol rast počtu pracujúcich výraznejší u mužov (o 2,0 %) ako u žien (o 0,8 %).

Z hľadiska veku rast zamestnanosti zaznamenali všetky 5-ročné vekové skupiny nad 35 rokov. Na druhej strane pokles zamestnanosti bol zaznamenaný vo všetkých 5-ročných vekových skupinách do 34 rokov.

V roku 2011 pokračovala tendencia rastu podielu **zamestnancov pracujúcich na kratší pracovný čas**. Možnosť práce na kratší pracovný čas využilo v roku 2011 v priemere 4,7 % z celkového počtu zamestnancov (v roku 2010 to bolo 4,4 %). Podiel zamestnancov na kratší pracovný čas sa v roku 2011 zvýšil len u žien (z 5,7 % v roku 2010 na 6,2 %), kým podiel mužov zostal na úrovni roku 2010, t. j. 3,3 %.

Tab. 2.4 Pracujúci podľa veku v roku 2011 (priemer za rok)

Ukazovateľ	Počet pracujúcich (v tis. osôb)	Podiel na SR (v %)	Index 2011/2010
Spolu	2 351,4	100	101,5
v tom veková skupina:			
15 - 19 rokov	7,5	0,3	83,3
20 - 24 rokov	145,9	6,2	94,6
25 - 29 rokov	303,0	12,9	97,9
30 - 34 rokov	343,3	14,6	99,8
35 - 39 rokov	341,4	14,5	104,9
40 - 44 rokov	298,0	12,7	101,2
45 - 49 rokov	311,1	13,2	101,3
50 - 54 rokov	304,3	12,9	102,3
55 - 59 rokov	231,0	9,8	106,0
60 - 64 rokov	53,9	2,3	111,4
65 a viac rokov	12,1	0,5	117,5

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Vývoj zamestnanosti **podľa vzdelania** poukazuje na prepojenie úrovne vzdelania s uplatnením sa na trhu práce. V porovnaní s rokom 2010 poklesol počet pracujúcich s učňovským a úplným stredným odborným vzdelaním, ktorí tvoria najvýraznejší podiel na celkovej zamestnanosti. Na druhej strane najintenzívnejší rast zaznamenala zamestnanosť v skupine osôb s vyšším odborným vzdelaním.

Tab. 2.5 Pracujúci podľa vzdelania v roku 2011 (priemer za rok)

Ukazovateľ	Počet pracujúcich (v tis. osôb)	Podiel na SR (v %)	Index 2011/2010
Spolu	2 351,4	100,0	101,5
v tom vzdelanostná skupina:			
Základné	91,6	3,9	100,2
Učňovské	680,1	28,9	97,6
Stredné (bez maturity)	59,7	2,5	107,8
Učňovské s maturitou	105,5	4,5	129,1
Úplné stredné všeobecné	102,1	4,3	103,5
Úplné stredné odborné	808,1	34,4	97,6
Vyššie odborné	34,2	1,5	213,8
Vysokoškolské	470,1	20,0	104,5
Bez vzdelania	0,0	0,0	0,0

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Z regionálneho hľadiska medziročný pokles počtu pracujúcich zaznamenali len kraje na východe Slovenska. Ostatné kraje zaznamenali medziročný rast zamestnanosti v rozsahu od 0,2 % (Trenčiansky kraj) do 3,9 % (Bratislavský kraj).

Tab. 2.6 Pracujúci podľa krajov v roku 2011 (priemer za rok)

Kraj	Počet pracujúcich (v tis. osôb)	Podiel na SR (v %)	Index 2011/2010
SR Spolu	2 351,4	100,0	101,5
v tom:			
Bratislavský	333,8	14,2	103,9
Trnavský	268,4	11,4	100,3
Trenčiansky	271,1	11,5	100,2
Nitriansky	307,4	13,1	103,1
Žilinský	290,6	12,4	101,5
Banskobystrický	273,5	11,6	103,2
Prešovský	313,2	13,3	99,5
Košický	293,6	12,5	99,9

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Medziročný rast zamestnanosti sa prejavil v mierne vyššej miere zamestnanosti osôb vo veku 20-64 rokov, ktorá v porovnaní s rokom 2010 vzrástla o 0,4 p. b. na 65,1 % (v roku 2010 bol zaznamenaný jej medziročný pokles o 1,7 p. b.). Zatiaľ čo miera zamestnanosti žien vo veku 20-64 rokov v roku 2011 sa medziročne takmer nezmenila (57,5 % v roku 2010, 57,6 % v roku 2011), miera zamestnanosti mužov v rovnakej vekovej skupine poklesla o 0,8 p. b. (zo 71,9 % v roku 2010 na 71,1 %).

Najvyššiu špecifickú mieru zamestnanosti dosiahli 5-ročné vekové skupiny od 40 do 49 rokov (viac ako 80 %). U mužov špecifickú mieru zamestnanosti 80 % a viac dosiahli všetky 5-ročné vekové skupiny vo veku od 30 do 54 rokov, u žien bola špecifická miera zamestnanosti na úrovni 80 % a viac v 5-ročných vekových skupinách od 35 do 49 rokov.

V porovnaní s rokom 2010 poklesla miera zamestnanosti vo všetkých 5-ročných vekových skupinách od 15 do 39 rokov, čo môže súvisieť aj s vyšším počtom osôb v príprave na povolanie, ako

aj s vyšším počtom osôb na rodičovskej dovolenke. Ostatné 5-ročné vekové skupiny obyvateľov zaznamenali medziročný rast miery zamestnanosti.

Špecifická miera zamestnanosti mladých ľudí (vo veku 15-24 rokov) dosiahla celkovú priemernú úroveň 20,2 %, u mužov 25,0 % a u žien 15,1 %. V porovnaní s rokom 2010 sa znížila o 0,4 p. b., pričom tento pokles bol miernejší ako v predchádzajúcich rokoch (v roku 2009 to bolo 3,5 p. b., v roku 2010 to bolo 2,2 p. b.).

Špecifická miera zamestnanosti starších (vo veku 55-64 rokov) dosiahla úroveň 41,4 % (52,6 % u mužov a 31,5 % u žien) a oproti predchádzajúcemu roku sa zvýšila o 0,8 p. b. (v roku 2010 o 1,0 p. b.). Vývoj u mužov a u žien bol rozdielny, keďže miera zamestnanosti mužov v tejto vekovej skupine sa medziročne znížila o 1,6 p. b. (v roku 2010 pokles o 0,9 p. b.), kým miera zamestnanosti starších žien sa zvýšila o 2,7 p. b. a v roku 2010 jej rast predstavoval 2,6 p. b. (príloha ku kapitole 2, tab. č. 1).

Z hľadiska vzdelania najvyššiu špecifickú mieru zamestnanosti dosahovala skupina obyvateľov s vyšším odborným vzdelaním. Vysoko nadpriemernú úroveň miery zamestnanosti (nad 70 %) mali aj osoby s úplným stredným odborným a vysokoškolským vzdelaním. Naopak, najnižšia (15,2 %) bola špecifická miera zamestnanosti osôb so základným vzdelaním (príloha ku kapitole 2, tab. č. 1).

V porovnaní s rokom 2010 bola miera zamestnanosti v roku 2011 vyššia vo všetkých vzdelanostných skupinách s výnimkou osôb s vysokoškolským vzdelaním (pokles o 2,0 p. b., zo 78,6 % v roku 2010 na 76,6 %). Najvýraznejší medziročný rast miery zamestnanosti zaznamenala skupina obyvateľov s vyšším odborným vzdelaním (o 12,3 p. b.).

V rámci jednotlivých regiónov najvyššia miera zamestnanosti obyvateľov vo veku 20-64 rokov bola v Bratislavskom kraji (75,4 %). Na druhej strane najnižšiu mieru zamestnanosti obyvateľov vo veku 20-64 rokov mal Košický kraj (58,2 %). V porovnaní s rokom 2010 sa miera zamestnanosti vo veku 20-64 rokov zvýšila v štyroch krajoch (Bratislavskom, Nitrianskom, Banskobystrickom, Žilinskom) a naopak, v dvoch krajoch (Prešovskom a Košickom) sa znížila. V dvoch krajoch zostala na úrovni roku 2010 (Trenčiansky kraj), resp. nepatrne sa znížila (Trnavský kraj).

V porovnaní s rokom 2010 sa rozdiel medzi najvyššou a najnižšou mierou zamestnanosti vo veku 20-64 rokov v jednotlivých krajoch zvýšil (14,9 p. b. v roku 2010, 17,2 p. b. v roku 2011).

**Tab. 2.7 Miera zamestnanosti vo veku 20 - 64 rokov podľa krajov v roku 2010 a 2011
(priemer za rok v %)**

	Miera zamestnanosti vo veku 20 - 64 rokov		Zmena 2011/2010 (v p. b.)
	rok 2010	rok 2011	
SR spolu	64,7	65,1	0,4
v tom:			
Bratislavský	73,6	75,4	1,8
Trnavský	70,5	70,4	-0,1
Trenčiansky	67,5	67,5	0,0
Nitriansky	63,4	65,1	1,7
Žilinský	62,9	63,3	0,4
Banskobystrický	61,3	62,9	1,6
Prešovský	61,9	60,9	-1,0
Košický	58,7	58,2	-0,5

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

2.1.2.2 Zamestnanosť podľa štatistického výkazníctva

Podľa údajov ŠÚ SR z podnikového výkazníctva v hospodárstve SR bolo v roku 2011 v priemere zamestnaných 2 192,5 tis. osôb, čo bolo o 1,9 %, resp. o 40,6 tis. osôb viac ako v roku 2010.

Pokiaľ ide o **odvetvovú štruktúru**, z celkového počtu zamestnaných osôb SR v roku 2011 pracovalo v pôdohospodárstve 4,4 % (v roku 2010 to bolo rovnako 4,4 %), v priemysle 22,8 % (22,3 % v roku 2010), v stavebníctve 7,9 % (v roku 2010 to bolo 8,3 %) a v sektore služieb 64,9 % (65,0 % v roku 2010). V rámci sektora služieb najväčšiu váhu na celkovej zamestnanosti malo odvetvie veľkoobchod

a maloobchod (17,1 %). V porovnaní s rokom 2010 významnejšie poklesol podiel pracujúcich v stavebníctve o 0,5 p. b. a zároveň sa o 0,5 p. b. zvýšil podiel zamestnaných v priemysle.

V roku 2011 došlo k výraznejším posunom v štruktúre zamestnanosti podľa veľkosti podnikov v kategórii malých i veľkých podnikov. Kým podniky s 10-49 zamestnancami zamestnávali o 17,9 % viac zamestnancov ako pred rokom (t. j. 354 466 osôb), zamestnanosť v mikropodnikoch do 10 zamestnancov sa medziročne znížila o 16,2 % (na 154 030 osôb). V kategórii veľkých podnikov podniky s 250-499 zamestnancami zamestnávali o 5,0 % menej zamestnancov ako pred rokom (t. j. 140 185 osôb), zatiaľ čo zamestnanosť v podnikoch s 500-999 zamestnancami sa medziročne zvýšila o 12,6 % (na 138 379 osôb). Situácia v stredných (50-249 zamestnancov) a veľkých podnikoch nad 1000 zamestnancov bola relatívne stabilná, keď zamestnávali iba mierne vyšší počet osôb ako pred rokom. Malé a stredné podniky vrátane živnostníkov sa v roku 2011 podieľali na celkovej zamestnanosti SR 70,7 % (70,5 % v roku 2010), (príloha ku kapitole 2, tab. č. 2).

Ku koncu roku 2011 ŠÚ SR registroval 402 325 fyzických osôb - podnikateľov, v tom bolo 375 722 živnostníkov (fyzické osoby bez zamestnancov), 19 069 osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a 7 534 samostatne hospodáriacich roľníkov. V porovnaní s rokom 2010 sa ich celkový počet znížil o 7 983 osôb najmä v dôsledku nižšieho počtu živnostníkov (o 8 480 osôb). Klesol aj počet samostatne hospodáriacich roľníkov (o 194 osôb). Počet osôb podnikajúcich formou slobodných povolanií sa zvýšil o 691. Z odvetvového hľadiska bol počet živnostníkov medziročne nižší takmer vo všetkých odvetviach, s výnimkou informácií a komunikácie a dopravy a skladovania, kde ich počet oproti rovnakému obdobiu predchádzajúceho roka vzrástol. Najviac živnostníkov podnikalo v obchode (27,0 %), stavebníctve (23,0 %) a v priemyselnej výrobe (16,1 %).

V roku 2011 bolo podľa údajov ŠÚ SR 31 459 zamestnancov so zdravotným postihnutím, t. j. 2,4 % z celkového priemerného počtu zamestnancov v SR (údaje z podnikového výkazníctva, bez malých organizácií do 19 zamestnancov, ktoré majú ročnú produkciu nižšiu ako 5 mil. €). Oproti roku 2010 sa ich počet zvýšil o 18,8 % (o 4 968 osôb). Podiel zamestnancov so zdravotným postihnutím na celkovej zamestnanosti vzrástol oproti predchádzajúcemu roku o 0,3 p. b..

2.1.2.3 Voľné pracovné miesta

V roku 2011 bolo v hospodárstve SR podľa štatistického výkazníctva ŠÚ SR k dispozícii v priemere 14 165 voľných pracovných miest. V porovnaní s rokom 2010 sa ich počet zvýšil o 741 (o 5,5 %). **V relatívnom vyjadrení** v priemere za rok najviac vzrástol počet voľných pracovných miest v informáciách a komunikácii (o 57,2 %). Výraznejší medziročný rast bol aj v doprave a skladovaní; ubytovacích a stravovacích službách; v odborných, vedeckých a technických činnostiach a v administratívnych službách. Počet voľných pracovných miest sa najvýraznejšie medziročne znížil v poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove (o 49,3 %). Ponuka voľných pracovných miest sa znížila aj v stavebníctve; ostatných činnostiach; veľkoobchode a maloobchode; umení, zábave a rekreácii; zdravotníctve a sociálnej pomoci.

V absolútnom vyjadrení najviac voľných pracovných miest pribudlo vo verejnej správe, obrane a povinnom sociálnom zabezpečení (633 miest). Výraznejší rast bol aj v doprave a skladovaní; informáciách a komunikácii; v odborných, vedeckých a technických činnostiach a v ubytovacích a stravovacích službách. Najviac voľných pracovných miest (405) ubudlo vo veľkoobchode a maloobchode.

Z regionálneho hľadiska bolo v roku 2011 najviac voľných pracovných miest v Bratislavskom kraji (7 006, čo bolo takmer 50 % z celkového priemerného počtu voľných pracovných miest v SR). V ostatných krajoch sa ich počet pohyboval od 894 (Trenčiansky kraj) do 1 561 (Banskobystrický kraj). Nadpriemernú intenzitu rastu voľných pracovných miest dosiahol Banskobystrický kraj (65,0 %, čo predstavovalo medziročný rast pracovných miest o 615), Košický kraj (23,4 %, v absolútnom vyjadrení 208 pracovných miest) a Trnavský kraj (11,8 %, v absolútnom vyjadrení 95 pracovných miest). Celkový počet voľných pracovných miest v roku 2011 bol v porovnaní s rokom 2010 nižší v Trenčianskom, Nitrianskom a Žilinskom kraji v rozsahu od 16,8 % do 11,0 %.

Tab. 2.8 Voľné pracovné miesta v roku 2011 podľa krajov (priemer za rok)

Kraj	Voľné pracovné miesta		Index 2011/2010
	Počet	podiel na SR (v %)	
SR spolu	14 165	100,0	105,5
v tom			
Bratislavský	7 006	49,5	103,4
Trnavský	897	6,3	111,8
Trenčiansky	894	6,3	83,2
Nitriansky	896	6,3	87,7
Žilinský	914	6,5	89,0
Banskobystrický	1 561	11,0	165,0
Prešovský	900	6,4	101,4
Košický	1 097	7,7	123,4

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2011

2.1.3 Vývoj nezamestnanosti

2.1.3.1 Nezamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl

V priemere za rok 2011 sa počet nezamestnaných v SR medziročne znížil o 21,1 tis. osôb, resp. o 5,4 % na 367,9 tis. osôb. Priemerná miera nezamestnanosti dosiahla úroveň 13,5 % a medziročne poklesla o 0,9 p. b., pričom počas prvých troch štvrťrokov postupne klesala a následne v 4. štvrťroku sa zvýšila.

Medziročný pokles počtu nezamestnaných, ako aj miery nezamestnanosti v SR v roku 2011 bol intenzívnejší u žien. Počet nezamestnaných žien sa medziročne znížil o 7,4 %, resp. o 13,1 tis. osôb a miera ich nezamestnanosti poklesla o 1,0 p. b. (zo 14,6 % v roku 2010 na 13,6 %). Počet nezamestnaných mužov za rovnaké obdobie poklesol o 3,8 %, resp. o 8,0 tis. osôb a miera ich nezamestnanosti sa znížila o 0,7 p. b. (zo 14,2 % v roku 2010 na 13,5 %).

Uvedený vývoj sa premietol v ďalšom znižovaní rozdielu medzi úrovňou miery nezamestnanosti mužov a žien, ktorý dosiahol 0,1 p. b. (0,4 p. b. v roku 2010, 1,5 p. b. v roku 2009 a 2,7 p. b. v roku 2008).

V roku 2011 sa prerušila dlhodobejšia nepriaznivá rastúca tendencia vo vývoji špecifickej **miery nezamestnanosti mladých** ľudí vo veku 15-24 rokov. Miera nezamestnanosti osôb vo veku 15-24 rokov sa medziročne znížila o 0,4 p. b. na 33,2 % (v roku 2010 vzrástla o 6,3 p. b. na 33,6 %). Miera nezamestnanosti mladých mužov (33,0 %) sa medziročne znížila o 1,7 p. b. a bola o 0,6 p. b. nižšia ako u žien v rovnakej vekovej skupine. Naopak, miera nezamestnanosti mladých žien (33,6 %) medziročne vzrástla o 1,6 p. b.

Špecifická **miera nezamestnanosti starších** osôb (vo veku 55-64 rokov) sa medziročne nepatrne znížila (o 0,2 p. b. na 10,0 %, pričom v roku 2010 zaznamenala medziročný rast o 2,5 p. b.). Z hľadiska pohlavia sa jej úroveň znížila len u žien, keď miera nezamestnanosti starších žien medziročne poklesla o 1,9 p. b. (z 11,0 % v roku 2010 na 9,1 %). U mužov v rovnakej vekovej skupine miera nezamestnanosti medziročne vzrástla o 1,1 p. b. (z 9,6 % v roku 2010 na 10,7 %).

Z hľadiska vzdelania najvyššiu mieru nezamestnanosti mali osoby so základným vzdelaním, táto bola takmer trojnásobne vyššia ako celková priemerná miera nezamestnanosti. Naopak, najnižšia miera nezamestnanosti bola u osôb s vysokoškolským vzdelaním, pričom predstavovala približne polovicu z celkovej priemernej miery nezamestnanosti (príloha ku kapitole 2, tab. č. 3).

V roku 2011 počet nezamestnaných poklesol medziročne vo všetkých **krajoch** (s výnimkou Košického kraja) v rozsahu od 0,2 % (Žilinský kraj) do 18,9 % (Nitriansky kraj). Na celkovom počte nezamestnaných v SR sa v najväčšej miere podieľali kraje východného Slovenska (Košický

a Prešovský) a juhu stredného Slovenska (Banskobystrický), ktoré súčasne vykázali aj najvyššiu úroveň miery nezamestnanosti.

Nadalej pretrvávali výrazné regionálne rozdiely v úrovni miery nezamestnanosti. Miera nezamestnanosti pod priemerom SR bola v troch krajoch (Bratislavskom, Trenčianskom a Trnavskom) a približne na úrovni priemeru SR v Nitrianskom a Žilinskom kraji. Košický, Prešovský a Banskobystrický kraj aj v roku 2011 vykazovali vysoko nadpriemernú úroveň miery nezamestnanosti.

Pokiaľ ide o vývoj miery nezamestnanosti, znížila sa s výnimkou Košického kraja vo všetkých krajoch. Tento medziročný vývoj sa premietol aj vo zvýšení rozdielu medzi kraji s najvyššou a najnižšou mierou nezamestnanosti (z 12,2 p. b. v roku 2010 na 13,8 p. b. v roku 2011).

Tab. 2.9 Nezamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl (priemer za rok)

Kraj	Nezamestnaní			Miera nezamestnanosti	
	2011 (tis. osôb)	Podiel na SR (v %)	index 2011/2010	2011 (%)	zmena oproti 2010 (v p. b.)
Spolu SR	367,9	100	94,6	13,5	-0,9
v tom					
Bratislavský	20,4	5,5	97,6	5,8	-0,3
Trnavský	31,7	8,6	86,6	10,6	-1,4
Trenčiansky	25,9	7,0	84,4	8,7	-1,5
Nitriansky	43,9	11,9	81,1	12,5	-2,9
Žilinský	48,6	13,2	99,8	14,3	-0,2
Banskobystrický	58,0	15,8	96,2	17,5	-1,1
Prešovský	68,0	18,5	94,4	17,8	-0,8
Košický	71,6	19,5	108,8	19,6	1,3

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Celkovú situáciu v nezamestnanosti ovplyvnila skutočnosť, že viac ako 60 % nezamestnaných bolo bez práce viac ako 1 rok a z nich takmer 70 % bolo nezamestnaných viac ako dva roky.

Tab. 2.10 Nezamestnanosť podľa dĺžky trvania nezamestnanosti v roku 2011 (priemer za rok)

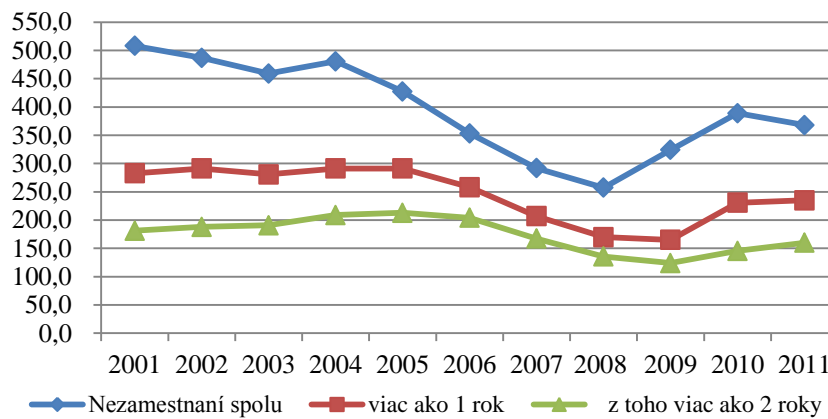
Trvanie nezamestnanosti	Počet nezamestnaných (v tis. osôb)	Podiel z celkového počtu nezamestnaných (v %)	Index 2011/2010
Spolu	367,9	100	94,6
v tom:			
do 1 mesiaca	21,8	5,9	84,2
od 1 mesiaca do 3 mesiacov	23,5	6,4	94,4
od 3 mesiace do 6 mesiacov	31,8	8,6	86,2
od 6 mesiacov do 1 roka	31,8	15,2	79,0
od 1 roka spolu	235,1	63,9	101,9
od 1 do 2 rokov	75,2	20,4	88,3
viac ako 2 roky	159,9	43,5	109,8

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Z hľadiska vývoja nezamestnanosti podľa dĺžky jej trvania v roku 2011 sa medziročne zvýšil počet nezamestnaných v skupine osôb, ktoré boli nezamestnané viac ako 2 roky, čo ovplyvnilo sumárnu nezamestnanosť trvajúcu viac než 1 rok. Počet osôb nezamestnaných dlhšie ako 1 rok oproti roku 2010 vzrástol o 4,3 tis. osôb na 235,1 tis. a ich podiel na celkovej nezamestnanosti sa zvýšil o 4,6 p. b. na 63,9 % (v roku 2010 to bolo 59,3 %).

Miera dlhodobej nezamestnanosti medziročne vzrástla o 0,1 p. b. (z 8,5 % v roku 2010 na 8,6 %).

Graf 2.1 Vývoj počtu nezamestnaných v SR spolu a nezamestnaných viac ako 1 rok

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

V prípade krátkodobej nezamestnanosti bol zaznamenaný pokles nezamestnanosti vo všetkých skupinách nezamestnaných do 1 roka, pričom najintenzívnejšie nezamestnanosť poklesla v skupine nezamestnaných od 6 mesiacov do 1 roka (o 14,8 tis. osôb, resp. o 21,0 %).

2.1.3.2 Nezamestnanosť podľa evidencie úradov práce, sociálnych vecí a rodiny

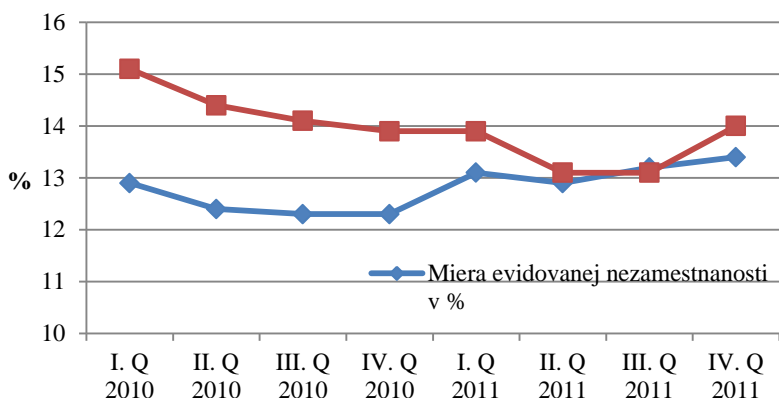
Napriek postupnému oživeniu ekonomiky trh práce v SR bol v roku 2011 stále negatívne ovplyvnený dôsledkami krízy. Na vývoj evidovanej nezamestnanosti v roku 2011 pôsobili viaceré faktory. Išlo hlavne o prítok uchádzačov o zamestnanie (UoZ) z krajín EÚ, ktorý v roku 2011 bol 9 115 osôb, prítok uchádzačov o zamestnanie z hromadného prepúšťania, ktorý v roku 2011 bol 1 509 osôb, pretrvávajúci nesúlad medzi štruktúrou voľných pracovných miest a štruktúrou uchádzačov o zamestnanie, nedostatok voľných pracovných miest, ukončovanie pracovných pomerov z organizačných dôvodov, v skúšobnej dobe a na dobu určitú, ukončovanie samostatnej zárobkovej činnosti a realizácia aktívnych opatrení trhu práce, ktorá mala vplyv na počet disponibilných UoZ.

Tab. 2.11 Porovnanie mier nezamestnanosti (priemer za štvrt'rok)

Ukazovateľ	I. Q 2010	II. Q 2010	III. Q 2010	IV. Q 2010	I. Q 2011	II. Q 2011	III. Q 2011	IV. Q 2011
Počet evidovaných nezamestnaných v tis. osobách	393,8	378,4	374,4	376,6	393,2	382,5	387,0	394,3
Miera evidovanej nezamestnanosti v %	12,9	12,4	12,3	12,3	13,1	12,9	13,2	13,4
Počet nezamestnaných (VZPS) v tis. osobách	407,1	388,3	383,3	377,3	375,6	356,5	357,8	381,8
Miera nezamestnanosti (VZPS) v %	15,1	14,4	14,1	13,9	13,9	13,1	13,1	14
Rozdiel evidovaná nezamestnanosť - nezamestnanosť VZPS								
Počet nezamestnaných v tis.	-13,3	-9,9	-8,9	-0,7	17,6	26,0	29,2	12,5
Miera nezamestnanosti v p. b.	-2,2	-2	-1,8	-1,6	-0,8	-0,2	0,1	-0,6
Medziročné prírastky (rovnaké obdobie minulého roku = 100 %)								
Počet evidovaných nezamestnaných v %	35,65	12,24	4,12	0,70	-0,15	1,08	3,37	4,70
Počet nezamestnaných (VZPS) v %	44,9	28,5	13,1	0,7	-7,7	-8,2	-6,7	1,2

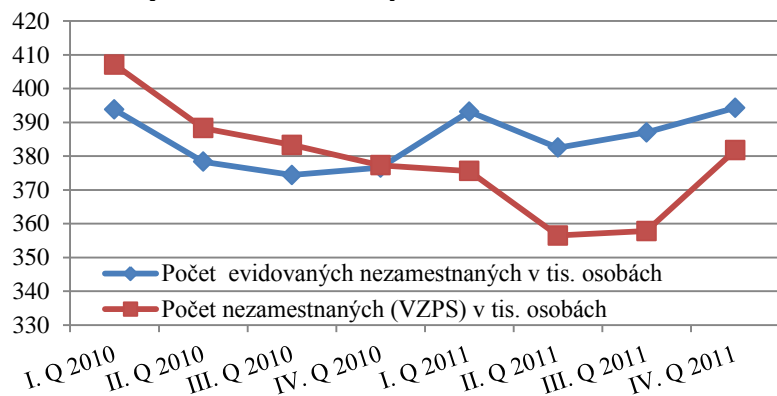
Zdroj: ŠÚ SR, ÚPSVR

Graf 2.2 Porovnanie mier nezamestnanosti v období rokov 2010 až 2011

Zdroj: ŠÚ SR a ÚPSVR

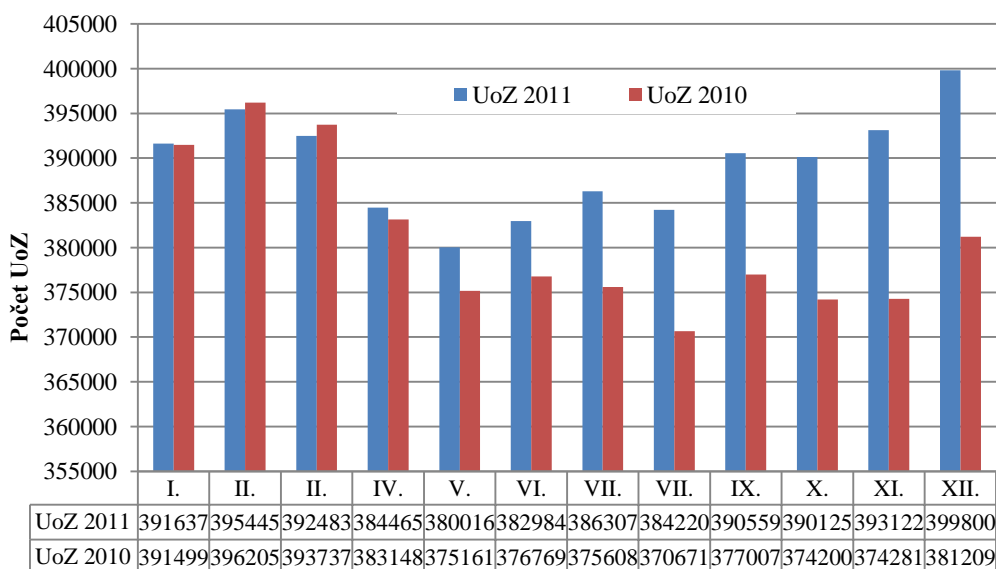
Graf 2.3 Porovnanie počtu nezamestnaných v období rokov 2010 až 2011

Zdroj: ŠÚ SR a ÚPSVR

V roku 2011 bolo v SR priemerne evidovaných 389 264 UoZ, pričom v porovnaní s rokom 2010 ich počet vzrástol o 8 473 osôb, t. j. o 2,22 %.

Graf 2.4 Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie v rokoch 2011 a 2010

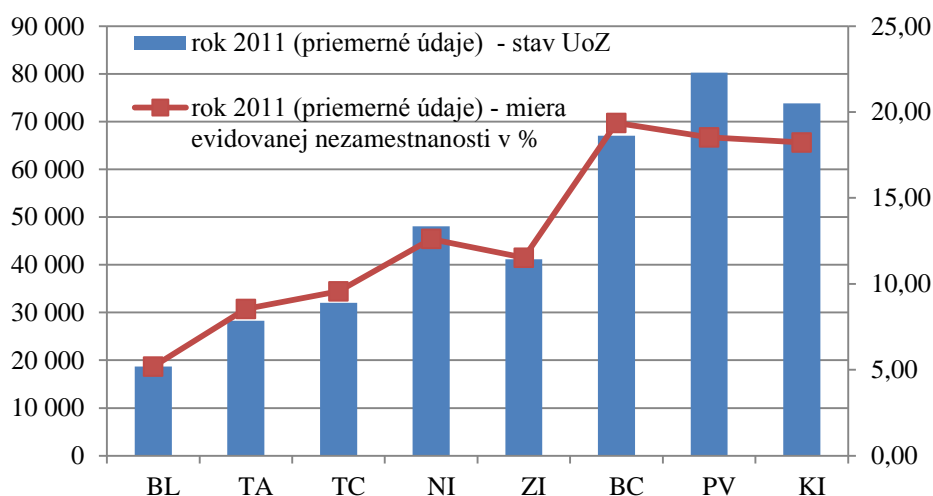
Zdroj: ÚPSVR

Miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla v priemere za rok 2011 úroveň 13,16 %, čo v porovnaní s rokom 2010 predstavovalo medziročný nárast o 0,68 p. b. (v roku 2010 miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla priemernú úroveň 12,48 %).

Z regionálneho hľadiska za rok 2011 bola najvyššia úroveň priemernej miery evidovanej nezamestnanosti zaznamenaná v Banskobystrickom kraji (19,37 %) a najnižšia v Bratislavskom kraji (5,19 %). Úroveň celoslovenského priemeru miery evidovanej nezamestnanosti bola ďalej prekročená v Košickom kraji s ročným priemerom 18,22 % a v Prešovskom kraji s ročným priemerom 18,52 %.

Medziročný nárast priemernej miery evidovanej nezamestnanosti bol zaznamenaný vo všetkých krajoch SR okrem Trenčianskeho v rozpätí od 0,39 p. b. (v Trnavskom kraji) do 1,54 p. b. (v Košickom kraji). Vyšší medziročný nárast priemernej miery evidovanej nezamestnanosti ako priemer za SR (0,68 p. b.) bol zaznamenaný v štyroch krajoch: Nitrianskom (o 0,71 p. b.), Žilinskom (o 0,73 p. b.), Prešovskom (o 0,79 p. b.) a Košickom (o 1,54 p. b.).

Graf 2.5 Priemerná miera evidovanej nezamestnanosti a počet UoZ v krajoch SR

Zdroj: ÚPSVR

Priemerná dĺžka evidencie UoZ sa v roku 2011 v porovnaní s rokom 2010 (13,92 mesiacov) zvýšila na 13,93 mesiacov.

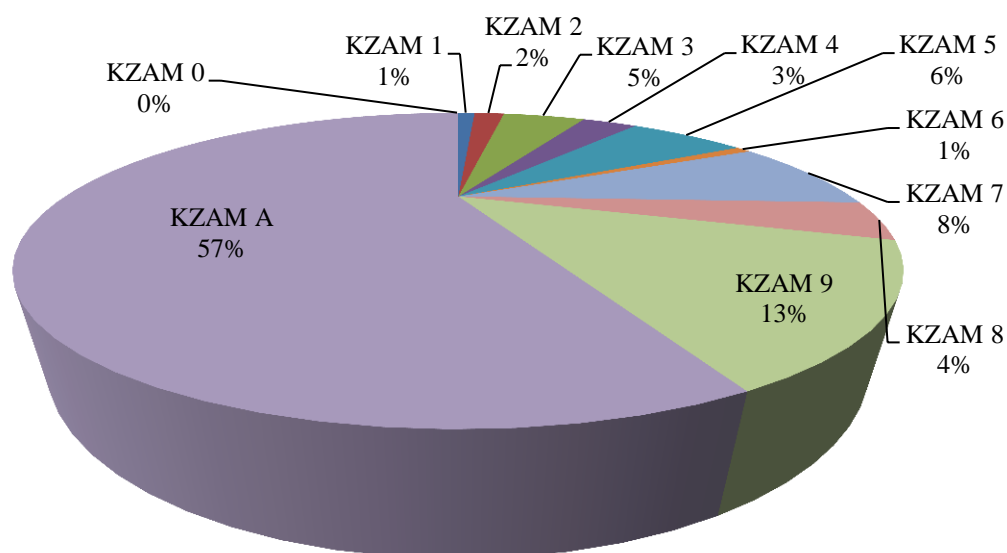
Podľa štatistickej klasifikácie ekonomických činností (SK NACE Rev.2) ku koncu roka 2011 úrady práce zaevidovali najviac UoZ z odvetvia priemyselná výroba (25,72 %). Druhý najvyšší podiel (17,35 %) bol zaznamenaný z odvetvia veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel, dopravy a skladovania. UoZ z odvetvia verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie sa podieľali 12,25 % a z odvetvia stavebníctvo sa podieľali 12,17 % (príloha ku kapitole 2, tab. č. 4).

Podľa klasifikácie predchádzajúceho zamestnania (KZAM⁹) v roku 2011 vykazovali úrady práce najviac takých UoZ, ktorí sa do ich evidencie dostali bez predchádzajúceho pracovného zaradenia. Ich priemerný počet dosiahol stav 221 455 osôb, čo tvorilo 56,98 % na celkovom počte UoZ. Druhú najpočetnejšiu skupinu tvorila trieda KZAM 9 - pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci s priemerným počtom 51 256 osôb a podielom na celkovom počte UoZ 13,17 %. Počet UoZ z triedy KZAM 7 - remeselníci a kvalifikovaní výrobcovia, spracovatelia, opravári bol v priemere 31 409 osôb.

Najnižšie zastúpenie dosiahli UoZ z triedy KZAM 0 – príslušníci armády (profesionálni vojaci), a to v priemernom počte 117 osôb a KZAM 6 – kvalifikovaní robotníci v poľnohospodárstve, lesníctve a príbuzných oboroch, v priemere 2 977 osôb.

Medziročný pokles počtu UoZ bol zaznamenaný u zamestnaní v triedach KZAM 6 až KZAM 9, najvýraznejší nárast UoZ bol u osôb bez predchádzajúceho pracovného zaradenia (13,3 tis. osôb) - KZAM A a v triedach KZAM 1 až KZAM 5.

Graf 2.6 UoZ v členení podľa KZAM v SR – priemer za rok 2011

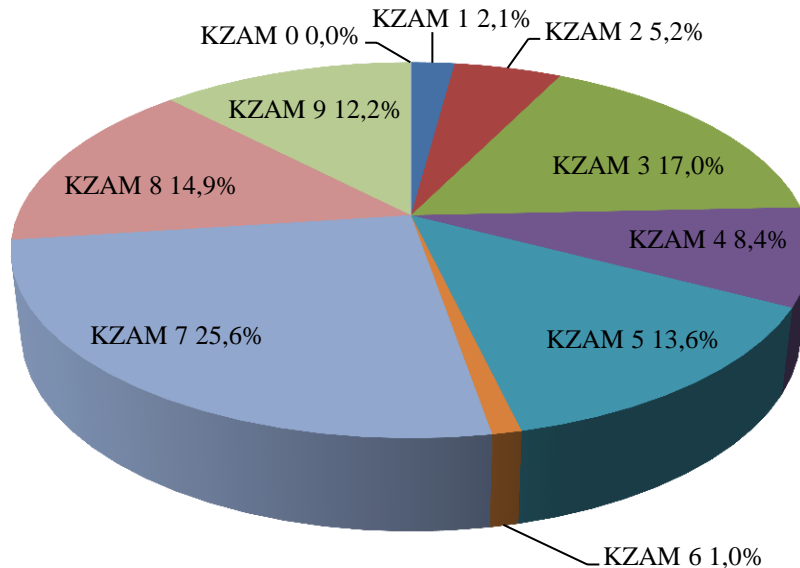
Zdroj: ÚPSVR

Celkovo bolo v roku 2011 priemerne ku koncu mesiaca evidovaných 8 223 voľných pracovných miest (VPM), čo predstavuje medziročný nárast o 1 543 VPM. Z pohľadu dopytu na trhu práce bolo v roku 2011 v priemere za mesiac na úrady práce nahlásených najviac **voľných pracovných miest podľa klasifikácie KZAM** pre remeselníkov a kvalifikovaných výrobcov, spracovateľov – KZAM 7

⁹ KZAM 1 zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci
KZAM 2 vedeckí, odborní, duševní zamestnanci
KZAM 3 technickí, zdravotníckí, pedagogickí zamestnanci a zamestnanci v príbuzných oboroch
KZAM 4 administratívni zamestnanci
KZAM 5 prevádzkoví zamestnanci v službách a obchode
KZAM 6 kvalifikovaní robotníci v poľnohospodárstve, lesníctve a príbuzných odboroch
KZAM 7 remeselníci a kvalifikovaní výrobcovia, spracovatelia, opravári
KZAM 8 obsluha strojov a zariadení
KZAM 9 pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci
KZAM 0 príslušníci armády (profesionálni vojaci)
KZAM A osoby bez pracovného zaradenia

(2 103 VPM, t. j. 25,6 %), pre technických, zdravotníckych a pedagogických zamestnancov – KZAM 3 (1 399 VPM, t. j. 17 %) a pre zamestnancov v obsluhu strojov a zariadení – KZAM 8 (1 227 VPM, t. j. 14,9 %). Najnižší počet voľných miest bol nahlásený pre príslušníkov armády ako profesionálnych vojakov – KZAM 0 (0 VPM v priemere za mesiac) a pre robotníkov v poľnohospodárstve a lesníctve – KZAM 6 (84 VPM, t. j. 1 %).

Graf 2.7 Podiel VPM v roku 2011 podľa KZAM

Zdroj: ÚPSVR

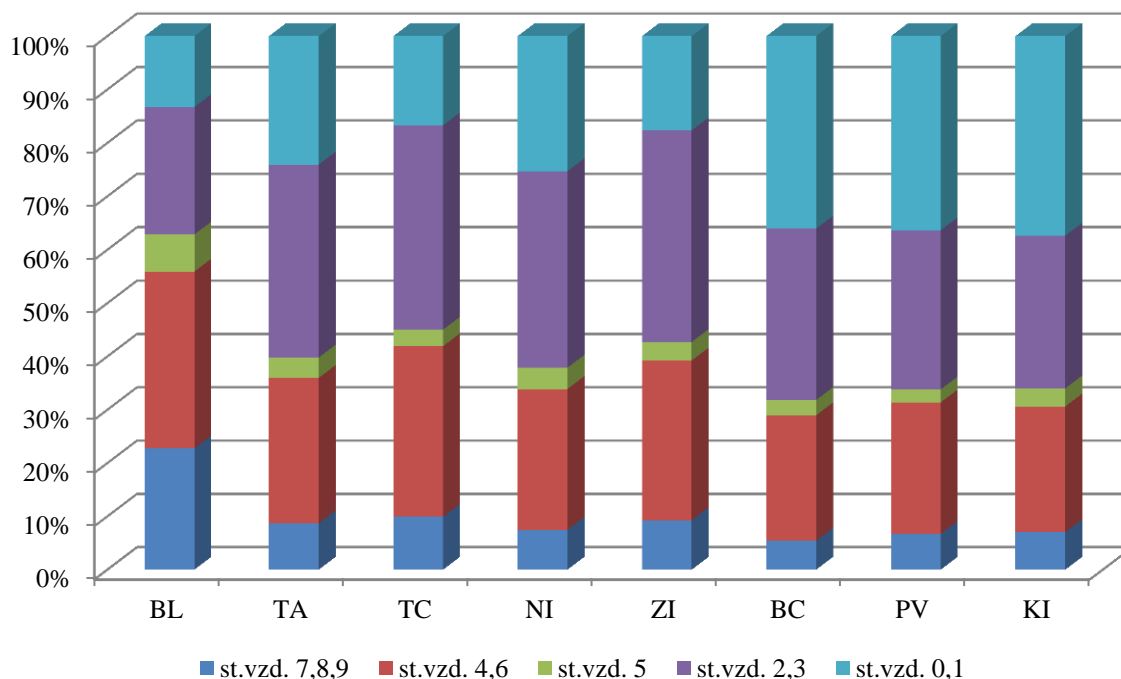
Z regionálneho hľadiska bolo v roku 2011 v priemere za mesiac najviac voľných pracovných miest pre remeselníkov a kvalifikovaných výrobcov, spracovateľov v Žilinskom kraji (483 VPM) a najmenej v Košickom kraji (63 VPM). Najviac VPM pre technických, zdravotníckych a pedagogických zamestnancov bolo v priemere v Bratislavskom kraji (484 VPM) a najmenej v Košickom kraji (70 VPM). Najviac VPM pre zamestnancov v obsluhu strojov a zariadení bolo v priemere v Trenčianskom kraji (231 VPM), najmenej v Košickom kraji (82 VPM).

Štruktúra UoZ podľa vzdelania¹⁰ sa ku koncu roka 2011 v porovnaní s koncom roka 2010 nezmenila a bola v prospech UoZ s vyšším stupňom vzdelania. Najpočetnejšiu skupinu s počtom 131 tis. osôb a s podielom 32,77 % tvorili vyučení UoZ. Druhú najpočetnejšiu skupinu tvorili s počtom 117,8 tis. osôb a podielom 29,46 % UoZ so základným vzdelaním a bez ukončeného základného vzdelania. Najmenšie zastúpenie s počtom 498 osôb mali UoZ s vedeckým vzdelaním.

Z regionálneho hľadiska najviac UoZ so základným alebo neukončeným základným vzdelaním bolo v Košickom (37,37 %), Prešovskom (36,35 %) a v Banskobystrickom kraji (37,34 %). Najviac evidovaných UoZ vyučených a so stredným odborným vzdelaním bez maturity bolo v Žilinskom (39,64 %), Trenčianskom (38,24 %), Nitrianskom (36,80 %) a v Trnavskom kraji (36,12 %). V Bratislavskom kraji sa na celkovom počte UoZ najviac podieľali (33,15 %) stredoškolsky vzdelané osoby, resp. osoby s úplným stredným odborným vzdelaním.

¹⁰Stupeň vzdelania 0 ukončená povinná školská dochádzka v nižšom ako 8. (9.) ročníku
 Stupeň vzdelania 1 ukončené základné alebo stredné vzdelanie (okrem stredn. vzdelania uvedeného pod kódom 2 a 3)
 Stupeň vzdelania 2 stredné odborné vzdelanie získané na stred. odborných učilištiach - SOU (str. vzdelanie, vyučenie)
 Stupeň vzdelania 3 stredné vzdelanie (štúdium kratšie ako štvorročné - bez maturity)
 Stupeň vzdelania 4 úplné stredné odborné vzdelanie (úplné stredné vzdelanie, štúdium na SOU ukončené maturitou)
 Stupeň vzdelania 5 úplné stredné všeobecné vzdelanie na gymnáziu (úplné stredné vzdelanie, ukončené maturitou)
 Stupeň vzdelania 6 úplné stredné odborné vzdelanie na strednej odbornej škole a konzervatóriu (úplné stredné vzdelanie, ukončené maturitou)
 Stupeň vzdelania 7 vyššie odborné vzdelanie (vyššie vzdelanie ukončené absolútoriom alebo bakalárskym stupňom vysokoškolského štúdia)
 Stupeň vzdelania 8 vysokoškolské vzdelanie
 Stupeň vzdelania 9 vedecká výchova (kvalifikácia)

Graf 2.8 Podiel UoZ podľa stupňa vzdelania v krajoch SR k 31.12.2011

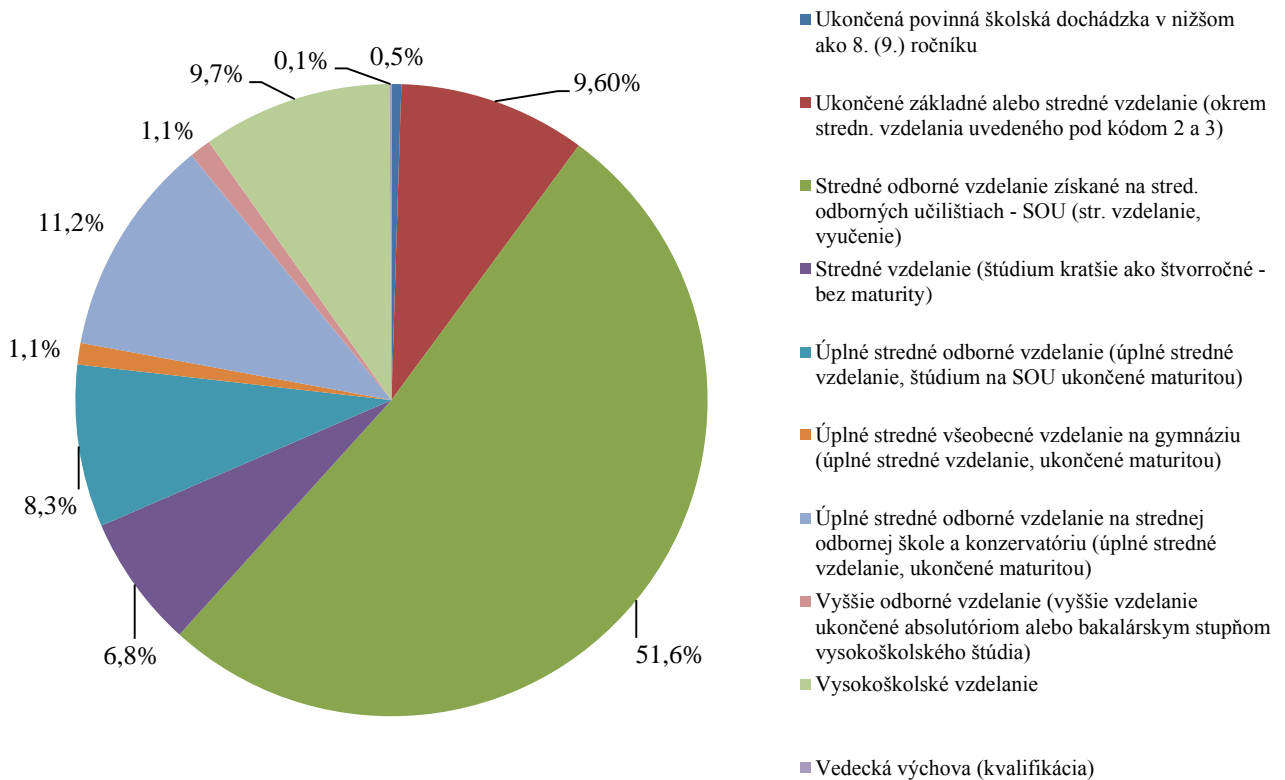
Zdroj: ÚPSVR

Z medzoročného porovnania v rámci SR vyplýva, že v roku 2011 bol zaznamenaný nárast UoZ u osôb s vyšším vzdelaním. Pokles bol zaznamenaný u uchádzačov so stredným odborným vzdelaním bez maturity (o 58 osôb) a u uchádzačov bez vzdelania (o 269 osôb).

Najvýraznejší medzoročný nárast bol zaznamenaný u UoZ s úplným stredným a stredným odborným vzdelaním vo všetkých krajoch v rozpätí od 452 osôb v Trnavskom kraji po 1 531 osôb v Košickom kraji.

Z pohľadu dopytu podľa ukončeného vzdelania bolo na trhu práce ku koncu roka 2011 z celkového počtu 6 530 voľných pracovných miest nahlásených na úradoch práce najviac miest požadujúcich učňovské vzdelanie (3 367 VPM, t. j. 51,6 %) a úplné stredné odborné vzdelanie (733 VPM, t. j. 11,2 %). S najnižším počtom (6 VPM) boli k dispozícii miesta pre UoZ s vedeckou klasifikáciou a miesta pre UoZ bez vzdelania (30 VPM).

Graf 2.9 Podiel VPM ku koncu roka 2011 podľa požiadaviek na vzdelanie

Zdroj: ÚPSVR

Z regionálneho hľadiska bolo najviac VPM pre UoZ s ukončeným učňovským vzdelaním v Trenčianskom kraji (674 VPM) a najmenej v Košickom kraji (107 VPM). Najvyšší počet VPM pre UoZ s úplným stredným vzdelaním na strednej odbornej škole bol v Bratislavskom kraji (376 VPM) a najmenej v Košickom kraji (12 VPM).

Počet UoZ z hľadiska vekovej štruktúry prestal kopírovať predchádzajúce roky, kedy najpočetnejšiu skupinu tvorili staršie osoby.

Ku koncu roka 2011 najpočetnejšiu skupinu medzi UoZ tvorili osoby vo veku 20-24 rokov (60,8 tis. osôb). Ich podiel predstavoval 15,20 %. Druhou najpočetnejšou skupinou s počtom 55,1 tis. osôb a podielom 13,79 % boli UoZ vo veku 25-29 rokov, treťou skupinou s počtom 46,9 tis. osôb a podielom 11,72 % boli osoby vo veku 35-39 rokov.

**Tab. 2.12 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa veku v krajoch SR
k 31. 12. 2011 (v %)**

Územie (kraje, SR)	Do 19 rokov	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	nad 60
Bratislavský	0,80	13,07	15,17	13,31	12,09	9,11	9,51	10,41	13,34	3,19
Trnavský	1,48	16,09	13,60	11,59	11,85	9,65	10,06	11,28	12,19	2,20
Trenčiansky	1,23	16,76	13,86	10,80	10,16	9,01	10,73	12,14	12,72	2,59
Nitriansky	1,30	14,10	12,95	10,97	11,98	10,19	10,93	12,29	12,72	2,57
Žilinský	1,47	17,82	13,42	10,06	10,41	10,00	10,89	11,56	11,79	2,57
Banskobystrický	2,15	13,45	12,76	11,67	12,36	10,51	11,36	11,86	11,71	2,17
Prešovský	2,98	16,20	14,59	11,89	11,78	10,55	10,74	10,49	8,90	1,88
Košický	2,45	14,45	14,32	11,84	12,19	10,57	11,03	11,20	9,84	2,12
SR	2,01	15,20	13,79	11,49	11,72	10,18	10,83	11,39	11,12	2,28

Zdroj: ÚPSVR

Pokiaľ pretrvávajúcim problémom **z hľadiska dĺžky evidencie** v ostatných dvoch rokoch boli UoZ s dobou evidencie do 12 mesiacov, v roku 2011 sa situácia začala meniť. Počet takto evidovaných UoZ dosiahol priemerný stav 202 tis. osôb (51,95%) v roku 2010 to bolo 208 tis. osôb (54.8 %).

Najväčší počet UoZ bolo v evidencii do 3 mesiacov – 76,9 tis. osôb (19,74 %), od 3–6 mesiacov 57,7 tis. osôb (14,82 %). Podiel UoZ v evidencii 12-18 mesiacov bol 10,25 %. Medziročný pokles bol u UoZ v evidencii 4 – 18 mesiacov, ostatné skupiny zaznamenali nárast. Podrobnejšie údaje o UoZ, ktorí sú v evidencii nad 12 mesiacov, sú uvedené v podkapitole Znevýhodnení UoZ.

Tab. 2.13 Priemerný počet uchádzačov o zamestnanie podľa dĺžky evidencie v roku 2011 podľa regiónov SR (v osobách)

Územie (kraje, SR)	Spolu	Priemerný počet osôb podľa doby evidencie v mesiacoch										
		Do 3	3-6	6-9	9-12	12-18	18-24	24-30	30-36	36-42	42-48	Nad 48
Bratislavský	18 669	5 748	4 257	2 474	1 552	1 842	1 150	715	365	162	91	313
Trnavský	28 290	7 587	5 292	3 367	2 268	2 962	2 089	1 620	950	445	272	1 439
Trenčiansky	32 011	8 052	5 505	3 675	2 548	3 480	2 648	2 094	1 197	534	341	1 938
Nitriansky	48 064	10 065	7 933	5 148	3 703	5 048	3 918	3 342	2 143	1 101	705	4 958
Žilinský	41 143	9 714	7 282	4 757	3 248	4 229	3 172	2 487	1 524	753	515	3 392
Banskobystrický	67 016	10 380	7 929	5 642	4 208	6 341	5 321	4 966	3 731	2 266	1 695	14 538
Prešovský	80 240	13 388	10 106	7 363	5 597	8 225	6 706	5 939	4 392	2 722	1 914	13 888
Košický	73 830	11 926	9 373	6 893	5 259	7 710	5 816	5 096	3 958	2 560	1 746	13 494
SR	389 264	76 858	57 677	39 318	28 382	39 907	30 819	26 260	18 261	10 543	7 278	53 960

Zdroj: ÚPSVR

Uchádzači o zamestnanie z rodového hľadiska

Z rodového hľadiska bolo v roku 2011 v priemere 188 304 UoZ - žien, čo v porovnaní s rokom 2010, kedy ich bolo priemerne 179 859, predstavovalo nárast o 8 445, resp. o 4,7 %. Podiel evidovaných nezamestnaných žien predstavoval 48,4 % (nárast o 1,2 p. b.).

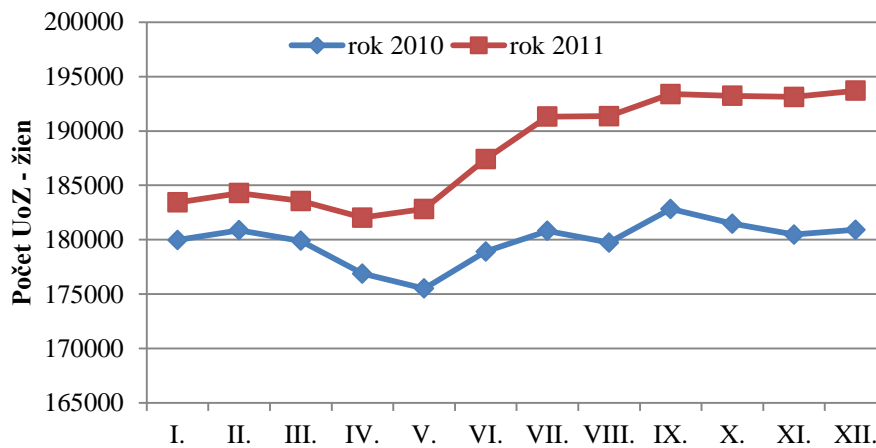
Najvyšší podiel žien na celkových počtoch UoZ v roku 2011 bol v Trnavskom kraji (51,96 %), v ostatných krajoch sa podiel pohyboval v rozmedzí od 46,26 % (Prešovský kraj) do 51,78 % (Bratislavský kraj).

Z hľadiska **vzdelanostnej štruktúry** najviac UoZ - žien ku koncu roka 2011 bolo 50 741 (26,20 %) vyučených, z nich najviac, 9 348 bolo v Prešovskom kraji, žien so základným a nedokončeným základným vzdelaním bolo 49 820 (25,72%), z nich najviac, 49 820 v Košickom kraji, so stredným a stredným odborným vzdelaním s maturitou 38 328 (19,79%), z nich najviac, 6 569 v Košickom kraji.

Relatívne najviac UoZ – žien bolo **vo vekovej skupine** 20–24 ročných (v Žilinskom kraji 17,07%, v Trenčianskom 15,83%, v Trnavskom 14,81% a v Prešovskom kraji 13,62%), 25–29 ročných (v Bratislavskom 14,94% a v Košickom kraji 13,62%) a 35–39 ročných (v Nitrianskom 13,31% a v Banskobystrickom kraji 13,20%).

Z hľadiska **dĺžky evidencie** najvyšší počet žien ku koncu roka 2011 bol v skupine UoZ evidovaných 3–6 mesiacov, a to 32 111 osôb (16,58%), nich najviac, 5 375 v Prešovskom kraji. Druhý najvyšší stav žien ku koncu sledovaného obdobia obsahovala skupina s trvaním evidencie do 3 mesiacov, a to 32 068 osôb, čo bolo 16,56% zo všetkých evidovaných žien, z nich najviac, 5 071 v Prešovskom kraji. Počet žien v evidencii nad 48 mesiacov dosiahol stav 30 893 osôb (15,95%), z nich najviac, 8 285 v Banskobystrickom kraji.

Graf 2.10 Vývoj stavov nezamestnaných žien v SR

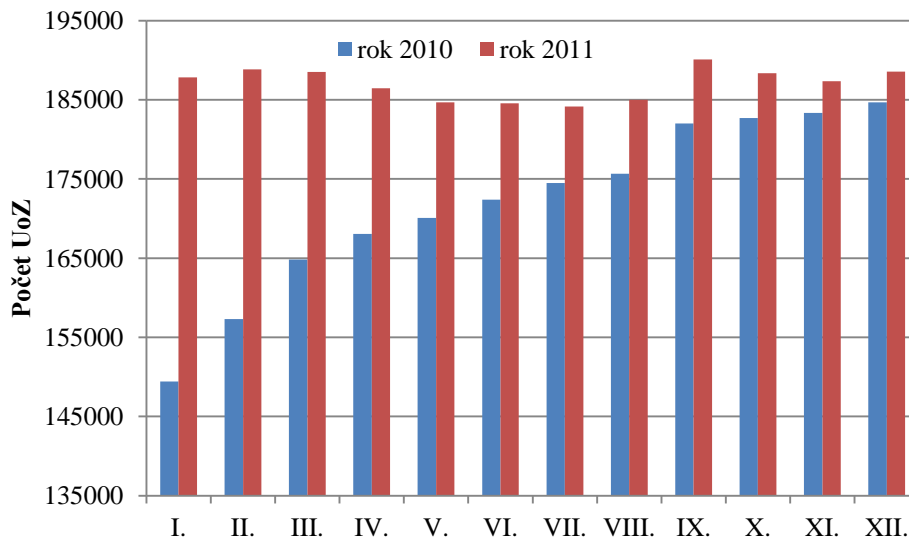

Zdroj: ÚPSVR

Znevýhodnení uchádzači o zamestnanie

Najpočetnejšou skupinou zo znevýhodnených UoZ sú **dlhodobo nezamestnaní občania** vedení v evidencii UoZ najmenej 12 mesiacov z predchádzajúcich 16 mesiacov. Na trhu práce majú sťažené uplatnenie z dôvodu, že dlhodobou evidenciou postupne strácajú odborné vedomosti, pracovné zručnosti a pracovné návyky. Do tejto kategórie patria ťažko umiestniteľné osoby s nízkou vzdelanostnou úrovňou a bez kvalifikácie. Kategórie znevýhodnených UoZ sú definované v § 8 ods. 1 zákona o službách zamestnanosti.

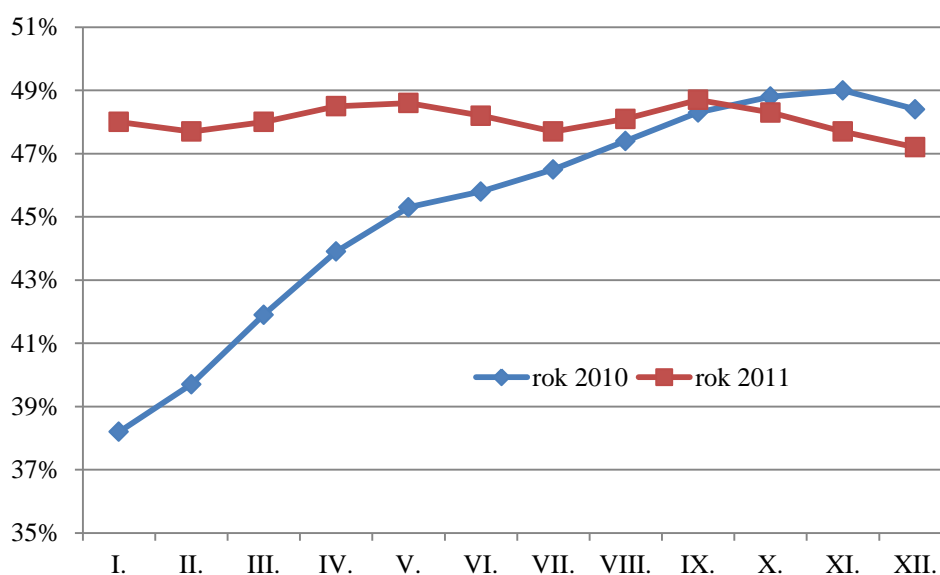
Graf 2.11 Vývoj stavov UoZ nad 12 mesiacov v SR

Zdroj: ÚPSVR

V roku 2011 bolo v evidencii UoZ v priemere 187 028 dlhodobo nezamestnaných osôb. Ich absolútny počet v porovnaní s rokom 2010 vzrástol o 14 945 osôb. Podiel dlhodobo nezamestnaných osôb na celkovom počte UoZ v roku 2011 predstavoval v priemere 48,0 %, čo je v porovnaní s rokom 2010 (45,2 %) nárast o 2,8 p. b.

Graf 2.12 Podiel UoZ nad 12 mesiacov na celkových počtoch (v %)

Zdroj: ÚPSVR

Z celkového počtu UoZ nad 12 mesiacov bolo ku koncu roka 2011 na Slovensku najviac nezamestnaných vo vekovej kategórii 55-59 rokov – 26 253 osôb (13,9 %). Veková skupina od 45 do 59 rokov tvorila podiel 40,7 % zo všetkých UoZ nad 12 mesiacov (76 772 osôb).

Tab. 2.14 Uchádzači o zamestnanie podľa veku v evidencii UoZ nad 12 mesiacov ku koncu roka 2011 (v osobách)

vek	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60 a viac	SPOLU
SR	2 348	17 996	19 678	20 954	23 765	21 892	24 342	26 177	26 253	5 161	188 566

Zdroj: ÚPSVR

Z hľadiska vzdelania sa najviac na dlhodobej nezamestnanosti podieľali UoZ so základným vzdelaním a bez vzdelania, ktorých ku koncu roka 2011 bolo 77 116, čo predstavovalo 40,9 % zo všetkých UoZ evidovaných nad 12 mesiacov ku koncu roka 2011. Druhý najvyšší podiel tvorili UoZ s vyučením, z učilišť (61 192 osôb), čo predstavovalo podiel 32,5 %.

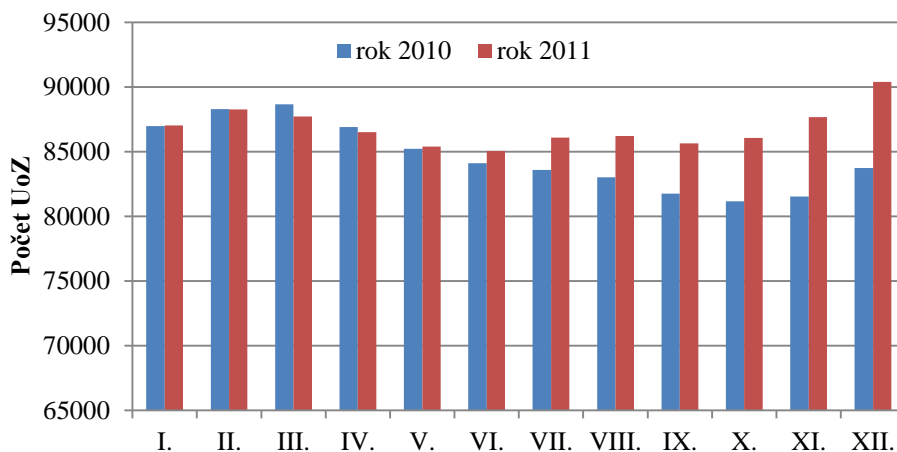
Tab. 2.15 Uchádzači o zamestnanie podľa stupňa dosiahnutého vzdelania, vedení v evidencii UoZ nad 12 mesiacov ku koncu roka 2011 (v osobách)

Stupeň vzdelania	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	SPOLU
SR	13 345	63 771	61 192	686	14 713	4 858	21 907	1 909	6 080	105	188 566

Zdroj: ÚPSVR

V roku 2011 bolo priemerne mesačne evidovaných 86 833 UoZ **starších ako 50 rokov**. V porovnaní s rokom 2010 (priemerne mesačne 84 578 UoZ starších ako 50 rokov) to predstavovalo nárast o 2 255 osôb (2,7 %).

Graf 2.13 Vývoj počtu UoZ starších ako 50 rokov

Zdroj: ÚPSVR

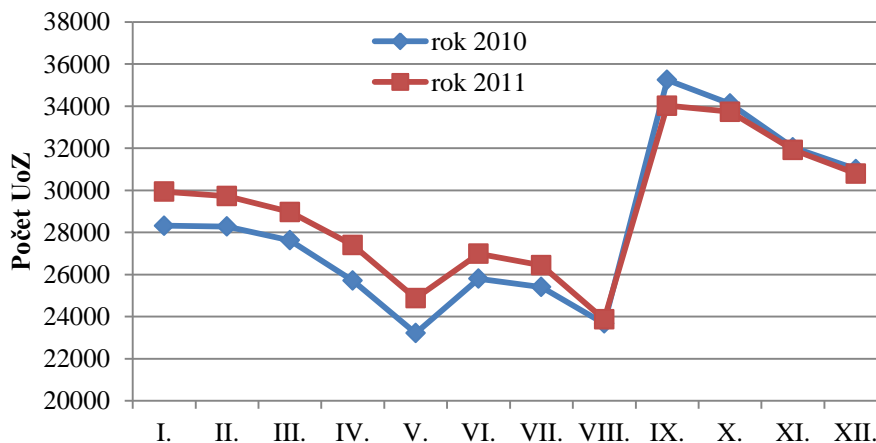
Podiel UoZ starších ako 50 rokov na celkovom počte UoZ predstavoval 22,3 %, čo v porovnaní s rokom 2010 (22,2 %) bol nárast o 0,1 p. b.

Priemerný mesačný počet UoZ z radov **absolventov škôl** v roku 2011 v porovnaní s rokom 2010 vzrástol o 686 osôb na 29 058 osôb. Podiel na celkovom priemernom počte UoZ sa v porovnaní s rokom 2010 zvýšil (o 0,1 p. b. z 7,4 % v roku 2010 na 7,5 % v roku 2011).

Vývoj počtu UoZ z radov **absolventov škôl** v roku 2011 kopíroval rok 2010. Nárast v mesiacoch jún a júl spôsobil prítok končiacich absolventov vysokých škôl, ktorých počty postupne v letných mesiacoch roka klesali. Výrazný nárast počtu UoZ bol zaznamenaný v septembri, kedy po ukončení prázdnin prichádzali do evidencie UoZ absolventi stredných škôl a učilíšť. Tento cyklus bol identický s predchádzajúcimi rokmi.

Z hľadiska vzdelanostnej štruktúry prišlo ku konca roka 2011 do evidencie UoZ najviac absolventov zo stredných odborných škôl v počte 10 395 (33,7 % zo všetkých nezamestnaných absolventov) a zo stredných odborných učilíšť s maturitou v počte 8 212 osôb (26,7 %). Najmenej nezamestnaných absolventov bolo z gymnázií, v počte 2 125 osôb (6,9 %) (príloha ku kapitole 2, tab. č. 5).

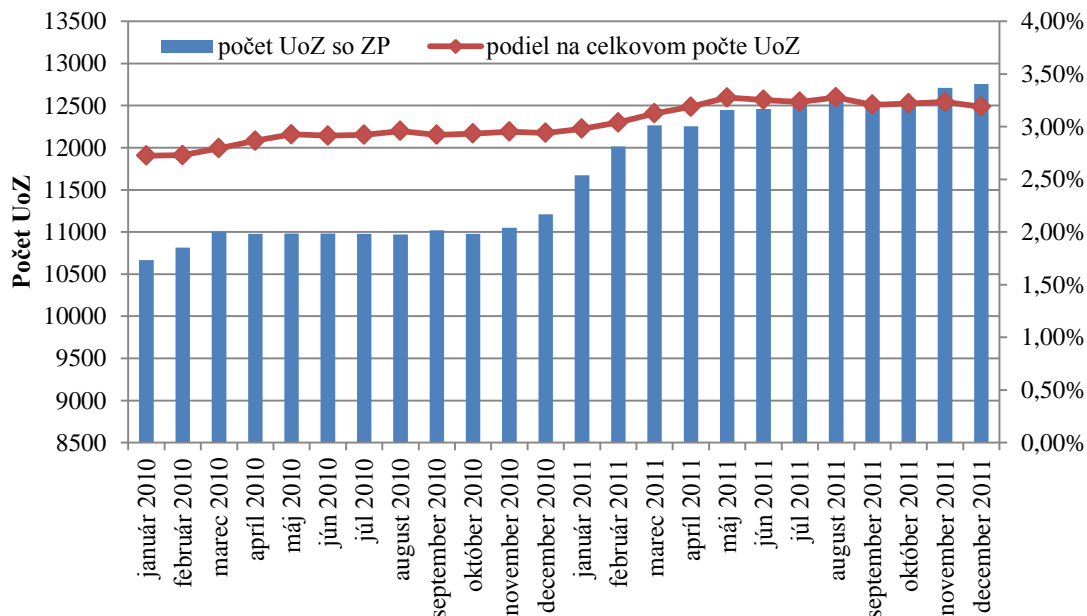
Graf 2.14 Vývoj počtu UoZ - absolventov škôl v SR

Zdroj: ÚPSVR

V roku 2011 bolo v evidencii UoZ v priemere 12 397 **občanov so zdravotným postihnutím (ZP)** a ich počet medziročne vzrástol v priemere o 1 427osôb. Podiel UoZ so ZP na celkovom počte UoZ v roku 2011 predstavoval 3,2 %, pričom v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástol o 0,3 p. b.

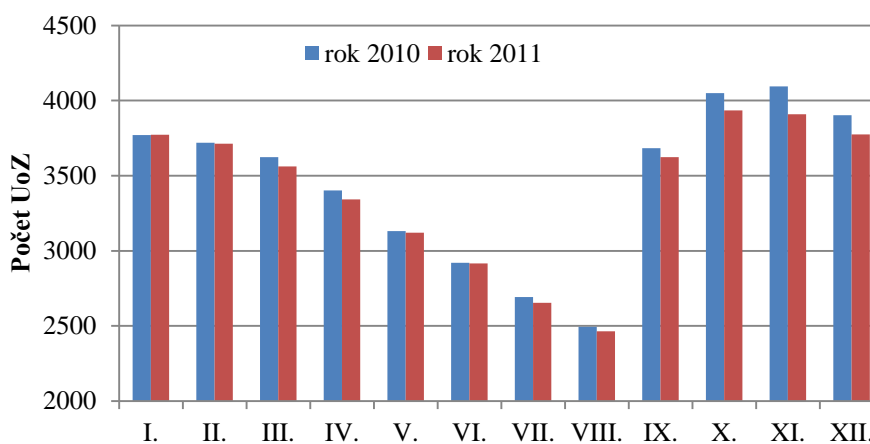
Graf 2.15 Vývoj uchádzačov o zamestnanie so ZP a ich podiel na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie (stav ku koncu mesiaca)

Zdroj: ÚPSVR

V roku 2011 bolo v priemere v evidencii UoZ 3 399 **mladistvých** (do 18 rokov), čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom (3 457) znamená pokles o 58 osôb. Ich podiel na celkovom priemernom počte UoZ v porovnaní s rokom 2010 zostal bezo zmien (0,9 %).

Graf 2.16 Počty UoZ mladistvých v SR

Zdroj: ÚPSVR

**Tab. 2.16 Podiel znevýhodnených skupín uchádzačov o zamestnanie
na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie (v %)**

Znevýhodnení uchádzači o zamestnanie	2010	2011	medziročný rast/pokles (p. b.)
UoZ nad 12 mesiacov	45,2	48,0	2,8
Absolventi škôl	7,4	7,5	0,1
UoZ so ZP	2,9	3,2	0,3
Mladiství	0,9	0,9	0,0
UoZ starší ako 50 rokov	22,2	22,3	0,1

Zdroj: ÚPSVR

2.1.4 Aktívne opatrenia na trhu práce

2.1.4.1 Vyhodnotenie zmien právnych predpisov v oblasti služieb zamestnanosti v roku 2011

a) Zákon o službách zamestnanosti

Opatrenia APTP boli v roku 2011 zamerané na zvyšovanie zamestnanosti, zmiernenie regionálnych rozdielov, znižovanie dlhodobej nezamestnanosti a s tým spojenej podpory tvorby nových pracovných miest ako najúčinnšieho prostriedku na zabezpečenie rastu príjmov obyvateľstva. Boli prijaté opatrenia s cieľom podporiť motiváciu nezamestnaných prijať pracovné pozície, motiváciu zamestnávateľov na vytváraní nových pracovných miest pre dlhodobo nezamestnaných a na uplatňovanie ďalších opatrení, ktoré vytvoria motivačné prostredie nielen pre domácich, ale aj pre zahraničných zamestnávateľov.

Aktívne opatrenia na trhu práce (AOTP) v hodnotenom období boli realizované najmä uplatňovaním zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (zákon o službách zamestnanosti), ktorý bol v priebehu roka 2011 niekoľkokrát novelizovaný, a to:

Zákonom č. 373/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 1. januára 2011 sa:

- zabezpečilo predĺženie účinnosti jedného z hlavných dočasných opatrení na zmiernenie dopadov globálnej ekonomickej krízy na zamestnanosť, ktorým je príspevok na podporu udržania zamestnanosti (§ 50d) s progresívnym mechanizmom zníženého odvodového zaťaženia pre zamestnávateľov, a to do konca roka 2011,
- vypustili niektoré aktívne opatrenia na trhu práce z dôvodu nízkej miery ich využívania, a to príspevok na podporu zamestnávania absolventov vzdelávania a prípravy pre trh práce (§ 51a),
- upravili všetky mechanizmy súvisiace so schvaľovaním a realizáciou projektov a programov aktívnych opatrení trhu práce v záujme zefektívnenia využívania finančných prostriedkov verejnej správy,
- upravili kompetencie ústredia a úradov práce, sociálnych vecí a rodiny vo vzťahu k realizácii projektov,
- zosúladiť náhradné plnenie formou zadávania zákazky a odoberania výrobkov ako náhradného plnenia namiesto zamestnávania povinného podielu zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím nadväzne na zákon č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní v súlade so závermi z kontroly vykonanej Najvyšším kontrolným úradom SR, vzťahujúce sa na vykonanú kontrolu programov, resp. nástrojov zameraných na zvýšenie zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím vo verejnom sektore.

Zákonom č. 120/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony sa zmenil právny stav v oblasti aktívnej činnosti tak, že s účinnosťou od 1. júla

2011, bol zavedený príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj (§ 52).

Príspevok je určený na

- podporu udržiavania pracovných návykov dlhodobo nezamestnaného občana, ktorý je poberateľom dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi,
- obdobie najviac počas šiestich kalendárnych mesiacov v rozsahu najviac 20 hodín týždenne okrem týždňa, v ktorom sa aktivačná činnosť začala, s možnosťou jej opakovaného vykonávania najviac počas ďalších dvanástich kalendárnych mesiacov,
- úhradu časti nákladov na osobné ochranné pracovné prostriedky, úrazové poistenie dlhodobo nezamestnaných občanov, časti nákladov na pracovné náradie a časti ďalších nákladov, ktoré súvisia s vykonávaním menších obecných služieb pre obec alebo menších služieb pre samosprávny kraj a na úhradu časti celkovej ceny práce zamestnanca, ktorý organizuje aktivačnú činnosť.

Uvedenou novelou zákona o službách zamestnanosti sa:

- upravili podmienky organizovania aktivačnej činnosti formou menších obecných služieb pre obec podľa § 52 rozšírením možnosti poskytnutia príspevku formou menších služieb pre samosprávny kraj organizované samosprávnym krajom, rozpočtovou alebo príspevkovou organizáciou, ktorej zakladateľom alebo zriaďovateľom je samosprávny kraj,
- rozšírili oblasti vykonávania menších obecných alebo menších služieb pre samosprávny kraj (napr. pomoc pri mimoriadnych udalostiach a odstraňovaní ich následkov),
- predĺžilo obdobie na opakované vykonávanie menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj zo šiestich kalendárnych mesiacov na dvanásť,
- zmenila miestna príslušnosť úradu práce, sociálnych vecí a rodiny na poskytnutie príspevku; príspevok poskytuje úrad práce, v ktorého územnom obvode má dlhodobo nezamestnaný občan trvalý pobyt.

Zákonom č. 231/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 561/2007 Z. z. o investičnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 56/2009 Z. z. a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 1. augusta 2011 sa upravili podmienky pri poskytovaní príspevku na vytvorenie nového pracovného miesta (§ 53d) nadväzne na rozčlenenie okresov podľa výšky miery nezamestnanosti pre poskytnutie investičnej pomoci.

b) Ostatné právne predpisy

Zákonom č. 223/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony sa s účinnosťou od 20. júla 2011 sa vytvoril právny rámec možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, štátnym príslušníkom tretej krajiny.

Uvedenou novelou zákona o službách zamestnanosti sa:

- transponovala smernica Rady 2009/50/ES z 25. mája 2009 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vysokokvalifikovaného zamestnania,
- na účely zákona o službách zamestnanosti v súlade so smernicou 2009/50/ES vymedzil pojem štátny príslušník tretej krajiny,
- doplnila nová kompetencia ÚPSVR a to vydávať potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, štátnym príslušníkom tretej krajiny,
- spresnila kompetencia ÚPSVR vo veci prejednávania priestupkov a rozhodovania o uložení dodatočnej platby podľa zákona č. 82/2005 Z. z.,
- upravila povinnosť ÚPSVR v oblasti vedenia evidencií o vykonávaní zamestnania občanov členských štátov EÚ a štátnych príslušníkov tretích krajín na území SR,
- doplnila kompetencia úradu práce, a to rozhodovať o uložení dodatočnej platby podľa zákona č. 82/2005 Z. z.,
- upravili povinnosti úradu poskytovať ÚPSVR informácie na účely vydávania potvrdení o možnosti obsadenia pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, štátnym príslušníkom tretej krajiny, plniť povinnosti podľa zákona č. 82/2005

- Z. z., v oblasti vedenia evidencií o vykonávaní zamestnania občanov EÚ a štátnych príslušníkov tretích krajín na území SR,
- spresnila kompetencia úradu práce vo veci prejednávania priestupkov,
 - upravilo, že rovnaké právne postavenie ako občan SR na účely zákona o službách zamestnanosti má aj štátny príslušník tretej krajiny, ktorému bola udelená modrá karta Európskej únie,
 - upravili podmienky pre vydanie potvrdenia o možnosti obsadenia pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, štátnym príslušníkom tretej krajiny,
 - rozšírili dôvody zániku platnosti povolenia na zamestnanie; ide o prípady, ak štátny príslušník tretej krajiny s platným povolením na zamestnanie požiada o vydanie modrej karty Európskej únie (v prípade vydania modrej karty EÚ zaniká platnosť povolenia na zamestnanie),
 - upravili povinnosti zamestnávateľa pri zamestnávaní občanov členských štátov EÚ a štátnych príslušníkov tretích krajín,
 - upravilo, že podnety na pozastavenie alebo zrušenie činnosti agentúry dočasného zamestnávania alebo agentúry podporovaného zamestnávania môže podať príslušný inšpektorát práce,
 - sa upravila klauzula jedného zo zamestnávateľov na účely poskytovania príspevku na podporu zamestnanosti na realizáciu opatrení na ochranu pred povodňami a na riešenie následkov mimoriadnej situácie podľa § 50j; a to právnická osoba, ktorá je správcom odvodňovacích systémov,
 - rozšírila možnosť získavania informácií z informačného systému ÚPSVR a úradu práce Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky, útvarom Policajného zboru a inšpektorátom práce, ktoré sú potrebné na plnenie úloh v rozsahu ich pôsobnosti. Ide napr. o informácie o vydaných, zaniknutých, zrušených alebo predĺžených povoleniach na zamestnanie štátnych príslušníkov tretích krajín a informácie o začatí zamestnania a skončení zamestnania štátneho príslušníka tretej krajiny,
 - spresnili dôvody, na ktoré sa prihliada pri ukladaní pokút ÚPSVR a úradom práce,
 - upravil rozsah a podmienky pri poskytovaní príspevku podľa zákona o službách zamestnanosti, ktorý predstavuje pomoc podľa Zmluvy o fungovaní EÚ.

Zákonom č. 257/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 1. septembra 2011 sa spresnil právny rámec agentúr dočasného zamestnávania a ich povinností. Uvedenou novelou zákona o službách zamestnanosti sa:

- dokončila transpozícia Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/104/ES z 19. novembra 2008 o dočasnej agentúrnej práci, podľa ktorej dočasný agentúrny zamestnanec pracuje pod dohľadom a vedením užívateľského zamestnávateľa, ku ktorému je dočasne pridelený na výkon práce. Zároveň sa upravila terminológia v zmysle smernice.
- ustanovil zákaz vyberania poplatku agentúrou dočasného zamestnávania od dočasného agentúrneho zamestnanca za pridelenie alebo za uzatvorenie pracovného pomeru s užívateľským zamestnávateľom po skončení tohto pridelenia,
- ustanovila povinnosť ÚPSVR viesť register agentúr dočasného zamestnávania,
- rozšírila povinnosť agentúry dočasného zamestnávania umožniť prístup dočasnému agentúrnemu zamestnancovi k odbornému vzdelávaniu alebo k získaniu odborných zručností aj v období medzi jeho prideleniami a umožnil sa prístup dočasných agentúrnych zamestnancov k zariadeniam starostlivosti o deti,
- stanovil termín, do ktorého je agentúra dočasného zamestnávania povinná ÚPSVR predkladať ročnú správu o svojej činnosti.

2.1.4.2 AOTP na podporu zamestnateľnosti a zvyšovanie zamestnanosti a ich uplatňovanie v roku 2011

Podľa zákona o službách zamestnanosti boli v roku 2011 UoZ, záujemcom o zamestnanie (ZoZ), zamestnancom za účelom ich umiestnenia a udržania na trhu práce a zamestnávateľom zabezpečené tieto aktívne opatrenia na trhu práce:

- a) podpora zvyšovania zamestnateľnosti uchádzačov o zamestnanie a záujemcov o zamestnanie
- informačné a poradenské služby (§ 42)
 - odborné poradenské služby (§ 43)
 - vzdelávanie a príprava pre trh práce uchádzača o zamestnanie a záujemcu o zamestnanie (§ 46)
 - dávka počas vzdelávania prípravy pre trh práce a počas prípravy na pracovné uplatnenie občana so zdravotným postihnutím (§ 48b)
 - príspevok na zapracovanie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie (§ 49a)
 - príspevok na vykonávanie absolventskej praxe (§ 51)
 - príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj (§ 52)
 - príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby (§ 52a)
 - príprava na pracovné uplatnenie občana so zdravotným postihnutím (§ 55a)
- b) podpora zamestnanosti, vytvárania a udržania pracovných miest
- sprostredkovanie zamestnania (§ 32)
 - vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnanca (§ 47)
 - príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 49)
 - príspevok na zamestnávanie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie (§ 50)
 - príspevok na podporu udržania v zamestnaní zamestnancov s nízkymi mzdami (§ 50a)
 - príspevok na podporu vytvárania a udržania pracovných miest v sociálnom podniku (§ 50c)
 - príspevok na podporu udržania zamestnanosti (§ 50d)
 - príspevok na podporu regionálnej a miestnej zamestnanosti (§ 50i)
 - príspevok na podporu zamestnanosti na realizáciu opatrení na ochranu pred povodňami a na riešenie následkov mimoriadnej situácie (§ 50j)
 - príspevok na dochádzku za prácou (§ 53)
 - príspevok na presťahovanie za prácou (§ 53a)
 - príspevok na dopravu do zamestnania (§ 53b)
 - príspevok na vytvorenie nového pracovného miesta (§ 53d)
 - pilotné projekty (§ 54)
 - príspevok na zriadenie chránenej dielne a chráneného pracoviska (§ 56)
 - príspevok na udržanie občana so zdravotným postihnutím v zamestnaní (§ 56a)
 - príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti (§ 57)
 - príspevok na obnovu alebo technické zhodnotenie hmotného majetku chránenej dielne alebo chráneného pracoviska (§ 57a)
 - príspevok na činnosť pracovného asistenta (§ 59)
 - príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov (§ 60)

AOTP v zmysle zákona o službách zamestnanosti boli realizované ÚPSVR a úradmi práce a kontinuálne prechádzali z roku 2010 do roku 2011, avšak pri mesačnom sledovaní realizácie AOTP možno u niektorých nástrojov pozorovať ich výrazne sezónny charakter.

Väčšina z AOTP sa realizovala prostredníctvom národných projektov, ktoré sú financované zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu a spolufinancované zo zdrojov štátneho rozpočtu. V roku 2011 bolo podporených celkovo viac ako 137 tis. UoZ, ZoZ, resp. zamestnancov/pracovných miest v celkovej sume dohodnutých finančných prostriedkov vo výške viac ako 180 mil. €. Prehľad o uplatňovaní jednotlivých AOTP v roku 2011 je uvedený v prílohe ku kapitole 2 - Prehľad realizácie aktívnych opatrení na trhu práce a v tab. č. 6 a 7.

2.2 Mzdy a pracovné podmienky

Vyhodnotenie zmien právnych predpisov v roku 2011 v oblasti miezd a pracovných podmienok

a) Minimálna mzda

Zákon č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde v znení neskorších predpisov o minimálnej mzde v roku 2011 nebol novelizovaný. S účinnosťou od 1. januára 2011 vláda Slovenskej republiky ustanovila nariadením vlády SR č. **408/2010 Z. z.** sumu minimálnej mzdy na **317,00 € za mesiac** pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou a **1,822 € za hodinu** odpracovanú zamestnancom pre ostatných zamestnancov.

V roku 2011 v súlade so splnomocňovacím ustanovením zákona o minimálnej mzde vláda Slovenskej republiky schválila nariadenie vlády SR, ktorým sa suma minimálnej mzdy na rok 2012 ustanovila na **327,20 € za mesiac** pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou a **1,880 € za hodinu** odpracovanú zamestnancom pre ostatných zamestnancov.

b) Zákonník práce

Od apríla 2011 nadobudol účinnosť **zákon č. 48/2011 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov, ktorého cieľom bolo upraviť v zmysle požiadavky Európskej komisie (EK) ustanovenia, ktoré sa týkajú rovnakého zaobchádzania, návratu zamestnankyne do práce po skončení materskej dovolenky a zamestnanca po skončení rodičovskej dovolenky (po 34 týždňoch) a návratu zamestnankyne alebo zamestnanca do práce po skončení rodičovskej dovolenky (dovŕšenie troch rokov veku dieťaťa alebo šesť rokov veku dieťaťa, ak ide o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom vyžadujúcim osobitnú starostlivosť). Novelou sa zjednodušilo a upravilo zriadenie, zloženie a činnosť európskych zamestnaneckých rád v zmysle smernice 2009/38/ES.

Od septembra 2011 nadobudol účinnosť **zákon č. 257/2011 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov. Cieľom novely Zákonníka práce bolo zabezpečiť väčšiu flexibilitu pracovnoprávnych vzťahov, motivovať zamestnávateľov k podpore zosúladenia pracovných a rodičovských povinností. Vyššia flexibilita Zákonníka práce má viesť k vytváraniu nových pracovných miest a k zachovaniu existujúcich pracovných miest. Konkrétne zmeny sa týkali zavedenia dlhšej skúšobnej doby v prípade niektorých skupín vedúcich zamestnancov, skrátila sa základná výpovedná doba na jeden mesiac, zaviedla sa nová definícia hromadného prepúšťania, ktorá má umožniť vyššiu mieru flexibility pri skončení pracovného pomeru s väčším počtom zamestnancov, zrušil sa súbeh výpovednej doby a odstupného, zaviedol sa nový spôsob rozvrhnutia pracovného času - konto pracovného času a zaviedlo sa flexikonto (prekážka v práci na strane zamestnávateľa) ako trvalý právny inštitút, ktorý zamestnávateľ môže využiť ako jeden zo spôsobov riešenia osobitnej situácie (vážne prevádzkové dôvody), ktorá u neho nastala a pre ktorú nemôže zamestnancom pridelovať prácu. V oblasti zosúladenia pracovného a rodinného života sa zmeny týkali flexibilnejšej úpravy pracovného pomeru na určitú dobu, flexibilnejšej úpravy pružného pracovného času, spresnila sa možnosť kumulovania pracovného voľna, ktoré sa poskytuje za prácu nadčas na určité obdobie, zaviedol sa nový inštitút deleného pracovného miesta a umožnilo sa zamestnávateľovi dohodnúť sa so zamestnancom na posunutí čerpania rodičovskej dovolenky (až do dovŕšenia päť rokov veku dieťaťa).

c) **Zákon č. 253/1994 Z. z. o právnom postavení a platových pomeroch starostov obcí a primátorov miest** (ďalej len „zákon o starostoch“)

Platy poskytované z verejných financií voleným funkcionárom a štátnym zamestnancom reguluje štát prostredníctvom normotvorby Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len NR SR). Vzhľadom na ekonomickú situáciu Slovenskej republiky bolo potrebné pristúpiť k úprave pravidiel formou novely zákona o starostoch. Z dôvodovej správy vyplýva, že cieľom tejto legislatívnej úpravy je zabrániť zadlžovaniu samospráv a preniesť zodpovednosť za ich hospodárenie aj na starostov a primátorov, čím sa má zabezpečiť princíp zásluhovosti pri výkone ich funkcie.

Zákon o starostoch sa s účinnosťou od 1. júna 2011 menil zákonom NR SR č. 154/2011 Z. z. nasledovne:

Dôležitou úpravou v priebehu roka 2011 je zníženie koeficientu výpočtu u všetkých platových skupín starostov obcí a primátorov miest, ktoré sú odvodené od priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v národnom hospodárstve o 10 % nadol.

Skupina	veľkosť obce/mesta	násobok priemernej mzdy	
1.		do 500 obyvateľov	1,49-násobok
2.	od 501	do 1 000 obyvateľov	1,65-násobok
3.	od 1 001	do 3 000 obyvateľov	1,98-násobok
4.	od 3 001	do 5 000 obyvateľov	2,17-násobok
5.	od 5 001	do 10 000 obyvateľov	2,34-násobok
6.	od 10 001	do 20 000 obyvateľov	2,53-násobok
7.	od 20 001	do 50 000 obyvateľov	2,89-násobok
8.	od 50 001	do 100 000 obyvateľov	3,19-násobok
9.		nad 100 000 obyvateľov	3,58-násobok

Podľa Článku I, bodu 3 zákona č. 154/2011 Z. z. nemôže byť plat starostu nižší, ako je ustanovené v § 3 ods. 1 zákona o starostoch, čiže ako je priemerná mesačná mzda zamestnanca v národnom hospodárstve vyčíslená na základe údajov Štatistického úradu SR za predchádzajúci kalendárny rok a násobku podľa vyššie uvedenej tabuľky. Obecné zastupiteľstvo môže tento plat rozhodnutím zvýšiť až o 70%, pričom obciam s počtom obyvateľov do 500 je so súhlasom starostu umožnené znížiť 1,49-násobok jeho platu až na 0-násobok počas jeho funkčného obdobia (Článok I, bod 5 zákona č. 154/2011 Z. z.). Z dôvodovej správy k zákonu č. 154/2011 Z. z. vyplýva, že zavedením legislatívnej zmeny znížiť obciam s počtom obyvateľov nižším ako 500 plat starostu na 0-násobok sa sleduje ich odbremenenie od povinných odvodových platieb, ktoré neraz zapríčiňovali narastanie ich rozpočtového dlhu.

Výška odstupného pre starostov a primátorov z dôvodu skončenia ich funkčného obdobia sa zákonom č. 154/2011 Z. z. znižuje z 5-násobku ich priemerného mesačného platu na 3-násobok, pričom odstupné starostovi nepatrí, ak vykonával svoju funkciu menej ako 6 mesiacov (Článok I, bod 9 zákona č. 154/2011 Z. z.).

d) Zákon č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 390/2011 Z. z. s účinnosťou od 21. októbra 2011, ktorým sa mení zákon č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch, mení zákon o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme nasledovne:

V zmysle Článku III, bodu 3 zákona č. 390/2011 Z. z. sa odsek 1 § 4 zákona č. 553/2003 Z. z. dopĺňa plat zamestnanca o príplatok začínajúcemu pedagogickému zamestnancovi a začínajúcemu odbornému zamestnancovi. Dôvodová správa k zákonu č. 390/2011 Z. z. odôvodňuje túto legislatívnu zmenu úmyslom, aby bol nástupný plat začínajúceho pedagogického alebo odborného zamestnanca približne rovnaký, aký je nástupný plat ostatných začínajúcich zamestnancov v národnom hospodárstve s rovnakým stupňom vzdelania. Príplatok začínajúceho pedagogického zamestnanca a začínajúceho odborného zamestnanca sa dopĺňa aj do § 14 zákona č. 553/2003 Z. z. Začínajúcemu pedagogickému zamestnancovi a začínajúcemu odbornému zamestnancovi patrí príplatok začínajúceho pedagogického zamestnanca a príplatok začínajúceho odborného zamestnanca. Príplatok sa im poskytuje mesačne vo výške 6 % z platovej tarify platovej triedy a pracovnej triedy, do ktorej sú zaradení.

Článok III, bod 3 zákona č. 390/2011 Z. z. dopĺňa odsek 1 § 4 zákona č. 553/2003 Z. z. plat zamestnanca tiež o príplatok za prácu so žiakmi so zdravotným znevýhodnením a zo sociálne znevýhodneného prostredia. Uvádzaným dôvodom je, že práca pedagóga v triede, v ktorej sú spolu

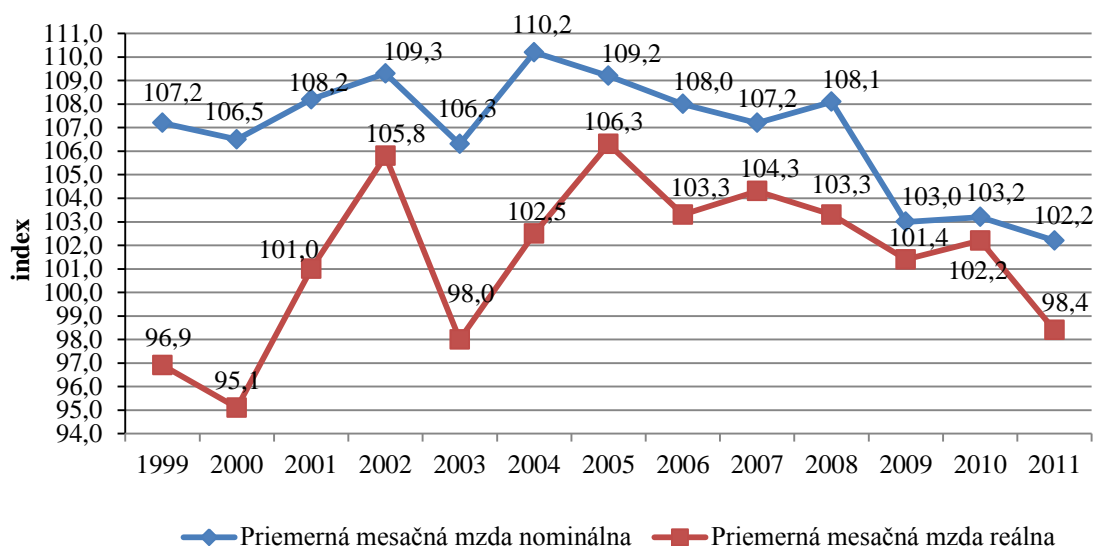
s talentovanými a priemernými žiakmi aj žiaci z uvedených skupín je náročnejšia. Poskytnutie takéhoto príplatku je obmedzené podmienkou, že v triede nemôže pôsobiť asistent učiteľa. Výšku poskytovania takéhoto príplatku si škola upraví vo svojom vnútornom predpise, pričom maximálna výška príplatku nesmie prekročiť 2,5% platovej tarify 12. platovej triedy prvej pracovnej triedy. Podľa Článku III, bodu 5 zákona č. 390/2011 Z. z. poskytne zamestnávateľ príplatok učiteľovi za výkon pedagogickej činnosti v triede základnej školy s najmenej 30 % individuálne začlenenými žiakmi so zdravotným znevýhodnením alebo so žiakmi zo sociálne znevýhodneného prostredia z celkového maximálneho počtu žiakov v triede.

Stupnica platových taríf		
Platová trieda	Pracovná trieda	Platová tarifa (€)
6	1	370,00
	2	395,50
7	1	410,00
	2	439,00
8	1	454,50
	2	485,50
9	1	508,50
	2	543,00
10	1	555,00
	2	592,50
11	1	622,00
	2	664,00
12	1	697,00
	2	743,50

2.2.1 Mzdy

V roku 2011 dosiahla **priemerná nominálna mesačná mzda** zamestnanca v hospodárstve SR (podľa štvrtročného štatistického výkazníctva; bez podnikateľských príjmov; údaje upravené o štatistický odhad nevidovaných miezd; indexy sú počítané z porovnateľných údajov) podľa údajov Štatistického úradu SR hodnotu 786 €, ktorá sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšila o 2,2 %. Tempo rastu nominálnych miezd sa oproti roku 2010 spomalilo o 1,0 p. b. **Priemerná reálna mesačná mzda** zamestnanca v hospodárstve SR medziročne klesla o 1,6 %.

Graf 2.17 Vývoj priemernej mesačnej mzdy od roku 1999

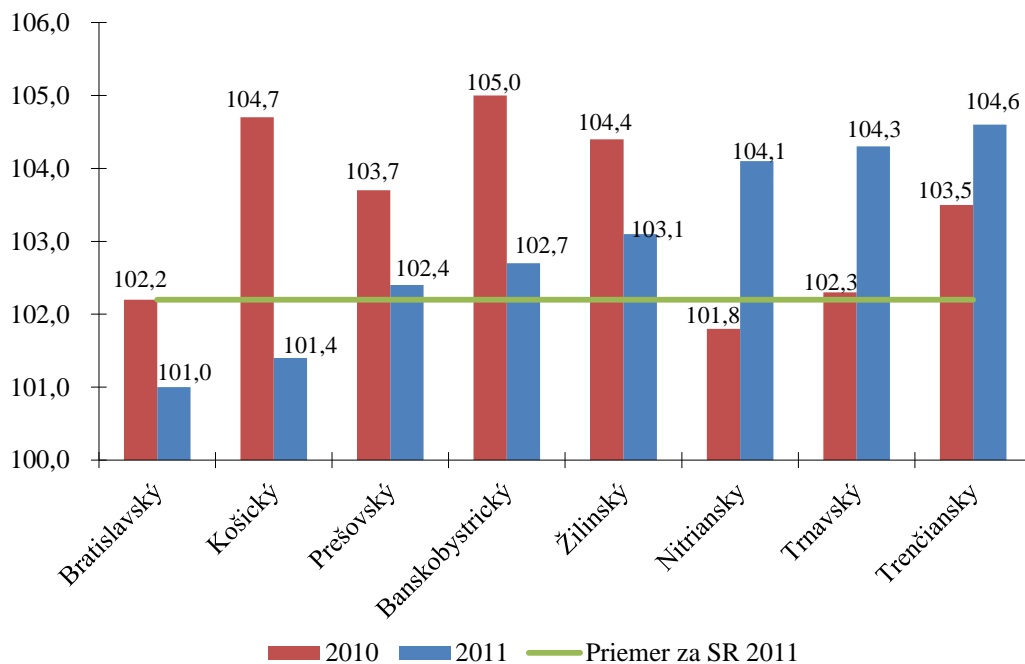

Zdroj: ŠÚ SR

Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch, aj v roku 2011 v mzdovom vývoji pretrvávali výrazné regionálne rozdiely, keď v jednotlivých **krajoch** sa priemerná nominálna mesačná mzda pohybovala v rozpätí od 608 € (Prešovský kraj) do 1 001 € (Bratislavský kraj) s rozdielom 393 €. V Prešovskom kraji priemerná nominálna mesačná mzda dosahovala 60,7 % priemernej nominálnej mesačnej mzdy Bratislavského kraja. Vyššia ako v priemere za celé hospodárstvo SR (786 €) bola len priemerná nominálna mesačná mzda v Bratislavskom kraji. Mzdová úroveň v ostatných krajoch bola pod priemerom SR.

Tempo rastu priemernej nominálnej mesačnej mzdy v roku 2011 bolo v porovnaní s rokom 2010 pomalšie takmer vo všetkých krajoch s výnimkou Trenčianskeho, Trnavského a Nitrianskeho kraja, v ktorých bol rast priemernej nominálnej mesačnej mzdy rýchlejší ako pred rokom. Rýchlejšie ako v priemere za SR rástla priemerná nominálna mesačná mzda takmer vo všetkých krajoch s výnimkou Bratislavského (1,0 %) a Košického kraja (1,4 %). Najvyšší rast dosiahol Trenčiansky kraj (4,6 %).

Graf 2.18 Rast priemernej nominálnej mesačnej mzdy v roku 2010 a 2011 podľa krajov (v %)

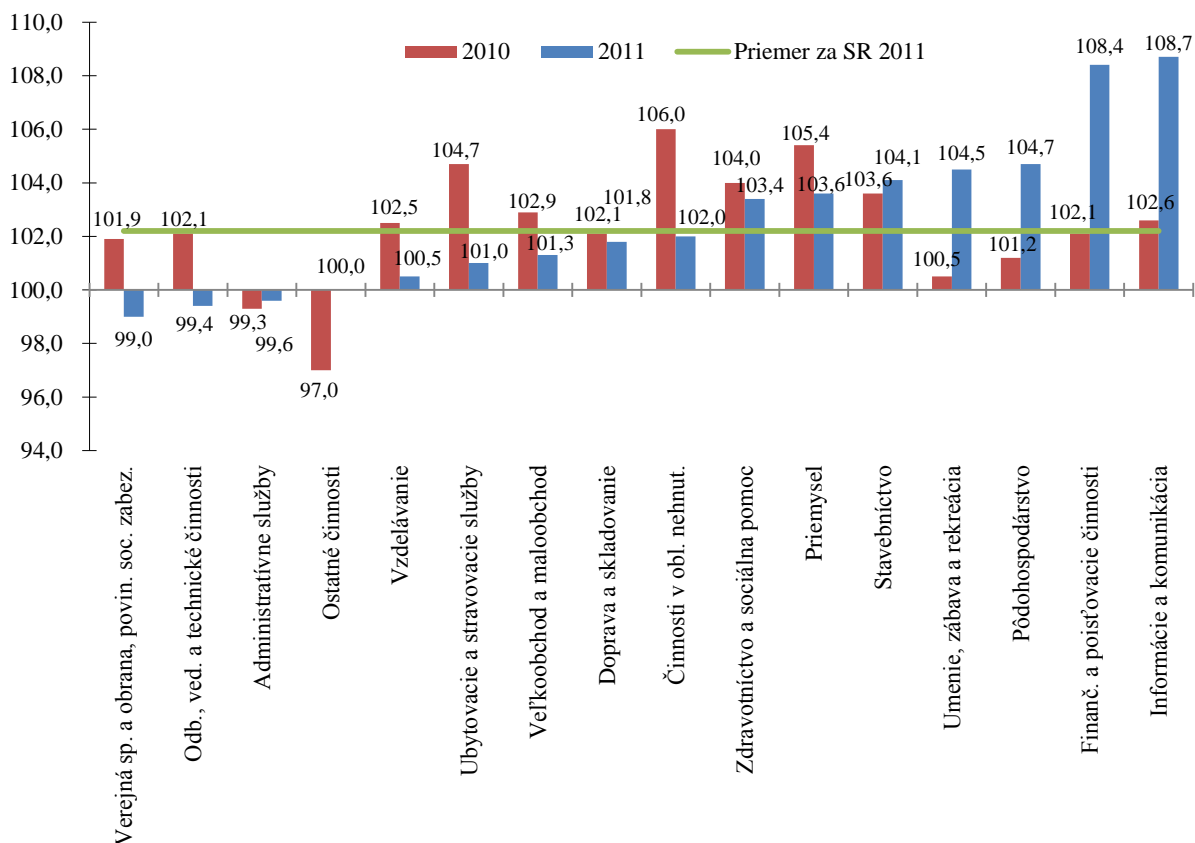

Zdroj: ŠÚ SR

Podľa odvetví bola priemerná nominálna mesačná mzda vyššia ako celoslovenský priemer v informáciách a komunikácii; finančných a poisťovacích činnostiach; verejnej správe a obrane, povinnom sociálnom zabezpečení; odborných, vedeckých a technických činnostiach; činnostiach v oblasti nehnuteľností; administratívnych službách; priemysle a doprave a skladovaní. Najnižšiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu mali zamestnanci v ubytovacích a stravovacích službách. Rozdiel medzi najlepšie a najhoršie priemerne plateným odvetvím tvoril 1 068 €.

V porovnaní s rokom 2010 vzrástla priemerná nominálna mesačná mzda v prevažnej časti odvetví. Najvyšší relatívny prírastok bol v informáciách a komunikácii (8,7 %) a finančných a poisťovacích činnostiach (8,4 %). Priemerná nominálna mesačná mzda medziročne klesla vo verejnej správe a obrane, povinnom sociálnom zabezpečení (o 1,0 %), odborných, vedeckých a technických činnostiach (o 0,6 %) a administratívnych službách (o 0,4 %).

Graf 2.19 Vývoj priemernej nominálnej mesačnej mzdy v roku 2010 a 2011 podľa odvetví (v %)

Zdroj: ŠÚ SR

Podľa veľkosti podnikov mali najvyššiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu podniky s počtom zamestnancov 1 000 a viac. Priemernú nominálnu mesačnú mzdu vyššiu ako celoslovenský priemer dosiahli aj podniky s 50 až 249 zamestnancami, podniky s 250 až 499 zamestnancami a podniky s 500 až 999 zamestnancami. Najnižšiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu dosahovali živnostníci. Najrýchlejšie rástli mzdy v podnikoch s 10 až 19 zamestnancami.

Tab. 2.17 Priemerná nominálna mesačná mzda podľa veľkosti podnikov

Veľkostné skupiny podnikov	2010 (v €)	Indexy 2010/2009		2011 (v €)	Indexy 2011/2010	
		nominálna mzda	reálna mzda		nominálna mzda	reálna mzda
0 – 9	662	109,6	107,2	639	96,5	92,9
10 – 19	697	100,3	98,1	749	107,5	103,5
20 – 49	714	101,7	99,5	702	98,3	94,6
50 – 249	795	104,7	102,5	804	101,1	97,3
250 – 499	844	102,6	100,3	879	104,1	100,2
500 – 999	871	108,7	106,4	925	106,2	102,2
1 000 a viac	962	103,4	101,2	979	101,8	98,0
Živnostníci (odhad)	577	101,6	99,4	594	102,9	99,0
Spolu	769	103,2	102,2	786	102,2	98,4

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrtroku 2011

2.2.1.1 Priemerná mesačná hrubá mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére

Podľa výsledkov celoslovenského výberového zisťovania z Informačného systému o cene práce (ISCP) MPSVR SR bola v roku 2011 priemerná hrubá mesačná mzda v hospodárstve SR 846 €, z toho v podnikateľskej sfére 887 € a v nepodnikateľskej sfére 716 €.

Najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu v roku 2011 *podľa dosiahnutého stupňa vzdelania* mali zamestnanci so základným vzdelaním – 537 €. Mzda zamestnancov so základným vzdelaním dosiahla v podnikateľskej sfére hodnotu 576 € a v nepodnikateľskej sfére 405 €. **Z pohľadu hlavných tried zamestnaní** mali najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci – 462 € (v podnikateľskej sfére 499 € a v nepodnikateľskej sfére 395 €). Pri triedení *podľa veku* najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu mali zamestnanci do 20 rokov – 488 € (v podnikateľskej sfére 494 € a v nepodnikateľskej sfére 406 €). **Z hľadiska druhu vlastníctva** mali najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu zamestnanci v podnikoch, ktoré sú vo vlastníctve územnej samosprávy – 657 € (v podnikateľskej sfére zamestnanci družstevných organizácií 661 € a v nepodnikateľskej sfére zamestnanci združení, politických strán a cirkví 626 €). **Z regionálneho hľadiska** najnižšie priemerné mesačné hrubé mzdy poberali zamestnanci v Prešovskom kraji – 669 € (v podnikateľskej sfére v Prešovskom kraji 669 € a v nepodnikateľskej sfére v Prešovskom kraji 667 €).

Najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu v roku 2011 *pri zohľadnení dosiahnutého stupňa vzdelania* mali zamestnanci s vysokoškolským vzdelaním III. stupňa – 1 298 €, čo predstavovalo 153 % priemernej hrubej mesačnej mzdy v hospodárstve SR. Mzda zamestnancov s vysokoškolským vzdelaním III. stupňa dosiahla v podnikateľskej sfére hodnotu 2 216 € a v nepodnikateľskej sfére 1 123 €. **Podľa hlavných tried zamestnaní** dosiahli najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci – 1 836 € (v podnikateľskej sfére 1 988 € a v nepodnikateľskej sfére 1 295 €). **Z hľadiska veku** dosiahli najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu zamestnanci vo veku od 30 do 34 rokov – 930 € (v podnikateľskej sfére vo veku od 30 do 34 rokov 982 € a v nepodnikateľskej sfére vo veku 60 a viac rokov 759 €). Pri triedení *podľa druhu vlastníctva* najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu mali zamestnanci spoločností s medzinárodným vlastníctvom s prevažujúcim verejným sektorom – 1 523 € (v podnikateľskej sfére 1 523 € u zamestnancov spoločností s medzinárodným vlastníctvom s prevažujúcim verejným sektorom a v nepodnikateľskej sfére u zamestnancov organizácií so štátnym vlastníctvom 838 €). **Z regionálneho hľadiska** najvyššie priemerné mesačné mzdy poberali zamestnanci v Bratislavskom kraji – 1 154 € (v podnikateľskej sfére 1 231 € a v nepodnikateľskej sfére 851 €) (príloha ku kapitole 2, tab. č. 8 až 11).

Z analýzy **podielu jednotlivých zložiek celkovej priemernej hrubej mesačnej mzdy** v roku 2011 (846 €) je zrejmé, že najvyšší podiel tvorila základná mzda (67 %). Ďalšou významnou zložkou priemernej hrubej mesačnej mzdy boli náhrady mzdy, ktoré predstavovali 12 % a tretiu najvyššiu zložku tvorili prémie a odmeny (11 %). Po odpočítaní poistného na zdravotné a sociálne poistenie a preddavkov na daň z príjmov fyzických osôb (FO) bola priemerná čistá mesačná mzda 660 €, a jej podiel z hrubej mzdy bol 78 % (v roku 2010 to bolo 650 €) (príloha ku kapitole 2, tab. č. 12).

Podľa rodového členenia údajov o odmeňovaní priemerná hrubá mesačná mzda v roku 2011 mužov bola 956 € (v podnikateľskej sfére 980 € a v nepodnikateľskej sfére 804 €) a žien 727 € (v podnikateľskej sfére 753 € a v nepodnikateľskej sfére 681 €). Priemerná hrubá mesačná mzda žien teda predstavovala 76,0 % priemernej hrubej mesačnej mzdy mužov, podiel je na rovnakej úrovni ako v roku 2010.

Zásadné rozdiely boli v príjmoch pri porovnaní podnikateľskej a nepodnikateľskej sféry vzhľadom na vzdelanie, a to tak u mužov, ako aj u žien. Pri oboch pohlaviach mzda u zamestnancov s vyšším vzdelaním rástla rýchlejšie v podnikateľskej sfére, pričom v podnikateľskej sfére boli pri všetkých úrovniach vzdelania mzdy vyššie.

Podľa stupňa dosiahnutého vzdelania v roku 2011 dosahovali najvyššiu priemernú mesačnú mzdu ženy s vysokoškolským vzdelaním III. stupňa v podnikateľskej sfére (1 617 €) a v nepodnikateľskej sfére (1 082 €). Muži s vysokoškolským vzdelaním III. stupňa poberali najvyššiu priemernú mesačnú mzdu v podnikateľskej sfére (2 406 €) i v nepodnikateľskej sfére (1 151 €). Najnižšie priemerné mesačné mzdy poberali zamestnanci v podnikateľskej aj nepodnikateľskej sfére so základným vzdelaním. Najväčšie rozdiely podľa vzdelania medzi podnikateľskou

a nepodnikateľskou sférou sú v mzdách mužov s vysokoškolskou kvalifikáciou III. stupňa, kde tento rozdiel predstavoval až 1 256 €. Rozdiel medzi zárobkami žien v tejto kategórii bol 535 €.

Z pohľadu **hlavných tried KZAM** muži aj ženy zarábali v podnikateľskej aj nepodnikateľskej sfére v priemere najviac v triede KZAM 1 - zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci. Muži zarábali v priemere najmenej v triede KZAM 9 - pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci (v podnikateľskej sfére 556 € a v nepodnikateľskej sfére 445 €). U žien boli v priemere najnižšie mzdy, rovnako ako u mužov, v triede KZAM 9 - pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci (v podnikateľskej sfére 435 € a v nepodnikateľskej sfére 372 €) (príloha ku kapitole 2, tab. č. 9).

V súlade s vyššie uvedenými výsledkami porovnávania zárobkov zamestnancov v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére vychádza už dlhodobo priaznivejší výsledok v prospech podnikateľskej sféry. Takmer vo všetkých triedeniach sú platy v podnikateľskej sfére vyššie. Podľa hlavných tried KZAM sú výnimkou len muži v triede KZAM 5 - prevádzkovi zamestnanci v službách a obchode, čoho dôvodom je zamestnanie hasič, ktoré sa nachádza v nepodnikateľskej sfére. Najväčšie rozdiely v platoch u mužov aj u žien sú u vedúcich, riadiacich zamestnancov. Muži v podnikateľskej sfére zarábajú o 668 € viac a ženy o 458 € viac ako v nepodnikateľskej sfére.

Z celkového počtu zamestnancov (1 023 557) vo výberovom súbore Informačného systému o cene práce v roku 2011, bez ohľadu na dĺžku pracovného úväzku, poberalo 65,49 % zamestnancov nižšiu mzdu ako zistený celorepublikový priemer 846 €. Priemerná hrubá mesačná mzda týchto zamestnancov bola 556 €. Z počtu zamestnancov pracujúcich na plný pracovný úväzok (963 374) poberalo 63,73 % zamestnancov mzdu pod celorepublikovým priemerom a z počtu zamestnancov pracujúcich na kratší pracovný čas (60 647) ich bolo 93,60 % (príloha ku kapitole 2, tab. č. 13 až 18).

2.2.2 Úplné náklady práce v SR

Podľa údajov Štatistického úradu SR (údaje sú v čase spracovania správy dostupné len za rok 2010) ročné **úplné náklady práce** v roku 2010 medziročne vzrástli o 2,9 % na 13 482 € na zamestnanca.

Z celkových nákladov práce v roku 2010 tvoril súhrn priamych nákladov 73,12 % a nepriamych nákladov 27,07 %, od ktorých sa odpočítavajú subvencie prijaté zamestnávateľom vo forme dotácií (- 0,19 %).

Tab. 2.18 Dynamika ročných nákladov práce v SR na zamestnanca (v €)

Druh nákladov	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Náklady práce spolu z toho náklady:	9 619,7	10 175,4	10 899,0	11 867,9	12 812,7	13 104,6	13 482
- priame	6 897,2	7 437,9	7 964,6	8 672,5	9 319,9	9 516,0	9 858
- nepriame	2 724,0	2 741,9	2 940,3	3 201,0	3 497,4	3 597,7	3 650

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce

V roku 2010 zamestnávateľ vynaložil na svojho zamestnanca v priemere 1 124 € za mesiac, čo bolo o 31 € viac v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Medziročné tempo rastu priemerných mesačných nákladov práce sa v roku 2010 v porovnaní s rokom 2009 zrýchlilo o 0,6 p. b.

V skupine **priamych nákladových položiek** v roku 2010 mali najväčšie zastúpenie mzdy, ktoré tvorili 63,96 % a náhrady mzdy 8,24 %, z čoho 6,54 % pripadalo na náhrady za dovolenku. V skupine priamych nákladov práce medziročne vzrástli mzdy o 4,5 %, z toho základné mzdy a platy o 5,2 % a prémie a odmeny o 6,5 %. Z 719 € vyplatených na mzdy pripadlo na základnú (tarifnú) mzdu a plat za prácu 560 €, prémie a odmeny 95 €, príplatky a doplatky 39 €. Náhrady mzdy poklesli o 2,8 % na 93 €, peňažné plnenia zo zisku po zdanení vzrástli o 7,6 % a náhrady za pracovnú pohotovosť o 0,5 %

Medziročný nárast povinných príspevkov na sociálne zabezpečenie o 4,4 % na úroveň 264 € a rast nepovinných príspevkov o 1,5% sa prejavil rastom nepriamych nákladov práce v roku 2010. Nepriame náklady dosiahli úroveň 304 €, pričom v porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k spomaleniu ich rastu o 1,4 p. b. Z ostatných nepriamych nákladových zložiek najvýznamnejšiu položku tvorili sociálne výhody, ktoré poklesli o 23,5 % (z 20 na 16 €), z toho príspevky na stravovanie o 29,6 %. Ostatné príspevky do sociálneho fondu poklesli o 13,9 % a sociálne dávky poskytované

zamestnávateľmi o 19,5 % na 11 €. Výraznejšie vzrástli náklady na mzdové vyrovnanie za dobu nemoci (o 35 %); naopak náklady na odstupné poklesli o 27,2 %. Náklady na školenie zamestnancov vzrástli o 7,3 % na 5 €. Ostatné nepriame náklady práce vzrástli o 19,6 %, z toho náklady na nábor zamestnancov o 26,3 %.

Tab. 2.19 Štruktúra mesačných nákladov práce v SR za rok 2010

Položky nákladov práce	Podiel v %	v €	Index 2009/10
1.-16. CELKOVÉ NÁKLADY PRÁCE	100,00	1 124	102,9
1.-7. PRIAME NÁKLADY	73,12	821	103,6
1. Mzdy	63,96	719	104,5
2. Náhrady mzdy	8,24	93	97,2
3. Platby do programu sporenia	0,02	0	85,8
4. Náhrady za pracovnú pohotovosť	0,24	3	100,5
5. Peňažné plnenia zo zisku po zdanení	0,39	4	107,6
6. Ostatné priame náklady zamestnancom	0,25	3	106,2
7. Odmeny učňom	0,01	0	87,7
8.-15. NEPRIAME NÁKLADY	27,07	304	101,5
8. Povinné príspevky na sociálne poistenie	23,46	264	104,4
9. Nepovinné príspevky na sociálne poistenie	0,55	6	101,5
10. Sociálne dávky	0,99	11	80,5
11. Príspevky na sociálne poistenie učňov	0,00	0	235,5
12. Sociálne výhody	1,39	16	76,5
13. Náklady na školenie zamestnancov	0,44	5	107,3
14. Poplatky a sankcie súvisiace so mzdami	0,01	0	98,6
15. Ostatné nepriame náklady práce	0,22	2	119,6
16. SUBVENCIE	- 0,19	-2	282,2

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce

Dlhodobý trend rastúcej diferenciacie v nákladoch práce **podľa odvetví** pokračoval aj v roku 2010. Najvýraznejší medziročný rast nákladov práce bol zaznamenaný v informačných a komunikačných činnostiach a vo veľkoobchode a maloobchode (o 4,5 %), v priemyselnej výrobe (o 3,9 %) a v stavebníctve (o 3,7 %). Pokles nákladov práce v porovnaní s predchádzajúcim rokom nastal v odvetviach ťažba a dobývanie (o 2 %), v umení, zábave a rekreácii (o 1,6 %), v dodávke vody, čistení a odvode odpadových vôd, odpadoch (o 0,7 %), verejnej správe a obrane; povinnom sociálnom zabezpečení (o 0,4 %) a v činnostiach v oblasti nehnuteľností (o 0,3 %). Z hľadiska dynamiky vývoja mesačných nákladov práce sa oproti predchádzajúcemu roku ich rast zrýchlil v poľnohospodárstve, lesníctve, rybolove, ďalej v priemyselnej výrobe, v stavebníctve, vo veľkoobchode a maloobchode, v doprave a skladovaní, v ubytovacích a stravovacích službách, vo finančných a poisťovacích činnostiach; v odborných, vedeckých a technických činnostiach a v ostatných činnostiach. V ostatných ekonomických činnostiach nastalo spomalenie rastu mesačných nákladov práce.

Takmer tretina odvetví vynakladala nadpriemerné výdavky na pracovnú silu. Dominovali finančné a poisťovacie činnosti s 2 075 €, ďalej nasledovala ekonomická činnosť informácie a komunikácie (1 993 €), dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu (1 829 €), odborné, vedecké a technické činnosti (1 539 €), ťažba a dobývanie (1 255 €), dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd, odpady (1 178 €) a verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie (1 176 €).

Ostatné odvetvia dosahovali aj napriek celkovému miernemu zrýchleniu rastu mesačných nákladov práce naďalej podpriemerné hodnoty. Špecifickým je priemyselná výroba (1 103 €), ktorá je

charakteristická vysokým stupňom vnútornej diferenciacie nákladov práce vyplývajúcej z odlišnej finančnej situácie jednotlivých ekonomických činností. Výroba koksu a rafinovaných ropných produktov, kde výdavky na prácu (2 683 €) prevyšovali celoslovenský priemer takmer 2,5-násobne, boli v kontraste s výrobou odevov, kože a kožených výrobkov, ktoré naopak dosahovali iba 57 resp. 69 % priemeru. Veľké rozpätie hodnôt bolo aj v ekonomickej činnosti doprava a skladovanie, kde výdavky na zamestnanca v leteckej doprave (1 702 €) boli 1,6-násobné v porovnaní s priemerom za túto ekonomickú činnosť (1 047 €). Tradične najnižšie finančné prostriedky na vlastného zamestnanca boli vynaložené v ubytovacích a stravovacích službách (648 €), ďalej administratívnych a podporných službách (822 €), v ostatných činnostiach (862 €) a v poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove (896 €) (príloha ku kapitole 2, tab. č 19).

Z hľadiska **veľkostí organizácií** vynaložili najviac prostriedkov na zamestnanca subjekty s 1 000 a viac zamestnancami (1 313 €). Nadpriemernú úroveň dosiahli organizácie s 500 – 999 zamestnancami (1 231 €) a organizácie s 250 – 499 zamestnancami (1 173 €). Najnižšie výdavky na prácu boli v malých podnikoch od 1– 9 zamestnancov (1 002 €) a v organizáciách, ktoré zamestnávajú 20 – 49 osôb (1 016 €).

Regionálna diferenciacia v nákladoch práce medziročne vzrástla o 10,6 %. Mesačné náklady práce sa v jednotlivých regiónoch pohybovali v intervale od 862 € (v Prešovskom kraji) do 1 475 € (v Bratislavskom kraji), pričom nadpriemernú úroveň dosiahol len Bratislavský kraj. V porovnaní s rokom 2010 vzrástli mesačné náklady práce takmer vo všetkých regiónoch. Výnimkou bol len Trnavský kraj, ktorý ako jediný nedosiahol úroveň predchádzajúceho roku a mesačné náklady práce v tomto kraji medziročne poklesli o 0,2 %. Z pohľadu dynamiky nákladov práce sa oproti predchádzajúcemu roku ich rast zrýchlil v Bratislavskom, Nitrianskom, Žilinskom, Prešovskom a Košickom kraji. V ostatných krajoch nastalo spomalenie rastu mesačných nákladov práce.

Tab. 2.20 Mesačné náklady práce na zamestnanca v roku 2010 podľa krajov (v €)

Položky nákladov práce	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
1.-16. CELKOVÉ NÁKLADY PRÁCE	1 475	1 061	986	970	1 020	965	862	1 075
1.-7. PRIAME NÁKLADY	1 089	773	716	708	742	697	628	783
1. Mzdy	958	677	625	623	647	607	540	682
2. Náhrady mzdy	115	87	85	80	87	52	76	92
3. Platby do programu sporenia	1	0	0	0	0	0	0	0
4. Náhrady za pracovnú pohotovosť	3	2	2	2	2	4	2	4
5. Peňažné plnenia zo zisku po zdanení	6	5	2	2	3	3	9	3
6. Ostatné priame náklady zamestnancom	7	2	1	1	3	1	1	0
7. Odmeny učňom	0	0	1	0	0	0	0	0
8.-15. NEPRIAME NÁKLADY	391	288	272	262	278	270	235	296
8. Povinné príspevky na sociálne poistenie	333	254	238	231	246	231	205	257
9. Nepovinné príspevky na sociálne poistenie	9	6	5	4	6	5	4	7
10. Sociálne dávky	14	9	12	11	9	9	10	9
11. Príspevky na sociálne poistenie učňov	0	0	-	-	-	0	-	-
12. Sociálne výhody	23	13	12	11	12	17	13	13
13. Náklady na školenie zamestnancov	8	4	4	3	4	7	3	4
14. Poplatky a sankcie súvisiace so mzdami	0	0	0	0	0	0	0	0
15. Ostatné nepriame náklady práce	3	2	2	2	2	1	1	6
16. SUBVENCIE	-4	0	-2	0	-1	-3	-1	-3

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce

2.2.3 Kolektívne vyjednávanie

Ukladanie kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa na MPSVR SR a ich extenzia

K zmenám v kolektívnom vyjednávaní došlo najmä z dôvodu prijatia novely zákona č. 2/1991 Zb. o kolektívnom vyjednávaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o kolektívnom vyjednávaní“), ktorá bola vykonaná zákonom č. 557/2010 Z. z. a nadobudla účinnosť 31. decembra 2010. Táto novela zákona o kolektívnom vyjednávaní sa týkala výslovne rozširovania záväznosti kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa (ďalej len „KZVS“). Novelou sa upravilo rozšírenie záväznosti KZVS tak, že návrh na rozšírenie záväznosti KZVS môžu podať zmluvné strany KZVS Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny SR len spoločne a zároveň zamestnávateľ, na ktorého by bol podaný spoločný písomný návrh zmluvných strán na rozšírenie záväznosti KZVS sa má možnosť rozhodnúť, či dá súhlas s extenziou alebo nie. V prípade, že zamestnávateľ s extenziou nesúhlasí, ministerstvo nemôže extenziu vykonať. Na základe tejto zmeny v zákone o kolektívnom vyjednávaní nedošlo v roku 2011 k rozšíreniu žiadnej KZVS. V súvislosti s rozširovaním záväznosti KZVS možno konštatovať, že ministerstvu v roku 2011 nebol doručený žiadny spoločný písomný návrh zmluvných strán KZVS so žiadosťou o extenziu.

V roku 2011 bolo na MPSVR SR uložených 19 KZVS a 8 dodatkov ku KZVS. V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k značnému zvýšeniu celkového počtu uzatvorených KZVS, ako aj dodatkov ku KZVS. Táto situácia je ovplyvnená najmä tým, že zmluvné strany uzatvárajú KZVS na kratšie obdobia. V roku 2011 bola väčšina KZVS a ich dodatkov uzatvorená na jeden rok, pričom v predchádzajúcich rokoch sa KZVS uzatvárali na obdobie 2- 3 rokov, z uvedeného dôvodu nebolo potrebné každý rok uzatvárať KZVS.

MPSVR SR evidovalo v roku 2011 celkovo 15 sporov o uzavretie kolektívnych zmlúv alebo dodatkov ku kolektívnym zmluvám, čo je v porovnaní s predchádzajúcim rokom menej o 1 spor. Všetky spory boli riešené v konaní pred sprostredkovateľom. Z celkového počtu 16 sporov bolo 6 sporov vyriešených úspešne - kolektívna zmluva bola uzatvorená a 9 sporov bolo neúspešných. V konaní pred rozhodcom nebol riešený žiadny spor. MPSVR SR neevidovalo v roku 2011 žiadny spor o plnenie záväzkov z kolektívnej zmluvy.

2.2.4 Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci

Pracovné úrazy

V organizáciách patriacich do pôsobnosti orgánov inšpekcie práce došlo v roku 2011 v Slovenskej republike k 40 závažným pracovným úrazom s následkom smrti. Oproti roku 2010 počet smrteľných pracovných úrazov klesol o 8 prípadov. Zo štatistiky sledovaných údajov vyplýva, že väčšina smrteľných pracovných úrazov (77,50 %) sa kumulovala vo dvoch hlavných zdrojových skupinách, ktorými sú dopravné prostriedky (19 prípadov – 47,50 %) a pracovné, prípadne cestné dopravné priestory ako zdroje pádov osôb (12 prípadov – 30,00 %).

V hodnotenom roku bolo zaevidovaných 133 závažných pracovných úrazov s ťažkou újmou na zdraví a 1 686 s pracovnou neschopnosťou najmenej 42 dní. Ich najčastejším zdrojom boli pracovné, prípadne cestné dopravné priestory ako zdroje pádov osôb (726 krát), predmety a bremená pri ich manipulácii, pri páde a pôsobením ostrými hranami a pod. (383 krát) a stroje (232 krát). Príčinou ich vzniku boli hlavne (1 205 krát) nedostatočné osobné predpoklady na výkon práce v čase úrazu (rôzne indispozície, nepozornosť a pod.) a bežné riziko práce.

Z členenia závažných pracovných úrazov podľa druhu prevažujúcej ekonomickej činnosti zamestnávateľských subjektov vyplýva, že najvyšší podiel smrteľných pracovných úrazov sa v roku 2011 koncentroval v priemyselnej výrobe (10 úrazov – 25 % z celkového počtu smrteľných úrazov) a v doprave a skladovaní (8 úrazov – 20 %). Pri závažných pracovných úrazoch s ťažkou újmou na zdraví a s pracovnou neschopnosťou najmenej 42 dní bolo najviac registrovaných v priemyselnej výrobe (689 prípadov – 37,88 %), v doprave a skladovaní (208 prípadov – 11,43 %) a vo veľkoobchode a maloobchode (208 prípadov – 11,43 %). Oproti roku 2010 počet týchto závažných pracovných úrazov klesol o 193 prípadov (pokles o 9,59 %).

V informačnom systéme inšpekcie práce za rok 2011 je evidovaných spolu 6 921 registrovaných pracovných úrazov, čo je oproti roku 2010 o 191 prípadov menej (pokles o 2,69 %).

Rizikové práce

V roku 2011 ďalej pokračoval trend znižovania počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce. Tento pokles bol ovplyvnený súčasnou hospodárskou situáciou a zmenami v pracovnoprávných vzťahoch, ktoré viedli k znižovaniu počtov kmeňových zamestnancov a ich nahrádzaniu samostatne zárobkovo činnými osobami alebo agentúrnymi zamestnancami. Rizikové práce v roku 2011 vykonávalo 93 242 zamestnancov (z toho 21 057 žien). Výrazný pokles oproti roku 2010 (o 9 809 zamestnancov) bol spôsobený aj prechodom na nový program evidencie rizík.

Najčastejšie sa vyskytujúcim škodlivým faktorom pracovného prostredia v roku 2011 bol hluk. Nadmernému hluku bolo vystavených 78 970 zamestnancov, tzn. 84,6 % zo všetkých zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce, čo oproti roku 2010 predstavovalo pokles o 7 357 zamestnancov. Chemickým látkam bolo exponovaných 24 588 zamestnancov (26,4 %), ionizujúcemu žiareniu 5 678 zamestnancov (6,1 %), vibráciám 4 526 zamestnancov (4,9 %), fyzickej záťaži 4 125 zamestnancov (4,4 %) a záťaži teplom a chladom 3 535 zamestnancov (3,8 %). Najviac zamestnancov vystavených riziku bolo v priemyselnej výrobe (64 655 zamestnancov, z toho 12 093 žien) a v oblasti zdravotníctva a sociálnej pomoci (8 485 zamestnancov, z toho 6 804 žien). Najvyšší podiel rizikovej práce žien (80,1 % z celkového počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v danom ekonomickom odvetví) bol podobne, ako v minulých rokoch, v zdravotníctve.

Choroby z povolania

V roku 2011 bolo v Slovenskej republike hlásených 373 prípadov chorôb z povolania. V porovnaní s rokom 2010 (436 hlásených chorôb z povolania) došlo k poklesu ich počtu o 63 prípadov, čím bol dosiahnutý najnižší počet za ostatných 15 rokov.

Najväčší podiel na chorobách z povolania v roku 2011 mala choroba kostí, kĺbov, šliach a nervov končatín z dlhodobého, nadmerného a jednostranného zaťaženia horných končatín s celkovým počtom 162 hlásení, čo predstavuje 43,4 % z celkového počtu hlásených profesionálnych ochorení.

Druhou najčastejšou chorobou z povolania boli infekčné choroby a parazitárne choroby vrátane chorôb prenosných zo zvierat na ľudí s celkovým počtom 50 hlásených chorôb z povolania, z ktorých podobne ako v r. 2009 a 2010 najčastejšie boli hlásené infekčné a parazitárne choroby (76 %). Ďalšou najčastejšie sa vyskytujúcou chorobou z povolania, s celkovým počtom 45 hlásení, bola porucha sluchu z hluku, ktorá tvorila 12 % z hlásených chorôb z povolania. Ochorenie kostí, kĺbov, svalov, ciev a nervov končatín spôsobené pri práci s vibrujúcimi nástrojmi predstavovalo 40 hlásených chorôb (10,7 % z celkového počtu chorôb z povolania).

3 SOCIÁLNA OCHRANA

Sociálnu ochranu na Slovensku zabezpečuje systém sociálneho zabezpečenia, ktorý pozostáva zo sociálneho poistenia, štátnej sociálnej podpory a sociálnej pomoci.

3.1 Sociálne poistenie

Sociálne poistenie zabezpečuje ochranu ekonomicky aktívneho obyvateľstva v prípade straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, potreby ošetrovania alebo opatrovania, tehotenstva alebo materstva, v prípade staroby alebo úmrtia, v prípade poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu, v prípade poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu alebo choroby z povolania, v prípade platobnej neschopnosti zamestnávateľa na uspokojenie nárokov zamestnanca a na úhradu príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, a v prípade straty príjmu z činnosti zamestnanca v dôsledku straty zamestnania a na zabezpečenie príjmu v nezamestnanosti.

Systém sociálneho poistenia sa podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) člení na nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie, garančné poistenie a poistenie v nezamestnanosti.

Rok 2011 priniesol viaceré opatrenia, ktoré umožnili zabezpečiť poistencom pri vzniku zákonom ustanovených sociálnych udalostí vyšší príjem, resp. spravodlivejšie nastavenie podmienok nároku, čo posilnilo ich sociálnu ochranu.

V sledovanom období v oblasti sociálneho poistenia nadobudli účinnosť nasledovné opatrenia:

- Opatrenie MPSVR SR č. 497/2010 Z. z., ktorým sa ustanovuje výška dôchodkovej hodnoty na rok 2011. Dôchodková hodnota sa v roku 2011 zvýšila na 9,5756 € z 9,2246 € v roku 2010. Výška aktuálnej dôchodkovej hodnoty sa používa pri určení sumy dôchodku.
- Opatrenie MPSVR SR č. 404/2010 Z. z., ktorým sa ustanovuje percento zvýšenia dôchodkovej dávky v roku 2011. Od 1. januára 2011 sa dôchodkové dávky zvýšili o 1,8 %. O vyššie uvedené percento sa zvýšili aj úrazové dávky.
- Opatrenie MPSVR SR č. 131/2011 Z. z., ktorým sa ustanovuje suma všeobecného vymeriavacieho základu na kalendárny rok 2010, ktoré nadobudlo účinnosť 30. apríla 2011. Suma všeobecného vymeriavacieho základu za kalendárny rok 2010 bola 9 228 €.
- 1. augusta 2011 nadobudol účinnosť zákon č. 242/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 592/2006 Z. z. o poskytovaní vianočného príspevku niektorým poberateľom dôchodku a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Pevne stanovil hranicu sumy dôchodkovej dávky na nárok na vianočný príspevok (60 % priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky) a naviazal sumy vianočného príspevku na životné minimum:
 - a) ak je suma dôchodku alebo úhrn súm dôchodkov poberateľa dôchodku najviac v sume životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, výška vianočného príspevku je 66,39 €
 - b) ak je suma dôchodku alebo úhrn súm dôchodkov poberateľa dôchodku vyššia ako suma životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, výška vianočného príspevku sa vypočíta podľa vzorca $VP = 66,39 - 0,10 * (D - \dot{Z}M)$, kde VP je suma vianočného príspevku, D je suma dôchodku alebo úhrn súm dôchodkov a $\dot{Z}M$ je suma životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu. Celkový počet dôchodcov, ktorým bol vyplatený vianočný príspevok v roku 2011 bol 1 143 758 dôchodcov.

Zákon o sociálnom poistení prešiel v roku 2011 niekoľkými zmenami. V roku 2011 nadobudli účinnosť niektoré body zákona č. 572/2009 Z. z. (osemnásty bod, dvadsiaty druhý bod, dvadsiaty siedmy bod až tridsiaty prvý bod a § 293bn v štyridsiatom bode v čl. I), zákon č. 543/2010 Z. z., zákon č. 125/2011 Z. z., zákon č. 223/2011 Z. z., zákon č. 250/2011 Z. z. a zákon č. 334/2011 Z. z.

Zákomom č. 572/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa s účinnosťou od 1. januára 2011 odstránila povinnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby (ďalej len „SZČO“) predkladať príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne výpis z daňového priznania, výpis z opravného daňového priznania za predchádzajúci kalendárny rok, ako ani dodatočné daňové priznanie. Zároveň sa ustanovila povinnosť Daňového riaditeľstva Slovenskej republiky oznámiť Sociálnej poisťovni

údaje o jednotlivých obdobiach výkonu zárobkovej činnosti SZČO prvýkrát v roku 2011 za rok 2010. Toto opatrenie značne prispelo k zníženiu administratívnej záťaže SZČO.

Zákonom č. 543/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov došlo k zásadným zmenám zákona o sociálnom poistení.

V súlade s cieľom zjednotenia výberu daní a odvodov sa novo definovali základné pojmy (zárobková činnosť, zamestnanec, SZČO, zamestnávateľ, vymeriavací základ). Súčasne sa aj novo definoval osobný rozsah sociálneho poistenia a vznik a zánik sociálneho poistenia tak, aby tieto základné pojmy a zásady boli kompatibilné s príslušnými daňovými predpismi.

Upustilo sa od taxatívneho uvedenia fyzických osôb, ktoré patria do okruhu zamestnancov a SZČO. Fyzické osoby, ktoré sú povinné odvádzať daň z príjmu podľa § 5 ods. 1 písm. a) až h), ods. 2 a 3 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov zo zárobkovej činnosti, z ktorej majú príjem zdaňovaný ako príjem zo závislej činnosti, boli zahrnuté do okruhu zamestnancov podľa zákona o sociálnom poistení a sú povinné platiť poistné na sociálne poistenie. Okruh SZČO sa rozšíril na všetky fyzické osoby, ktoré sú povinné odvádzať daň z príjmu podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov zo zárobkovej činnosti, z ktorej majú príjem zdaňovaný ako príjem z podnikania, alebo inej samostatnej zárobkovej činnosti.

V súvislosti so zmenami podmienok nároku na predčasný starobný dôchodok a jeho výplatu sa vylúčila možnosť dobrovoľného nemocenského poistenia a dobrovoľného dôchodkového poistenia pre poberateľov tohto dôchodku a upravil sa zánik dobrovoľného nemocenského poistenia a dobrovoľného dôchodkového poistenia dňom priznania predčasného starobného dôchodku. Z okruhu osôb, ktoré mali možnosť sa dobrovoľne nemocensky poistiť sa vylúčili okrem toho aj osoby, ktorým bol priznaný starobný dôchodok a invalidný dôchodok z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70%.

Z osobného rozsahu poistenia v nezamestnanosti sa vylúčili aj fyzické osoby, ktoré majú priznaný invalidný dôchodok a dovŕšili dôchodkový vek z dôvodu, aby nemuseli platiť poistné na poistenie v nezamestnanosti, keďže tieto osoby nezaevidujú na úrade práce ako uchádzačov o zamestnanie, a preto im nevznikne nárok na dávku v nezamestnanosti.

Vznik povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti sa v nadväznosti na novú definíciu zamestnanca a zosúladenie okruhu poistencov s okruhom platiteľov dane z príjmov zo závislej činnosti naviazal na vznik a zánik právneho vzťahu zakladajúceho právo na príjem zo závislej činnosti, ktorý podlieha dani z príjmov. Zánik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia SZČO sa naviazal na stratu oprávnenia vykonávať, resp. prevádzkovať podnikanie alebo samostatnú zárobkovú činnosť. Povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie SZČO zaniká odo dňa, od ktorého už nie je oprávnená na výkon alebo prevádzkovanie svojej činnosti. Pri opätovnom začatí výkonu činnosti SZČO jej povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie vznikne odo dňa opätovného výkonu samostatnej zárobkovej činnosti po jej skončení alebo prerušení, a to za predpokladu splnenia podmienky minimálneho príjmu za kalendárny rok, ktorý podmieňuje vznik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia.

S cieľom redukovat' špekulatívne poberanie nemocenských dávok a v záujme efektívneho a účelného vynakladania finančných prostriedkov na tieto dávky sa skrátila ochranná lehota z pôvodných 42 dní na 7 dní.

Sprísnil sa všeobecné podmienky nároku na nemocenské dávky zamestnanca vylúčením možnosti vzniku nároku na nemocenskú dávku počas trvania nároku na výplatu nemocenskej dávky vyplácanej po zániku nemocenského poistenia. Nárok na nemocenskú dávku v období, v ktorom trvá dôvod na jej poskytnutie, sa podmienil stratou nároku na príjem zdaňovaný podľa zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dani z príjmov“), ktorý je vymeriavacím základom na platenie poistného na nemocenské poistenie.

Sprísnil sa podmienky nároku na ošetrovné dobrovoľne nemocensky poistených osôb ustanovením minimálneho obdobia tohto poistenia na 270 dní, obdobne, ako je to pri nemocenskom.

V nadväznosti na skúsenosti získané z aplikačnej praxe sa spresnili podmienky nároku na výplatu ošetrovného tak, že sa ošetrovné vypláča za to isté obdobie ošetrovania jednej alebo viacerých fyzických osôb alebo starostlivosti o jedno alebo viacero detí len raz a v tom istom prípade len

jednému poistencovi. Vzhľadom na to, že účelom nemocenských dávok je náhrada uchádzajúceho príjmu, pri ošetrovaní alebo starostlivosti viacerých osôb nie je odôvodnená duplicitná výplata ošetrovneho.

Predĺžilo sa obdobie poskytovania materského mamičkám - poistenkyniam z pôvodných 28 týždňov na 34 týždňov a z pôvodných 37 týždňov na 43 týždňov v prípade, ak porodila zároveň dve alebo viac detí a aspoň o dve z nich sa stará. Obdobie poskytovania materského v prípade osamelej mamičky zostalo 37 týždňov. Taktiež sa predĺžilo obdobie poberania materského iným poistencom (t. j. otec dieťaťa, manžel matky, resp. manželka otca, alebo iná osoba, ktorá sa o dieťa stará na základe rozhodnutia príslušného orgánu) z pôvodných 22 týždňov na 28 týždňov a z pôvodných 31 týždňov na 37 týždňov, ak sa zároveň stará o dve alebo viac detí, ktoré prevzal do starostlivosti. V prípade osamelého poistenca zostalo zachované obdobie poberania materského 31 týždňov. Súčasne sa predĺžilo obdobie, v rámci ktorého má iný poistenec nárok na materské, a to z pôvodného obdobia do dovŕšenia ôsmich mesiacov veku dieťaťa až na obdobie do dovŕšenia troch rokov veku dieťaťa.

Zvýšila sa výška materského z pôvodných 55 % denného vymeriavacieho základu, resp. pravdepodobného denného vymeriavacieho základu na 60 % denného vymeriavacieho základu, resp. pravdepodobného denného vymeriavacieho základu.

Zmenilo sa určovanie rozhodujúceho obdobia zamestnanca podľa toho, či jeho nemocenské poistenie trvalo aspoň 90 dní. Ak nemocenské poistenie zamestnanca trvalo nepretržite celý predchádzajúci kalendárny rok, rozhodujúcim obdobím na určenie denného vymeriavacieho základu je predchádzajúci kalendárny rok. Ak mu vzniklo nemocenské poistenie v predchádzajúcom roku a má aspoň 90 dní nepretržitého nemocenského poistenia, je rozhodujúcim obdobím obdobie odo dňa vzniku tohto poistenia do konca predchádzajúceho roka. Ak mu vzniklo nemocenské poistenie v tomto roku a má aspoň 90 dní nepretržitého nemocenského poistenia, je rozhodujúcim obdobím obdobie odo dňa vzniku tohto poistenia do konca mesiaca predchádzajúceho dňu vzniku sociálnej udalosti. Ak nemocenské poistenie zamestnanca pred vznikom dôvodu na poskytnutie nemocenskej dávky trvalo menej ako 90 dní od vzniku tohto nemocenského poistenia, rozhodujúcim obdobím je kalendárny rok predchádzajúci kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky okrem obdobia nemocenského poistenia dosiahnutého u zamestnávateľa, u ktorého vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky.

Zmenila sa tiež úprava pravdepodobného denného vymeriavacieho základu na určenie výšky nemocenských dávok. Vo všeobecnosti je pravdepodobným denným vymeriavacím základom jedna tridsatina 44,2 % jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky (t. j. jedna tridsatina 44,2 % priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky spred dvoch rokov). Výnimkou je len pravdepodobný denný vymeriavací základ poistenca, ktorý mal prerušené povinné nemocenské poistenie z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky alebo z dôvodu nároku na rodičovský príspevok, ktorého pravdepodobným denným vymeriavacím základom je jedna tridsatina vymeriavacieho základu, z ktorého by sa platilo poistné na nemocenské poistenie za kalendárny mesiac, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky.

Z obdobia dôchodkového poistenia sa vylúčili tak obdobia, za ktoré nebolo zaplatené poistné na dôchodkové poistenie, ak si povinnosti zamestnávateľa, a teda aj platiteľa dane, plnil poistenec za seba sám, ako aj obdobia, kedy zamestnanec s nepravdivým príjmom nemal vymeriavací základ na platenie poistného na dôchodkové poistenie.

V záujme udržania odôvodnenej miery solidarity v systéme dôchodkového poistenia sa zachováva redukcia a zvýšenie priemerného osobného mzdového bodu na účely výpočtu dôchodku na úrovni hodnôt platných v roku 2011 aj v nasledujúcich rokoch.

Výplata predčasného starobného dôchodku sa podmienila nevykonávaním zárobkovej činnosti, ktorá zakladá povinné dôchodkové poistenie.

Vzhľadom na skutočnosť, že rozhodujúce obdobie na určenie súm úrazových dávok je naviazané na rozhodujúce obdobie na určenie súm dávok nemocenského poistenia bolo potrebné osobitne vymedziť pri úrazovom poistení rozhodujúce obdobie zamestnanca, ktorý utrpel pracovný úraz alebo mu vznikla choroba z povolania v období kratšom ako 90 dní od vzniku nemocenského poistenia tak, že rozhodujúcim obdobím takéhoto zamestnanca je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do dňa

predchádzajúceho dňa, v ktorom utrpel pracovný úraz alebo od ktorého bola zistená choroba z povolania.

Sadzba poistného na úrazové poistenie zostala aj v roku 2011 vo výške 0,8 % z vymeriavacieho základu.

Za účelom zabránenia toho, aby osoby po rodičovskej dovolenke, ktoré zostali nezamestnané, nemali nárok na dávku v nezamestnanosti len z dôvodu, že nezískali potrebný počet rokov poistenia v nezamestnanosti, pretože počas rodičovskej dovolenky sa im prerušuje povinné poistenie v nezamestnanosti, sa doplnila úprava rozhodujúceho obdobia na zistenie denného vymeriavacieho základu na určenie výšky dávky v nezamestnanosti. Vo všeobecnosti je rozhodujúce obdobie na zistenie denného vymeriavacieho základu obdobie dvoch rokov predchádzajúcich dňu, v ktorom vznikol nárok na dávku v nezamestnanosti. Ak v tomto rozhodujúcom období je len obdobie poistenia v nezamestnanosti získané prerušením povinného poistenia v nezamestnanosti zamestnanca z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky, denný vymeriavací základ sa zisťuje z rozhodujúceho obdobia dvoch rokov predchádzajúcich začiatku prerušenia povinného poistenia v nezamestnanosti zamestnanca z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky. To platí aj pri opakovanom čerpaní rodičovskej dovolenky, ktorá bezprostredne nadväzuje na obdobie poistenia v nezamestnanosti zamestnanca počas poskytovania materského. Takto určený denný vymeriavací základ nesmie byť nižší ako pravdepodobný denný vymeriavací základ (jedna tridsatina 44,2 % priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky spreď dvoch rokov).

Ustanovilo sa, že nárok na nemocenské dávky, dôchodkové dávky, úrazové dávky, dávku garančného poistenia a dávku v nezamestnanosti bude závisieť od plnenia povinností v sociálnom poistení, ak si povinnosti zamestnávateľa, a teda aj platiteľa dane, plní poistenec za seba sám. To znamená, že ak nezaplatí, resp. neodvedie poistné, nevznikne mu nárok na dávku.

Zjednotil sa vymeriavací základ na platenie poistného na sociálne poistenie s príjmom zo závislej činnosti a s príjmom z podnikania alebo inej samostatnej zárobkovej činnosti, ktorý podlieha dani z príjmov podľa zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

Vzhľadom na zmeny v osobnom rozsahu zamestnancov sa pôvodné rozhodujúce obdobie na určenie vymeriavacieho základu podľa § 139 ods. 1 zákona o sociálnom poistení aplikuje len na pravidelne odmeňovaných zamestnancov. Nepravidelne odmeňovaným zamestnancom sa novo upravilo rozhodujúce obdobie tak, že ak zamestnancovi bol vyplatený príjem počas trvania dôchodkového poistenia, vymeriavací základ je pomerná časť tohto príjmu pripadajúca na každý kalendárny mesiac trvania tohto poistenia v poslednom kalendárnom roku okrem obdobia, za ktoré bolo zaplatené poistné na dôchodkové poistenie z maximálneho vymeriavacieho základu.

Príjem zo závislej činnosti podľa zákona o dani z príjmov, vyplatený po zániku poistenia, sa zahŕňa do vymeriavacieho základu. Vzhľadom na skutočnosť, že do vymeriavacieho základu sa zahŕňajú aj plnenia, ktoré zamestnávateľ vyplatil zamestnancovi po skončení pracovnoprávneho vzťahu, takto vyplatené plnenie sa pomerne rozpočíta na kalendárne mesiace posledného roku. Takto určená pomerná časť vymeriavacieho základu sa pripočíta k mesačnému vymeriavaciemu základu, z ktorého bolo odvedené poistné až do výšky maximálneho vymeriavacieho základu ustanoveného zákonom za obdobie, za ktoré sa poistné dopláca.

Zákomom č. 250/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, sa s účinnosťou od 1. augusta 2011 ustanovuje povinnosť Sociálnej poisťovne oznamovať elektronicky na základe dohody Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou na účely výpočtu limitu spoluúčasti údaje podľa § 77c ods. 5 zákona č. 581/2004 Z. z. v znení zákona č. 250/2011 Z. z. a na účely vykonania ročného zúčtovania poistného údaje podľa § 29b ods. 13 zákona č. 580/2004 Z. z. v znení zákona č. 250/2011 Z. z.

Zákomom č. 334/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov sa s účinnosťou od 1. novembra 2011 vojaci, ktorí sa počas výkonu vojenskej služby v ozbrojených silách štúdiom alebo výcvikom pripravovali na výkon profesionálnej služby v ozbrojených silách, tzv. „vojaci prípravnej služby“ vylúčili z okruhu osôb, na ktoré sa zákon o sociálnom poistení nevzťahuje z dôvodu, že sa na ne vzťahuje sociálne zabezpečenie policajtov a vojakov upravené osobitným

predpisom (zákon č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov). V súvislosti s tým sa z negatívne vymedzenej definície pojmov pracovný úraz a choroba z povolania vylúčil pracovný úraz a choroba z povolania vojaka prípravnej služby, ako aj sa zrušili povinnosti útvarov sociálneho zabezpečenia policajtov a vojakov a Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia bezplatne oznamovať údaje, poskytovať doklady a súčinnosť, ktoré sú potrebné na výkon sociálneho poistenia a starobného dôchodkového sporenia v rozsahu upravenom v zákone o sociálnom poistení v súvislosti s vojakmi prípravnej služby.

3.1.1 Nemocenské poistenie

Nemocenské poistenie slúži na preklopenie sociálnych udalostí, ako napríklad dočasná pracovná neschopnosť, tehotenstvo či materstvo. Zo systému nemocenského poistenia sa vyplácajú dávky, ktoré sa členia na nemocenské (zamestnancovi poskytované spravidla až od 11. dňa trvania dočasnej pracovnej neschopnosti), ošetrovné, materské a vyrovnávaciu dávku.

Podľa zákona č. 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov za prvých 10 dní trvania dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca vypláca zamestnávateľ náhradu príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a Sociálna poisťovňa poskytuje zamestnancovi nemocenské až od 11. dňa jeho dočasnej pracovnej neschopnosti.

Výdavky na nemocenské dávky¹¹ v roku 2011, hradené z rozpočtu Sociálnej poisťovne, boli v čiastke 381,44 mil. €. V porovnaní s rokom 2010 boli vyššie o 42,97 mil. € (index rastu 112,7 %). Nárast výdavkov nastal najmä z dôvodu zvýšenia priemerných vyplácaných dávok.

V roku 2011 boli priemerné mesačné počty prípadov zúčtovaných nemocenských dávok nasledovné:

- nemocenské 105 376 prípadov,
- ošetrovné 11 637 prípadov,
- vyrovnávacia dávka 95 prípadov,
- materské 23 213 prípadov.

Priemerný mesačný počet prípadov bol oproti roku 2010 vyšší o 3 818 (najvyšší nárast priemerného počtu prípadov bol zaznamenaný na materskej dávke o 3 120 prípadov). Nárast počtu prípadov pri materskej dávke súvisí s vyššou pôrodnosťou. Priemerné percento dočasnej pracovnej neschopnosti (ďalej len „DPN“) pre chorobu a úraz v roku 2010 bolo 3,94 % a v roku 2011 mierne pokleslo na 3,93 % z priemerného počtu poistencov v danom roku (najnižšie priemerné percento DPN bolo v Bratislavskom kraji 2,21 % a najvyššie v Prešovskom kraji 6,22 %). Priemerná doba trvania práceneschopnosti v roku 2011 predstavovala 45,64 dní (najnižšia priemerná doba trvania 34,60 dní bola v Bratislavskom kraji a najvyššia 56,42 dní v Prešovskom kraji), čo znamenalo oproti roku 2010 pokles o 1,3 dňa.

Tabuľka č. 1 v prílohe ku kapitole 3 naznačuje pozitívny vývoj v priemernej výške vyplácaných nemocenských dávok, keď všetky dávky nemocenského poistenia v roku 2011 zaznamenali oproti roku 2010 nárast v priemere o približne 8 %. Uvedené je spôsobené najmä vyšším vymeriavacím základom na určenie nemocenských dávok a zvýšením sadzby materského v porovnaní s rokom 2010.

Tab. 3.1 Počet prípadov a priemerná výška nemocenských dávok v roku 2011

Dávka	Počet vyplatených dávok v roku 2011	Index 2011/2010	Priemerná výška dávky v roku 2011 (v €)	Index 2011/2010
Nemocenské	1 264 517	99,64	210	105,49
Ošetrovné	139 648	110,47	76	108,81
Vyrovňavacia dávka	1 136	114,86	51	108,02
Materské	278 554	115,53	384	120,80

Zdroj: Sociálna poisťovňa

¹¹ Prehľad výdavkov základného fondu nemocenského poistenia (ZFNP) a nemocenských dávok v roku 2011 je uvedený v prílohe ku kapitole 3.

3.1.2 Dôchodkové poistenie

Dôchodkové poistenie sa člení na starobné poistenie (poistenie na zabezpečenie príjmu v starobe a pre prípad úmrtia) a na invalidné poistenie (poistenie pre prípad poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobu nepriaznivého zdravotného stavu a pre prípad úmrtia). Zo systému dôchodkového poistenia sa poskytuje starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, invalidný dôchodok, vdovský dôchodok, vdovecký dôchodok a sirotsky dôchodok.

V terminológii dôchodkových dávok znamená súbeh poberanie súčasne (súbežne) tzv. priameho dôchodku (starobného, predčasného starobného alebo invalidného) s nepriamym dôchodkom (vdovským dôchodkom alebo vdoveckým dôchodkom, prípadne súbehu invalidného dôchodku s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť do 70 % so sirotským dôchodkom).

K 31. decembru 2011 bolo vyplácaných 1 283 454 dôchodkových dávok (bez dôchodkov hradených štátom – napr. tzv. invalidov z mladosti, dôchodkov manželky, sociálnych dôchodkov, ako aj bez dôchodkov vyplácaných do cudziny a dôchodkov neprevzatých do automatizovanej evidencie). Dôchodkov neprevzatých do automatizovanej evidencie bolo 168 a dôchodkov vyplácaných do cudziny 16 315 (tabuľky č. 2 až 5 v prílohe ku kapitole 3).

V porovnaní so stavom k 31. decembru 2010 bolo v decembri 2011 vyplatených¹² o 13 593 dôchodkov menej, čo predstavuje medziročný pokles o 1,06 %. Počet vyplácaných starobných dôchodkov, vdoveckých dôchodkov, vdovských dôchodkov a sirotských dôchodkov zostal oproti roku 2010 na relatívne nezmenenej úrovni, invalidných dôchodkov bolo k 31. decembru 2011 vyplatených o 10 652 viac ako v decembri 2010, predčasných starobných dôchodkov bolo vyplatených menej až o 15 763. Rast počtu dôchodkov vyplácaných do zahraničia súvisí s členstvom v Európskej únii - voľný pohyb osôb v rámci únie.

Tab. 3.2 Počet vyplácaných dôchodkových dávok a priemerná výška dôchodkov v roku 2011

Typ dôchodku	Počty vyplácaných dôchodkov* k:		Priemerná výška (sólo) dôchodku v €:	
	31.12.2011	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2010
Starobný (sólo + v súbehu) spolu	957 633	954 661	362	353
Predčasný starobný - // -	32 130	47 893	358	367
Invalidný - // -	223 182	208 338	256	255
Vdovský (sólo)	37 457	38 085	222	217
Vdovecký - // -	5 435	5 076	170	165
Sirotský	27 617	28 043	126	125
Spolu	1 293 709	1 287 592	x	x
Dôchodky neprevzaté do automatizovanej evidencie	168	188	x	x
Dôchodky vyplácané do cudziny	16 315	14 309	x	x

Zdroj: Sociálna poisťovňa

*Štatistické údaje sú vrátane súbehov.

Rok 2011 priniesol medziročne zvýšenie počtu novopriznaných predčasných starobných dôchodkov, pričom celkovo došlo k zníženiu počtu poberateľov predčasného starobného dôchodku oproti roku 2010. Zníženie počtu poberateľov predčasných starobných dôchodkov bolo spôsobené najmä novelou zákona č. 461/2003 Z. z. tým, že od 1. januára (pre „staré prípady“ od 1. marca) 2011 sa zamedzilo poberaniu predčasného starobného dôchodku počas vykonávania zárobkovej činnosti.

V roku 2011 vplyvom makroekonomických ukazovateľov zohľadnených pri valorizácii dôchodkových dávok a raste aktuálnej dôchodkovej hodnoty došlo k zlepšeniu sociálnej situácie

¹² Podrobnejšie štatistické údaje o počte poberateľov a výške jednotlivých dôchodkových dávok sú uvedené v prílohe ku kapitole 3

dôchodcov. Sociálna poisťovňa vyplácala v priemere všetky dávky dôchodkového poistenia, s výnimkou predčasného starobného dôchodku, vyššie ako v roku 2010. Najvyšší nárast zaznamenali poberatelia starobného dôchodku vypláčaného v súbehu s vdovským a vdoveckým dôchodkom.

Tab. 3.3 Priemerná výška dôchodkov v súbehu v rokoch 2010 a 2011

Druh dôchodku	Priemerná výška dôchodku* v €	
	rok 2010	rok 2011
starobný vypláčaný v súbehu s vdovským (ženy)	385	395
starobný vypláčaný v súbehu s vdoveckým (muži)	446	458
predčasný starobný vypláčaný v súbehu s vdovským (ženy)	418	422
predčasný starobný vypláčaný v súbehu s vdoveckým (muži)	470	465
invalidný vypláčaný v súbehu s vdovským (ženy)	362	367
invalidný vypláčaný v súbehu s vdoveckým (muži)	395	402

Zdroj: Sociálna poisťovňa

**priemerná výška vypočítaná z úhrnnej sumy oboch vyplácaných dôchodkov*

Výdavky¹³ na (systémové) dávky dôchodkového poistenia v roku 2011 boli takmer 5,39 mld. €, čo predstavuje oproti roku 2010 nárast výdavkov o 2,8 %. Okrem toho štátom hradené dôchodkové dávky (dôchodok manželky, sociálny dôchodok, tzv. invalidný dôchodok z mladosti, zvýšenie pre bezvládnosť, zvýšenie dôchodku z dôvodu jediného zdroja príjmu, za odboj a rehabilitáciu, vrátane príplatkov za štátnu službu) predstavovali 44,75 mil. € (nárast oproti roku 2010 o 0,6 %). Výdavky na výplatu vianočného príspevku niektorým poberateľom dôchodku v roku 2011 predstavovali 63,4 mil. €.

K 31. decembru 2011 bolo zaznamenaných približne 6 935 poberateľov sólo starobných dôchodkov (t. j. 1,03 %) presahujúcich priemernú mesačnú mzdu v hospodárstve Slovenskej republiky (786 €). Pomer priemerného starobného sólo dôchodku vypláčaného k 31. decembru 2011 k priemernej mesačnej mzde za rok 2011 v hospodárstve Slovenskej republiky bol 45,88 % čo je približne rovnaká úroveň ako v roku 2010 (nárast o 0,4 p. b.).

3.1.3 Úrazové poistenie

Úrazové poistenie je poistením zamestnávateľa pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu alebo choroby z povolania. Dávkami úrazového poistenia sú úrazový príplatok, úrazová renta, jednorazové vyrovnanie, pozostalostná úrazová renta, jednorazové odškodnenie, pracovná rehabilitácia a rehabilitačné, rekvalifikácia a rekvalifikačné, náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia, náhrada nákladov spojených s liečením a náhrada nákladov spojených s pohrebom. V rámci úrazového poistenia nevystupuje ako subjekt SZČO, pričom jej nie je ani daná možnosť dobrovoľnej účasti na tomto druhu poistenia.

Celková suma vyplatených dávok v roku 2011¹⁴ bola 42,8 mil. €, čo predstavuje 104,08 % výdavkov za rok 2010, ide teda o mierny medziročný nárast. Najpočetnejšia a finančne najnáročnejšia dávka je úrazová renta. Za rok 2011¹⁵ bolo vyplatených 79 448 úrazových rent, čo predstavuje oproti roku 2010 nárast o 8,1 %. Priemerná výška tejto dávky za rok 2011 bola 281 €, t. j. 100,79 % priemernej výšky z roka 2010. Rast úrovne tejto dávky je zaručený prostredníctvom každoročnej valorizácie. Na túto dávku bolo vynaložených 21,9 mil. € (51,2 % všetkých výdavkov základného fondu úrazového poistenia). Druhou najpočetnejšie vyplácanou dávkou bol úrazový príplatok v rozsahu 27 172 prípadov, čo oproti roku 2010 predstavuje nárast o 5,0 %. Najvyššiu priemernú výšku na jeden prípad predstavovali dávky jednorazové odškodnenie (13 124 €) a jednorazové vyrovnanie (2 768 €) - jedná sa však o menej početné dávky.

¹³ Prehľad výdavkov na dôchodkové dávky k 31. 12. 2011 je uvedený v prílohe ku kapitole 3(tab. 2 až 5).

¹⁴ Prehľad výdavkov základného fondu úrazového poistenia v roku 2011 je uvedený v prílohe ku kapitole 3 (tab. 6).

¹⁵ Priemerná výška a počet vyplatených dávok úrazového poistenia v roku 2011 sú uvedené v prílohe ku kapitole 3 (tab.7 a 8).

3.1.4 Garančné poistenie

Garančné poistenie je poistením pre prípad platobnej neschopnosti zamestnávateľa na uspokojenie nárokov zamestnanca. Pri tomto druhu poistenia platí poisťník len zamestnávateľ a poisteným je zamestnanec, pre prípad platobnej neschopnosti zamestnávateľa. Poistným plnením je napríklad náhrada mzdy, nárok na odstupné, ktoré patrí zamestnancovi pri skončení pracovného pomeru, nároky cestovných, sťahovacích a iných výdavkov, ktoré vznikli pri plnení pracovných povinností atď., ak zamestnávateľ nie je schopný plniť svoje záväzky voči zamestnancom z dôvodu, že sa stal platobne neschopným. Z garančného poistenia sa vypláca dávka garančného poistenia. Zároveň sa z garančného poistenia uhrádzajú príspevky na starobné dôchodkové sporenie nezaplatené zamestnávateľom do základného fondu príspevkov na starobné dôchodkové sporenie v zákonom ustanovenej lehote. V rámci garančného poistenia nevystupuje ako subjekt SZČO a vzhľadom na charakter poisťných vzťahov nie je daná ani možnosť dobrovoľnej účasti na tomto druhu poistenia¹⁶.

Za rok 2011 bolo vyplatených 6 531 dávok (tabuľka 3.4), čo v porovnaní s rokom 2010 predstavuje nárast o 8 %. Celkový objem vyplatených prostriedkov na dávku garančného poistenia bol 11,5 mil. €, oproti predchádzajúcemu roku ide o 33,72 %-ný nárast. Priemerná výška dávky za rok 2011 činila 1 078 €, čo predstavuje pokles o 24,0 % oproti roku 2010.

Tab. 3.4 Výdavky na dávku garančného poistenia, počet prípadov a priemerná výška dávky v € v roku 2011

Obdobie	Počet prípadov	Priemerná výška dávky v €	Výdavky na dávku garančného poistenia v tis. €
Január	1 140	316	359,9
Február	374	1 370	512,4
Marec	374	1 370	313,0
Apríl	235	1 071	251,7
Máj	221	1 572	344,3
Jún	384	1 561	598,0
Júl	473	1 452	679,1
August	371	1 364	513,5
September	348	1 276	436,5
Október	371	1 306	484,4
November	1 804	1 019	1 804,5
December	436	1 377	590,9
Celkom	6 531	x	6 888,4
Priemer	544	1 078	574,0

Zdroj: Sociálna poisťovňa

3.1.5 Poistenie v nezamestnanosti

Poistenie v nezamestnanosti je poistením pre prípad straty príjmu z činnosti zamestnanca v dôsledku straty zamestnania a na zabezpečenie príjmu v dôsledku nezamestnanosti. Z poistenia v nezamestnanosti sa vypláca dávka v nezamestnanosti.

V roku 2011 predstavoval priemerný mesačný počet poberateľov dávky¹⁷ v nezamestnanosti 42 153 osôb, t. j. približne 2 % pokles oproti priemernému mesačnému počtu v roku 2010. Počet osôb,

¹⁶ Výdavky základného fondu garančného poistenia sú uvedené v prílohe ku kapitole 3 (tab. 9).

¹⁷ Podrobnejšie štatistiky o vyplatených dávkach v nezamestnanosti a poberateľoch v roku 2011 sú uvedené v prílohe ku kapitole 3 (tab.10 a 11).

ktoré v roku 2011 boli poberateľmi dávky v nezamestnanosti predstavuje 142 865, z čoho bolo 70 798 žien (49,6 %) a 72 067 mužov (50,4 %). Z hľadiska vekovej štruktúry bol najväčší podiel poberateľov dávky v nezamestnanosti vo vekovej skupine 30 - 34 ročných (najväčšia skupina mužov poberateľov dávky v nezamestnanosti bola vo veku 25 – 34 rokov a najväčšia skupina žien poberateľov dávky v nezamestnanosti bola vo veku 45-54 rokov).

Výdavky na dávky v nezamestnanosti v roku 2011 dosiahli v sumu 163,5 mil. €, t. j. 8,5 % nárast výdavkov oproti roku 2010. Priemerná mesačná výška dávky v roku 2011 bola 292 €, čo je o 11,9 % viac ako v roku 2010.

3.2 Dôchodkové sporenie

Dôchodkové sporenie v súčasnosti tvorí starobné dôchodkové sporenie a doplnkové dôchodkové sporenie:

II. pilier - starobné dôchodkové sporenie, príspevkovo definované, financované prostredníctvom kapitalizácie, vykonávané dôchodkovými správcovskými spoločnosťami na základe zákona č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o starobnom dôchodkovom sporení“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2005.

III. pilier - doplnkové dôchodkové sporenie, príspevkovo definované, financované prostredníctvom kapitalizácie, vykonávané doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami na základe zákona č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o doplnkovom dôchodkovom sporení“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2005.

3.2.1 Starobné dôchodkové sporenie

Cieľom zavedenia starobného dôchodkového sporenia, ktorý je súčasťou povinného dôchodkového systému bolo diverzifikovať riziká jednotlivých spôsobov financovania dôchodkových dávok, t. j. priebežného spôsobu financovania a kapitalizačného spôsobu financovania.

Starobné dôchodkové sporenie (II. pilier) je príspevkovo definované a financované z príspevkov na starobné dôchodkové sporenie (ďalej len „príspevky“) odvádzaných na osobné dôchodkové účty sporiteľov. V priebehu roka 2011 bol prijatý zákon č. 334/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov s delenou účinnosťou (od 1.11.2011 a 1.4.2012) (ďalej len „zákon č. 334/2011 Z. z.“)

Podstatné zmeny zákona č. 334/2011 Z. z. účinné od 1.11.2011 boli nasledovné:

Dôchodková správcovská spoločnosť (DSS) je povinná bezplatne poskytnúť raz ročne sporiteľovi písomné vysvetlenie k výpisu z osobného dôchodkového účtu, ak oň sporiteľ požiada.

Ďalšou zmenou, ktorú priniesol zákon č. 334/2011 Z. z., sa skrátilo obdobie potrebné na získanie starobného dôchodku z II. piliera z 15 rokov na 10 rokov sporenia.

Dôchodková správcovská spoločnosť bola povinná do 15. januára 2012 zaslať sporiteľovi v inom ako konzervatívnom dôchodkovom fonde písomné oznámenie o zrušení povinnosti dopĺňať majetok podľa § 63d vo vyváženom dôchodkovom fonde a v rastovom dôchodkovom fonde, ako aj o zmene názvov týchto fondov od 1. apríla 2012 s poučením, že ak má sporiteľ záujem na zachovaní povinnosti dôchodkovej správcovskej spoločnosti dopĺňať majetok do dôchodkového fondu v prípade poklesu hodnoty dôchodkovej jednotky v starobnom dôchodkovom sporení, môže prestúpiť do konzervatívneho dôchodkového fondu; súčasťou listovej zásielky tohto oznámenia musela byť aj návratka na prestup sporiteľa do konzervatívneho dôchodkového fondu. Dôchodková správcovská spoločnosť bola povinná do 15. januára 2012 zaslať sporiteľovi písomné oznámenie obsahujúce informáciu o základných zmenách podľa tohto zákona.

K 31. decembru 2011 pôsobilo na trhu starobného dôchodkového sporenia 6 dôchodkových správcovských spoločností, ktoré spravovali celkom 18 dôchodkových fondov.

- Aegon, d.s.s., a.s., Bratislava,
- Allianz – Slovenská dôchodková správcovská spoločnosť, a.s., Bratislava,
- Axa d.s.s., a.s., Bratislava,
- Dôchodková správcovská spoločnosť Poštovej banky, a.s., Bratislava (v priebehu roka 2011 došlo k zmene vlastníka aj k zmene názvu, právny predchodca bola ČSOB, d.s.s., a.s.),
- ING dôchodková správcovská spoločnosť, a.s., Bratislava,
- VÚB Generali, d.s.s., a.s., Bratislava.

Nasledujúce tabuľky ukazujú čistú hodnotu majetku spravovaného jednotlivými dôchodkovými správcovskými spoločnosťami podľa druhu fondu a rozdelenie sporiteľov podľa fondov a dôchodkových správcovských spoločností.

Tab. 3.5 Rozdelenie majetku v dôchodkových fondoch k 31.12.2011

Dôchodková správcovská spoločnosť	konzervatívny dôchodkový fond	vyvážený dôchodkový fond	rastový dôchodkový fond	Spolu k 31.12.2011	Percentuálny podiel majetku
AEGON, d.s.s., a.s.	24,93	119,89	323,17	467,99	10,19 %
Allianz - Slovenská d.s.s., a.s.	72,89	473,21	918,42	1 464,52	31,90 %
AXA d.s.s., a.s.	48,81	326,01	858,43	1 233,25	26,86 %
DSS Poštovej banky d.s.s. a.s.*	13,62	76,16	163,99	253,77	5,53 %
ING d.s.s., a.s.	21,20	161,92	322,28	505,40	11,01 %
VÚB Generali d.s.s., a.s.	42,86	249,74	373,86	666,46	14,52 %
Spolu	224,31	1 406,93	2 960,15	4 591,39	100,0 %
Percentuálny podiel majetku	4,9 %	30,6 %	64,5 %	100,0%	

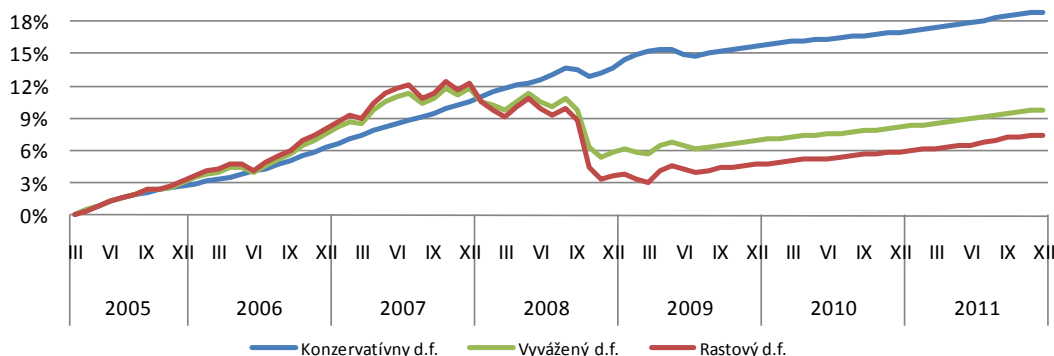
* do 16.5.2011 ČSOB d.s.s., a.s.

Výpočet: MPSVR SR

Sociálna poisťovňa postúpila v priebehu roka 2011 do dôchodkových fondov **príspevky** v hodnote **840 mil. €**, čo predstavuje oproti roku 2010 nárast o 5 %. Najväčší podiel na slovenskom trhu starobného dôchodkového sporenia v roku 2011 si zachovali spoločnosti Allianz – Slovenská d.s.s., a. s. a Axa d.s.s., a. s. Dominancia rastových fondov vo výške spravovaného majetku (64,5 %, pozri tabuľku č. 3.5) vyplýva najmä z najväčšieho počtu sporiteľov v týchto fondoch (67 %, pozri tabuľku č. 3.7). Výsledky investovania majetku v dôchodkových fondoch boli aj v roku 2011 nízke z dôvodu konzervatívneho investovania. Dôchodkové správcovské spoločnosti sa takýmto spôsobom zabezpečili, aby im nevznikla povinnosť doplniť majetok do dôchodkových fondov v prípade znehodnotenia dôchodkovej jednotky. Miera zhodnotenia majetku v jednotlivých dôchodkových fondoch sa pohybovala od 1,19 % do 2,15 % v nominálnom vyjadrení za posledný rok. V roku 2011 sa štruktúra aktív v dôchodkových fondoch starobného dôchodkového sporenia nezmenila (grafy sú v prílohe ku kapitole 3), prevládali najmä krátkodobé investície (ako napr. krátkodobé cenné papiere a termínované vklady).

Vyššie uvedená legislatívna zmena sa prejavila aj na výkonnosti dôchodkových fondov. Na nasledujúcom grafe, ktorý zobrazuje vývoj aktuálnej hodnoty dôchodkovej jednotky, je od účinnosti predmetnej zmeny zrejماً zmena investičných stratégií dôchodkových fondov a ich zjednotenie. Celková výkonnosť je uvedená v tabuľke č. 3.6, ktorá zobrazuje nominálne a reálne (po zohľadnení inflácie) zhodnotenie dôchodkových fondov.

Graf 3.1 Nominálne zhodnotenie dôchodkovej jednotky k 31.12.2011 (od marca 2005)

Výpočet: MPSVR SR

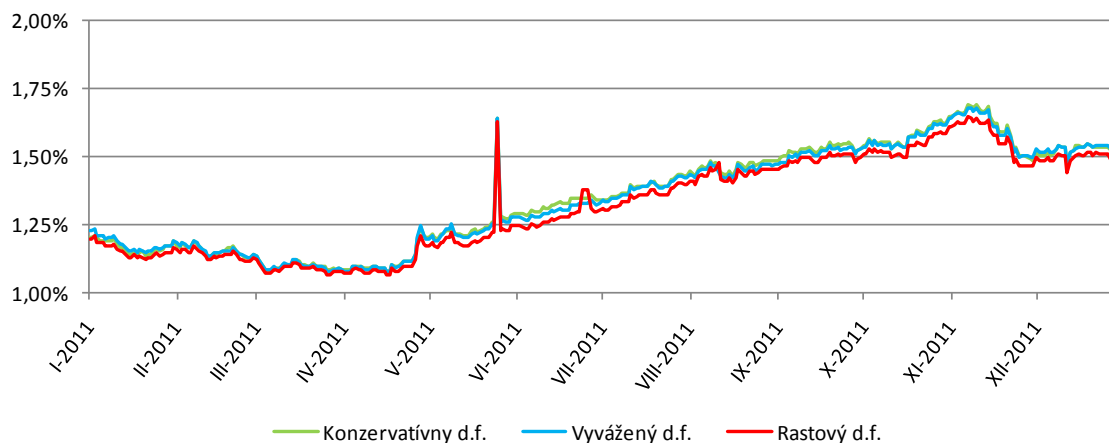
Tab. 3.6 Nominálne a reálne zhodnotenie dôchodkových fondov od marca 2005

Typ dôchodkového fondu	Zhodnotenie dôchodkových fondov k 31.12.2011	
	nominálne	reálne
Konzervatívny	18,8 %	-3,0 %
Vyvážený	9,8 %	-10,3 %
Rastový	7,5 %	-12,3 %

Výpočet: MPSVR SR

V priebehu roka 2011 sa priemerná ročná výnosnosť dôchodkových fondov pohybovala na úrovni 1,5 %.

Graf 3.2 Medziročné nominálne zhodnotenie dôchodkovej jednotky v roku 2011

Výpočet: MPSVR SR

Počet sporiťel'ov starobného dôchodkového sporenia k 31.12.2011 bol 1 450 705 (tabuľka č. 3.7).

Tab. 3.7 Počet sporiteľov v dôchodkových fondoch starobného dôchodkového sporenia k 31.12.2011

Dôchodková správcovská spoločnosť	konzervatívny dôchodkový fond	vyvážený dôchodkový fond	rastový dôchodkový fond	Spolu k 31.12.2011	Percentuálny podiel sporiteľov
AEGON, d.s.s., a.s.	13 699	40 122	130 965	184 786	12,7%
Allianz - Slovenská d.s.s., a.s.	23 010	133 209	294 249	450 468	31,1%
AXA d.s.s., a.s.	14 781	88 513	270 396	373 690	25,8%
DSS Poštovej banky d.s.s. a.s.*	8 621	22 672	62 022	93 315	6,4%
ING d.s.s., a.s.	7 939	40 905	98 839	147 683	10,2%
VÚB Generali d.s.s., a.s.	15 651	68 918	116 194	200 763	13,8%
Spolu	83 701	394 339	972 665	1 450 705	100,0%
Percentuálny podiel sporiteľov	5,8%	27,2%	67,0%	100,0%	

* do 16.5.2011 ČSOB d.s.s, a.s.
Výpočet: MPSVR SR

Z hľadiska vekovej štruktúry sporiteľov¹⁸ v systéme starobného dôchodkového sporenia najväčšie zastúpenie majú sporitelia vo veku od 31 do 40 rokov, a to 43,2 % z celkového počtu sporiteľov, oproti roku 2010 sa veková štruktúra zásadne nezmenila, keďže systém starobného dôchodkového sporenia bol v roku 2011 uzavretý (vstup do systému bol umožnený iba prvopoistencom).

Tab. 3.8 Rozdelenie sporiteľov podľa veku k 31. decembru 2011

veková hranica	počet sporiteľov	% podiel
do 20	1 124	0,08%
od 21 do 30	313 309	21,60%
od 31 do 40	627 289	43,24%
od 41 do 50	409 708	28,24%
od 51	99 275	6,84%
Spolu	1 450 705	100,00%

Výpočet: MPSVR SR

Sporiteľov s vymeriavacím základom do 663,88 € bolo k 31. 12. 2011 približne 625 tisíc, čo predstavovalo 53,4 % z tzv. aktívnych sporiteľov.

Tab. 3.9 Počet aktívnych sporiteľov podľa vymeriavacieho základu k 31.12.2011

Rozsah vymeriavacieho základu v €	Spolu k 31.12.2011	% podiel
do 331,94	213 391	19,7%
331,98 - 663,88	411 909	38,1%
663,92 - 995,82	238 244	22,0%
995,86 - 1 327,76	104 270	9,6%
1 327,79 - 1 659,70	47 025	4,4%
1 659,73 a viac	65 808	6,1%
Aktívni sporitelia spolu	1 080 647	100,0%

Výpočet: MPSVR SR

¹⁸Graf vekovej štruktúry sporiteľov a rozdelenie sporiteľov podľa veku je uvedený v prílohe ku kapitole 3

Rozdiel medzi počtom sporiteľov v tabuľke 3.7 a 3.9 predstavuje približne 370 tisíc osôb – tieto fyzické osoby možno označiť ako tzv. **neaktívnych sporiteľov**, to znamená, že k 31. decembru 2011 si neplatili príspevky na starobné dôchodkové sporenie z titulu zamestnanca, povinne poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby alebo dobrovoľne poistenej osoby a neplatil za nich príspevky ani štát z dôvodu výkonu zákonom vymedzených činností (starostlivosť o dieťa, opatrovanie) ani Sociálna poisťovňa, oproti roku 2010 tento počet klesol o približne 14 %.

3.2.2 Doplnkové dôchodkové sporenie

Doplnkové (dobrovoľné) dôchodkové sporenie predstavuje tzv. tretí pilier dôchodkového systému, v ktorom sú finančné prostriedky účastníkov spravované doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami (ďalej len „DDS“).

Účelom doplnkového dôchodkového sporenia je umožniť účastníkovi doplnkového dôchodkového sporenia (ďalej len „účastník“) získať doplnkový dôchodkový príjem v starobe a doplnkový dôchodkový príjem v prípade skončenia výkonu prác, ktoré sú zaradené na základe rozhodnutia orgánu na ochranu zdravia do kategórie 3 alebo 4 alebo skončenia výkonu prác zamestnanca, ktorý je tanečný umelec alebo hudobný umelec, ktorý vykonáva profesiu hráča na dychový nástroj.

Účastníkom je zamestnanec, ktorý uzatvoril zmluvu o doplnkovom dôchodkovom sporení s doplnkovou dôchodkovou spoločnosťou (ďalej len "účastnícka zmluva"); alebo iná fyzická osoba, ktorá ku dňu uzatvorenia účastníckej zmluvy dovŕšila najmenej 18 rokov veku.

Zamestnanec, ktorý vykonáva práce zaradené na základe rozhodnutia orgánu na ochranu zdravia do kategórie 3 alebo 4 a zamestnanec, ktorý vykonáva práce tanečného umelca alebo hráča na dychový nástroj, sú povinní uzatvoriť účastnícku zmluvu a ich zamestnávateľia sú povinní uzatvoriť zamestnávateľskú zmluvu, a to do ôsmich dní od začatia výkonu týchto prác.

Prostredníctvom doplnkového dôchodkového sporenia si účastník sporí finančné prostriedky v DDS, ktorá tieto prostriedky investuje za účelom ich zhodnotenia. Výsledná suma dávky doplnkového dôchodkového sporenia závisí od výšky finančných prostriedkov, ktoré účastník a jeho zamestnávateľ počas celého obdobia sporenia do DDS odvedli a od miery ich zhodnotenia.

Z doplnkového dôchodkového sporenia sa po splnení podmienok ustanovených zákonom o doplnkovom dôchodkovom sporení a dávkovým plánom, ktorý je prílohou účastníckej zmluvy, vyplácajú tieto dávky doplnkového dôchodkového sporenia:

- doplnkový starobný dôchodok, a to vo forme
 - doživotného doplnkového starobného dôchodku,
 - dočasného doplnkového starobného dôchodku,
- doplnkový výsluhový dôchodok, a to vo forme
 - doživotného doplnkového výsluhového dôchodku,
 - dočasného doplnkového výsluhového dôchodku,
- jednorazové vyrovnanie,
- odstupné.

Od 1. januára 2011 bola zákonom zrušená možnosť účastníka doplnkového dôchodkového sporenia odpočítat si príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie zo základu dane, tak ako v minulosti. Príspevok zamestnávateľa bol v roku 2011 oslobodený od povinného platenia poistného na sociálne poistenie.

Koeficient výšky odplaty za zhodnotenie majetku v doplnkovom dôchodkovom fonde bol v roku 2011 zákonom určený na maximálne 0,11. Ide o premenlivú odplatu, ktorá bude postupne narastať do roku 2020, kedy by mala dosiahnuť výšku maximálne 0,2.

Odplata za správu príspevkového doplnkového dôchodkového fondu bola v roku 2011 zákonom určená na maximálne 0,205 % (približne 2,46 % ročne) z priemernej mesačnej čistej hodnoty majetku v doplnkovom dôchodkovom fonde, pričom všetky doplnkové dôchodkové spoločnosti okrem jednej si stanovili výšku tejto odplaty nižšiu ako zákonom povolené maximum.

K 31. decembru 2011 pôsobili na trhu doplnkového dôchodkového sporenia 4 doplnkové dôchodkové spoločnosti, a to:

- AXA d.d.s., a.s., Bratislava,

- Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Bratislava,
- ING Tatry – Sympatia d.d.s., a.s., Bratislava,
- Stabilita, d.d.s., a. s., Košice.

V druhej polovici roku 2011 ukončila svoju činnosť doplnková dôchodková spoločnosť AEGON d.d.s., a.s., pričom v súvislosti s týmto ukončením činnosti vyplatila približne 5 000 účastníkom, sporiacim si v tejto správcovskej spoločnosti 100 % ich úspor.

V sledovanom období roku 2011 neboli vykonané legislatívne zmeny v systéme doplnkového dôchodkového sporenia.

Počet účastníkov v doplnkových dôchodkových fondoch s nenulovým dôchodkovým účtom bol k 31.12.2011 približne 708 tisíc, čo predstavuje oproti roku 2010 pokles približne o 2 %. Tento vývoj počtu účastníkov poukazuje na určitú nasýtenosť trhu.

Účastníci predčasne ukončovali svoju účasť z viacerých dôvodov (najmä hospodárska kríza, zvýšená miera nezamestnanosti); v súvislosti s predčasným ukončením využili účastníci inštitút odstupného napriek tomu, že im prostredníctvom tejto dávky mohla byť vyplatená suma zodpovedajúca len 80-tim % aktuálnej hodnoty ich osobného účtu.

Napriek poklesu počtu účastníkov v doplnkových dôchodkových fondoch čistá hodnota spravovaného majetku vzrástla oproti roku 2010 na 1,17 mld. € k 31.12.2011 (nárast o 2,5 %). Jedným z dôvodov atraktivity účasti na doplnkovom dôchodkovom sporení bola a je participácia zamestnávateľov na príspevkoch svojich zamestnancov; k 31. decembru 2011 prispievali zamestnávatelia na doplnkové dôchodkové sporenie až 554 tisícom účastníkov oproti 166 tisícom účastníkov, ktorí si príspevky platili sami (bez príspevku zamestnávateľa).

Príspevkové doplnkové dôchodkové fondy zaznamenali v roku 2011 len pomerne nízke priemerné zhodnotenie (tabuľka 3.10), čo je dôsledkom počítania priemernej výnosnosti z viacerých typov dôchodkových fondov. Výkonnosť jednotlivých príspevkových doplnkových dôchodkových fondov dosiahla ročnú úroveň vo výške od -11,8 % do 2,45 % (tabuľka 12 v prílohe ku kapitole 3).

Tab. 3.10 Prehľad údajov o doplnkových dôchodkových fondoch k 31. decembru 2011

Spoločnosť	Čistá hodnota majetku v doplnkových dôchodkových fondoch			Výnosnosť príspevkových doplnkových dôchodkových fondov	Počet účastníkov
	Príspevkové doplnkové dôchodkové fondy (mil. €)	Výplátne doplnkové dôchodkové fondy (mil. €)	Spolu doplnkové dôchodkové fondy (mil. €)		
Axa d.d.s., a.s.	150,3	0,26	150,5	-0,38%	128 111
DDS Tatra banky, a.s.	353,0	11,91	364,9	-1,17%	180 861
ING Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	426,1	11,11	437,2	-4,94%	291 408
Stabilita, d.d.s., a.s.	189,4	32,53	221,9	-2,84%	107 950
Spolu	1 118,7	55,81	1 174,5	-2,78%	708 330

Výpočet: MPSVR SR

Tab. 3.11 Prehľad dávok doplnkového dôchodkového sporenia k 31.12.2011

Druh dávky	Suma (mil. €)	Počet poberateľov
Doplnkový starobný dôchodok	33,3 €	31 728
Doplnkový výsluhový dôchodok	0,47 €	3 147
Odstupné	36,66 €	36 541
Jednorazové vyrovnanie	55,93 €	23 851

Zdroj: ADDS

3.3 Štátna sociálna podpora

Podpora štátu rodinám sa uskutočňuje predovšetkým prostredníctvom systému **štátnych sociálnych dávok**, predstavujúceho súbor peňažných plnení, ktorými sa štát podieľa na zvládnutí viacerých životných situácií, najmä u rodín s nezaopatrenými deťmi, ale aj iným spôsobom - materská a rodičovská dovolenka a materské, daňový bonus. Štátne sociálne dávky prispievajú na krytie nákladov na výživu a iné osobné potreby detí a tiež nákladov, spojených s ďalšími sociálnymi udalosťami.

System štátnej sociálnej podpory pozostával v roku 2011 z nasledujúcich jednorazových a opakovaných dávok:

- prídavok na dieťa
- príplatok k prídavku na dieťa
- rodičovský príspevok
- príspevok na starostlivosť o dieťa
- príspevok pri narodení dieťaťa
- príplatok k príspevku pri narodení
- príspevok rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri a viac detí alebo v priebehu dvoch rokov opakovane dvojčatá
- príspevok na pohreb

3.3.1 Prídavok na dieťa

Z hľadiska počtu poberateľov a objemu vyplatených finančných prostriedkov je prídavok na dieťa najrozsiahlejšou dávkou štátnej sociálnej podpory. Prijatím zákona č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení sa zaviedlo s účinnosťou od 1. januára 2004 paušálne poskytovanie prídavku na dieťa mesačne na každé nezaopatrované dieťa bez ohľadu na vek dieťaťa a príjem rodičov. Zároveň sa týmto zákonom s účinnosťou od 1. apríla 2004 zaviedlo vyplácanie prídavku na dieťa jediným platiteľom – úradmi práce.

Opatrením MPSVR SR z 28. júla 2010 sa s účinnosťou od 1. januára 2011 upravila suma prídavku na dieťa z 21,99 € na 22,01 € a suma príplatku k prídavku na dieťa zo sumy 10,31 € na 10,32 €.

Tab. 3.12 Prídavok na dieťa

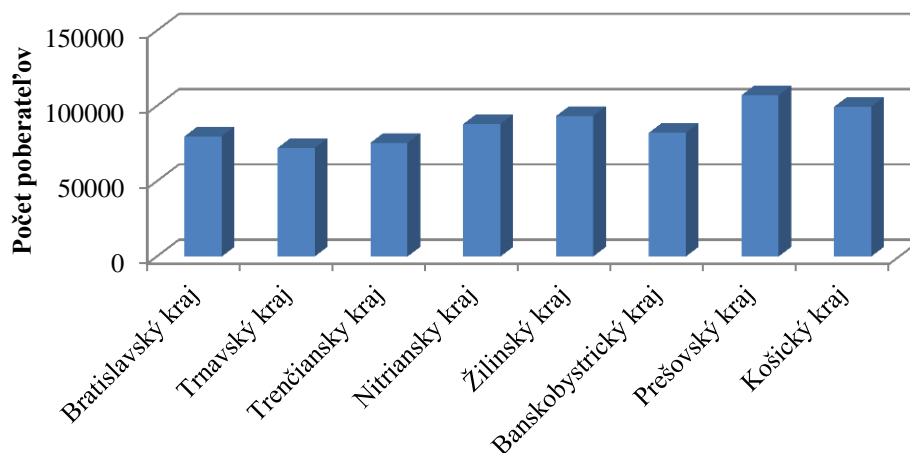
rok	priemerný mesačný počet poberateľov prídavku na dieťa	priemerný mesačný počet nezaopatrených detí
2011	697 651	1 176 427
2010	706 328	1 195 223

Zdroj: ÚPSVR

V roku 2011 bol priemerný mesačný počet poberateľov prídavku na dieťa 697 651 na 1 176 427 nezaopatrených detí. Priemerný mesačný počet poberateľov medziročne poklesol o 8 677 poberateľov a priemerný mesačný počet nezaopatrených detí o 18 796 detí.

Suma vyplatená na prídavok na dieťa a príplatok k prídavku na dieťa v roku 2011 predstavovala 315 053 242 €, čo je oproti roku 2010 pokles o cca 4,06 mil. €.

Graf 3.3 Priemerný mesačný počet poberateľov prídavku na dieťa v jednotlivých krajoch SR v roku 2011

Zdroj: ÚPSVR

Najpočetnejšou skupinou rodín, ktorým sa poskytoval v roku 2011 prídavok na dieťa, boli jednodetné rodiny, ktoré tvorili 49,8 % z celkového počtu 697 657 rodín. Z poberateľov prídavku na dieťa bolo v roku 2011 mesačne priemerne 453 491 matiek (čo predstavovalo 64,9 % z celkového počtu poberateľov).

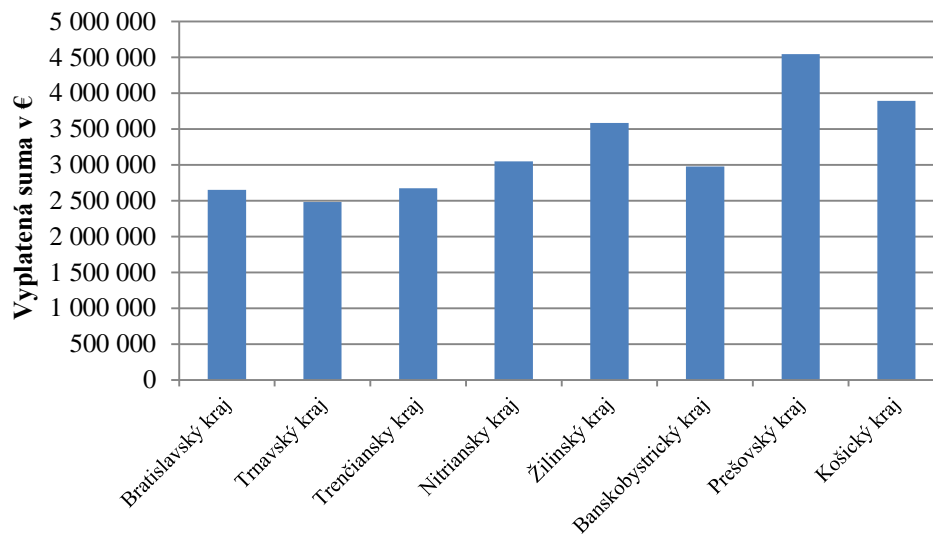
Tab. 3.12 Počet rodín, ktorým sa poskytoval prídavok na dieťa podľa počtu detí

typ rodiny/rok	2010	2011
jednodetné	348 861	347 597
	49,4%	49,8 %
dvojdetné	263 933	264 577
	38,2%	37,9 %
trojdetné	62 392	60 997
	8,8%	8,7 %
4 a viacdetné	25 143	24 480
	3,6%	3,5 %

Zdroj: ÚPSVR

Vyplatenú sumu finančných prostriedkov na prídavok na dieťa na úradoch práce v členení podľa jednotlivých krajov SR dokumentuje nasledujúci graf. Najvyššia suma finančných prostriedkov bola (tak ako aj v roku 2010) vyplatená v Prešovskom, Košickom a Žilinskom kraji.

Graf 3.4 Porovnanie vyplatenej sumy finančných prostriedkov na prídavok na dieťa v roku 2011 podľa krajov

Zdroj: ÚPSVR

3.3.2 Príplatok k prídavku na dieťa

Zákon č. 532/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, s účinnosťou od 1.1.2008 zaviedol do praxe príplatok k prídavku na dieťa, ktorý bol v roku 2011 vyplácaný v sume 10,32 € rodičom, ktorí poberajú starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, invalidný dôchodok pri percentuálnom poklese schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 % alebo výsluhový dôchodok po dovŕšení veku na nárok na starobný dôchodok (62 rokov), ktorí nevykonávajú zárobkovú činnosť a nebol im priznaný daňový bonus.

Za oprávnenú osobu na uplatnenie nároku na príplatok k prídavku na dieťa sa považuje rodič dieťaťa alebo osoba, ktorej bolo nezaopatrené dieťa zverené do náhradnej starostlivosti.

Zákon ustanovuje, že príplatok k prídavku na dieťa je možné oprávnenej osobe poskytnúť len v prípade, ak sa na nezaopatrené dieťa, na ktoré sa oprávnenej osobe poskytuje prídavok na dieťa, neprizná daňový bonus podľa § 33 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

V roku 2011 bol priemerný mesačný počet poberateľov príplatku k prídavku na dieťa 3 958, čo činí oproti roku 2010 pokles priemerne mesačne o 75 poberateľov.

3.3.3 Rodičovský príspevok

S účinnosťou od 1. januára 2011 vstúpila do platnosti novela zákona č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

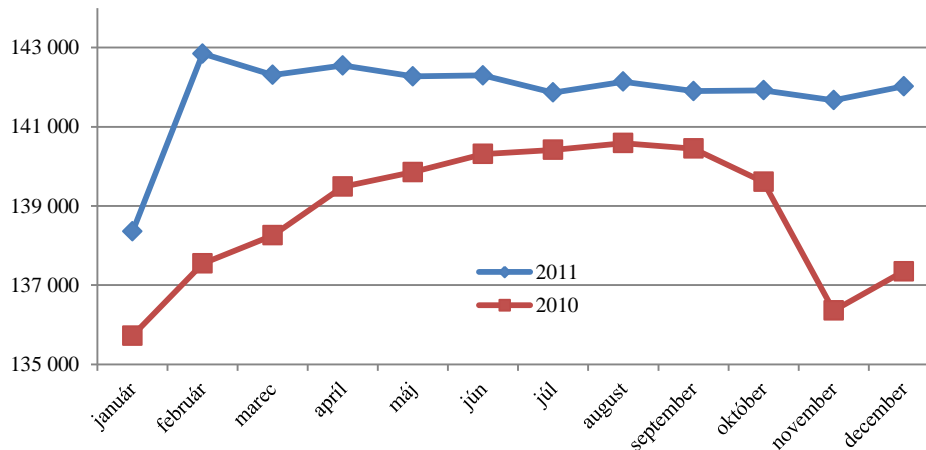
Umožnilo sa tak rodičom v období poberania rodičovského príspevku vykonávať zárobkovú činnosť akoukoľvek formou, pričom výška príjmu z tejto činnosti ani doba vykonávania práce neovplyvňuje nárok na rodičovský príspevok ani jeho výšku. Rodičia v čase vykonávania zárobkovej činnosti môžu zabezpečiť starostlivosť o svoje dieťa buď druhým rodičom, starým rodičom alebo inou plnoletou fyzickou osobou alebo umiestnením dieťaťa v zariadení súkromnom, cirkevnom či štátnom, vrátane materských škôl. Zmenila sa aj výška rodičovského príspevku. Každý rodič bez rozdielu má nárok na rodičovský príspevok v sume 194,70 € mesačne.

Po prvýkrát od zavedenia rodičovského príspevku ako štátnej sociálnej dávky sa pristúpilo k poskytovaniu vyššieho rodičovského príspevku v prípade, ak sa rodičom narodila súčasne dve a viac

detí. Rodičovský príspevok v sume 194,70 € mesačne sa zvyšuje o 25 % na každé ďalšie dieťa, ktoré sa narodilo súčasne.

Zároveň sa po prvýkrát zaviedlo poskytovanie rodičovského príspevku v nižšej sume, a to len v hodnote 50 % zo sumy 194,70 € mesačne, ak staršie dieťa v starostlivosti rodiča zanedbáva plnenie povinnej školskej dochádzky, t.j. v mesiaci vymešká viac ako 15 neospravedlnených vyučovacích hodín najmenej tri po sebe nasledujúce kalendárne mesiace. Znížený rodičovský príspevok sa rodičovi vypláca počas troch kalendárnych mesiacov.

Graf 3.5 Vývoj celkového počtu poberateľov rodičovského príspevku v SR v rokoch 2010 a 2011

Zdroj: ÚPSVR

V roku 2011 bol rodičovský príspevok poskytnutý priemerne 141 846 poberateľom mesačne, čo je oproti roku 2010 nárast v priemernom mesačnom počte o 3 019 poberateľov.

V roku 2011 bolo na rodičovský príspevok vyplatených spolu približne 352 013 tis €.

3.3.4 Príspevok na starostlivosť o dieťa

Od 1. januára 2011 sa novelou zákona o príspevku na starostlivosť o dieťa č. 513/2010 Z. z. zaviedli zmeny v príspevku na starostlivosť o dieťa. Ide o sociálnu dávku určenú rodičom, ktorí začnú vykonávať zárobkovú činnosť alebo sa vrátia späť do práce skôr, ako dieťa dovŕši vek tri roky, resp. šesť rokov, ak ide o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom a v čase výkonu pracovnej činnosti zabezpečia rodičia starostlivosť o svoje dieťa inou právnickou osobou alebo fyzickou osobou, napr. umiestnením dieťaťa v zariadení (materská škola, detské jasle). Štát prispieva rodičom na výdavky za túto starostlivosť na každé dieťa vo výške preukázaných výdavkov najviac v sume 230 € mesačne. Ak starostlivosť o dieťa zabezpečuje fyzická osoba bez živnostenského oprávnenia, napr. príbuzný rodiča dieťaťa, výška príspevku na starostlivosť o dieťa je 41,10 € mesačne bez preukazovania výdavkov. Vzhľadom na vysokú finančnú náročnosť poskytovania služieb starostlivosti o deti predovšetkým v súkromných zariadeniach a v záujme zvýšenia dostupnosti týchto služieb aj pre rodičov s nízkymi príjmami sa od 1. januára 2011 upravila horná hranica príspevku na sumu maximálne 230 € mesačne. Výšku príspevku na starostlivosť o dieťa môže vláda SR upraviť k 1. januáru kalendárneho roka nariadením.

Rodič, ktorý zabezpečuje starostlivosť o dieťa do troch rokov veku a ktorý sa rozhodne vrátiť späť do práce skôr, ako dieťa dovŕši vek tri roky, môže sa rozhodnúť, či bude poberať rodičovský príspevok alebo požiada o príspevok na starostlivosť o dieťa, ktorý je výhodnejší v tých prípadoch, ak má rodič viac detí do troch rokov veku a ak starostlivosť o dieťa zabezpečuje prostredníctvom zariadení (napr. súkromné alebo mestské detské jasle), v ktorých mesačné poplatky presahujú 194 €.

V roku 2011 bol príspevok na starostlivosť o dieťa poskytnutý priemerne mesačne 1 914 poberateľom, čo je o 1 514 poberateľov menej ako v roku 2010.

3.3.5 Príspevok pri narodení dieťaťa

Príspevok pri narodení dieťaťa je jednorazová dávka štátnej sociálnej podpory, legislatívne upravená zákonom č. 235/1998 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa, o príspevku rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri deti alebo viac detí alebo ktorým sa v priebehu dvoch rokov opakovane narodili dvojčatá.

Dávkou štát prispieva rodičom na pokrytie výdavkov spojených so zabezpečením nevyhnutných potrieb novorodenca.

Príspevok pri narodení bol v roku 2011 vo výške 151,37 €. Ak sa súčasne narodili 3 deti alebo viac detí a najmenej dve z nich sa dožili 28 dní (na základe novely platnej od 1.11.2005), zvýšil sa príspevok o jednu polovicu vyššie uvedenej sumy na každé dieťa.

Tab. 3.13 Príspevok pri narodení dieťaťa v roku 2011 a 2010

rok	Počet poberateľov príspevku pri narodení dieťaťa	Počet poberateľov zvýšeného príspevku
2010	56 736	777
2011	56 898	797

Zdroj: ÚPSVR

V roku 2011 bol príspevok pri narodení dieťaťa poskytnutý 56 898 poberateľom, čo je o 162 poberateľov viac ako v roku 2010. Finančné prostriedky vyplatené na príspevok pri narodení dieťaťa a zvýšený príspevok pri narodení dosiahli sumu približne 8 866 tis. €.

3.3.6 Príplatok k príspevku pri narodení dieťaťa

Príplatok k príspevku pri narodení dieťaťa je s účinnosťou od 1.1.2007 štátna sociálna dávka, ktorou štát pripláca na zvýšené výdavky spojené so zabezpečením nevyhnutných potrieb dieťaťa, ktoré sa matke narodilo ako prvé dieťa a ktoré sa dožilo aspoň 28 dní. S účinnosťou od januára 2009 sa príplatok k príspevku pri narodení poskytuje aj na druhé a tretie dieťa.

V roku 2011 bola výška príplatku k príspevku pri narodení 678,49 €. Príplatok bol vyplatený spolu 51 616 poberateľom, čo je o 721 poberateľov viac ako v roku 2010. Finančné prostriedky vyplatené na tento príplatok dosiahli v roku 2011 sumu približne 35 554 tis. €.

3.3.7 Príspevok rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri a viac detí

Príspevok rodičom je dávka štátnej sociálnej podpory, ktorou štát prispieva raz za rok rodičom alebo oprávneným osobám na zvýšené výdavky spojené so starostlivosťou o súčasne narodené 3 deti alebo viac detí alebo v priebehu dvoch rokov o opakovane narodené dvojčatá alebo viac detí súčasne.

Výška príspevku rodičom na jedno dieťa sa v roku 2011 nemenila a bola nasledovná:

- do 6 rokov 81,99 €
- od 6 do 15 rokov veku 101,25 €
- 15 roční 107,55 €

V roku 2011 bolo 131 poberateľov tohto príspevku, čo je oproti roku 2010 nárast o 5 poberateľov. V roku 2011 bola na tomto príspevku celkovo vyplatená suma 38 212 €.

3.3.8 Príspevok na pohreb

Príspevok na pohreb je s účinnosťou od 1. januára 1999 jednorazová dávka štátnej sociálnej podpory, legislatívne upravená zákonom č.238/1998 Z. z. o príspevku na pohreb. Uvedenou dávkou štát finančne prispieva na úhradu výdavkov spojených so zabezpečením pohrebu zomrelého.

V roku 2011 ostala výška príspevku na pohreb nezmenená, a to 79,67 €. Príspevok bol v roku 2011 vyplatený spolu 49 906 občanom, čo je o 1 154 poberateľov menej ako v roku 2010.

Finančné prostriedky vyplatené na tento príspevok dosiahli sumu približne 4 013 tis. €. Počet poberateľov príspevku je ovplyvnený len demografickým ukazovateľom – úmrtnosťou obyvateľov, ktorí majú na území Slovenskej republiky trvalý alebo prechodný pobyt.

3.4 Sociálna pomoc

Prehľad čerpania výdavkov v roku 2011 na sociálnu pomoc (t. j. na pomoc v hmotnej núdzi, na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, na podporu náhradnej starostlivosti o deti pod.) z rozpočtu kapitoly MPSVR SR je uvedený v tabuľke 39 v prílohe ku kapitole 3.

3.4.1 Dávka v hmotnej núdzi

Pomoc v hmotnej núdzi rieši zákon č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Zákon vychádza z filozofie motivácie a poskytnutia perspektívy jednotlivcovi a jeho rodine. Cieľom zákona je zabezpečiť základné životné podmienky a poskytnúť pomoc v hmotnej núdzi za aktívnej účasti občana a fyzických osôb, ktoré sa s občanom v hmotnej núdzi spoločne posudzujú.

Formami pomoci v hmotnej núdzi sú dávka v hmotnej núdzi (ďalej len „dávka“), ktorá je poskytovaná na jednej zo šiestich úrovni a príspevky k dávke v hmotnej núdzi (ďalej len „príspevky“). Dávka a príspevky sú poskytované občanovi v hmotnej núdzi a fyzickým osobám, ktoré sa s občanom v hmotnej núdzi spoločne posudzujú za podmienok taxatívne vymedzených v zákone o pomoci v hmotnej núdzi.

Sumy dávky v hmotnej núdzi platné od 1.9.2009

- 60,50 € jednotlivec,
- 115,10 € jednotlivec s 1- 4 deťmi,
- 168,20 € jednotlivec s viac ako 4 deťmi,
- 105,20 € dvojica bez detí,
- 157,60 € dvojica s 1- 4 deťmi,
- 212,30 € dvojica s viac ako 4 deťmi.

Sumy príspevkov k dávke v hmotnej núdzi platné od 1.9.2009

- 2,00 € na zdravotnú starostlivosť,
- 63,07 € aktivačný príspevok,
63,07 € ochranný príspevok alebo 34,69 €, ak nepriaznivý zdravotný stav občana v hmotnej núdzi trvá nepretržite viac ako 30 dní
- 55,80 € príspevok na bývanie - jednotlivec,
- 89,20 € príspevok na bývanie - rodina.

V roku 2011 sa dávka v hmotnej núdzi a príspevky k dávke v hmotnej núdzi nevalorizovali.

Rok 2011 zaznamenal v priemere 187 139 mesačne evidovaných poberateľov dávky a príspevkov k dávke, čo v porovnaní s rokom 2010 predstavuje pokles o 1,33 %. Celkový priemerný počet občanov v hmotnej núdzi v roku 2011 bol 366 967. V porovnaní s rokom 2010 predstavuje pokles o 5 777 občanov t. j. pokles o 1,55 %. Na dávku v hmotnej núdzi a príspevky k dávke boli v roku 2011 poskytnuté finančné prostriedky vo výške 273 443 365 €. Priemerná výška mesačnej dávky a príspevkov v roku 2011 dosiahla výšku 121,12 €, čo v porovnaní s rokom 2010 predstavuje pokles o 2,53 €.

V roku 2011 bol priemerný mesačný počet 126 199 poberateľov dávky a príspevkov k dávke, ktorí sú v evidencii uchádzačov o zamestnanie. V porovnaní s rokom 2010 bol zaznamenaný nárast

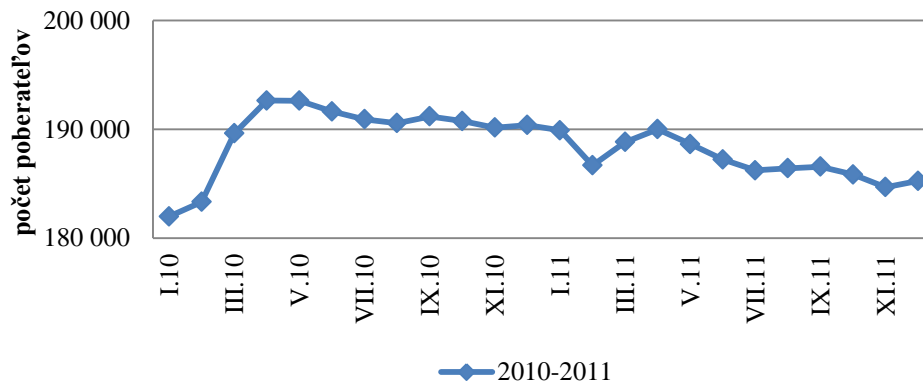
v priemernom mesačnom počte o 2 506 poberateľov (nárast o 2,02 %). Z nižšie uvedeného grafického znázornenia vývoja počtu poberateľov vyplýva, že od mája do konca roku 2011 si vývoj počtu poberateľov zachoval klesajúci trend, ktorý sa odvíjal od rastu miery nezamestnanosti.

Tab. 3.14 Počet poberateľov dávky v hmotnej núdzi a príspevkov, čerpanie finančných prostriedkov v rokoch 2010 - 2011

	2010	2011
počet poberateľov celkom	189 645	187 139
z toho UoZ	123 693	126 199
Poskytnuté finančné prostriedky celkom v €	283 242 050	273 443 365
Priemerná výška dávky a príspevkov k dávke v €	123,65	121,12

Zdroj: APV ISOP

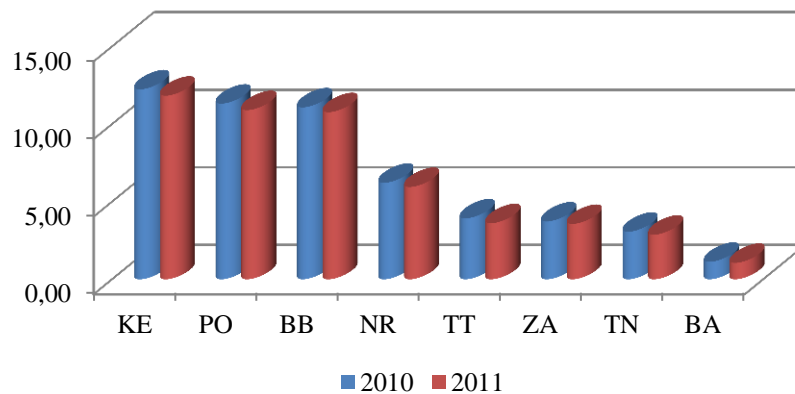
Graf 3.6 Vývoj počtu poberateľov dávky a príspevkov v priebehu rokov 2010 a 2011

Zdroj: APV ISOP

Ku koncu roka 2011 bolo v systéme pomoci v hmotnej núdzi 360 793 spolu posudzovaných osôb, čo predstavovalo 6,67 % - ný podiel z celkového počtu obyvateľov Slovenska. V porovnaní s rokom 2010 v systéme pomoci v hmotnej núdzi došlo k nárastu podielu spoločne posudzovaných osôb z celkového počtu obyvateľov o 0,27 p. b.

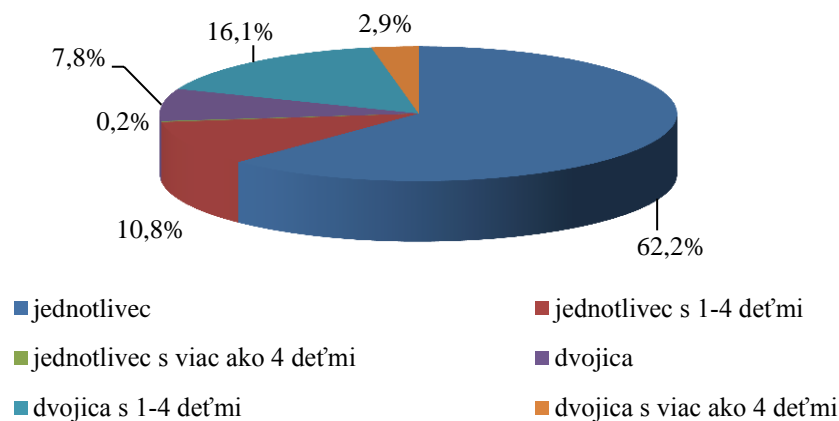
Graf 3.7 Podiel osôb v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov v % v jednotlivých regiónoch (ku koncu roka)

Zdroj: APV ISOP

Najvyšší podiel osôb v hmotnej núdzi z celkového počtu obyvateľov v systéme pomoci v hmotnej núdzi za sledované obdobie (ku koncu roka) bol v Košickom kraji (11,83 %), v Prešovskom kraji (10,90 %) a v Banskobystrickom kraji (10,77 %). Najnižší podiel vykazoval Bratislavský kraj, a to 1,06 %.

Graf 3.8 Percentuálne zastúpenie jednotlivých skupín poberateľov dávky a príspevkov v roku 2011

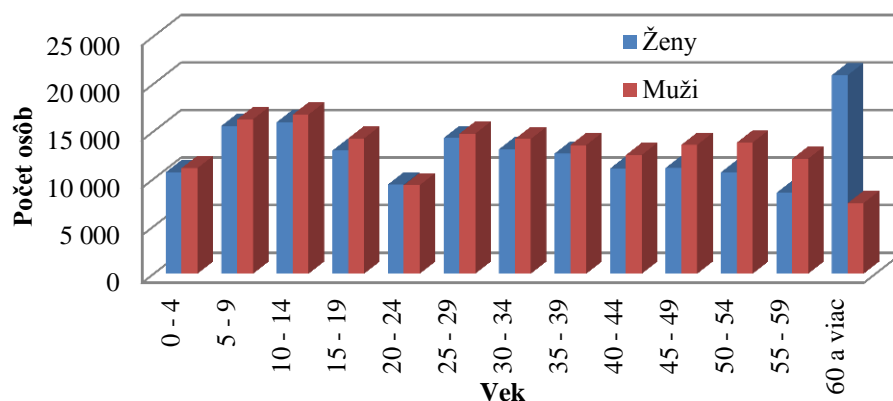

Zdroj: APV ISOP

V porovnaní s rokom 2010 bol v roku 2011 zaznamenaný **pokles** v štruktúrovaných skupinách nasledovne: u jednotlivcov o 0,94 %, u jednotlivcov s viac ako 4 deťmi o 6,82 %, u dvojíc o 3,80 %, u dvojíc s 1 – 4 deťmi o 3,40 %. **Nárast** bol zaznamenaný u jednotlivcov s 1 – 4 deťmi o 0,52 % a u dvojíc s viac ako 4 deťmi o 2,07 %.

Z celkového počtu osôb evidovaných v systéme pomoci v hmotnej núdzi bolo 50,40 % mužov a 49,60 % žien. V porovnaní s rokom 2010 došlo k zmene pomeru žien a mužov, v prípade žien išlo o pokles o 1,4 p. b. a u mužov o nárast o 1,4 p. b. Nasledujúci graf znázorňuje počet týchto osôb podľa pohlavia v danej vekovej skupine. Výrazný podiel je vo vekovej skupine 60 a viac, kde je výraznejší podiel žien ako mužov. Tento stav pretrváva od r. 2006.

Graf 3.9 Poberatelia dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke so spoločne posudzovanými osobami podľa veku a pohlavia v roku 2011

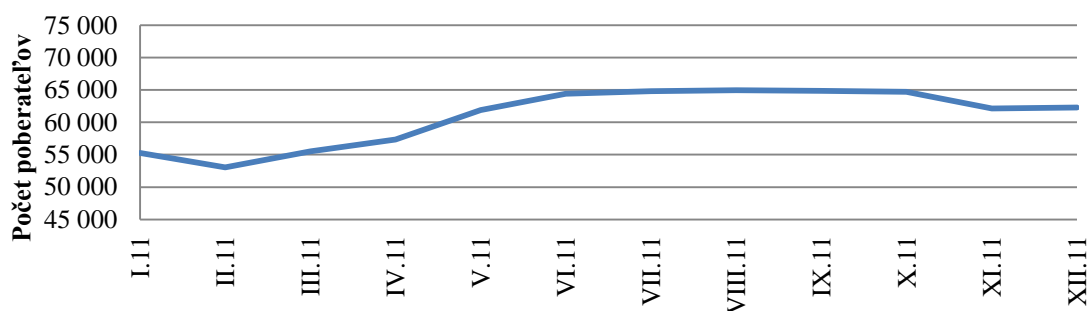
Zdroj: APV ISOP

Príspevky k dávke v hmotnej núdzi. Občanom v hmotnej núdzi, ktorí splnili podmienky nároku na pomoc v hmotnej núdzi sa poskytuje dávka v hmotnej núdzi a príspevky k dávke v hmotnej núdzi. Dávka je štruktúrovaná podľa počtu spoločne posudzovaných osôb a v prípade príspevkov podľa ich špecifického účelu.

Príspevok na zdravotnú starostlivosť. Podmienkou nároku na príspevok na zdravotnú starostlivosť je splnenie podmienok nároku na dávku. Príspevok na zdravotnú starostlivosť patrí občanovi a fyzickým osobám, ktoré sa s občanom v hmotnej núdzi spoločne posudzujú a na výdavky spojené s úhradou za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti. V roku 2011 bol priemerný mesačný počet 363 237 poberateľov príspevku na zdravotnú starostlivosť. V porovnaní s rokom 2010 bol zaznamenaný pokles v priemernom mesačnom počte o 3 726 (pokles o 1,02 %).

Aktivačný príspevok patrí občanovi v hmotnej núdzi, ktorý je zamestnaný alebo je vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie a zvyšuje si kvalifikáciu, zúčastňuje sa na vzdelávaní a prípravy pre trh práce alebo vykonáva menšie obecné služby. Na aktivačný príspevok má nárok i dlhodobo evidovaný občan, ktorý sa zamestná alebo začne vykonávať samostatne zárobkovú činnosť. Tento občan má nárok na aktivačný príspevok šesť mesiacov. Podmienkou pre poskytnutie je aj príjem zo závislej činnosti najmenej na úrovni minimálnej mzdy a najviac na úrovni trojnásobku minimálnej mzdy. V roku 2011 bol priemerný mesačný počet poberateľov aktivačného príspevku 60 937. V porovnaní s rokom 2010 bol zaznamenaný nárast v priemernom mesačnom počte poberateľov o 2 939 (nárast o 5,06 %).

Graf 3.10 Vývoj počtu poberateľov dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke s nárokom na aktivačný príspevok v roku 2011

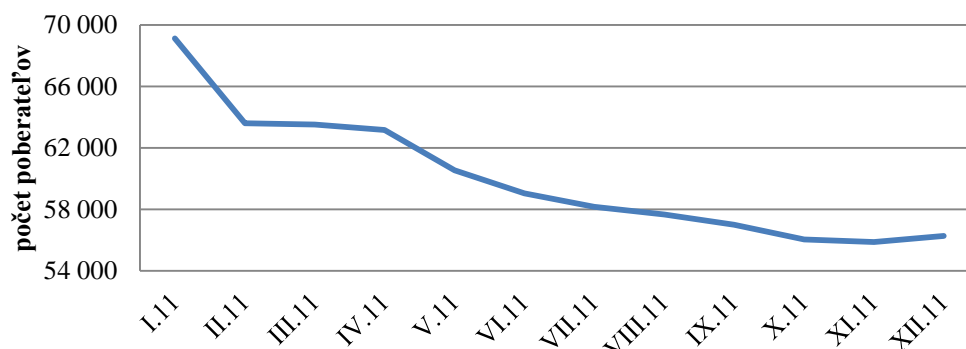
Zdroj: APV ISOP

Príspevok na bývanie. Občan v hmotnej núdzi a fyzické osoby, ktoré sa s občanom v hmotnej núdzi spoločne posudzujú, majú nárok na príspevok na bývanie, ak občan v hmotnej núdzi alebo niektorá z fyzických osôb, ktorá sa s občanom v hmotnej núdzi spoločne posudzuje je vlastníkom bytu, vlastníkom rodinného domu, nájomcom bytu alebo nájomcom rodinného domu alebo nájomcom obytnej miestnosti v zariadení určenom na trvalé bývanie a uhrádza náklady spojené s bývaním a tiež predloží doklad o zaplatení týchto nákladov za predchádzajúcich šesť po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov alebo preukáže uznanie dlhu a dohodu o splátkach v prípade, že má nedoplatky, spojené s úhradou nákladov spojených s bývaním. Ak je v hmotnej núdzi občan alebo niektorá z osôb, ktorá sa s občanom spoločne posudzuje poberateľom starobného dôchodku, nemusí spĺňať vyššie uvedené podmienky. To platí aj v prípade, ak ide o poberateľa inej dôchodkovej dávky alebo sociálneho dôchodku, ktorý dovŕšil 62 rokov veku. V roku 2011 bol priemerný mesačný počet 94 043 poberateľov príspevku na bývanie. V porovnaní s rokom 2010 bol zaznamenaný pokles v priemernom mesačnom počte poberateľov o 2 503 (pokles o 2,60 %).

Ochranný príspevok možno poskytnúť tým občanom v hmotnej núdzi, ktorí si nemajú možnosť zabezpečiť príjem alebo zvýšiť si príjem vlastnou prácou a splnili podmienky na vznik nároku na dávku. Ochranný príspevok sa tejto skupine občanov poskytuje na základe taxatívne vymedzených podmienok v zákone o pomoci v hmotnej núdzi (napr. vek potrebný na starobný dôchodok, invalidita z titulu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, choroba atď.). Ochranný príspevok je 63,07 € mesačne. Ak ide o občana v hmotnej núdzi s nepriaznivým zdravotným stavom trvajúcim nepretržite viac ako 30 dní, výška ochranného príspevku je 34,69 € mesačne. Ochranný príspevok nepatrí občanovi v hmotnej núdzi alebo fyzickým osobám, ktoré sa s ním spoločne posudzujú, ak im patrí aktivačný príspevok. V roku 2011 bol priemerný mesačný počet poberateľov

ochranného príspevku 60 000. V porovnaní s rokom 2010 bol zaznamenaný pokles v priemernom mesačnom počte poberateľov o 7 845 (pokles o 11,57 %). Tento pokles bol zapríčinený valorizáciou dôchodkových dávok a následným odchodom dôchodcov zo systému hmotnej núdze a najmä novelou zákona o hmotnej núdzi s účinnosťou od 1.1.2011.

Graf 3.11 Vývoj počtu poberateľov dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke s nárokom na ochranný príspevok v roku 2011

Zdroj: APV ISOP

3.4.2 Dotácie pre dieťa v hmotnej núdzi

Podporným opatrením k zvýšeniu motivácie detí z rizikového prostredia k plneniu povinnej školskej dochádzky je dotačný program MPSVR SR. Cez dotačný program MPSVR SR poskytuje dotáciu na podporu výchovy k stravovacím návykom a dotáciu na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa, ohrozeného sociálnym vylúčením.

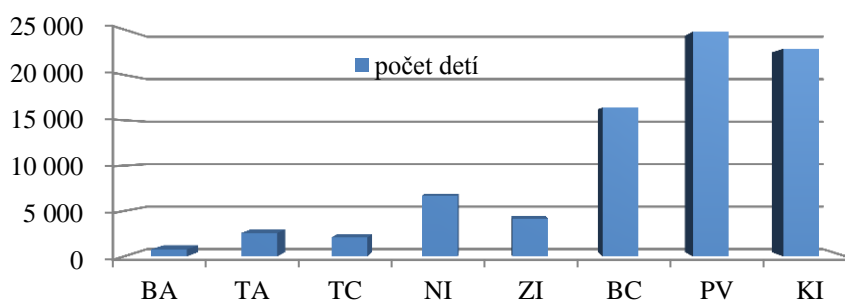
Dotácie na stravu a dotácie na školské potreby sa do roku 2011 poskytovali na základe výnosu MPSVR SR č. 29775/2007-II/1 z 5. decembra 2007 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti MPSVR SR v znení výnosu MPSVR SR z 26. novembra 2008 č. 23609/2008-II/1.

Od 1. januára 2011 poskytovanie dotácie na podporu výchovy k stravovacím návykom, ako aj dotácie na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením je právne upravené zákonom č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR.

V roku 2011 boli vyplatené finančné prostriedky na dotáciu na podporu výchovy k stravovacím návykom v sume 12 280 109 €. Priemerný mesačný počet detí, ktorým bola dotácia poskytnutá je 74 343 (nárast o 9 086 detí). Dotácie na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením tvorili sumu 2 750 016 €. V roku 2011 bola dotácia poskytnutá 84 096 deťom (nárast oproti roku 2010 o 1 874 detí).

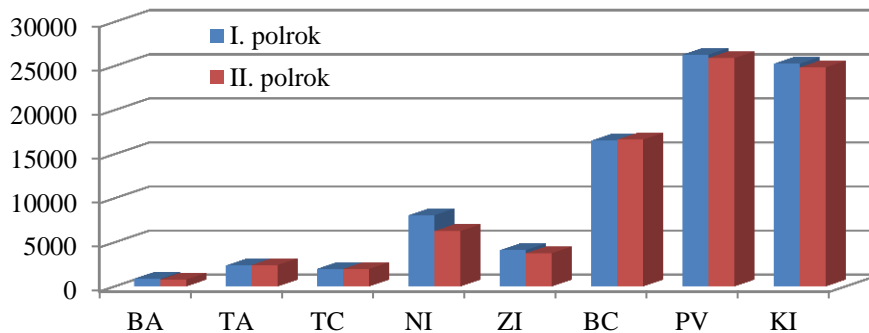
Priemerná výška dotácie na stravu na jedno dieťa bola v roku 2011 cca 16,51 €, čo predstavuje nárast oproti roku 2010 o 0,70 €.

Graf 3.12 Regionálne rozdelenie detí, na ktoré sa poskytli dotačné programy na stravu v roku 2011

Zdroj: APV ISOP

Graf 3.13 Regionálne rozdelenie detí, na ktoré sa poskytli dotačné programy na školské potreby v roku 2011

Zdroj: APV ISOP

Z pohľadu regionálneho rozmiestnenia počtu detí, na ktoré boli poskytnuté dotácie podľa vyššie uvedeného výnosu MPSVR SR, je situácia zachytená v predchádzajúcich grafoch. Najvyšší objem dotácií podľa výnosu bol z pohľadu regionálneho rozmiestnenia počtu detí pre Prešovský, Košický a Banskobystrický kraj.

3.4.3 Náhradné výživné

Náhradné výživné je suma poskytnutá štátom na zabezpečenie výživy oprávnenej osoby v prípade, ak si vyživovaciu povinnosť neplní povinná osoba, ktorou je rodič dieťaťa alebo iná fyzická osoba, povinná platiť výživné dieťaťu.

Zákomom č. 201/2008 Z. z. o náhradnom výživnom a o zmene a doplnení zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa upravilo poskytovanie náhradného výživného, ktorým štát poskytuje náhradné výživné v prípadoch, ak si povinná osoba neplní vyživovaciu povinnosť voči nezaopatreným deťom a v prípadoch, keď sirotsky dôchodok, resp. suma sirotských dôchodkov u nezaopatreného dieťaťa nedosahuje výšku minimálneho výživného, ustanoveného zákonom o rodine.

Vzhľadom na rozšírenie okruhu oprávnených osôb na nárok na náhradné výživné o nezaopatrené deti, ktorých sirotsky dôchodok, resp. suma sirotských dôchodkov nedosahuje sumu minimálneho výživného, ustanoveného zákonom o rodine (30 % životného minima nezaopatreného dieťaťa) zvýšil sa počet oprávnených osôb (nezaopatrených detí).

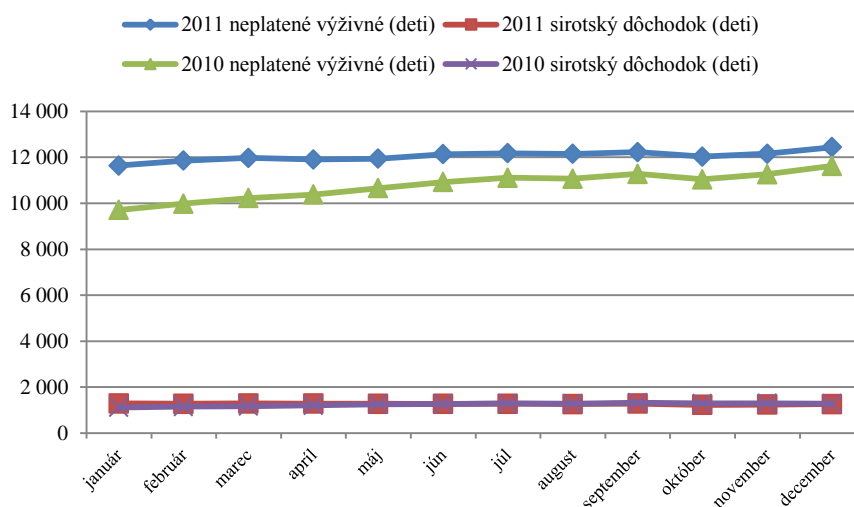
V roku 2011 bolo evidovaných v priemere 7 891 poberateľov neplateného náhradného výživného. Oproti roku 2010 je to nárast o cca 831 poberateľov. Tento nárast je pravdepodobne spôsobený skutočnosťou, že osoba, ktorá je povinná platiť náhradné výživné, nebola schopná ďalej platiť v dôsledku straty zamestnania počas hospodárskej krízy.

Priemerný mesačný počet poberateľov náhradného výživného – sirotského bol 747, čo je oproti roku 2010 nárast o 34 poberateľov.

Na výplatu náhradného výživného boli v roku 2011 vynaložené finančné prostriedky v sume 7 668 873 €.

Maximálna výška náhradného výživného podľa zákona je určená vo výške 1,2 - násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa. V priebehu roka 2011, do 30.06.2011 bola maximálna výška náhradného výživného na jedno dieťa v sume 101,53 € a od 01.07.2011 v sume 103,98€ (zohľadnená valorizácia životného minima od 1. júla 2011).

Graf 3.14 Vývoj počtu poberateľov (detí) náhradného výživného v rokoch 2010 a 2011

Zdroj: ÚPSVR

3.4.4 Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela

Opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej len „SPODaSK“) sa vykonávajú pre dieťa, plnoletú fyzickú osobu, rodinu, prípadne skupinu alebo komunitu v zmysle zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnoprávnej ochrane detí“).

V roku 2011 zabezpečovalo výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na 46 úradoch práce - odboroch sociálnych vecí a rodiny, oddeleniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately 547 zamestnancov, čo predstavuje v porovnaní s rokom 2010 pokles počtu zamestnancov o 35.

V priebehu roku 2011 bolo zaznamenaných 22 789 nových rodín a 31 802 nových detí, pre ktoré boli vykonávané opatrenia SPODaSK.

V pôsobnosti úradov práce ako orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je okrem iného podávanie návrhov a podnetov vo veciach maloletých detí príslušným súdom.

V roku 2011 úrady práce podali spolu 11 335 návrhov a podnetov na súd vo veciach starostlivosti o maloleté deti. Rovnako ako v minulých rokoch, najviac predstavovali návrhy a podnety podané vo veciach výchovy a výživy – 9 391. Na vydanie predbežného opatrenia bolo podaných 1 346 návrhov a podnetov, na nariadenie ústavnej starostlivosti 493 návrhov a podnetov a na zrušenie ústavnej starostlivosti bolo podaných 105 návrhov a podnetov.

V roku 2011 podal orgán SPODaSK súdu alebo iným štátnym orgánom správy vo veciach výživy a výchovy maloletých 57 492 správ.

Orgán SPODaSK zisťoval z vlastného podnetu, z podnetu súdu alebo inej osoby názor dieťaťa na situáciu, v ktorej sa nachádza, celkovo u 24 421 detí.

Ak je to potrebné v záujme dieťaťa, orgán SPODaSK rozhodne o uložení výchovného opatrenia, pričom v roku 2011 bolo orgánmi SPODaSK uložených spolu 425 výchovných opatrení, a to pre 535 detí. Súdy nariadili v priebehu roka 2011 spolu 497 výchovných opatrení, a to pre 748 detí.

Sociálna kuratela pre deti

Výkon opatrení sociálnej kurately detí zabezpečovalo v sledovanom roku 116 zamestnancov úradov práce - sociálnych kurátorov pre deti, ktorí sa na túto oblasť špecializujú. Opatrenia boli v sledovanom roku vykonávané spolu pre 26 186 detí, čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom predstavuje nárast o 1 165 detí (tab. 3.15). Na jedného sociálneho kurátora pripadalo priemerne riešenie situácie pre 225 detí.

V rámci sociálnej kurately detí sociálni kurátori podali 18 167 správ rôznym inštitúciám a vykonali spolu 31 351 šetrení v rodinách a inštitúciách.

Z hľadiska dôvodov vykonávania opatrení sociálnej kurately detí klesol počet mladistvých detí, ktoré sa dopustili páchania trestnej činnosti ako páchatelia alebo ako podozriví zo spáchania trestnej činnosti podľa trestného zákona na 5 906 (o 546 detí menej ako v roku 2010). Pokles bol zaznamenaný aj u detí, ktoré spáchali čin inak trestný, a to na 2 258 detí (o 7 detí menej ako v roku 2010).

V porovnaní s rokom 2010 došlo k nárastu počtu detí, ktorým bola poskytovaná v roku 2011 pomoc a ochrana v priestupkovom konaní, a to o 750 v celkovom počte 5 454 detí,

Pre 543 detí vykonávali v roku 2011 sociálni kurátori opatrenia sociálnej kurately detí z dôvodu experimentovania a závislosti na drogách, 58 z nich bolo vo veku do 14 rokov. Pre 236 detí boli vykonávané opatrenia z dôvodu iných, nelátkových závislostí, napr. závislosť od hazardných hier a počítačov. 50 z nich bolo vo veku do 14 rokov. V porovnaní s počtom detí v predchádzajúcom roku ide o nárast počtu detí pri drogových a nelátkových závislostiach - spolu o 55 detí.

Z dôvodu zanedbávania školskej dochádzky bolo 7 986 detí v starostlivosti sociálnych kurátorov. U 1 668 detí sa prejavovali poruchy vo vzťahu s inými deťmi, rodičmi alebo inými plnoletými fyzickými osobami, u 229 detí riešili sociálni kurátori úteky z domu alebo zo zariadenia.

V porovnaní s rokom 2010 stúpol z počtu 263 na 276 počet detí, pre ktoré bola vykonávaná sociálna kuratela z dôvodu, že sa stali obeťami trestných činov.

Opatrenia sociálnej kurately detí boli vykonávané pre 380 detí, ktoré sa stali svedkami trestného činu.

Tab. 3.15 Počet detí, pre ktoré sa vykonávala v rokoch 2010 a 2011 sociálna kuratela

Rok	Počet detí spolu	Počet detí			
		do 14 rokov		vek 15-18 rokov	
		chlapci	dievčatá	chlapci	dievčatá
2010	25 021	5 652	3 304	11 819	4 246
2011	26 186	6 197	3 111	12 441	4 437

Zdroj: MPSVR SR

Sociálna kuratela pre plnoleté fyzické osoby

V roku 2011 bol počet plnoletých fyzických osôb - klientov, pre ktorých sa opatrenia sociálnej kurately vykonávali - 9 299, čo v porovnaní s rokom 2010 predstavuje nárast o 364 osôb. Na jedného sociálneho kurátora pripadalo v priemere 147 klientov. V súčasnosti vykonáva sociálnu kuratelu plnoletých fyzických osôb 63 sociálnych kurátorov.

Opatrenia sociálnej kurately pre plnoletých boli vykonávané najmä pre klientov po prepustení, prípadne po podmienenom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody. Opatrenia boli vykonávané aj pre plnoletých klientov po prepustení zo zariadenia na výkon ústavnej starostlivosti, po prepustení z resocializačného strediska či zdravotníckeho zariadenia na liečbu drogových závislostí. Najčastejšie bola klientom poskytnutá pomoc v súvislosti s hľadaním zamestnania a hľadaním vhodného bývania.

V roku 2011 sociálni kurátori poskytli resocializačný príspevok 3 044 osobám (tab. 13 a 14 v prílohe ku kapitole 3). V porovnaní s rokom 2010 bol v roku 2011 zaznamenaný nárast o 214 osôb, s čím súvisí aj nárast celkovej výšky finančných prostriedkov na resocializačný príspevok.

Násilie páchané v rodinách, týrané, zanedbávané a zneužívané deti

V oblasti násilia páchaného v rodinách, týraných, zanedbávaných a zneužívaných detí úrady práce v sledovanom roku na základe dôvodného podozrenia vykonávali opatrenia SPODaSK celkom pre 422 detí, čo v porovnaní s rokom 2010 predstavuje nárast o 79 detí. Vykonávanie opatrení SPODaSK je zamerané na poskytovanie sociálneho poradenstva, na sociálnu prácu v teréne

a prostredníctvom referátu poradensko-psychologických služieb sa poskytuje najmä psychologické poradenstvo a psychologická pomoc pri sanácii biologickej rodiny v rámci pomoci obetiam násilia.

V 68 prípadoch orgány SPOD a SK podali návrh na začatie trestného stíhania. Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným uvádza tabuľka 15 v prílohe ku kapitole 3.

Ústavná starostlivosť a ochranná výchova

K 31.12.2011 bolo evidovaných 4 266 detí s nariadenou ústavnou starostlivosťou a 52 detí malo nariadenú ochrannú výchovu. Celkovo bolo vo všetkých typoch zariadení na výkon rozhodnutia súdu umiestnených 5 401 detí. Počet detí umiestnených na základe rozhodnutia súdu do zariadení na výkon rozhodnutia súdu a ich porovnanie s rokom 2010 uvádza tabuľka 16 v prílohe ku kapitole 3.

K 31.12.2011 bolo na Slovensku 91 detských domovov s celkovým počtom 4 263 umiestnených maloletých detí a 359 mladých dospelých. Z celkového počtu 91 bolo 71 štátnych a 20 neštátnych detských domovov.

V detských domovoch sa realizuje nariadená ústavná starostlivosť, predbežné opatrenie a výchovné opatrenie v samostatnej skupine, v špecializovanej samostatnej skupine, v samostatnej diagnostickej skupine a v profesionálnej rodine.

K 31.12.2011 bolo v detských domovoch 604 profesionálnych rodičov, u ktorých bolo umiestnených 1 139 detí a mladých dospelých, čo v porovnaní s rokom 2010 predstavuje nárast o 145 detí a mladých dospelých. Formy starostlivosti v detských domovoch a počty umiestnených detí v jednotlivých formách starostlivosti v detských domovoch uvádzajú tabuľky 17 a 18 v prílohe ku kapitole 3.

Maloletí bez sprievodu a repatriácie

V roku 2011 boli vykonané opatrenia SPODaSK pre 169 maloletých bez sprievodu, čo je o 95 maloletých bez sprievodu menej ako v roku 2010.

Proces repatriácie detí sa realizoval u 33 deťoch, ktoré sa ocitli na území iného štátu bez sprievodu rodiča, príbuzného alebo osoby, ktorá sa o dieťa osobne stará. Z uvedeného počtu detí bolo 20 detí navrátených na územie Slovenskej republiky a 13 detí bolo premiestnených na naše územie.

Náhradná rodinná starostlivosť – náhradná osobná starostlivosť, pestúnska starostlivosť, poručníctvo, predosvojiteľská starostlivosť a osvojenie.

V roku 2011 bolo 1 816 detí zverených do náhradného rodinného prostredia (náhradná osobná starostlivosť, pestúnska starostlivosť, poručníctvo a predosvojiteľská starostlivosť). Porovnanie s predchádzajúcim rokom je uvedené v tab. 19 v prílohe ku kapitole 3.

K 31.12.2011 predstavovali deti, zverené do náhradnej osobnej starostlivosti, pestúnskej starostlivosti a poručníctva celkový počet 8 661 detí. Celkový počet detí zverených do jednotlivých foriem náhradnej rodinnej starostlivosti a porovnanie s predchádzajúcim rokom uvádza tabuľka 3.16.

V roku 2011 bolo právoplatným rozhodnutím súdu osvojených 356 detí. V počte osvojených detí sú zahrnuté aj deti osvojené do cudziny. Do predosvojiteľskej starostlivosti do cudziny bolo v roku 2011 osvojených 30 detí.

Tab. 3.16 Počet detí zverených do náhradných rodín -2010-2011

rok	Osvojenie (zverené do predosvojiteľskej starostlivosti)	Náhradná osobná starostlivosť	Pestúnska starostlivosť	Poručníctvo	Spolu
2010	297	1080	281	200	1 858
2011	252	1 126	234	204	1 816

Zdroj: ÚPSVR

Poradensko – psychologické služby

V roku 2011 bolo na referátoch poradensko-psychologických služieb (ďalej len „RPPS“) 81 pracovných miest, čo predstavuje oproti roku 2010 pokles o 9 zamestnancov. V roku 2011 poskytli 51 785 konzultácií pri celkovom počte 8 670 prípadov. Na jeden prípad v priemere pripadá 5,97 konzultácií. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím ide o celkový pokles činnosti, ktorý je spôsobený neustálym znižovaním počtu zamestnancov na RPPS.

Ťažiskové činnosti RPPS boli:

a) psychologické, partnerské, manželské a rodinné poradenstvo, psychologická diagnostika, krízová psychologická intervencia

- v oblasti pomoci dieťaťu, rodičom alebo plnoletej fyzickej osobe pri riešení výchovných, manželských, rodinných a iných sociálnych problémov, v oblasti pomoci manželom, rodičom maloletých detí v rozvoje a po rozvoje, taktiež ich maloletým deťom, v oblasti pomoci pri úprave styku rodičov s dieťaťom, v oblasti skúmania názoru dieťaťa vo veciach, ktoré sa ho týkajú, v oblasti pomoci jednotlivcom a rodine s problémom násilia a drogovej závislosti, v oblasti pomoci jednotlivcom a rodine v krízových situáciách a závažných životných zmenách,

b) špecializovaná príprava fyzických osôb prijať a vychovávať opustené dieťa

- špecializované psychologické posudzovanie predpokladov a vhodnosti fyzických osôb a ich špecializovaná príprava na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti, špecializovaná príprava fyzických osôb na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti

Základné štatistické údaje o činnosti RPPS sa nachádzajú v tabuľkách 20 a 21 v prílohe ku kapitole 3.

Proces udeľovania akreditácií v roku 2011

MPSVR SR aj v roku 2011 rozhodovalo podľa § 72 písm. c) zákona o sociálnoprávnej ochrane o udelení, o predĺžení platnosti, o zmene a o zrušení akreditácie po predchádzajúcom vyjadrení akreditačnej komisie. Akreditačná komisia je zriadená ako poradný orgán ministra pre oblasť udeľovania akreditácií podľa zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele v znení neskorších predpisov a podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (Živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a to:

- na vykonávanie vybraných opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa zákona č. 305/2005 Z. z.,
- na vzdelávacie programy podľa zákona o sociálnych službách,
- na odbornú činnosť podľa zákona o sociálnych službách a podľa § 81 ods. 1 zákona o sociálnoprávnej ochrane (posudzuje žiadosti o udelení akreditácie, o predĺžení platnosti akreditácie, o zmene akreditácie a zrušení akreditácie).

Akreditačná komisia má trinásť členov, ktorých vymenúva a odvoláva minister, a to zo zástupcov orgánov štátnej správy, obcí, vyšších územných celkov a odborníkov z teórie a praxe. Univerzity a vysoké školy sú v komisii zastúpené najmenej tromi členmi. Akreditačná komisia prizýva na zasadnutia podľa potreby aj iných odborníkov z teórie a praxe, títo však nemajú hlasovacie právo. Činnosť akreditačnej komisie upravuje Rokovací poriadok Akreditačnej komisie MPSVR SR, vydaný 3. marca 2009 ministerkou práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

Akreditačná komisia sa v priebehu roku 2011 zišla spolu 10 - krát. Zasadnutia akreditačnej komisie boli verejné.

Prehľad o počte podaných žiadostí o akreditáciu a iných podaní vo veci akreditácie na vykonávanie vybraných opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele v znení neskorších predpisov

Na MPSVR SR bolo v čase od 1. januára 2011 do 31. decembra 2011 doručených spolu 129 rôznych podaní pre oblasť akreditácií na vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately .

Na základe odporúčania akreditačnej komisie MPSVR SR v roku 2011 rozhodovalo o udelení akreditácie 3 žiadateľom, z toho udelilo na vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadení podľa § 45 zákona o sociálnoprávnej ochrane jednému resocializačnému stredisku, jednému detskému domovu a jednému žiadateľovi nebola udelená akreditácia na vykonávanie vybraných opatrení SPODaSK (výchovno-rekreačné programy, výchovné opatrenia, sociálne a výchovné programy a pod.).

Na základe odporúčania akreditačnej komisie rozhodovalo MPSVR SR aj o piatich zmenách v existujúcich rozhodnutiach o udelení akreditácie. Zmeny sa týkali zmeny zodpovedného zástupcu za vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí (3), miesta výkonu opatrení a sídla akreditovaného subjektu (2).

V 55 prípadoch rozhodovalo MPSVR SR o predĺžení akreditácie, a to u 13 krízových strediskách, 10 resocializačných strediskách, 13 detských domovoch a 19 opatreniach na vykonávanie vybraných opatrení SPODaSK (výchovno-rekreačné programy, výchovné opatrenia, sociálne a výchovné programy a pod.).

MPSVR SR rozhodovalo v 1 prípade v rámci autoremedúry o zmene pôvodného rozhodnutia v časti doby predĺženia akreditácie.

V roku 2011 bola akreditácia zrušená alebo zanikla z dôvodu nepožiadania o predĺženie podľa § 84 ods. b) zákona o sociálnoprávnej ochrane dňom skončenia platnosti akreditácie v lehote kratšej ako 90 dní pred uplynutím jej platnosti u 15 akreditovaných subjektov.

K 31. 12. 2011 bolo akreditovaných 91 neštátnych subjektov. Z toho bolo 18 resocializačných stredísk, 21 detských domovov, 18 krízových stredísk a 31 opatrení na vykonávanie vybraných opatrení SPODaSK (výchovno-rekreačné programy, výchovné opatrenia, sociálne a výchovné programy a pod.).

Podľa § 93a) ods. 1 zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov zapísalo ministerstvo do Zoznamu supervízorov do 31. 12. 2011 43 osôb. Z dôvodu nesplnenia podmienok nezapísalo 3 osoby.

3.4.5 Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti

Zákon č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa podporuje prostredníctvom finančných príspevkov vykonávanie osobnej starostlivosti o dieťa inou fyzickou osobou, ak rodičia dieťaťa nezabezpečujú alebo nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o dieťa.

Tab. 3.17 Sumy príspevkov na podporu náhradnej starostlivosti

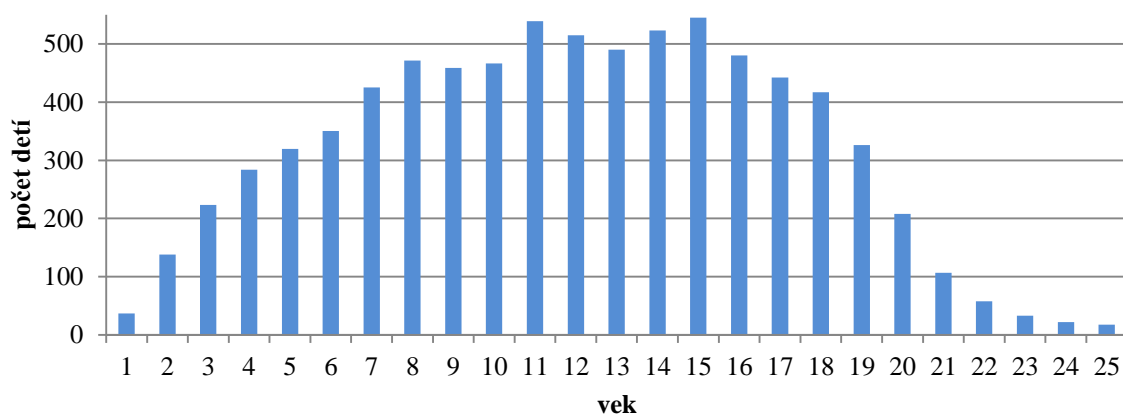
Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti	od 1.9.2010	od 1.9.2011
Jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti	344,59 €	352,86 €
Jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti	863,19 €	883,90 €
Opakovaný príspevok dieťaťu	129,29 €	132,39 €
Opakovaný príspevok náhradnému rodičovi	164,38 €	168,32 €
Zvýšenie opakovaného príspevku náhradnému rodičovi	116,92 €	119,72 €
Osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi	67,74 €	69,36 €

Jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti sa poskytuje za účelom zabezpečenia základného osobného vybavenia dieťaťa, najmä na zabezpečenie jeho ošatenia, obuvi, hygienických potrieb, nevyhnutného nábytku a iných vecí na uspokojenie potrieb dieťaťa. V roku 2011 bol príspevok poskytnutý na 815 detí, čo je o 17 detí viac ako v roku 2010. Z celkového počtu detí bolo 68,7 % detí zverených do náhradnej osobnej starostlivosti, 24,5 % detí zverených do pestúnskej starostlivosti a 6,7 % detí bolo zverených poručníkovi.

Jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti sa poskytuje za účelom podpory osamostatnenia sa dieťaťa. V roku 2011 bol príspevok vyplatený na 500 detí, čo je o 28 detí viac ako v roku 2010. Z celkového počtu detí u 54,4 % detí došlo k zániku náhradnej osobnej starostlivosti, u 38,8 % k zániku pestúnskej starostlivosti a u 6,8 % k zániku poručníctva.

Opakovaný príspevok dieťaťu sa poskytuje za účelom podpory uspokojovania potrieb dieťaťa, najmä na úhradu nákladov na výživu, výchovu, vzdelávanie a bývanie dieťaťa. V sledovanom období bol príspevok vyplatený priemerne mesačne na 7 919 detí (nárast oproti roku 2010 o 306 detí) v sume 9 256 tis. €. Podľa jednotlivých foriem náhradnej starostlivosti bolo v priemere zastúpených 63,6 % detí v náhradnej osobnej starostlivosti, 29,6 % detí v pestúnskej starostlivosti, 1,9 % detí v poručníctve, 1 % detí v dočasnom zverení a 4 % detí zverených na základe predbežného opatrenia.

Graf 3.15 Počet detí, na ktoré bol poskytnutý opakovaný príspevok dieťaťu podľa veku

Zdroj: ÚPSVR

Opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa poskytuje za účelom podpory vykonávania osobnej starostlivosti o dieťa, ktoré má náhradný rodič zverený do náhradnej starostlivosti. Za sledované obdobie bol príspevok poskytnutý priemerne mesačne 1 287 náhradným rodičom na 1 737 detí. V prípade, ak sa náhradný rodič osobne staral o tri alebo viac detí, ktoré sú súrodencami, opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa zvýšil o 119,72 € mesačne. V sledovanom období bolo priemerne mesačne 83 takýchto prípadov.

Osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa poskytuje za účelom podpory vykonávania osobnej starostlivosti o dieťa zverené do náhradnej starostlivosti, ktoré je občanom s ťažkým zdravotným postihnutím. Za sledované obdobie bol príspevok poskytnutý priemerne mesačne 66 náhradným rodičom, ktorí vykonávajú starostlivosť o ťažko zdravotne postihnuté deti.

Odmena pestúna - § 19 odst.3 . Fyzickej osobe, ktorej po 31. decembri 2005 trvá nárok na výplatu odmeny pestúna podľa predpisu účinného do 31. decembra 2005 a zverené dieťa je jej príbuzný v priamom rade, poskytuje sa táto odmena do zániku zverenia tohto dieťaťa. Počet osôb, ktorým bola odmena pestúna vyplatená, v priemernom mesačnom vyjadrení tvorilo 383 poberateľov. Odmena bola vyplatená v sume cca 258 tis. €.

V roku 2011 bolo celkové čerpanie finančných prostriedkov na príspevky na podporu náhradnej starostlivosti a odmeny pestúna v sume cca 12 981 tis. €.

3.4.6 Kompenzácia sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia

Právne vzťahy pri poskytovaní peňažných príspevkov (PP) na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia upravuje zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o peňažných príspevkoch“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2009. Cieľom tejto úpravy právnych vzťahov je podporiť sociálne začlenenie fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím (ďalej len „fyzickej osoby s ŤZP“) do spoločnosti za jej aktívnej účasti pri zachovaní jej ľudskej dôstojnosti v štyroch oblastiach: oblasti mobility a orientácie, oblasti komunikácie, oblasti zvýšených výdavkov a oblasti sebaobsluhy.

Sociálne dôsledky ťažkého zdravotného postihnutia je možné kompenzovať peňažnými príspevkami na kompenzáciu, ktoré sa delia na jednorazové a opakované. Maximálne výšky jednorazových peňažných príspevkov na kompenzáciu ustanovuje zákon o peňažných príspevkoch pevnou sumou, výšky opakovaných peňažných príspevkov na kompenzáciu sú ustanovené percentom sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu (FO) (upravené zákonom č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov), čím sú opakované peňažné príspevky na kompenzáciu valorizované v závislosti od výšky valorizácie súm životného minima. V nadväznosti na účinnosť opatrenia MPSVR SR č. 194/2011 Z. z. o úprave súm životného minima, ktorým sa od 1. júla 2011 zvýšila suma životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu zo sumy 185,38 € na sumu 189,83 € mesačne, boli upravené výšky opakovaných peňažných príspevkov na kompenzáciu. Uvedené sú v nasledujúcej tabuľke:

Tab. 3.18 Prehľad opakovaných peňažných príspevkov na kompenzáciu

Druhy opakovaných peňažných príspevkov v €	Výšky PP do 31.6.2011 v €	Výšky PP od 1.7.2011 v €
PP na osobnú asistenciu – sadzba na jednu hodinu	2,58	2,64
PP na prepravu	94,59	96,86
PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov:		
1. na diétne stravovanie		
1a) choroby a poruchy uvedené v prvej skupine prílohy č.5 zákona	34,41	35,24
1b) choroby a poruchy uvedené v druhej skupine prílohy č.5 zákona	17,21	17,62
1c) choroby a poruchy uvedené v tretej skupine prílohy č.5 zákona	10,33	10,58
2. na hygienu alebo opotrebovanie šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia	17,21	17,62
3. na zabezpečenie prevádzky osobného motorového vozidla	30,96	31,71
4. na starostlivosť o psa so špeciálnym výcvikom	41,29	42,28
PP na opatrovanie:		
1.FO (opatrovatel') nepoberá niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok:		
1a) opatruje jednu FO s ŤZP	206,37	211,32
1b) opatruje dve alebo viaceré FO s ŤZP	275,15	281,75
1c) opatruje jednu FO s ŤZP, ktorá je viac ako 20 hodín týždenne v zariadení	182,29	186,66
1d) opatruje dve alebo viaceré FO s ŤZP, ktoré sú viac ako 20 hodín týždenne v zariadení	257,96	264,15
1e) opatruje FO s ŤZP, ktorá je v zariadení viac ako 20 hodín týždenne a súčasne opatruje aj druhú FO s ŤZP, ktorá nie je v zariadení alebo je v zariadení najviac 20 hodín týždenne	268,27	274,71
2. FO (opatrovatel') poberá niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok:		
2a) opatruje jednu FO s ŤZP	85,98	88,05
2b) opatruje dve alebo viaceré FO s ŤZP	113,49	116,22

V roku 2011 bol prijatý zákon č. 180/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení

niektorých zákonov v znení zákona č. 551/2010 Z. z. a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Článok č. I. tohto novelizujúceho zákona o peňažných príspevkoch nadobudol účinnosť 1. júla 2011. Cieľom tejto legislatívnej zmeny bolo odstrániť aplikačné nejasnosti, uľahčiť konanie, precizovať spoločné ustanovenia, zlepšiť prepojenie s inými súvisiacimi právnymi predpismi a upraviť podmienky poskytovania vybraných peňažných príspevkov. Najvýznamnejšie zmeny v podmienkach poskytovania peňažných príspevkoch na kompenzáciu uvádzame v nasledovnom prehľade:

- rozšíril sa okruh tých príjmov, ktoré sa pri posudzovaní príjmu na účely peňažných príspevkov na kompenzáciu za príjem nepovažujú, čím sa zvýšila jeho ochrana,
- pri peňažnom príspevku na osobnú asistenciu:
 - na účely tohto peňažného príspevku sa zvýšila ochrana príjmu fyzickej osoby s ŤZP z trojnásobku na štvornásobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu,
 - rozšíril sa zoznam činností osobnej asistencie o novú činnosť - sprostredkovanie komunikácie pre sluchovo postihnuté osoby a pre hluchoslepé osoby, na vykonávanie ktorej je možné poskytnúť peňažný príspevok,
 - boli vypustené limitujúce podmienky pre fyzickú osobu s ŤZP (ktorými boli zamestnanie, štúdium, alebo minimálny ročný rozsah hodín osobnej asistencie) na účely vykonávania osobnej asistencie rodinnými príslušníkmi,
 - rozšíril sa okruhu činností osobnej asistencie, ktoré môžu vykonávať rodinní príslušníci o tlmočenie (artikulačné, taktilné a v posunkovej reči) a o sprostredkovanie komunikácie pre sluchovo postihnuté osoby a pre hluchoslepé osoby,
 - bola vypustená povinnosť fyzickej osoby s ŤZP vo výkazoch o odpracovaných hodinách osobnej asistencie uvádzať druh činnosti osobnej asistencie a čas ich vykonávania v danom mesiaci,
- pri peňažnom príspevku na kúpu pomôcky sa vypustila povinnosť príslušného orgánu uplatňovať ho ako pohľadávku v konaní o dedičstve v prípade, ak výška peňažného príspevku použitého na kúpu pomôcky alebo jeho pomerná časť nepresahuje sumu 165,97 €,
- pri peňažnom príspevku na kúpu zdvíhacieho zariadenia sa ustanovila možnosť jeho poskytnutia fyzickej osobe s ŤZP, ktorej sa poskytuje celoročná pobytová sociálna služba len v tom prípade, ak je fyzická osoba s ŤZP nezaopatreným dieťaťom a celoročná pobytová sociálna služba sa jej poskytuje na účely plnenia povinnej školskej dochádzky alebo sústavnej prípravy na povolanie,
- pri peňažných príspevkoch na úpravu bytu, na úpravu rodinného domu a na úpravu garáže:
 - bolo špecifikované, že za úpravu rodinného domu a úpravu garáže sa považuje aj úprava vstupu a úprava prístupu k nim,
 - ustanovila sa povinnosť vrátiť peňažný príspevok alebo jeho pomernú časť aj v tom prípade, ak fyzická osoba s ŤZP upravený byt, rodinný dom alebo garáž nevyužíva,
 - upravila sa povinnosť peňažný príspevok alebo jeho pomernú časť uplatňovať ako pohľadávku v konaní o dedičstve len v tom prípade, ak je upravený byt, rodinný dom alebo garáž predmetom konania o dedičstve,
 - v prípade, ak fyzická osoba s ŤZP zomrie pred začatím stavebných prác súvisiacich s úpravou bytu, rodinného domu alebo garáže, v konaní o dedičstve sa uplatňuje ako pohľadávka celá výška poskytnutého peňažného príspevku a to aj vtedy, ak byt, rodinný dom alebo garáž nie je predmetom konania o dedičstve,
- pri peňažnom príspevku na opatrovanie, ktorý poberá fyzická osoba v produktívnom veku (t.j. ak nepoberá žiadnu zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok), ochrana príjmu fyzickej osoby s ŤZP sa zvýšila z 1,3 násobku na 1,4 násobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu,
- umožnilo sa využívať vrátené funkčné pomôcky a zdvíhacie zariadenia aj úradmi/ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny a zariadeniami sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately,
- upravila sa povinnosť vrátenia celého jednorazového peňažného príspevku na kompenzáciu dedičmi v prípade, ak fyzická osoba s ŤZP zomrela a nepoužila jednorazový peňažný príspevok na účel, na ktorý jej bol poskytnutý.

V roku 2011 boli na peňažné príspevky na kompenzáciu vynaložené finančné prostriedky v celkovej sume 210,64 mil. €. Rozloženie čerpania finančných prostriedkov na peňažné príspevky

na kompenzáciu bolo v roku 2011 obdobné ako v predchádzajúcom roku. Najväčší objem finančných prostriedkov bol vynaložený na peňažný príspevok na opatrovanie (95,93 mil. €), nasledovali peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov (spolu 56,73 mil. €) a peňažný príspevok na osobnú asistenciu (31,99 mil. €). Údaje o vynaložených sumách a o počte poberateľov sú uvedené v tabuľke:

Tab. 3.19 Priemerný mesačný počet poberateľov a vynaložené finančné prostriedky na kompenzáciu

Peňažné príspevky na kompenzáciu	Priemerný mesačný počet poberateľov	Vynaložené finančné prostriedky v €
Peňažné príspevky poskytované FO s ŤZP:		
- PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov spolu	159 262	56 732 897
- PP na osobnú asistenciu	7 416	31 998 516
- PP na prepravu	2 659	2 746 365
- Jednorazové peňažné príspevky spolu		23 231 026
Spolu peňažné príspevky poskytované FO s ŤZP	162 393	114 708 803
Peňažný príspevok na opatrovanie ¹⁾	57 175	95 931 591
SPOLU všetky peňažné príspevky		210 640 394

Zdroj: ÚPSVR

¹⁾ PP na opatrovanie je poskytovaný fyzickej osobe, ktorá opatruje FO s ŤZP

Z hľadiska počtu poberateľov bol pri opakovaných peňažných príspevkoch zaznamenaný ich najvyšší priemerný mesačný počet pri peňažnom príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov (celkový priemer 159 262). Tento peňažný príspevok sa člení podľa účelu poskytovania na štyri skupiny a v rámci tohto členenia bol najvyšší priemerný mesačný počet poberateľov pri kompenzácii zvýšených výdavkov súvisiacich s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia (91 949), ďalej kompenzácie zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla (63 965), kompenzácie zvýšených výdavkov na diétne stravovanie (51 125) a kompenzácie zvýšených výdavkov súvisiacich so starostlivosťou o psa so špeciálnym výcvikom (69). Druhú najpočetnejšiu skupinu opakovaných peňažných príspevkov tvoria poberatelia peňažného príspevku na opatrovanie v priemernom mesačnom počte 57 175.

V roku 2011 bol najvyšší počet poskytnutých jednorazových peňažných príspevkov na kompenzáciu pri peňažnom príspevku na kúpu pomôcky (2 402), nasledovali peňažný príspevok na úpravu rodinného domu (1 699), peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla (1 485), peňažný príspevok na úpravu bytu (865) a peňažný príspevok na kúpu zdvíhacieho zariadenia (543). Uvedené údaje o počte poskytnutých jednorazových peňažných príspevkov predstavujú sumáre za celý rok 2011 (spolu za všetkých 12 mesiacov). Prehľad čerpania peňažných príspevkov na kompenzáciu v roku 2011 uvádza nasledujúca tabuľka.

Tab. 3.19 Prehľad čerpania peňažných príspevkov na kompenzáciu ŤZP v roku 2011

Opakované peňažné príspevky na kompenzáciu ŤZP	Priemerný mesačný počet poberateľov v roku 2011	Vynaložené finančné prostriedky v €	Priemerná mesačná výška PP v €
PP na osobnú asistenciu	7 416	31 998 516	352,77
PP na prepravu	2 659	2 746 365	84,21
PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov:	159 262	56 732 897	29,06
- na diétne stravovanie	51 125	12 619 927	20,08
- hygienu alebo opotrebovanie šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia	91 949	19 527 145	17,38
- prevádzku osobného motorového vozidla	63 965	24 550 711	31,27
- starostlivosť o psa so špeciálnym výcvikom	69	35 114	41,70
PP na opatrovanie	57 175	95 931 591	134,75

Jednorazové peňažné príspevky na kompenzáciu ŤZP	Počet poskytnutých PP v roku 2011	Vynaložené finančné prostriedky v €	Priemerná výška PP v €
PP na kúpu pomôcky	2 402	2 510 870	1 049,47
PP na výcvik používania pomôcky	65	44 423	683,42
PP na úpravu pomôcky	13	8 906	685,07
PP na opravu pomôcky	368	106 600	289,67
PP na kúpu zdvíhacieho zariadenia	543	4 855 864	8 971,73
PP na kúpu osobného motorového vozidla	1 485	9 777 104	6 585,56
PP na úpravu osobného motorového vozidla	112	303 970	2 715,15
PP na úpravu bytu	865	2 010 369	2 338,56
PP na úpravu rodinného domu	1 699	3 583 752	2 116,16
PP na úpravu garáže	22	29 169	1 325,85
Peňažné príspevky SPOLU		210 640 394	

Zdroj: ÚPSVR

Peňažný príspevok na opatrovanie, ako jediný peňažný príspevok na kompenzáciu, sa neposkytuje fyzickej osobe s ŤZP, ale priamo fyzickej osobe - opatrovateľovi. Jeho výška je stanovená v závislosti od viacerých skutočností. Ak opatrovateľ poberá niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok, peňažný príspevok na opatrovanie je ustanovený v paušálnej výške. Ak opatrovateľ nepoberá dôchodkovú dávku, na výšku peňažného príspevku má vplyv príjem opatrovanej fyzickej osoby s ŤZP, ktorý bol chránený do výšky 1,3 násobku sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, resp. ak je fyzickou osobou s ŤZP nezaopatrené dieťa, jeho príjem je chránený do 3,0 násobku. S účinnosťou od 1. júla 2011 zmenou legislatívy sa ochrana príjmu zvýšila z 1,3 násobku (cca 246,78 €) na 1,4 násobok sumy životného minima (cca 265,76 €). Bližšiu štruktúru údajov o peňažnom príspevku na opatrovanie uvádza tabuľka:

Tab. 3.20 Prehľad peňažného príspevku na opatrovanie v hlbšej štruktúre v roku 2011

Peňažný príspevok na opatrovanie	Priemerný mesačný počet poberateľov	Priemerná mesačná výška v €
1. FO ¹⁾ poberajúca dôchodkovú dávku	19 048	83,26
2. FO nepoberajúca dôchodkovú dávku	35 661	165,43
3. FO poberajúce príspevok podľa prechodného ustanovenia	2 428	90,21
PP na opatrovanie SPOLU	57 175	134,75

Zdroj: ÚPSVR

¹⁾ FO- fyzická osoba, poberajúca peňažný príspevok na opatrovanie (poberateľ)

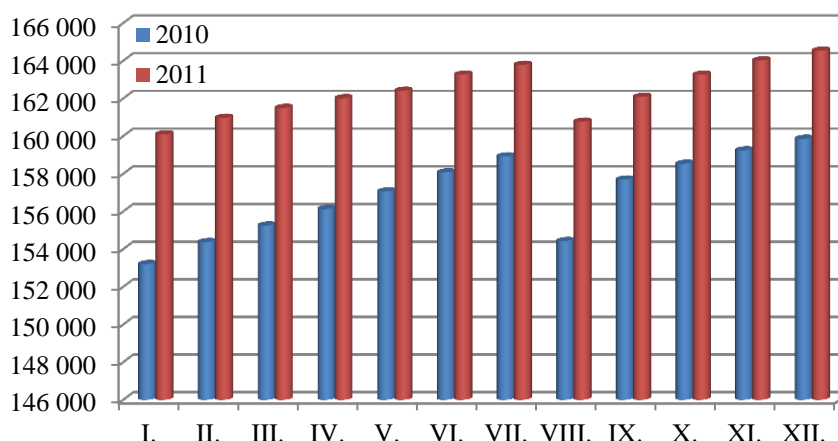
Pri porovnávaní údajov o poskytnutých peňažných príspevkoch na kompenzáciu v roku 2011 s rokom 2010 naďalej prevažuje trend rastu počtu poberateľov a nadväzne aj nárast čerpania finančných prostriedkov na tento účel. Priemerný mesačný počet poberateľov peňažných príspevkov na kompenzáciu, ktoré sa poskytujú priamo fyzickej osobe s ŤZP, vzrástol z počtu 156 901 poberateľov v roku 2010 na 162 393 v roku 2011. Pri peňažnom príspevku na opatrovanie (poskytovaný opatrovateľovi) ide o nárast priemerného mesačného počtu poberateľov z 55 933 v roku 2010 na 57 175 v roku 2011. Finančné prostriedky boli v roku 2011 čerpané v celkovej sume cca 210,64 mil. €, čo predstavuje nárast v porovnaní s rokom 2010 o cca 3,53 mil. €. Prehľad údajov o poskytnutých peňažných príspevkoch na kompenzáciu v roku 2010 a v roku 2011 je uvedený v ďalšej tabuľke.

Tab. 3.21 Prehľad vývoja počtu poberteľov a čerpania finančných prostriedkov na peňažné príspevky na kompenzáciu ŤZP

Opakované peňažné príspevky na kompenzáciu ŤZP	2010		2011	
	Priemerný mesačný počet poberteľov	Priemerná mesačná výška PP v €	Priemerný mesačný počet poberteľov	Priemerná mesačná výška PP v €
PP na osobnú asistenciu	6 945	344,22	7 416	352,77
PP na prepravu	2 581	83,53	2 659	84,21
PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov:	153 841	28,41	159 262	29,06
- na diétne stravovanie	48 463	19,56	51 125	20,08
- hygienu alebo opotrebovanie šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia	90 163	17,20	91 949	17,38
- prevádzku osobného motorového vozidla	60 422	30,94	63 965	31,27
- starostlivosť o psa so špeciálnym výcvikom	71	41,27	69	41,70
PP na opatrovanie	55 933	137,65	57 175	134,75
Jednorazové peňažné príspevky na kompenzáciu ŤZP	Priemerný mesačný počet poberteľov	Priemerná mesačná výška PP ²⁾ v €	Priemerný mesačný počet poberteľov	Priemerná mesačná výška PP v €
- PP na kúpu pomôcky	229	1 033,49	200	1 049,47
- PP na výcvik používania pomôcky	4	535,44	5	683,42
- PP na úpravu pomôcky	1	897,53	1	685,07
- PP na opravu pomôcky	29	301,05	31	289,67
- PP na kúpu zdvíhacieho zariadenia	39	8 752,82	45	8 971,73
- PP na kúpu osobného motorového vozidla	141	6 645,04	124	6 585,56
- PP na úpravu osobného motorového vozidla	12	2 489,64	9	2 715,15
- PP na úpravu bytu	79	2 328,55	72	2 338,56
- PP na úpravu rodinného domu	175	2 098,79	142	2 116,16
- PP na úpravu garáže	1	1 425,59	2	1 325,85
Peňažné príspevky SPOLU		207 111 396		210 640 394

Zdroj. APV ISOP

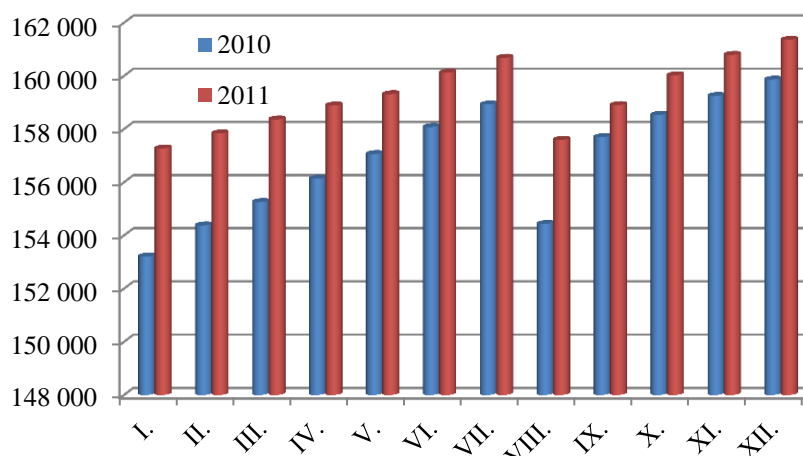
Graf 3.16 Vývoj počtu poberateľov PP na kompenzáciu za rok 2010 a 2011

Zdroj: APV ISOP

Pri konkrétnych peňažných príspevkoch na kompenzáciu sa nárast počtu poberateľov v roku 2011 prejavil najmä pri opakovaných peňažných príspevkoch, najvýraznejšie pri peňažnom príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov, kde bol zaznamenaný celkový nárast o 5 421 poberateľov (spolu na všetky zvýšené výdavky) v porovnaní s rokom 2010. Konkrétne pri kompenzácii zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla bol nárast o 3 543 poberateľov, pri kompenzácii zvýšených výdavkov na diétne stravovanie nárast o 2 662 poberateľov, pri kompenzácii zvýšených výdavkov súvisiacich s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia nárast o 1 786 poberateľov. Výnimku tvorí kompenzácia zvýšených výdavkov súvisiacich so starostlivosťou o psa so špeciálnym výcvikom, kde bol zaznamenaný mierny pokles počtu poberateľov.

Graf 3.17 Vývoj počtu poberateľov PP príspevkov na kompenzáciu zvýšených výdavkov za rok 2010 a 2011

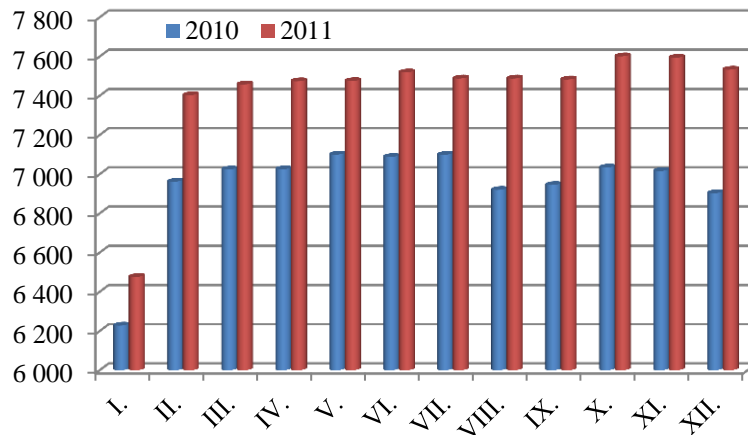

Zdroj: APV ISOP

Podobne ako v predchádzajúcich rokoch aj v roku 2011 pokračoval rast priemerného mesačného počtu poberateľov peňažného príspevku na osobnú asistenciu, a to o 471 poberateľov v porovnaní s rokom 2010. Vzrástla aj priemerná mesačná výška tohto peňažného príspevku (na 352,77 €), čo ovplyvnila najmä valorizácia hodinovej sadzby osobnej asistencie. Tento údaj však signalizuje aj mierny nárast priemerného mesačného rozsahu hodín osobnej asistencie, na ktorý bol poskytnutý peňažný príspevok (o 2 hod., t. j. na cca 135,4 hod.). Predpokladom je, že uvedenú skutočnosť ovplyvnila aj legislatívna zmena, ktorou je zvýšenie ochrany príjmu fyzickej osoby s ŤZP

z 3 - násobku (cca 569,49 €) na 4 - násobok (cca 759,32 €) sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osoby, čo umožnilo redukovať znižovanie peňažného príspevku na osobnú asistenciu z dôvodu presahu príjmu fyzickej osoby s ŤZP nad uvedenú hranicu.

Graf 3.18 Vývoj počtu poberateľov PP na osobnú asistenciu v roku 2010 a 2011

Zdroj: APV ISOP

Aj v roku 2011 pretrváva rast priemerného mesačného počtu poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie. V porovnaní s rokom 2010 tvorí tento nárast 1 242 poberateľov. Pri rozčlenení peňažného príspevku na opatrovanie podľa typu poberateľov (fyzických osôb) je však zrejmé, že nárast (o 2 720) sme zaznamenali len pri poberateľoch, ktorým je vyplácaná dôchodková dávka. Tento nárast mohol ovplyvniť okrem príchodu nových poberateľov aj prechod zo skupiny poberateľov, ktorým sa poskytoval peňažný príspevok na základe prechodného ustanovenia, nakoľko ich počet klesol o 1 360 poberateľov. Pri poberateľoch, ktorým nie je vyplácaná dôchodková dávka, nastal mierny pokles (o 156). Prehľad údajov je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Tab. 3.22 Porovnanie údajov o peňažnom príspevku na opatrovanie za obdobie roku 2010 a 2011

Peňažný príspevok na opatrovanie	Priemerná výška PP na opatrovanie v €		Priemerný mesačný počet poberateľov PP na opatrovanie	
	v roku 2010	v roku 2011	v roku 2010	v roku 2011
1. FO ¹⁾ poberajúca dôchodkovú dávku	82,26	83,26	16 328	19 048
2. FO nepoberajúca dôchodkovú dávku	168,10	165,43	35 817	35 661
3. FO poberajúce príspevok podľa prechodného ustanovenia	88,50	90,21	3 788	2 428
Peňažný príspevok na opatrovanie SPOLU	137,65	134,75	55 933	57 175

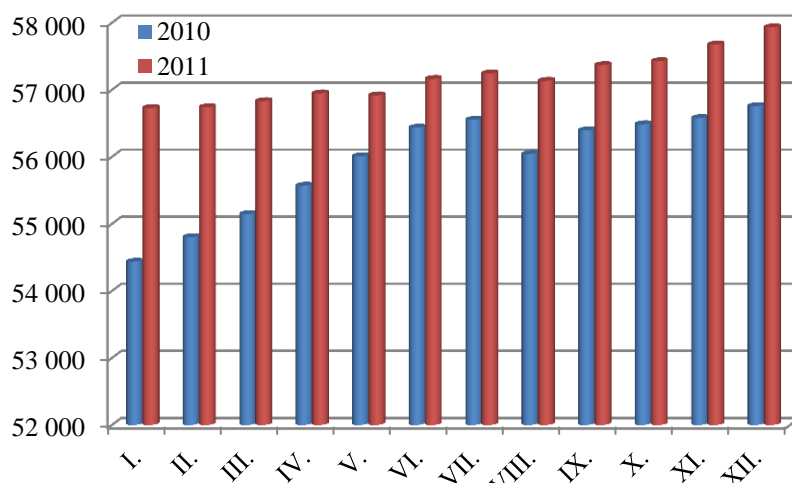
Zdroj: ÚPSVR

¹⁾ FO - fyzická osoba, poberajúca peňažný príspevok na opatrovanie (poberateľ)

Napriek skutočnosti, že prijaté legislatívne zmeny účinné od 1. júla 2011 boli v prospech poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie, v jeho priemernej mesačnej výške za celý rok 2011 sa ešte výrazne nepremietli (pokles priemernej mesačnej výšky o 2,9 €). Avšak pri detailnejšom pohľade na vývin výšok peňažných príspevkov na opatrovanie poskytnutých za podmienok pred legislatívnymi zmenami a po nich je zrejmé, že priemerná mesačná výška peňažných príspevkov

na opatrovanie vyplatených za obdobie účinnosti uvedených zmien sa zvýšila. Túto skutočnosť je možné vidieť v porovnávajúcej tabuľke:

Graf 3.19 Vývoj počtu poberateľov PP na opatrovanie v roku 2010 a 2011

Zdroj: APV ISOP

Tab. 3.23 Porovnanie výšok peňažných príspevkov na opatrovanie vyplatených v roku 2011 za obdobie pred legislatívnymi zmenami a za obdobie ich účinnosti.

Peňažný príspevek na opatrovanie	Priemerná výška PP na opatrovanie v €	
	za obdobie január až júl 2011 ¹⁾	za obdobie august až december 2011 ²⁾
1. FO ³⁾ poberajúca dôchodkovú dávku	82,33	84,49
2. FO nepoberajúca dôchodkovú dávku	159,11	174,27
3. FO poberajúce príspevek podľa prechodného ustanovenia	89,45	91,54
Peňažný príspevek na opatrovanie SPOLU	130,66	140,41

Zdroj: ÚPSVR

¹⁾ Obdobie výplaty za podmienok pred účinnosťou legislatívnych zmien v roku 2011 (vyplácaný mesačne pozadu)

²⁾ Obdobie výplaty za podmienok od účinnosti legislatívnych zmien v roku 2011

³⁾ FO- fyzická osoba, poberajúca peňažný príspevek na opatrovanie (poberateľ)

Pri jednorazových peňažných príspevkoch na kompenzáciu v roku 2011 pretrváva trend mierneho nárastu priemerného mesačného počtu poberateľov v porovnaní s rokom 2010 len pri peňažnom príspevku na kúpu zdvíhacieho zariadenia (priemerne mesačne o 6 poberateľov), pri peňažných príspevkoch na opravu pomôcky (nárast priemerne mesačne o 2) a na výcvik používania pomôcky nárast priemerne mesačne o jedného poberateľa. Na rozdiel od roku 2010 bol zaznamenaný pokles priemerného mesačného počtu poberateľov v roku 2011 u viacerých jednorazových peňažných príspevkov. Pri peňažnom príspevku na úpravu rodinného domu je pokles najvýraznejší, a to o 33 poberateľov priemerne mesačne, pri peňažnom príspevku na kúpu pomôcky pokles o 29 poberateľov priemerne mesačne, pri peňažnom príspevku na kúpu osobného motorového vozidla pokles o 17 poberateľov priemerne mesačne a pri peňažnom príspevku na úpravu bytu pokles o 7 poberateľov priemerne mesačne. Pri výškach jednorazových peňažných príspevkoch boli zaznamenané len mierne zmeny.

3.4.7 Sociálne služby

Sociálne služby v SR sa od roku 2009 poskytujú v súlade so zákonom č. 488/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnych službách“). Zákon o sociálnych službách upravuje právne vzťahy a podmienky poskytovania sociálnych služieb, ktorých cieľom je podporovať sociálne začlenenie občanov a uspokojovať sociálne potreby ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii. Za nepriaznivú sociálnu situáciu sa považuje stav sociálnej núdze fyzickej osoby, rodiny a komunity, v ktorom sa táto osoba, rodina, komunita nachádza z dôvodu, že nemá zabezpečené základné životné potreby, pre svoje životné návyky, pre spôsob života, pre ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav, pre dovŕšenie dôchodkového veku, pre výkon opatrovania fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, pre ohrozenie správaním iných fyzických osôb alebo z dôvodu, že sa stala obeťou obchodovania s ľuďmi.

Sociálne služby podľa tohto zákona sa poskytujú prostredníctvom odborných, obslužných a ďalších činností, ktoré je poskytovateľ povinný poskytnúť alebo zabezpečiť v prípade, že sú tieto činnosti taxatívne pri týchto službách vymedzené. Odborné činnosti, ktorými sú sociálne poradenstvo a sociálna rehabilitácia je možné za podmienok ustanovených týmto zákonom poskytovať aj samostatne. Zároveň poskytovateľ môže vykonávať aj iné činnosti ako upravuje tento zákon, ktoré zvýšia kvalitu sociálnej služby. Sociálne služby sú službami verejného záujmu a sú poskytované bez dosiahnutia zisku, avšak návrh umožňuje aj poskytovanie sociálnych služieb v rámci živnosti alebo podnikania, t. j. na báze zisku.

Zákon o sociálnych službách rozdeľuje sociálne služby do niekoľkých skupín, v závislosti od povahy nepriaznivej sociálnej situácie alebo od cieľovej skupiny, ktorej sú určené:

- sociálne služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb
- sociálne služby na podporu rodiny s deťmi
- sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku
- sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií
- podporné služby

Na účely poskytovania sociálnej služby pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby zákon o sociálnych službách upravuje lekársku a sociálnu posudkovú činnosť, na základe ktorej sa určuje odkázanosť fyzickej osoby na túto sociálnu službu. Zákon o sociálnych službách rieši poskytovanie zdravotnej starostlivosti v rozsahu ošetrovateľskej starostlivosti vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb priamo sestrami, t. j. zamestnancami týchto zariadení a zároveň sa upravuje poskytovanie sociálnej služby v zdravotníckom zariadení ústavnej starostlivosti. Zákon o sociálnych službách zrovnoprávňuje poskytovateľov sociálnych služieb pri registrácii, a to bez ohľadu na to, či sú to verejní alebo neverejní poskytovatelia sociálnych služieb, nakoľko aj verejní poskytovatelia budú môcť poskytovať sociálne služby, len ak budú zapísaní do registra poskytovateľov sociálnych služieb. V osobitnej časti zákona je upravené financovanie neverejných poskytovateľov za splnenia zákonom stanovených podmienok. Pri financovaní sú neverejní poskytovatelia rozlišovaní z toho hľadiska, či majú neziskový charakter alebo či ide o podnikateľské subjekty.

Zákon ustanovuje výkon dohľadu nad dodržiavaním tohto zákona a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov pri poskytovaní sociálnych služieb, ktorý vykonáva MPSVR SR. Tento ústredný orgán bude hodnotiť aj kvalitu poskytovaných sociálnych služieb na základe kvalitatívnych a kvantitatívnych kritérií, t.j. štandardov kvality, ktoré sú upravené v prílohe zákona. Zákon o sociálnych službách upravuje aj vzdelávanie v sociálnych službách a na vykonávanie vzdelávacích programov MPSVR SR udeľuje akreditácie.

Zákon o sociálnych službách zaviedol viacúrovňové komunitné plánovanie. Komunitný plán sociálnych služieb obce musí vychádzať z Národných priorít rozvoja sociálnych služieb s cieľom plánovať sociálne služby tak, aby zodpovedali miestnym špecifikám a potrebám fyzických osôb a vychádzali z analýzy skutkového stavu poskytovania sociálnych služieb. Rovnako koncepcia

sociálnych služieb vyššieho územného celku musí vychádzať z Národných priorít rozvoja sociálnych služieb a komunitných plánov obcí v jeho územnom obvode. Medzi Národné priority rozvoja sociálnych služieb Slovenskej republiky schválené MPSVR SR do roku 2013 patrí:

- podpora zotrvania klienta v prirodzenom prostredí rozvojom terénnych sociálnych služieb
- rozvoj ambulantných sociálnych služieb a pobytových sociálnych služieb v zariadení s týždenným pobytom
- zvýšenie kvality a humanizácia poskytovaných sociálnych služieb prostredníctvom rekonštrukcie, rozširovania, modernizácie a budovania zariadení sociálnych služieb
- vzdelávanie zamestnancov v oblasti sociálnych služieb.

Dňa 1. 3. 2011 nadobudol účinnosť zákon č. 551/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o sociálnych službách. Touto novelou zákona o sociálnych službách sa zabezpečilo uplatňovanie práva fyzickej osoby na výber poskytovateľa sociálnej služby v plnom rozsahu bez akýchkoľvek obmedzení a následkov s tým spojených (napr. nemožnosť financovať neverejného alebo verejného poskytovateľa, ak si ho klient priamo vybral). Cieľom zmeny v tomto ustanovení je zabezpečiť vykonateľnosť práva fyzickej osoby na výber poskytovateľa sociálnej služby. Zároveň sa zosúladuje ustanovenie § 8 ods. 2 a 3 zákona o sociálnych službách s Ústavou Slovenskej republiky v nadväznosti na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 332/2010 Z. z., ktorý rozhodol o nesúlade časti ustanovenia § 8 ods. 2 písm. d) a ods. 3 písm. d) zákona o sociálnych službách s Ústavou Slovenskej republiky. Taktiež sa touto novelou zákona o sociálnych službách novelizovali niektoré ustanovenia, ktoré v praxi spôsobovali problémy alebo sa iným spôsobom upravili niektoré ustanovenia, ktoré napríklad uľahčujú vykonávanie lekárskej posudkovej činnosti, upravili sa nanovo podmienky uhrádzania ekonomicky oprávnených nákladov medzi verejnými poskytovateľmi, niektoré podmienky poskytovania finančných príspevkov neverejným poskytovateľom a tiež sa upravili niektoré prechodné ustanovenia, ktoré odsunuli termín splnenia niektorých povinností obcí a vyšších územných celkov a povinnosti splnenia vybraných kvalifikačných predpokladov pracovníkov v sociálnych službách.

Dňa 30.11.2011 bol Národnou radou SR schválený návrh novely zákona o sociálnych službách, ktorý bol pripravený v snahe riešiť pretrvávajúce problémy a krízovú situáciu vo financovaní sociálnych služieb a eliminovať riziko kolapsu existujúcich zariadení sociálnych služieb, ktorý by ohrozoval základné ľudské práva a slobody prijímateľov sociálnych služieb. Nakoľko zákon nebol podpísaný prezidentom SR, bol opätovne prerokovaný a schválený NR SR 31.1.2012 a nadobudol účinnosť 1.3.2012 (zákon č. 50/2012 Z. z.). Predmetom tejto novely zákona o sociálnych službách je významná zmena, ktorá spočíva zmene spôsobu financovania zariadení sociálnych služieb zriadených alebo založených obcami a neverejných poskytovateľov vybraných druhov sociálnych služieb prostredníctvom účelovej dotácie z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR.

S cieľom podporiť zotrvanie klienta v prirodzenom domácom prostredí a znížiť tlak na kapacity zariadení pre seniorov sa sprísňujú podmienky na prijatie klienta do takéhoto typu zariadenia zvýšením stupňa odkázanosti na vznik nároku na sociálnu službu. Priamo zákonom sa ustanovuje minimálnu výšku úhrady za služby dlhodobej starostlivosti, a to vo výške minimálne 50 % ekonomicky oprávnených nákladov na sociálnu službu určených obcami a vyššími územnými celkami v ich všeobecne záväzných nariadeniach. Akceptovaním opakovaných požiadaviek zo strany samosprávy a so zámerom zvýšiť participáciu a zodpovednosť klienta a jeho rodiny na úhrade nákladov za sociálnu službu, a tým aj príjmy do rozpočtov obcí a vyšších územných celkov, bude sa zohľadňovať nielen súčasný príjem a majetok prijímateľa sociálnej služby, ale prihliadať aj na príjem získaný predajom nehnuteľného majetku v posledných piatich rokoch.

Novela zákona obsahuje aj zmeny, ktoré majú prispieť k rozšíreniu okruhu osôb, ktoré budú môcť vykonávať opatrovanie, čím sa vytvárajú flexibilnejšie podmienky na zamestnávanie takýchto osôb a na druhej strane sa zvýši dostupnosť terénnych sociálnych služieb.

Za významnú možno považovať úpravu, ktorá rieši tzv. „nelegálnych poskytovateľov“, s cieľom zabrániť vzniku takýchto neželaných subjektov a ochrániť práva dotknutých občanov, a to formou ukladania vysokej pokuty, zákazom činnosti a vytvorením podmienok na poskytnutie bezodkladnej pomoci ohrozeným fyzickým osobám adekvátnou sociálnou službou.

Zákonom sa opätovne oddiaľujú viaceré povinnosti poskytovateľov sociálnych služieb (plnenie personálnych štandardov a debarierizácia zariadení), čím sa vytvára priestor na použitie existujúcich finančných zdrojov na riešenie krízovej situácie v sociálnych službách.

Keďže novela zákona o sociálnych službách je reakciou na krízovú situáciu vo financovaní sociálnych služieb, zodpovedajú tomu aj prijaté zmeny, ktoré sú len na prechodné obdobie a nemožno ich považovať za systémové riešenie poskytovania a financovania sociálnych služieb. Ministerstvo má záujem pripraviť aj rozsiahlu novelu zákona o sociálnych službách a v rámci neho sa zaoberá aj problematikou vytvorenia podmienok nového systému dlhodobej starostlivosti (LTC), hlavne pre starších klientov a ľudí so zdravotným postihnutím odkázaných na pomoc inej osoby. Systém je však závislý od zavedenia nového mechanizmu financovania sociálnych služieb tak, aby sa zabezpečilo právo klienta na sociálnu službu a jej dostupnosť na jednej strane, ale na druhej strane aj finančná udržateľnosť takéhoto systému, ktorý je vzhľadom na stále rastúce potreby klientov vyššieho veku finančne veľmi náročný, preto je potrebné hľadať celospoločenský konsenzus a potrebné zdroje. V súčasnosti sa uvažuje o viaczdrojovom financovaní takýchto služieb, nakoľko sociálne služby boli decentralizované a sú prevažne financované z rozpočtov samosprávy (obec, VÚC), ktorých rozpočtové zdroje sú nepostačujúce, a to aj v dôsledku hospodárskej a finančnej krízy. Uvažuje sa o financovaní sociálnych služieb na lokálnej, ale aj regionálnej úrovni aj zo strany štátu, ktorý by mal byť garantom už zákonom deklarovaneho práva klienta na sociálnu službu. Ďalším zámerom je zabezpečiť financovanie ošetrovateľských úkonov poskytovaných v zariadeniach sociálnych služieb zo zdrojov verejného zdravotného poistenia, tak aby sa vytvorili podmienky pre koordináciu a previazanosť zdravotnej a sociálnej starostlivosti.

V snahe zabezpečiť kontinuitu a efektivitu poskytovaných sociálnych služieb a súčasne v snahe podporiť zotrvanie ľudí odkázaných na pomoc čo najdlhšie v ich prirodzenom rodinnom prostredí sa MPSVR SR v súčasnosti venuje procesu deinštitucionalizácie sociálnych služieb na Slovensku. Vláda SR schválila dňa 30. 11. 2011 Stratégiu deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti (ďalej len „Stratégia DI“). Slovenská republika sa týmto dokumentom hlási k celosvetovému trendu systematického odstraňovania dôsledkov dlhodobo uplatňovaného, ale už historicky prekonaného modelu inštitucionálnej izolácie a segregácie ľudí vyžadujúcich dlhodobú pomoc a starostlivosť v špecializovaných zariadeniach, menovite detí v náhradnej starostlivosti a ľudí so zdravotným postihnutím, seniorov, a jeho nahradenie alternatívnym modelom služieb a opatrení, svojím charakterom čo najviac podobným podmienkam bežného života. Takáto zmena modelu je jedným z cieľov súčasnej politiky Európskej únie v oblasti sociálnej inklúzie a zdravotného postihnutia a je súčasťou záväzkov Slovenskej republiky v medzinárodnej ľudsko-právnej agende, napr. Dohovoru o právach dieťaťa a Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Základným zámerom deinštitucionalizácie v Slovenskej republike je vytvorenie a zabezpečenie podmienok pre nezávislý a slobodný život všetkých občanov, odkázaných na pomoc spoločnosti, v prirodzenom sociálnom prostredí komunity prostredníctvom komplexu kvalitných alternatívnych služieb vo verejnom záujme. Dňa 14. 12. 2011 MPSVR SR schválilo Národný akčný plán prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2012 – 2015 (ďalej len „Národný akčný plán DI“). Vypracovanie Národného akčného plánu DI je jednou zo základných úloh Stratégie DI. Národný akčný plán DI predstavuje základný plánovací dokument MPSVR SR na naplnenie Stratégie DI v oblasti prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb v Slovenskej republike v rokoch 2012 - 2015.¹⁹

Opatrovateľská služba

V roku 2010 bola opatrovateľská služba v domácnosti poskytovaná zo strany obcí 15 704 občanom. V porovnaní s rokom 2009 ide (rovnako ako v predchádzajúcom roku) o pokles počtu opatrovaných o 1 346 občanov. Podľa vyjadrení zástupcov obcí dôvodom pre takéto znížovanie rozsahu poskytovanej opatrovateľskej služby, a to v čase, keď sa dopyt po sociálnych službách zvyšuje, je nedostatok finančných zdrojov.

¹⁹ V čase spracovania publikácie sú štatistické údaje o sociálnych službách dostupné len k 31. 12. 2010 (uvádzajú ich tabuľky v prílohe 3).

Opatrovateľskú službu v roku 2010 poskytovalo 6 400 zamestnancov miest a obcí. V porovnaní s rokom 2009 ide o vyšší pokles zamestnancov opatrovateľskej služby ako v roku 2008, a to o 685 zamestnancov. Poskytovanie opatrovateľskej služby je realizované využitím všetkých inštitútov pracovno-právnych vzťahov (pracovný pomer, dohoda o pracovnej činnosti, dohoda o vykonaní práce). Počty zamestnancov sú prepočítavané na plné pracovné úväzky.

Na poskytovanie opatrovateľskej služby bolo v roku 2010 vynaložených zo strany obcí 26 289 tis. €. Oproti roku 2009 je to o 215 tis. € menej, čo zodpovedá zníženému počtu opatrovaných, ako aj opatrovateľov. Podrobnejšie štatistické údaje sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tab. 22.

Prepravná služba

V roku 2010 bola obcami a mestami poskytnutá prepravná služba 3 325 občanom s nárastom o 1 252 občanov oproti roku 2009. Obce vynaložili v roku 2010 na poskytovanie prepravnej služby 160 081 €, čo oproti roku 2009 predstavuje nárast o 86 556 € (medziročné štatistické údaje sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tab. 23).

Zariadenia sociálnych služieb

K 31. 12. 2010 bolo v Slovenskej republike 5 424 925 obyvateľov, z toho 36 350 obyvateľom (0,67 %) boli poskytované služby v 911 zariadeniach sociálnych služieb zriadených obcou, vyšším územným celkom alebo neverejným poskytovateľom. Sociálne služby, ktoré majú charakter dlhodobej starostlivosti, boli poskytované 32 547 klientom v 762 zariadeniach (zariadenie pre seniorov, domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie, denný stacionár, zariadenie podporovaného bývania, rehabilitačné stredisko, zariadenie opatrovateľskej služby).

V roku 2010 bolo v Slovenskej republike spolu vo všetkých druhoch zariadení sociálnych služieb 38 751 miest, z toho sa celoročná starostlivosť poskytovala v rámci 34 418 miest (88,8 %), týždenná starostlivosť na 651 miestach (1,7 %), denná na 2 226 miestach (5,7 %) a prechodne sa starostlivosť poskytovala na 1 397 miestach (3,6 %). Z celkového počtu miest až 35 394 miest (91,3 %) pripadá na sociálne služby, ktoré majú charakter dlhodobej starostlivosti.

Zariadenia sociálnych služieb mali ku koncu roku 2010 spolu 36 350 obyvateľov. Z celkového počtu obyvateľov zariadení bolo 27 164 zdravotne postihnutých (74,7 %) a 22 243 osôb v dôchodkovom veku (61,2 %). Z celkového počtu obyvateľov zariadení bolo 15 033 mužov (41,4 %) a 21 317 žien (58,6 %). 33 360 obyvateľom (91,7 %) sa poskytovali sociálne služby tzv. dlhodobej starostlivosti.

Z hľadiska zriaďovateľa zariadení sociálnych služieb, z celkového počtu 911 zariadení sociálnych služieb je zriaďovateľom 367 zariadení samosprávny kraj (40 %) a obec zriaďovateľom 217 zariadení (24 %). Neverejní poskytovatelia sú zriaďovateľmi 327 zariadení (36%), z toho cirkevné právnické osoby sú zriaďovateľom 85 zariadení, ostatné právnické osoby 206 zariadení a fyzické osoby 10 zariadení sociálnych služieb.

V roku 2011 tvorili celkové výdavky zariadení 271 180 737 €. Z toho až 159 834 815 (59 %) bolo vynaložených na mzdy a povinné sociálne poistenie. Ostatné výdavky boli určené na tovary a služby, na obstaranie dlhodobého majetku a na zdravotnú starostlivosť. Výdavky na sociálne služby v zariadeniach tzv. dlhodobej starostlivosti predstavovali sumu 263 270 637 €, čo je až 97 % z celkových výdavkov vo všetkých druhoch zariadení sociálnych služieb.

V zariadeniach sociálnych služieb bolo k 31.12.2010 18 769 zamestnaných občanov, čo predstavuje nárast oproti roku 2009 o 907 zamestnancov. V zariadeniach sociálnych služieb tzv. dlhodobej starostlivosti pracovalo až 18 192 zamestnancov (97 % z celkového počtu zamestnancov). Ďalšie štatistické údaje sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tab. 24 až 28.²⁰ Pokiaľ ide o zariadenia sociálnych služieb, ktoré nie sú sledované Štatistickým úradom SR, ale ich zdrojom sú údaje z rezortného výkazníctva, k 31. 12. 2010 vykazujú v SR 497 klubov dôchodcov,

²⁰ Pozn.: V štatistických údajoch sú zaradené aj zariadenia sociálnych služieb, ktorých názov bol zmenený v súlade so zákonom o sociálnych službách a od 1. 1. 2009 sa už nepovažujú za zariadenia sociálnych služieb, resp. sa zmenil ich názov (napr. domov dôchodcov a domov-penzión pre dôchodcov sa od 1. 1. 2009 považujú za zariadenia pre seniorov). Vo vybraných údajoch nie sú započítané údaje o detských domovoch, krízových strediskách a resocializačných strediskách, ktoré sa podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách nepovažujú za zariadenia sociálnych služieb.

139 jedální pre dôchodcov, 27 stredísk osobnej hygieny a 29 pracovní. Celkové bežné výdavky v týchto zariadeniach v roku 2010 tvorili 5,7 mil. € . Podrobnejšie štatistické údaje sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tab. 29.

V roku 2010 bolo do poradovníkov čakateľov na poskytovanie starostlivosti v zariadeniach sociálnych služieb zaradených celkovo 4 648 osôb, z toho v zariadeniach pre seniorov 4 466 osôb, v domovoch sociálnych služieb 176 osôb a v zariadeniach podporovaného bývania 6 osôb. Celkovo počet čakateľov oproti roku 2009 klesol až o 10 258, čo je pravdepodobne spôsobené tým, že v súlade so zákonom o sociálnych službách boli obce a vyššie územné celky povinné k 31. 12. 2010 preposúdiť odkázanosť všetkých osôb zapísaných v poradovníkoch čakateľov na pomoc inej osoby, pričom možno predpokladať, že veľké množstvo čakateľov na poskytovanie sociálnej služby (najmä v zariadeniach pre seniorov) nespĺňalo podmienky na poskytovanie sociálnej služby v zariadení (príloha ku kapitole 3, tab. 30).

Neverejní poskytovatelia sociálnych služieb

K 31. 12. 2010 poskytovalo sociálne služby 358 neverejných poskytovateľov, čo predstavuje nárast oproti roku 2009 o 83 poskytovateľov. Neverejní poskytovatelia poskytovali sociálne služby 30 219 klientom, čo je o 1 761 viac ako v roku 2009. Celkové príjmy neverejných poskytovateľov predstavovali sumu 58 063 tis. € a celkové výdavky 58 403 tis. €.

Dohľad nad poskytovaním sociálnych služieb

V súlade s § 98 a 99 zákona o sociálnych štát prostredníctvom MPSVR SR vykonáva dohľad nad dodržiavaním zákona o sociálnych službách a všeobecne záväzných právnych predpisov pri:

- poskytovaní sociálnych služieb a spôsobe jej vykonávania najmä z hľadiska dodržiavania základných ľudských práv a slobôd,
- uzatváraní zmlúv o poskytovaní sociálnej služby,
- dodržiavaní záväzkov zo zmluvy o poskytovaní sociálnej služby,
- vykonávaní odborných činností, na ktoré bola udelená akreditácia.

V roku 2011 MPSVR SR vykonalo dohľad nad poskytovaním sociálnych služieb (ďalej len „dohľad“) celkom u 22 poskytovateľov sociálnej služby, z toho:

- 3 dokončené v roku 2011, prenesené z roku 2010
- 15 vykonaných a dokončených v roku 2011
- 4 začaté v roku 2011, nedokončené, prenesené do roku 2012

Z celkového počtu vykonaných dohľadov bol 1 dohľad vykonaný mimo zamerania činnosti odboru na rok 2011.

Z vykonaných dohľadov iba u 4 poskytovateľov sociálnej služby (z toho 3 verejní a 1 neverejný) neboli zistené porušenia právnych predpisov. U všetkých ostatných poskytovateľov sociálnej služby, u ktorých boli vykonané dohľady, boli zistené porušenia všeobecne záväzných právnych predpisov, ale aj nedostatky rôzneho rozsahu a závažnosti.

V nadväznosti na výkon dohľadu u poskytovateľov sociálnej služby v predchádzajúcich rokoch ministerstvo vykonalo tiež kontrolu plnenia prijatých opatrení na odstránenie nedostatkov zistených pri výkone dohľadu v 4 prípadoch, pričom v 1 opäť zaznamenali porušenie Ústavy SR.

Súčasťou výkonu dohľadu je aj preverenie podaní a podnetov fyzických a právnických osôb poukazujúcich na porušovanie práv prijímateľov sociálnej služby priamo u poskytovateľa sociálnej služby. Z 10 preverovaných podaní a podnetov fyzických osôb priamo u poskytovateľov sociálnej služby sa v 5 prípadoch uvádzané nedostatky nepotvrdili, v 4 prípadoch boli potvrdené. V 1 prípade nebolo možné metódami výkonu dohľadu preveriť stav veci a pisateľ bol odkázaný na orgány činné v trestnom konaní.

Akreditácie na vykonávanie odborných činností a vzdelávacích programov

Od 1. januára 2009 MPSVR SR v súlade so zákonom o sociálnych službách udeľuje akreditácie na odbornú činnosť (špecializované sociálne poradenstvo a sociálnu rehabilitáciu) a na vzdelávacie programy. Od 1. januára 2011 do 31. decembra 2011 bolo na MPSVR SR doručených 48 žiadostí o udelenie akreditácie. Z uvedeného počtu bolo 7 žiadostí o udelenie akreditácie na odbornú činnosť a 41 žiadostí o udelenie akreditácie na vzdelávacie programy. Od 1. januára 2011 do 31. decembra 2011 bolo udelených 42 akreditácií na vzdelávacie programy a 13 akreditácií na odbornú činnosť.

3.4.8 Dotácie na podporu rozvoja sociálnej oblasti v pôsobnosti MPSVR SR

MPSVR SR poskytovalo v roku 2011 dotácie z rozpočtu kapitoly v súlade so zákonom č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR (ďalej len „zákon“), ktorý s účinnosťou od 1. januára 2011 nahradil výnos MPSVR SR o poskytovaní dotácií. Celkovo boli poskytnuté dotácie v sume 2 614 768 €, z toho 2 520 175 € právnickým osobám.

Dotácie na podporu rozvoja sociálnych služieb a dotácie na podporu vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (§ 3 zákona) boli poskytnuté v sume 1 780 290 € (podporených 155 žiadostí), z toho z kapitálových transferov v sume 1 140 581 € na kúpu osobných a špeciálnych motorových vozidiel, technických zariadení na zlepšenie manipulácie s klientmi s obmedzenou schopnosťou pohybu, materiálového vybavenia, na vytváranie bezbariérového prostredia a na rekonštrukcie a stavebné úpravy. Na podporu rekondičných aktivít (§ 6) boli poskytnuté výdavky v sume 540 130 € (25 žiadostí), na podporu členstva v medzinárodnej organizácii v sociálnej oblasti (§ 7) v sume 31 795 € (17 žiadostí) a na podporu edičnej činnosti (§ 8) v sume 167 960 € (18 žiadostí). V rámci dotácií na podporu rekondičných aktivít boli na dotácie zamerané na predchádzanie sociálnemu vylúčeniu a na podporu obnovenia psychickej a fyzickej kondície fyzickej osoby, ktorá je poberateľom starobného, predčasného starobného alebo výsluhového dôchodku a nevykonáva činnosť, ktorá zakladá nárok na príjem zo závislej činnosti alebo z podnikania, poskytnuté dvom subjektom výdavky v sume 432 460 €; prostredníctvom nich bol poskytnutý príspevok na rekreácie 8 650 žiadateľom. Z hľadiska právnej formy príjemcu dotácie boli rozpočtové prostriedky poskytnuté obciam a vyšším územným celkom pre zariadenia v ich zriaďovateľskej pôsobnosti v sume 1 162 271 €, občianskym združeniam v sume 649 490 €, odborovej organizácii v sume 307 500 €, neziskovým organizáciám v sume 329 619 € a cirkevným organizáciám v sume 71 295 €.

V súlade s § 9 zákona bola poskytnutá dotácia fyzickým osobám na podporu humanitárnej pomoci v sume 94 593 € pre 350 fyzických osôb v krízovej životnej situácii alebo v mimoriadne nepriaznivej sociálnej situácii na podporu riešenia tejto situácie.

Tab. 3.24 Poskytovanie dotácií v pôsobnosti MPSVR SR

Účel poskytovania dotácií:	Podporené projekty			Poskytnuté finančné prostriedky v €		
	rok 2010	rok 2011	Index 2011/2010	rok 2010	rok 2011	Index 2011/2010
-na podporu rozvoja sociálnych služieb a na podporu vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately	230	155	67,4	2 461 741	1 780 290	72,3
- na podporu rekondičných aktivít, členstva v MO a podporu edičnej činnosti	90	60	66,7	465 632*	739 885	158,9
-na podporu humanitárnej pomoci (fyzické a právnické osoby len v r. 2010)	2 212	350	x	1 093 766**	94 593	x

Zdroj: Návrh záverečného účtu za rok 2011

* v r. 2010 nie sú zahrnuté výdavky na rekreácie dôchodcom v sume 597 491 € (neboli poskytované v súlade s výnosom)

** z toho 1 008 541 € na zmiernenie následkov povodní

3.4.9 Európsky integrovaný systém štatistiky sociálnej ochrany (Metodika ESSPROS)

V zmysle platnej Lisabonskej zmluvy sú členské štáty EÚ a Európska únia ako celok povinné pri definovaní a implementovaní svojich politík klásť dôraz na plnú zamestnanosť, sociálnu ochranu pre všetkých občanov a boj proti sociálnej exklúzii.

Z dôvodu monitorovania vývoja sociálnej ochrany v členských štátoch EÚ Európska komisia vyžaduje dostupnosť k aktuálnym a podrobným údajom a informáciám o systémoch, súčasnom stave a rozvoji sociálnej ochrany v členských štátoch. Jedným zo základných nástrojov štatistického sledovania sociálnej ochrany je **Európsky systém jednotných štatistík sociálnej ochrany (Metodika ESSPROS²¹)**. Počnúc rokom 2008 (referenčný rok 2006) poskytujú členské štáty EÚ údaje na základe Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č 458/2007²² o Európskom systéme integrovanej štatistiky sociálnej ochrany (ESSPROS) so štyrmi implementačnými nariadeniami Komisie č. 1322/2007²³, č. 10/2008²⁴, č. 110/2011²⁵ a č. 263/2011²⁶.

Štatistický systém ESSPROS pozostáva z nasledovných modulov: príjmy a výdavky, kvalitatívne informácie, počet poberateľov dôchodkov a čisté výdavky na dávky.

Medzinárodne porovnateľné údaje o príjmoch a výdavkoch na sociálnu ochranu sú dostupné na webovej stránke Eurostat-u (EK)²⁷ za členské štáty EÚ, najnovšie údaje sú za rok 2009.

Príjmy programov sociálnej ochrany zahŕňajú sociálne príspevky (od zamestnávateľov, zamestnancov, SZČO, dobrovoľných platiteľov), príspevky verejnej správy (platby štátneho rozpočtu, regionálnej a miestnej samosprávy a fondov povinného sociálneho zabezpečenia), transfery z iných programov a iné príjmy.

Výdavky zahŕňajú sociálne dávky, administratívne výdavky a iné výdavky podľa účelov sociálnej ochrany. Sociálna ochrana obsahuje všetky intervencie zo strany verejných alebo súkromných organizácií, ktorých cieľom je oslobodiť domácnosti a jednotlivcov od bremien definovaných rizík alebo potrieb za predpokladu, že neexistuje ani simultánna a ani individuálna dohoda.

Manuál ESSPROS klasifikuje sociálne dávky podľa **8 nasledovných účelov**:

- choroba/zdravotná starostlivosť;
- invalidita;
- staroba;
- pozostalí;
- rodina/deti;
- nezamestnanosť;
- bývanie;
- sociálne vylúčenie.

Výdavky na sociálne dávky (hrubé)²⁸ sú zapísané bez odčítania daní alebo iných povinných poplatkov platených poberateľom (napr. sociálne príspevky).

Program sociálnej ochrany je špecifický súbor pravidiel podporovaných jednou alebo viacerými inštitucionálnymi jednotkami, ktoré riadia úhradu dávok sociálnej ochrany a ich financovanie. Programy sociálnej ochrany by mali vždy spĺňať podmienku, že musia mať k dispozícii zostavený zvláštny účet príjmov a výdavkov.

V roku 2009 sa v Slovenskej republike údaje o príjmoch a výdavkoch na sociálnu ochranu sledovali podľa nasledovných programov sociálnej ochrany:

²¹ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-RA-11-014/EN/KS-RA-11-014-EN.PDF

²² <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:113:0003:0008:SK:PDF>

²³ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:294:0005:01:SK:HTML>

²⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:005:0003:01:SK:HTML>

²⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:034:0029:0032:SK:PDF>

²⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:071:0004:0008:SK:PDF>

²⁷ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/social_protection/data/database

²⁸ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-09-102/EN/KS-SF-09-102-EN.PDF

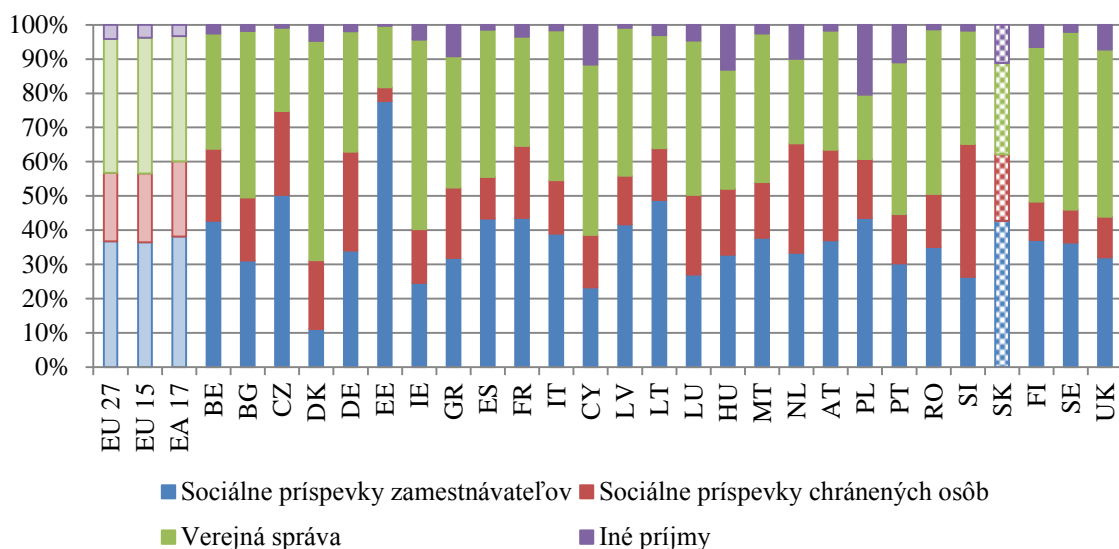
Tab. 3.25 Programy sociálnej ochrany

Č.	Názov programu	Č.	Názov programu
1	Nemocenské poistenie	12	Sociálne služby – NISD a súkromný sektor
2	Dôchodkové poistenie - ukončené	13	Sociálne poistenie – silové zložky
3	Poistenie v nezamestnanosti	14	Sociálne zľavy na cestovnom
4	Zdravotné poistenie	15	Sociálne služby - VÚC
5	Štátna sociálna podpora	16	Garančné poistenie
6	Štátna sociálna pomoc	17	Rezervný fond solidarity
7	Imputované dávky – verejný sektor	18	Starobné poistenie
8	Imputované dávky – súkromný sektor	19	Invalidné poistenie
9	Sociálna pomoc samosprávy	20	Starobné dôchodkové sporenie
10	Úrazové poistenie	21	Politiky trhu práce
11	Doplnkové dôchodkové poistenie	22	Príspevky na dôchodkové sporenie

(V tejto správe sa uvádzajú údaje na sumárnej úrovni)

Členské štáty EÚ majú výrazne odlišné systémy financovania sociálnej ochrany v závislosti na tom, či uprednostňujú poisťovacie systémy (56,8 % z celkových príjmov na úrovni EU-27 v roku 2009 tvorili sociálne príspevky) alebo financovanie z verejných rozpočtov (39,1 % pre EU-27). Štruktúru príjmov na sociálnu ochranu v EÚ²⁹ v roku 2009 uvádza nasledujúci graf, tab. 33 sa nachádza v prílohe ku kapitole 3).

Graf 3.20 Štruktúra príjmov na sociálnu ochranu v EU27 v roku 2009

Zdroj: Eurostat-ESSPROS

V Slovenskej republike bola štruktúra príjmov na sociálnu ochranu nasledovná: sociálne príspevky 62,1 % (od zamestnávateľov 42,7 %, zamestnancov 15,5 %, SZČO 3,4 % a dobrovoľných platiteľov 0,5 %), platby verejnej správy 26,7 % a iné príjmy 11,2 % (vrátane príjmov zo Štátneho fondu aktív).

²⁹ EÚ15: Belgicko (BE), Dánsko (DK), Nemecko (DE), Grécko (GR), Španielsko (ES), Francúzsko (FR), Írsko (IE), Taliansko (IT), Luxembursko (LU), Holandsko (NL), Rakúsko (AT), Portugalsko (PT), Fínsko (FI), Švédsko (SE) a Spojené kráľovstvo (UK).

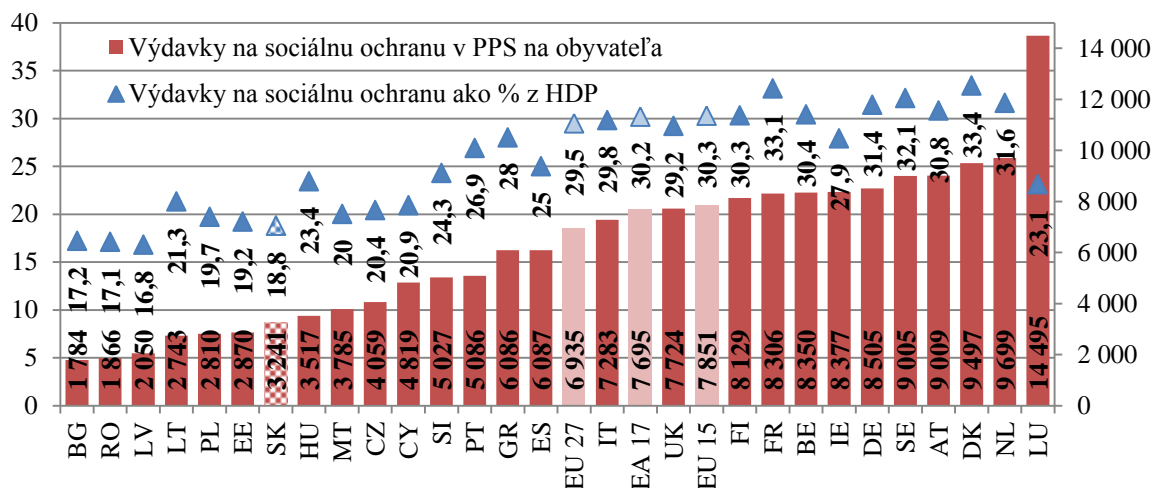
EÚ27: EÚ15 rozšírené o Bulharsko (BG), Českú republiku (CZ), Estónsko (EE), Cyprus (CY), Lotyšsko (LV), Litvu (LT), Maďarsko (HU), Maltu (MT), Poľsko (PL), Rumunsko (RO), Slovinsko (SI) a Slovensko (SK).

EA17 zahŕňa: BE, DE, EE, EL, ES, FR, IE, IT, LU, NL, AT, PT, FI, CY, MT, SI a SK.

Rozdiely vo financovaní medzi členskými štátmi EÚ sú spôsobené historickým vývojom. Viac než 70% zo všetkých príjmov tvorili sociálne príspevky v Estónsku (81,7) a Českej republike (74,8 %). Estónsko prezentovalo nepatrný podiel príjmov od chránených osôb (4,0 %).

V Slovinsku je významnejší podiel príjmov od chránených osôb (38,8 %) ako od zamestnávateľov (26,4 %), čo má vplyv na výšku hrubej mzdy zamestnancov. Prevažne z príspevkov verejnej správy financujú sociálnu ochranu Dánsko (64,1 %), Írsko (55,4 %) a Švédsko (51,9 %).

Graf 3.21 Hrubé výdavky na sociálnu ochranu v PPS³⁰ na obyvateľa, 2009

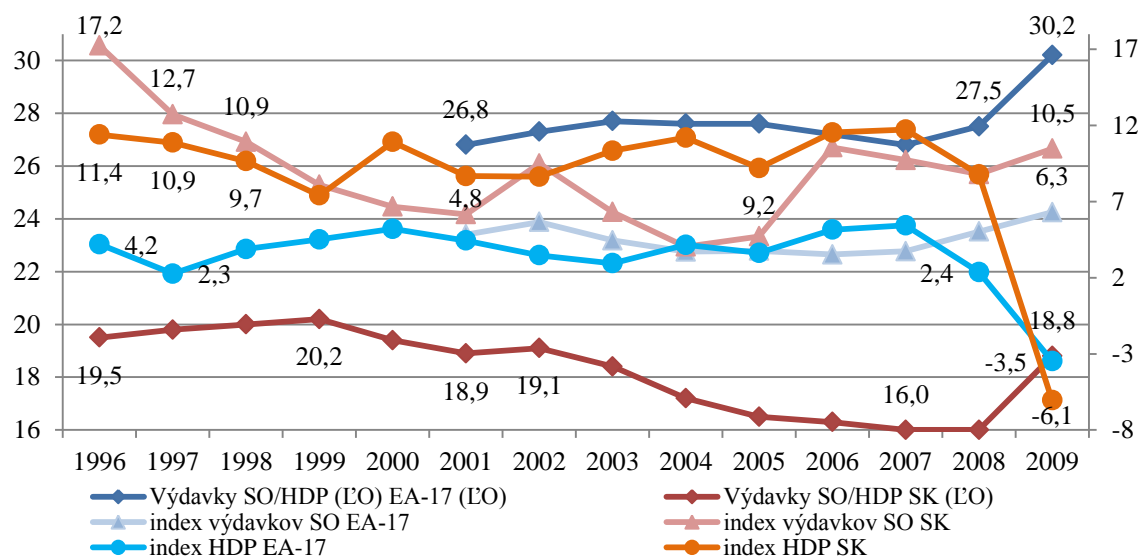

Zdroj: Eurostat-ESSPROS

Celkové hrubé výdavky na sociálnu ochranu (predchádzajúci graf, tab. 34 v prílohe ku kapitole 3) v EU-27 v roku 2009 dosiahli 6 935 PPS na obyvateľa (v SR 3 241 PPS na obyvateľa) a 29,5 % HDP (v SR 18,8 %). Rozdiely medzi krajinami sú do istej miery úmerné k rozdielnym úrovňam bohatstva, ale tiež odzrkadľujú rozdiely v demografických trendoch, v systémoch sociálnej ochrany, v miere nezamestnanosti a sú ovplyvnené aj ďalšími sociálnymi, inštitucionálnymi a ekonomickými faktormi. Nasledujúci graf zobrazuje časové rady a porovnáva výdavky na sociálnu ochranu v % HDP a indexy medziročných zmien výdavkov na sociálnu ochranu a HDP v bežných cenách v Slovenskej republike a EA-17. Kým v krízovom roku 2009 pokleslo HDP v SR o -6,1 % (v EA-17 o -3,4 %), výdavky na sociálnu ochranu v SR dosiahli 18,8 % a medziročne sa zvýšili o 10,5 % (v EA-17 dosiahli 30,2 % s rastom 6,3 %).

³⁰ PPS - Purchasing Power Standard, Štandard kúpnej sily: Je umelý výmenný kurz peňažných mien jednotlivých krajín, zohľadňujúci cenové hladiny nakupovaných tovarov a služieb v týchto krajinách. Je možné ho chápať aj ako cenový index porovnávajúci ceny tovarov a služieb v daných krajinách. Slúži na reálnejšie vyjadrenie rôznych ekonomických súvislostí, než aké poskytujú oficiálne výmenné kurzy peňažných mien daných krajín.

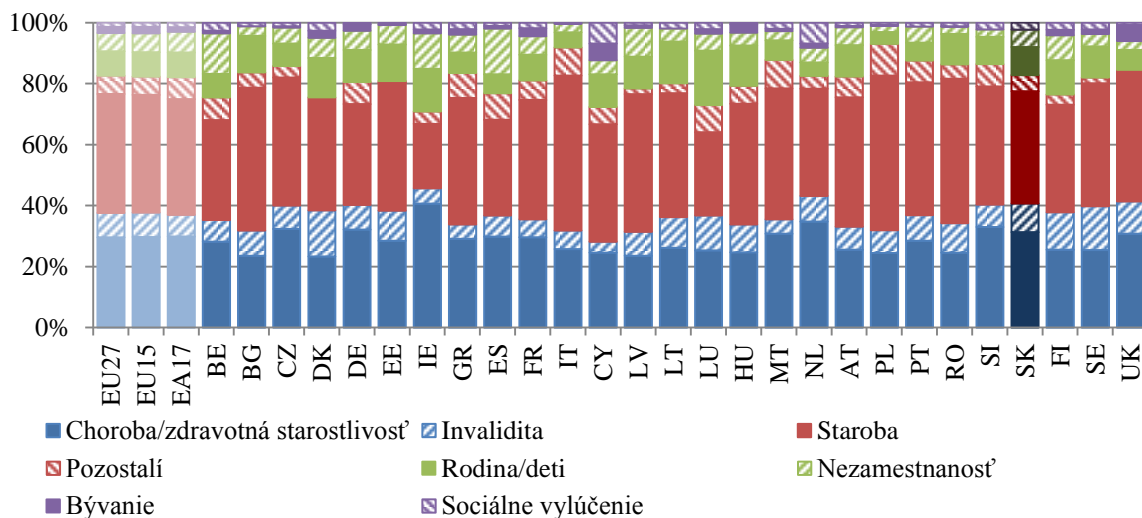
Graf 3.22 Výdavky na sociálnu ochranu v % HDP a ročné indexy výdavkov na sociálnu ochranu a HDP v SR a EA-17 v %

Zdroj: Eurostat-ESSPROS

Štruktúra výdavkov na sociálnu ochranu v Slovenskej republike bola nasledovná: sociálne dávky tvorili 97,2 % (v členení podľa účelov: choroba/zdravotná starostlivosť(30,4 %), invalidita (9,2 %), staroba (35,8 %), pozostalí (5,1 %), rodina/deti (9,0 %), nezamestnanosť (5,5 %), bývanie a sociálne vylúčenie (2,2 %); administratívne náklady (2,7 %) a iné výdavky (0,1 %).

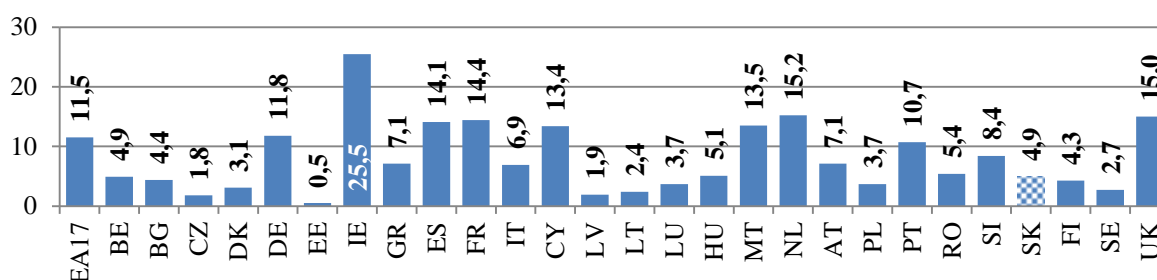
Graf 3.23 Štruktúra výdavkov na sociálne dávky podľa účelov, 2009

Zdroj: Eurostat-ESSPROS

Výdavky na sociálne dávky (predchádzajúci graf) na účel *choroba/zdravotná starostlivosť* v EU27 dosiahli 29,6 % zo všetkých dávok, v Írsku (40,6 %). Nadpriemerné podiely v účele *invalidita* v porovnaní s priemerom EU-27 (8,0 %) boli najmä v Dánsku (15,1 %) a vo Švédsku (14,4 %), v účele *rodina/deti* v Luxembursku (17,8 %), v účele *nezamestnanosť* v Španielsku (15,0 %). Významný podiel na dávky v účeloch *bývanie a sociálne vylúčenie* bol prezentovaný na Cypre (12,3 %) a v Holandsku (8,2 %).

Graf 3.24 Testované dávky sociálnej ochrany (% zo všetkých sociálnych dávok), 2009

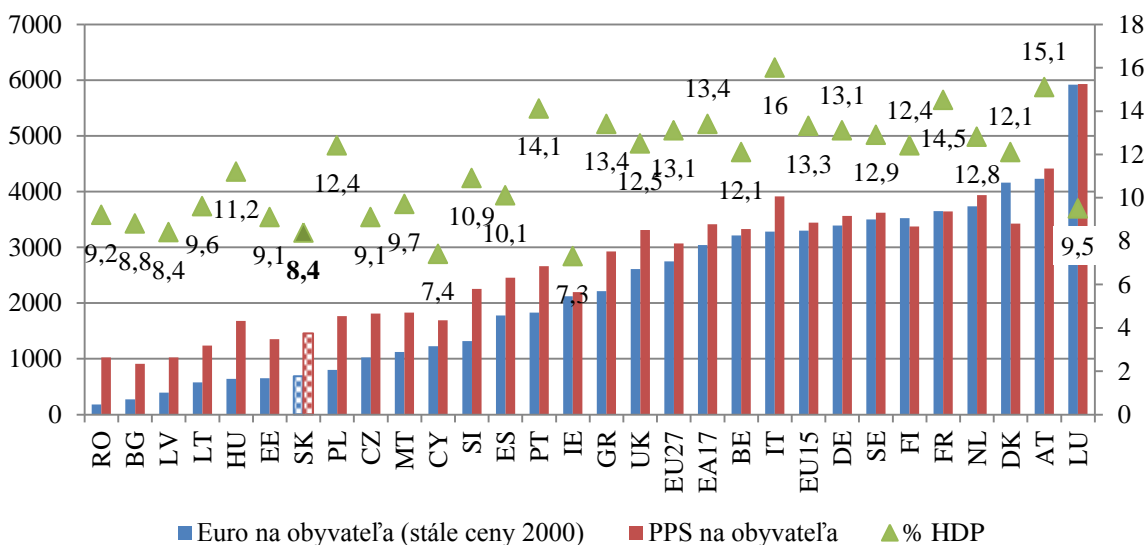

Zdroj Eurostat-ESSPROS

V roku 2009 sa vyplácalo v SR 4,9 % zo všetkých dávok ako testované na príjem, resp. výšku majetku. Najvyšší bol podiel testovaných dávok v Írsku (25,5 %) a najnižší v Estónsku (0,5 %).

Celkové hrubé výdavky na dôchodky (nasledujúci graf, tab. 34 v prílohe ku kapitole 3) v EU-27 v roku 2009 dosiahli 3 071 PPS na obyvateľa (v SR 1 454 PPS na obyvateľa), 2 750 € na osobu v stálych cenách roku 2000 (v SR 685 € na osobu v stálych cenách) a 13,1 % HDP (v SR 8,4 %). Najnižšie výdavky v % HDP prezentovalo Írsko (7,3 % HDP) s najmladšou populáciou v EÚ a najvyššie Taliansko (16,0 % HDP) s najstarším obyvateľstvom. Výraznejšie sú rozdiely medzi štátmi EÚ, ak výdavky na dôchodky sú vyjadrené v PPS na osobu. Najnižšie výdavky v PPS na osobu dosiahlo Bulharsko (913) a najvyššie Luxembursko (5 929).

Graf 3.25 Výdavky na dôchodky, 2009

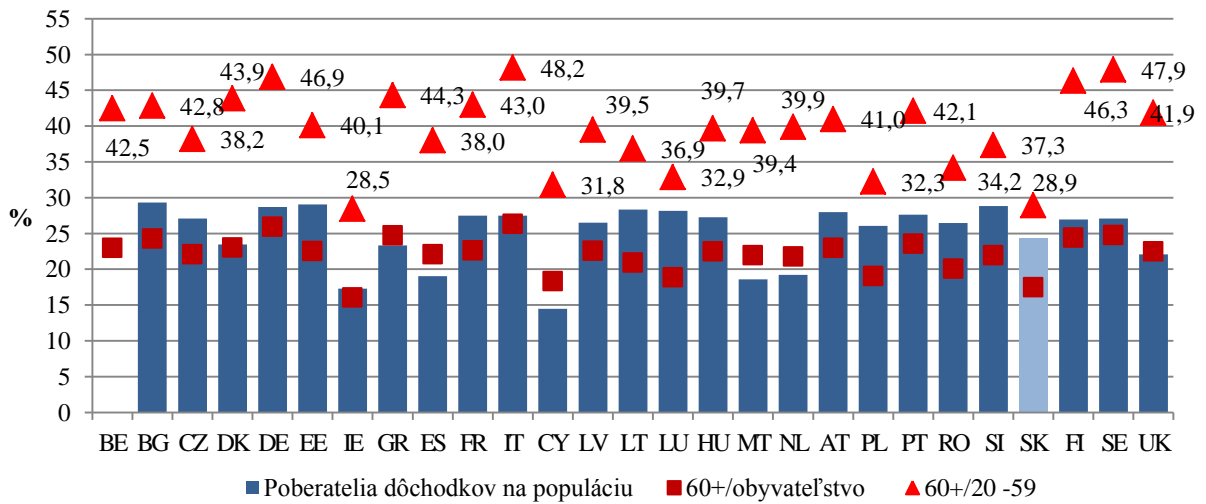
Zdroj Eurostat-ESSPROS

Podľa údajov z modulu „Počet poberteľov dôchodkov (bez dvojitého narátavania), najvyšší podiel poberteľov dôchodkov v populácii má Bulharsko (29,3 %) a Estónsko (29,1 %), najnižší prezentoval Cyprus (14,5 %) a Írsko (17,3 %). V Slovenskej republike ukazovateľ dosiahol 24,3 %.

Najnižšie hodnoty pre ukazovateľ starnutia 60+/populácia vykazovali v roku 2009 Írsko (16,1 %) a Slovensko (17,5 %), najvyššie hodnoty Taliansko (26,3 %) a Nemecko (25,9 %). Najnižšie hodnoty pre ukazovateľ 60+/aktívna populácia (20-59 roční) boli monitorované v roku 2009 v Írsku (28,5 %) a v SR (28,9 %) a najvyššie hodnoty prezentovalo Taliansko (48,2 %) a Švédsko (47,9 %).³¹

³¹ Podrobnejšie údaje sú dostupné v publikácii „ESSPROS –výdavky a príjmy na sociálnu ochranu 2008-2009“ na webovej stránke ŠÚ SR: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=42594> a v publikácii Eurostat-u: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-SF-12-014

Graf 3.26 Poberatelia dôchodkov a indexy starnutia (%), 2009

Zdroj Eurostat-ESSPROS

3.5 Európsky sociálny fond

V rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia (OP ZaSI) sa v programovom období 2007-2013 poskytuje podpora v oblasti *rozvoja ľudských zdrojov, zvyšovania zamestnanosti, zvyšovania sociálnej inklúzie a budovania kapacít*. Globálnym cieľom operačného programu je rast zamestnanosti, pokles nezamestnanosti, sociálna inklúzia a budovanie kapacít³². Pre jeho dosiahnutie boli stanovené tri hlavné ciele:

- zvyšovanie zamestnanosti a adaptability a znižovanie nezamestnanosti;
- posilnenie integrácie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených a podpora zosúladenia rodinného a pracovného života;
- zvyšovanie kvality ľudských zdrojov a ich riadenia v oblasti verejnej politiky.

Hlavné ciele sú zamerané na prevenciu a riešenie hlavných problémov na trhu práce. Ich vzájomná synergia a nadväznosť je obsiahnutá v 5 prioritných osiach:

- Podpora rastu zamestnanosti
- Podpora sociálnej inklúzie
- Podpora zamestnanosti, sociálnej inklúzie a budovanie kapacít v Bratislavskom samosprávnom kraji
- Budovanie kapacít a zlepšenie kvality verejnej správy
- Technická pomoc

Prioritné osi sú rozpracované do 11 opatrení; v rámci opatrenia technickej pomoci sú uplatňované dve prioritné témy. Podpora je rozdeľovaná prostredníctvom dvoch cieľov *Konvergencia* a *Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť* medzi regióny podľa ich ekonomickej výkonnosti. OP ZaSI je operačný program financovaný z prostriedkov Európskeho sociálneho fondu v celkovom objeme **1 037 413 623 €**. Príspevok Európskeho spoločenstva predstavuje sumu 881 801 578 €, štátny rozpočet prispieva čiastkou 155 612 045 €. Implementácia OP ZaSI spadá do obdobia oprávnenosti 01. 01. 2007 - 31. 12. 2015.

V sledovanom období predstavoval podiel čerpania na záväzku 34,50%, pričom prostriedky boli zazmluvnené na úrovni 90,84 %.

Tab. 3.26 Stav zazmluvnenia a čerpania k 31.12.2011

Programový dokument	Zazmluvnenie k 31.12.2011	Podiel zazmluvnenia na záväzku v %	Čerpanie k 31.12.2011	Záväzok 2007-2013 v bežných cenách v €	Podiel čerpania na záväzku v %
	EÚ a ŠR zdroje	EÚ a ŠR zdroje	EÚ a ŠR zdroje	EÚ a ŠR zdroje	EÚ a ŠR zdroje
OP ZaSI	942 414 502,35	90,84	357 914 241,9	881 801 578	34,50

Zdroj: RO pre OP ZaSI/ ITMS

K 31.12.2011 bolo v rámci OP ZaSI realizovaných 1 522 projektov (vrátane mimoriadne ukončených a projektov Technickej asistencie) v celkovej kontrahovanej hodnote **942,4 mil. €**. Z celkového počtu projektov bolo 96 národných projektov (NP) (tieto sú administrované prostredníctvom riadiaceho orgánu) a 1 384 dopytovo-orientovaných projektov (DOP). Z nich je 766 administrovaných sprostredkovateľským orgánom Sociálna implementačná agentúra (SIA) a 618 sprostredkovateľským orgánom Fond sociálneho rozvoja (FSR). 42 projektov je kontrahovaných v rámci Technickej pomoci.

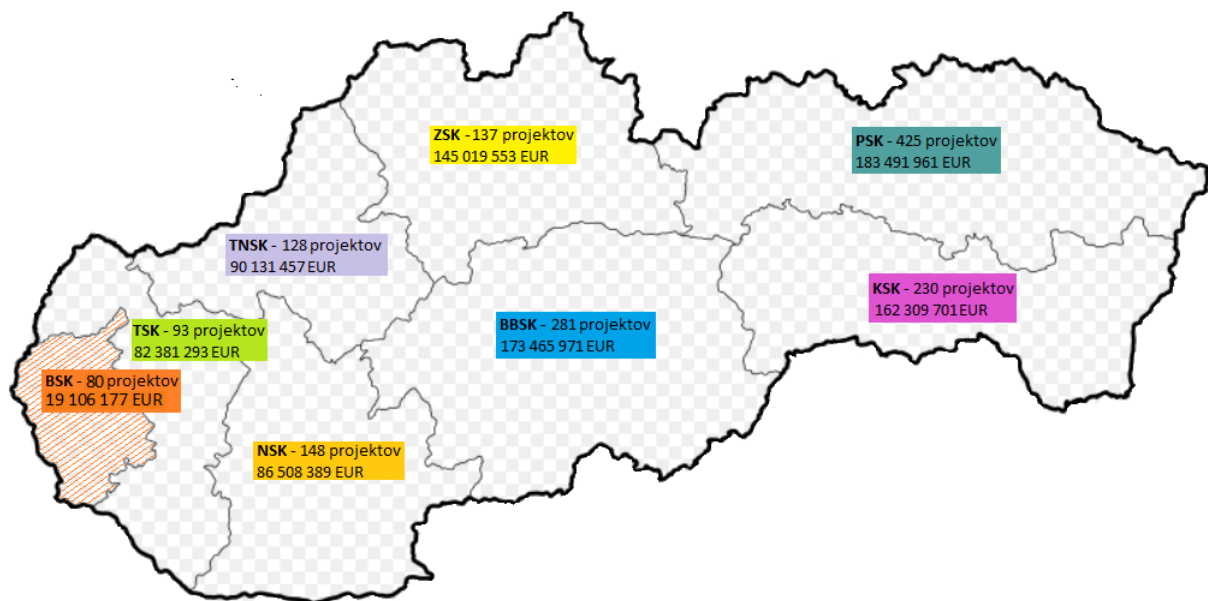
³² tabuľky k OP ZaSI (tab. 35 až 38) sa nachádzajú v prílohe ku kapitole 3).

Tab. 3.27 Stav zazmluvnenia podľa prioritných osí OP ZaSI

Prioritná os	Celková alokácia pre os v mil. €	Počet podporených projektov		Výška kontrahovaných finančných prostriedkov v mil. €
		NP	DOP	
1. Podpora zamestnanosti	667,550	29	581	639,876
2. Sociálna inklúzia	220,941	9	609	178,025
3. BSK + Technická pomoc BSK	20,943	34	46	19,085
4. Budovanie kapacít	96,158	24	163	76,599
5. Technická asistencia	31,816	0	27	28,829

Zdroj: RO pre OP ZaSI/ ITMS

Graf 3.27 Stav zazmluvnenia projektov podľa samosprávnych krajov

Zdroj: RO orgán pre OP ZaSI/ ITMS

K zlepšovaniu kvality života a sociálnej situácie obyvateľstva prispieva OP ZaSI najmä prostredníctvom implementácie prioritnej osí 2 a 3, konkrétne prostredníctvom opatrení:

- 2.1 Podpora sociálnej inklúzie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity
- 2.2 Podpora vytvárania rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce a podpora integrácie znevýhodnených skupín na trh práce s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity
- 2.3 Podpora zosúladenia rodinného a pracovného života
- 3.2 Podpora sociálnej inklúzie, rodovej rovnosti a zosúladenie pracovného a rodinného života v BSK
- 3.3 Budovanie kapacít a zlepšenie kvality verejnej správy v BSK
- 4.1 Zlepšenie kvality služieb poskytovaných verejnou správou a neziskovými organizáciami

Opatrenia sa naplňujú implementáciou národných projektov, najmä však prostredníctvom výziev na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok (NFP), ktoré sú vyhlasované FSR ako sprostredkovateľským orgánom a sú zamerané na *odstraňovanie sociálneho vylúčenia, terénnu sociálnu prácu, podporu nezamestnaným a sociálne vylúčeným osobám, prevažne obyvateľom*

z marginalizovaných a znevýhodnených komunit. Za významnú podporenú aktivitu zameranú na cieľovú skupinu marginalizované rómske komunity považujeme výkon *terénnej sociálnej práce*.

FSR v rámci programového obdobia 2007-2013 celkom vyhlásil 20 výziev. Dňa 30. novembra 2011 boli FSR vyhlásené dve časovo ohraničené výzvy na predkladanie žiadostí o NFP :

- výzva OP ZaSI – FSR – 2011/2.1/01 je zameraná na podporu zvyšovania dostupnosti a efektivity služieb starostlivosti (sociálnych služieb a sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately), ktoré zlepšujú prístup ohrozených skupín na trh práce,
- výzva OP ZaSI – FSR – 2011/3.2/02 je zameraná na podporu sociálnej inklúzie, rodovej rovnosti a zosúladenie pracovného a rodinného života v BSK .

Výzvy svojím zameraním podporia osamostatnenie sa mladých dospelých po odchode z detského domova a prípravu na osamostatnenie sa detí v detskom domove. Výzvami budú podporované programy, činnosti a metódy zamerané na schopnosť plnoletých osôb po odchode z detského domova samostatne sa živiť, získať a udržať si samostatné bývanie a budú podporené nové a inovatívne programy pre deti a mladých dospelých.

Okrem dopytovo orientovaných projektov FSR realizoval v sledovanom období ako prijímateľ 1 národný projekt. Nasledujúca tabuľka poskytuje deskripciu a stav plnenia.

Tab. 3.28 NP Terénna sociálna práca v obciach

Prijímateľ:	Fond sociálneho rozvoja
Názov projektu:	Národný projekt: Terénna sociálna práca v obciach
ITMS kód projektu:	27120130525
Termín realizácie od - do:	12/2011 - 12/2015*
Cieľ projektu:	NP je zameraný na podporu terénnej sociálnej práce. Jeho hlavným cieľom je podpora sociálnej inklúzie prostredníctvom zvyšovania dostupnosti, kvality a efektivity služieb starostlivosti pre osoby ohrozené sociálnym vylúčením alebo osoby sociálne vylúčené so zameraním na zvyšovanie ich zamestnateľnosti, predchádzanie vzniku sociálno patologických javov. Terénna sociálna práca v marginalizovaných rómskych komunitách je považovaná za významný nástroj sociálneho začleňovania jednotlivcov, rodiny, skupiny a komunity.

* národný projekt bol zazmluvnený v sledovanom období (dňa 28.12.2011)

S cieľom boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu FSR realizoval aktivity v rámci Európskeho roka boja proti chudobe (ER 2010), ktorý bol zameraný na zvyšovanie povedomia o chudobe a sociálnom vylúčení. Väčšina aktivít bola sústredená na rok 2010, v roku 2011 sa konali dve aktivity, ktoré prezentovali ER 2010 smerom k verejnosti.

Národné projekty realizované ostatnými prijímateľmi v rámci prioritnej osi 2 OP ZaSI:

- Zvyšovanie zamestnateľnosti profesionálnych rodičov, príspevok na službu starostlivosti o dieťa, prijímateľ : UPSVAR
- Stratégia aktívneho starnutia, prijímateľ: Centrum vzdelávania MPSVR SR.

Tab. 3.29 NP Stratégia aktívneho starnutia

Prijímateľ:	Centrum vzdelávania Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR
Názov projektu:	Stratégia aktívneho starnutia
ITMS kód projektu:	27120230107 (SVK) / 27130230009 (BSK)
Termín realizácie od - do:	07/2010 – 06/2013
Cieľ projektu:	<p>NP je zameraný na vypracovanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sociálno-ekonomickej analýzy demografického vývoja v Slovenskej republike s osobitným zreteľom na vekovú skupinu 55-64 ročných; • prognózy vývoja ponuky práce v Slovenskej republike do roku 2020; • analýzy motivačných a demotivačných faktorov vstupu, udržania a zotrvania v zamestnaní starších v súčasnej legislatíve a politike SR s formulovanými odporúčaniami pre právne úpravy a politiku SR na posilnenie účasti starších na trhu práce; • analýzy exogénnych a endogénnych faktorov ovplyvňujúcich účasť starších na trhu práce; • reprezentatívneho empirického prieskumu (u ekonomicky aktívneho obyvateľstva, zamestnávateľov a u ďalších aktérov) postojov a názorov na aktívne starnutie a starobu; • odporúčaní nástrojov na zmenu postojov a názorov na aktívne starnutie na základe výsledkov empirického prieskumu; • Stratégie aktívneho starnutia, Akčného plánu napĺňania stratégie aktívneho starnutia..
Kumulovaný stav plnenia indikátorov (plánovaná hodnota/dosiahnutá hodnota)	<p>Počet osôb cieľovej skupiny zapojených do podporených projektov - spolu: 180/0</p> <p>Počet vytvorených monitorovacích systémov, vypracovaných analýz, výskumov, stratégií, hodnotení v oblasti sociálnej inklúzie: 8/0</p> <p>Počet opatrení zameraných na predchádzanie a elimináciu diskriminácie a zosúladovanie pracovného života: 4/0</p>
Doterajší priebeh realizácie projektu	Nakoľko boli vykonané zásadné zmeny v projekte a v rozpočtových položkách, došlo v sledovanom období k nevyhnutnému posunu realizácie hlavných aktivít projektu.

Detailné informácie o implementácii OP ZaSI sú k dispozícii v rámci Výročných správ o vykonávaní OP ZaSI, dostupné na www.esf.gov.sk v časti *Riadenie, monitorovanie, kontrola, implementácia*.

4 ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ A SOCIÁLNA KOHÉZIA

4.1 Peňažné príjmy a výdavky súkromných domácností

Údaje o príjmoch a výdavkoch domácností získava Štatistický úrad SR prostredníctvom štatistiky rodinných účtov, ktorá na rozdiel od štatistiky národných účtov zahŕňa len príjmy a výdavky, spojené so zabezpečením chodu domácností a osobných potrieb jej členov.

V roku 2011 nastal medziročný nominálny nárast čistých peňažných príjmov i výdavkov súkromných domácností. Čisté peňažné príjmy na jedného člena domácnosti oproti roku 2010 narástli nominálne o 2,8 % na 358,62 € a čisté peňažné výdavky na jedného člena domácnosti o 3,7 % na 319,22 €. Po zohľadnení vývoja spotrebiteľských cien boli čisté mesačné príjmy na jedného člena domácnosti reálne nižšie o 1,1 % a čisté peňažné výdavky o 0,2 %.

Tab. 4.1 Čisté peňažné príjmy a výdavky súkromných domácností v € na mesiac a osobu

Ukazovateľ	2010	2011	Index 2010/2009		Index 2011/2010	
			nominálny	reálny	nominálny	reálny
Čisté mesačné príjmy v €	348,95	358,62	99,5	98,6	102,8	98,9
Čisté mesačné výdavky v €	307,76	319,22	100,4	99,4	103,7	99,8

Zdroj: ŠÚ SR, Slovstat, spresnené predbežné odhady podľa štatistiky rodinných účtov

Objem výdavkov medziročne narástol vo väčšine agregovaných skupín. Najviac vzrástli výdavky na dopravu, hotely, kaviarne a reštaurácie a na vzdelávanie. Klesli výdavky na nábytok, bytové vybavenie a bežnú údržbu domu, alkoholické nápoje, tabak a na zdravotníctvo. V absolútnom vyjadrení najviac k rastu prispeli výdavky na dopravu, hotely, kaviarne a reštaurácie. Podstatnú časť výdavkov tvorili výdavky na potraviny a nealkoholické nápoje a na bývanie, vodu, elektrinu, plyn a iné palivá.

Tab. 4.2 Štruktúra čistých peňažných výdavkov súkromných domácností

Ukazovateľ	v € na mesiac a osobu, v bež. cenách					
	2011		Indexy		Podiel (%)	
	4.Q.	rok	4.Q.2011 4.Q.2010	2011 2010	2010	2011
Čisté peňažné výdavky spolu	332,31	319,22	104,3	103,7	100	100
v tom						
potraviny a nealkoholické nápoje	74,23	69,51	105,4	102,1	22,1	21,8
alkoholické nápoje a tabak	9,85	9,21	106,1	98,3	3	2,9
odievanie a obuv	22,4	16,97	102,9	103,5	5,3	5,3
bývanie, voda, elektrina, plyn a iné palivá	66,14	64,36	108,6	102,4	20,4	20,2
nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba domu	13,9	12,07	90,1	97,1	4	3,8
zdravotníctvo	8,6	9,21	98,2	98,2	3	2,9
doprava	24,52	25,54	101,1	115,1	7,2	8
pošty a telekomunikácie	17,04	16,74	104,7	103,5	5,3	5,2
rekreácia a kultúra	19,21	22,4	96,1	101,1	7,2	7
vzdelávanie	1,13	1,27	83,1	111,4	0,4	0,4
hotely, kaviarne a reštaurácie	17,31	17,14	114,0	114,7	4,9	5,4
rozličné tovary a služby	21,88	20,76	109,7	106,6	6,3	6,5
ostatné čisté výdavky	36,11	34,05	103,1	102,7	10,8	10,7

Zdroj: ŠÚ SR, Slovstat, spresnené predbežné odhady podľa štatistiky rodinných účtov

4.2 Chudoba a sociálne vylúčenie

Monitorovanie chudoby a sociálneho vylúčenia sa na Slovensku realizuje v kontexte Otvorenej metódy koordinácie (ďalej len „OMK“), ktorá je vytvorená na úrovni Európskej únie pre spoločné usmerňovanie politík členských krajín v oblasti boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu. Jedným z hlavných strategických cieľov EÚ je podstatne zredukovať chudobu a pokračovať v realizácii tohto cieľa aj do roku 2020³³.

Pre meranie pokroku pri dosahovaní strategických cieľov zameraných na zníženie chudoby a sociálneho vylúčenia a predovšetkým pre vzájomné porovnávanie jednotlivých štátov pri dosahovaní výsledkov boli schválené spoločné indikátory, tzv. Leakenské indikátory. Tieto prešli vývojom a v súčasnosti ich nazývame indikátory sociálnej inklúzie OMK.

Meranie chudoby a sociálneho vylúčenia sa realizuje predovšetkým na základe harmonizovaného štatistického zisťovania EU SILC³⁴ o príjmoch a životných podmienkach. Ide o hlavný zdroj, na báze ktorého sa vypočítavajú nielen príjmové indikátory, ako je miera rizika chudoby, ale aj indikátory pre komplexnejšie zhodnotenie chudoby a sociálneho vylúčenia, a to materiálna deprivácia či nové zoskupenie indikátorov na meranie rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia. Zoskupenie indikátorov, t. j. miera rizika chudoby³⁵, závažná materiálna deprivácia³⁶ a veľmi nízka intenzita práce³⁷ definuje skupiny ľudí, ktorí žijú v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia, t. j. ľudia s nízkym príjmom a/alebo tí, ktorí si nemôžu dovoliť niektorú z nevyhnutných potrieb pre svoj život a/alebo žijúci v domácnostiach, kde nikto nepracuje alebo pracuje iba príležitostne (veľmi nízka pracovná intenzita).

V roku 2010 bolo na Slovensku v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia 1 117 889 ľudí, čo predstavovalo 20,6% na celkovom počte obyvateľov (EÚ 27 – 23,5%). Podrobnejšie rozdelenie tejto skupiny je možné vidieť na grafe 4.1, ktorý znázorňuje zloženie cieľovej skupiny podľa vyššie uvedených troch indikátorov. Pri porovnaní s rovnakým obdobím (2009 – 19,6%) hodnota zoskupenia indikátorov vzrástla o 1 p. b. Avšak v porovnaní s východiskovým rokom 2008 (20,6%) sa hodnota indikátora zachovala.

Graf 4.1 Podiel ľudí v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia, 2010

Zdroj: EU SILC 2010

³³ Vymaniť najmenej 20 miliónov ľudí z rizika chudoby alebo vylúčenia do roku 2020

³⁴ Prvé štatistické zisťovanie sa na Slovensku zrealizovalo v roku 2005 a v súčasnosti sú prístupné výsledky už zo šiesteho zisťovania z roku 2010

³⁵ Vyjadruje podiel ľudí žijúcich pod hranicou chudoby, t. j. pod 60% mediánu ekvivalentného disponibilného (po sociálnych transferoch) príjmu všetkých obyvateľov

³⁶ Vyjadruje podiel ľudí, ktorí si nemôžu dovoliť 4 z 9-tich položiek charakterizujúcich ekonomickú záťaž a predmety dlhodobej spotreby, a to: nedoplatky v súvislosti s položkami: nájomné a hypotéka, energie, kúpa na splátky a iné pôžičky, schopnosť udržiavať doma adekvátne teplo, schopnosť domácnosti čeliť neočakávaným výdavkom, schopnosť dovoliť si zaplatať raz ročne jedného týždňa dovolenky mimo domu, schopnosť dovoliť si jedlo s mäsom, kurat'om, rybou alebo vegetariánskym ekvivalentom každý druhý deň alebo vybavenie domácnosti farebným televízorom, práčkou, autom alebo telefónom

³⁷ Vyjadruje podiel ľudí vo veku 0-59 rokov žijúcich v domácnostiach, kde dospelí pracujú menej ako 20% z celkového času počas predchádzajúceho roka.

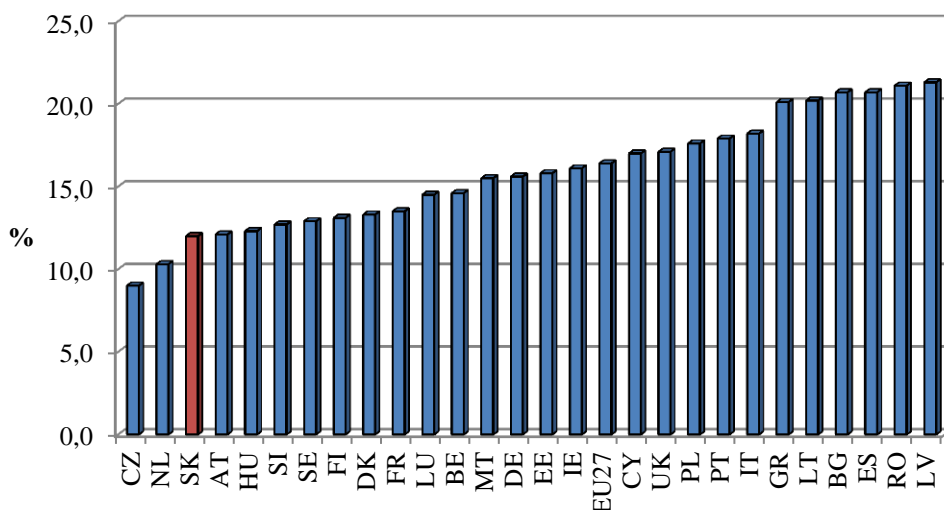
Došlo k nárastu nielen celkového počtu ľudí v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia, ale aj jednotlivých hodnôt indikátorov, predovšetkým čo sa týka veľmi nízkej intenzity práce (vplyv finančnej krízy – nárast nezamestnanosti).

Najviac ohrozené rizikom chudoby alebo sociálnym vylúčením sú neúplné rodiny s deťmi - 44,1% (pod priemerom EÚ 27 – 51,9%) a viacpočetné rodiny s viac ako tromi deťmi - 33,7% (nad priemerom EÚ 27 – 31,4%) a v neposlednom rade aj jednotlivci – 32,3% (mierne pod priemerom EÚ 27 - 33,6%).

Vo všeobecnosti pre charakterizovanie chudobnej populácie v spoločnosti bola stanovená hranica chudoby³⁸, pomocou ktorej sa vyjadruje podiel obyvateľstva žijúceho v chudobe. Ide o relatívnu hranicu chudoby, ktorá meria, do akej miery finančné prostriedky domácností klesajú pod stredovú hranicu príjmu spoločnosti. Tento ukazovateľ vyjadruje predovšetkým riziko chudoby a je závislý od sociálno-ekonomického vývoja spoločnosti v danej krajine.

Na základe posledných výsledkov EU SILC 2010 bola miera rizika chudoby v Slovenskej republike na úrovni 12,0% (muži – 11,7%; ženy – 12,2%), čo je pod priemerom EÚ (16,4%). Pri porovnávaní jednotlivých krajín EÚ 27 patrí Slovenská republika medzi krajiny s najnižšou mierou rizika chudoby, čo je spôsobené najmä nízkou nerovnosťou príjmov (graf 4.2).

Graf 4.2 Miera rizika chudoby v jednotlivých štátoch EÚ, 2010

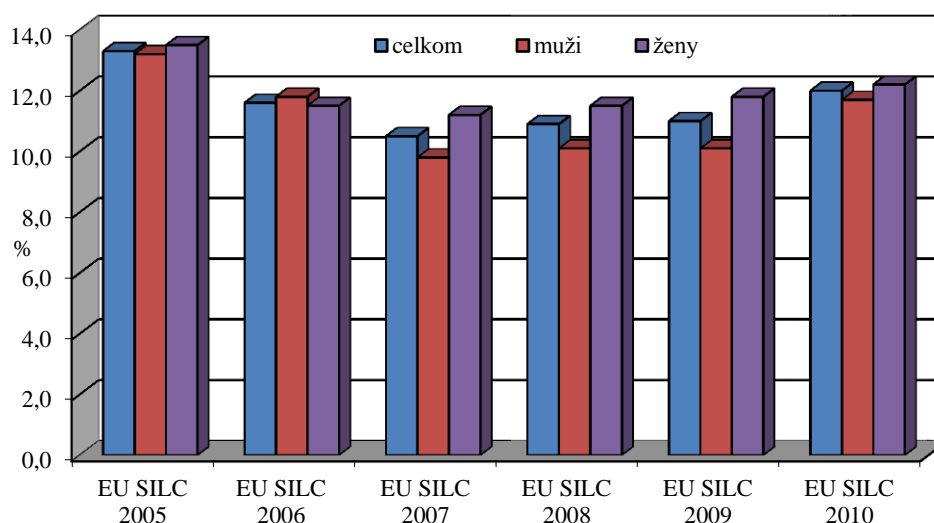

Zdroj: Eurostat

V porovnávaní s predchádzajúcimi rokmi došlo k podstatnému poklesu miery rizika chudoby v roku 2007 (10,5%), následne bol zaznamenaný mierny nárast (graf 4.3). V porovnaní s rokom 2005 bola hodnota zo zisťovania 2010 nižšia o 1,3 p. b. V rámci medziročného porovnávaní s rokom 2009 bol rozdiel v hodnotách miery rizika chudoby 1 p. b.. Tento vývoj bol ovplyvnený sociálno-ekonomickou situáciou v krajine. Na náraste hodnoty zo zisťovania v roku 2010 sa prejavil predovšetkým vplyv finančnej krízy, a to poklesom pracovných príjmov. Zároveň sa však znížil rozdiel v riziku chudoby medzi mužmi a ženami.

³⁸Hranica chudoby je vyjadrená ako 60% mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu (po sociálnych transferoch)

Graf 4.3 Vývoj miery rizika chudoby na Slovensku (2005-2010)

Zdroj: EU SILC 2005-2009, UDB

Dôležitú úlohu pri redukcii rizika chudoby zohráva nastavenie systému sociálnej ochrany a jej výdavky, t. j. sociálne transfery vrátane starobných a pozostalostných dávok. V prípade neposkytovania sociálnych transferov (s výnimkou starobných a pozostalostných dávok) sa miera rizika chudoby zvýši o 7,8 p. b. (na 19,8%) a v prípade neposkytovania sociálnych transferov (vrátane starobných a pozostalostných dávok) sa miera rizika zvýši o 26,2 p. b. (na 38,2%). V porovnaní s predchádzajúcim rokom bol zaznamenaný vyšší vplyv sociálnych transferov (či už bez alebo vrátane starobných a pozostalostných dávok) na vývoj miery rizika chudoby (príloha ku kapitole 4).

Porovnanie hranice chudoby (domácnosť jednotlivca), ktorá mala rastúci trend aj vzhľadom na rast celkových príjmov, je zachytené v tabuľke 4.3. Je evidentné, že medziročne samotná hranica chudoby v roku 2010 (305,8 €) v porovnaní s rokom 2009 vzrástla o 7,8% (z 283,6 €), t. j. o 22,2 €. Oproti roku 2005 (188,0 €) došlo k nárastu hranice chudoby o 62,8%. Napriek tomu podiel osôb nachádzajúcich sa pod touto hranicou mal klesajúcu tendenciu, v rokoch 2007-2009 zostal takmer nezmenený a výraznejší nárast nastal až v roku 2010.

Tab. 4.3 Vývoj hranice chudoby - domácnosť jednotlivca

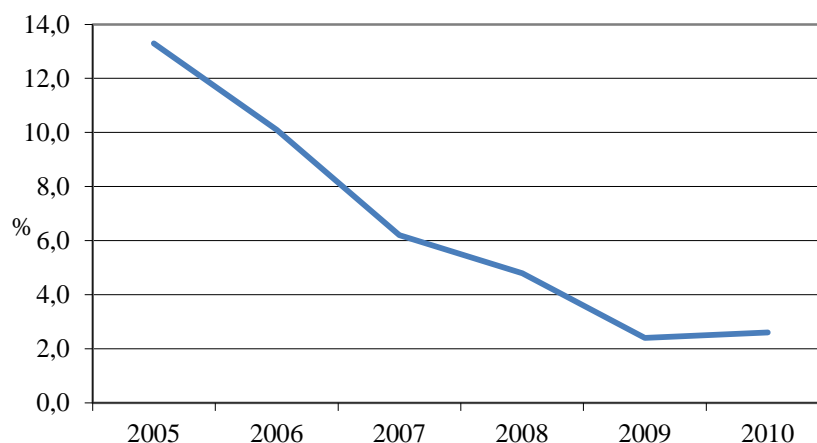
	EU SILC 2005	EU SILC 2006	EU SILC 2007	EU SILC 2008	EU SILC 2009	EU SILC 2010
rok v €	2 256,1	2 547,1	2 945,2	3 223,5	3 402,6	3 669,9
mesiac v €	188,0	212,3	245,4	268,6	283,6	305,8

Zdroj: Eurostat/ŠÚ SR

Použitím hranice chudoby zakotvanej v čase³⁹ je možné zachytiť aspekt absolútnej chudoby. V roku 2010 sa hodnota tohto indikátora (2,6%) v porovnaní s predchádzajúcim rokom (2,4 %) takmer nezmenila (muži – 2,8%, ženy – 2,5%; nárast oproti roku 2009 zhodne o 0,2 p. b.) (príloha ku kapitole 4). Mierny nárast bol zaznamenaný v prípade jednej z najrizikovejších skupín, a to u detí vo veku 0-17 rokov, kde miera rizika chudoby je v tomto prípade na úrovni 5,2% (2009 – 4,5%). V prípade starších ľudí 65 + je miera rizika chudoby na úrovni 0,3% (muži - 0,2%, ženy - 0,3%) a medziročne klesla o 0,1 p. b.. Prostredníctvom predmetného indikátora je možné sledovať životnú úroveň obyvateľstva v prepojení na hospodársky rast krajiny. V grafe 4.4 je zachytený vývoj miery rizika chudoby zakotvanej v čase, predovšetkým jej klesajúci trend, až na posledný rok zisťovania (2010), ktorý odráža príjmovú situáciu za rok 2009.

³⁹ Miera rizika chudoby zakotvená v čase je definovaná ako percento ľudí žijúcich pod hranicou chudoby vypočítanou v roku 2005, ktorá sa upravuje o infláciu.

Graf 4.4 Vývoj miery rizika chudoby zakotvanej v čase

Zdroj: Eurostat

V súvislosti so zachytením rozptylu chudoby okolo hranice chudoby na základe zisťovania (EU SILC 2010) malo na Slovensku príjem nižší ako 40 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu 5,0 % ľudí (medziročný nárast o 1,4 p. b.), pod 50 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu 7,8 % ľudí (medziročný nárast o 1,0 p. b.) a v prípade 70 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu až 19 % ľudí (medziročný nárast o 2,7 p. b.).

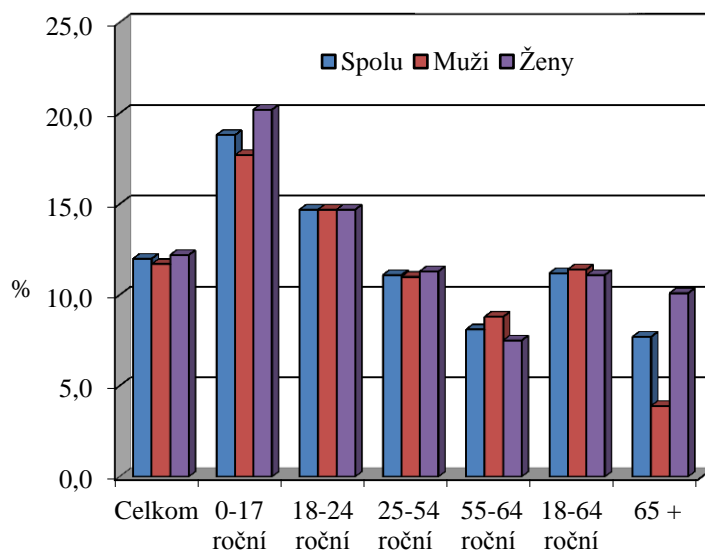
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby na základe posledného zisťovania (EU SILC 2010) vzrástol o 2,5 p. b. na hodnotu 25,7 %, pričom tento vyjadruje rozdiel medzi mediánom príjmu osôb v riziku chudoby a hranicou chudoby. Za obdobie roku 2010 bola intenzita chudoby vyššia ako v roku 2005 (23,5 %). Z uvedeného je zrejmé, že sa zvýšila vzdialenosť príjmov chudobných od hranice chudoby, čo predstavuje zhoršenie príjmovej situácie obyvateľstva.

V prípade merania príjmovej nerovnosti za posledné sledované obdobie 20 % osôb s najvyššími príjmami získalo 3,8 krát viac príjmov ako 20 % osôb s najnižšími príjmami. Oproti predchádzajúcemu zisťovaniu (EU SILC 2009) sa na Slovensku hodnota indikátora zvýšila o 0,2 p. b., napriek tomu je Slovensko stále pod priemerom EÚ 27 (5,0).

Najohrozenejšou vekovou skupinou z hľadiska príjmovej chudoby sú deti vo veku 0 -17 (miera rizika chudoby 18,8 %) a taktiež mladí ľudia 18-24 (14,7 %). Najnižšiu mieru rizika chudoby má veková skupina 65+ (7,7 %). Pri porovnávaní posledných dvoch zisťovaní nastal nárast miery rizika chudoby takmer u všetkých vekových skupín (o cca 2 p. b.) s výnimkou populácie vo veku 65+ (pokles o 3,1 p. b.).

Na podmienky Slovenskej republiky sa meria riziko chudoby u detí vo veku 0 -15. Z výsledkov zisťovania v roku 2010 je zrejmé, že v riziku chudoby bolo 18,6 % detí v danom veku a v porovnaní so zisťovaním v roku 2009 došlo k nárastu o 1,6 p. b. Riziko chudoby detí súvisí predovšetkým s príjmovou situáciou rodín, a to najmä viacpočetných domácností s deťmi. Z hľadiska globálneho hodnotenia je zrejmé, že dochádza k zmenám v štruktúre populácie v súvislosti s rizikom chudoby, a to v dôsledku zmien v príjmovej situácii obyvateľstva, vyplývajúcich zo súčasnej sociálno-ekonomickej situácie na Slovensku.

Graf 4.5 Miera rizika chudoby podľa vekovej štruktúry (2010)

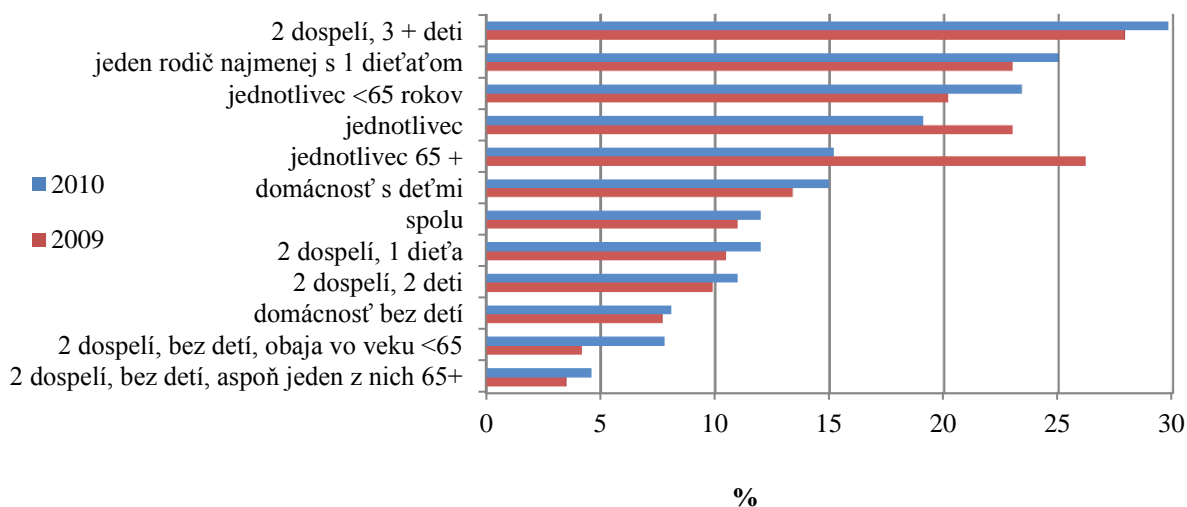

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2010, UDB

V prípade detí 0 -17 je možné sledovať aj iný vzťah, a to predmetnú vekovú populáciu žijúcu v domácnostiach bez zamestnania. Pri medziročnom porovnaní sa situácia v danej vekovej skupine zmenila, a to nárastom z 8,4 % na 10,2 %, t. j. o 1,8 p. b. Výsledky sú z výberového zisťovania pracovných síl.

V prípade typu domácností sú v najväčšom riziku chudoby rodiny s tromi a viac deťmi (29,8 %), osamelí rodičia s najmenej jedným dieťaťom (25,0 %) a jednotlivci mladší ako 65 rokov (23,4 %). Najnižšie riziko chudoby bolo zaznamenané v prípade domácností s dvomi dospelými, kde aspoň jeden z nich má viac ako 65 rokov. Oproti predchádzajúcemu roku došlo k nárastu rizika chudoby u rodín s tromi a viac deťmi (o 1,9 p. b.), u osamelých rodičov (o 2,0 p. b.) a taktiež k nárastu miery rizika chudoby v prípade jednotlivcov mladších ako 65 rokov (o 3,4 p. b.). Naopak v prípade jednotlivcov vo veku viac než 65 rokov (druhá najrizikovejšia skupina podľa zisťovania v roku 2009) došlo k výraznému poklesu (o 11 p. b.). Pokles oproti predchádzajúcemu roku bol zaznamenaný aj u skupiny jednotlivcov celkovo (o 3,9 p. b.).

Graf č. 4.6 Porovnanie miery rizika chudoby podľa typu domácnosti (2009 a 2010)

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2009 a 2010, UDB

Pri sledovaní miery rizika chudoby v nadväznosti na ekonomickú aktivitu bolo najvyššie riziko chudoby na Slovensku podľa výsledkov EU SILC 2010 v prípade nezamestnaných, a to 41,2 % (pokles oproti roku 2009 o 7,5 p. b.), z toho viac boli ohrození muži (42,3%) ako ženy (39,9%). V prípade zamestnaných bolo v riziku chudoby 5,7 % ľudí, čo predstavuje nárast oproti predchádzajúcemu roku o 0,5 p. b. Ak sledujeme pracovnú intenzitu⁴⁰, riziko chudoby sa zvyšuje s klesajúcou pracovnou intenzitou členov domácností. V prípade domácnosti so závislými deťmi sa so zvyšujúcim počtom ľudí, ktorí sú od príjmov domácnosti závislí, riziko chudoby zvyšuje. V prípade nízkej intenzity práce ako jedného z indikátorov pre definovanie počtu ľudí žijúcich v riziku chudoby a sociálneho vylúčenia (v tomto prípade $WI < 0,2$) došlo k výraznému medziročnému nárastu o 2,3 p. b. Bližšie porovnania jednotlivých pásiem pracovnej intenzity u osôb žijúcich v riziku chudoby sú uvedené v prílohe ku kapitole 4.

Vyššie uvedené merania a hodnotenia indikátorov boli na báze príjmu. V prípade merania viac-menej aspektu absolútnej chudoby je možné vychádzať u sledovanej populácie z merania nedostatku materiálnych tovarov, finančných ťažkostí a neschopnosti osôb žiť slušný život. Na meranie uvedených nedostatkov sa využíva nová metodika prostredníctvom indikátora „materiálnej deprivácie“. Na rozdiel od nastavenia miery závažnej materiálnej deprivácie, ktorá je súčasťou zoskupenia indikátorov pre nastavenie cieľovej skupiny, či už na úrovni EÚ alebo na národnej úrovni, v predchádzajúcich obdobiach sa za materiálne deprimovaného považoval občan, ktorý si nemôže dovoliť 3 z 9 položiek v rámci prvých dvoch dimenzií (ekonomická záťaž a predmety dlhodobej spotreby), a to: nedoplatky v súvislosti s položkami: nájomné a hypotéka, energie, kúpa na splátky a iné pôžičky, schopnosť udržiavať doma adekvátne teplo, schopnosť domácnosti čeliť neočakávaným výdavkom, schopnosť dovoliť si zaplatenie raz ročne jedného týždňa dovolenky mimo domu, schopnosť dovoliť si jedlo s mäsom, kurat'om, rybou alebo vegetariánskym ekvivalentom každý druhý deň alebo vybavenie domácnosti farebným televízorom, práčkou, autom alebo telefónom.

Na základe tohto vyjadrenia bolo v roku 2010 materiálne deprivovaných 24,9 % osôb (nárast oproti roku 2009 o 0,4 p. b.). V prípade použitia metodiky pre výpočet indikátora závažnej materiálnej deprivácie (ak si občan nemôže dovoliť 4 z 9 položiek zoznamu) bolo v roku 2010 závažne materiálne deprivovaných 11,4 % osôb (nárast oproti roku 2009 o 0,3 p. b.).

Pretrvávajúca chudoba⁴¹

Zo záveru štúdie „Pretrvávajúca chudoba – analýza longitudinálnej databázy EU SILC“, ktorú spracoval Inštitút pre výskum práce a rodiny, vyplýva nasledovné:

V roku 2009 bolo na Slovensku 5,4 % osôb v pretrvávajúcom riziku chudoby. V prípade zvýšenia hranice chudoby na 70 % národného mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu by miera pretrvávajúceho rizika chudoby stúpila na 10,8 %. Pri znížení hranice na 50 % mediánu by miera pretrvávajúceho rizika chudoby predstavovala 2,3 % populácie na Slovensku.

Popri pretrvávajúcej chudobe možno sledovať aj iné formy chudoby, ktorá ma dlhodobejší charakter. Napríklad podiel osôb, ktoré sa počas sledovaného štvorročného obdobia ocitli v chudobe viac než raz, nie je zanedbateľný. V roku 2009 išlo približne o 11% populácie na Slovensku.

Na Slovensku možno identifikovať niekoľko skupín, ktoré sú najviac ohrozené dlhodobejším zotrúvaním v chudobe. V prípade nezamestnaných až jedna tretina patrila v roku 2009 do kategórie „pretrvávajúcej chudoby“. Z hľadiska typu domácnosti ide predovšetkým o jednorodičovské domácnosti a domácnosti jednotlivca, tieto patria medzi najviac ohrozené skupiny aj v prípade monitorovania rizika chudoby na každoročnej báze. Neplatí to pre domácnosti s viacerými závislými deťmi, ktoré od roku 2006 vykazovali najvyššie percentuálne podiely osôb pod hranicou chudoby, avšak ich zastúpenie v rámci pretrvávajúcej chudoby v období 2006-2009 je nízke (2,2 %). Dôležitým diferenciačným faktorom je vzdelanie, kde podľa očakávania výskyt dlhodobej chudoby vzrastá

⁴⁰ t.j. súčet mesiacov, počas ktorých členovia domácnosti v ekonomicky aktívnom veku pracovali a vyjadruje sa ako podiel z celkového súčtu všetkých mesiacov, počas ktorých mohli členovia domácnosti v ekonomicky aktívnom veku pracovať teoreticky

⁴¹ Vyjadrená ako miera pretrvávajúceho rizika chudoby je v rámci OMK zadaná ako percentuálny podiel populácie, ktorej ekvivalentný disponibilný príjem bol pod hranicou miery rizika chudoby v danom roku a aspoň dva z troch predchádzajúcich rokov.

so znižujúcim sa vzdelaním. Pretrvávajúca chudoba sa však najčastejšie netýka osôb s úplne najnižším stupňom dosiahnutého vzdelania, ale osôb s nižším sekundárnym vzdelaním. Medzi osobami s nižším sekundárnym vzdelaním v roku 2009 bolo 15% osôb vo veku 16 rokov a viac dlhodobo pod hranicou chudoby. Medzi osobami s primárnym vzdelaním ich bolo 11%.

Na Slovensku možno pozorovať súvislosť medzi pretrvávajúcou chudobou a materiálnou depriváciou. V roku 2009 sa v kategórii osôb ohrozených pretrvávajúcim rizikom chudoby nachádzalo 63 % ľudí, ktorí čelili materiálnej deprivácii. Avšak pod hranicou chudoby sa dlhodobo nachádzalo 27 % osôb v materiálnej deprivácii.

Pretrvávajúca chudoba je spojená aj s častejším subjektívnym konštatovaním zhoršeného zdravia než je tomu v celkovej populácii.

Na základe medzinárodného porovnania patrí Slovenská republika medzi krajiny EÚ s najnižším podielom ľudí žijúcich v pretrvávajúcej chudobe. Taktiež možnosti vymaniť sa z pod hranice chudoby (nezotrvať v dlhodobej chudobe) sú na Slovensku vyššie než vo väčšine krajín EÚ. Dôležitú úlohu v tomto zohrávajú pracovné príjmy.

Národné indikátory chudoby a sociálneho vylúčenia

Nakoľko spoločné indikátory nezohľadňujú všetky špecifiká v niektorých oblastiach na národnej úrovni, vznikla potreba nastavenia národných indikátorov chudoby a sociálneho vylúčenia. Národné indikátory monitorujú predovšetkým ciele, ktoré boli zadefinované na národnej úrovni v súvislosti so stratégiou sociálnej inklúzie (Národný akčný plán sociálnej inklúzie 2008-2010) a sú zamerané na rizikové skupiny ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením na Slovensku. Pokrývajú pomerne veľký počet rôznych aspektov chudoby a sociálneho vylúčenia. Venujú sa príjmovej chudobe, kombinovanej s aspektami materiálnej deprivácie, sociálnemu vylúčeniu vzťahujúcemu sa k rôznym dimenziám spoločenského života atď.

Tak ako na úrovni EÚ, aj na národnej úrovni si Slovenská republika stanovila národný cieľ za účelom redukcie chudoby a sociálneho vylúčenia s výhľadom do roku 2020⁴² s definovaním cieľovej skupiny na základe zoskupenia troch indikátorov (miera rizika chudoby, materiálna deprivácia a veľmi nízka intenzita práce). (Zoznam národných indikátorov chudoby a sociálneho vylúčenia je uvedený v prílohe ku kapitole 4).

Indikátory zacielené na detskú populáciu

Väčšina národných indikátorov týkajúcich sa *detskej populácie* (pre ktoré boli dostupné údaje) vykazovala v sledovanom období negatívny vývoj. Došlo k výraznému zvýšeniu miery extrémnej chudoby detí⁴³, ktorá odkazuje na kombináciu príjmovej chudoby a materiálnej deprivácie. K oblasti vzdelávania sa nepriamo vzťahuje aj indikátor ohľadne počtu predškolských zariadení, kde sa ich podiel na počte detí vo vekovej kategórii 3-5 rokov takmer nezmenil, v prípade indikátora týkajúceho sa zaškolenosti detí v materských školách vo veku 3-5⁴⁴ sa jeho hodnota nezmenila vôbec. Zhoršenie situácie detskej populácie je zachytené aj nárastom podielu detí vo veku do 17 rokov v domácnostiach, kde nikto nepracuje. V prípade merania príjmovej nerovnosti detí vo veku 0-15 došlo iba k miernemu nárastu.

⁴² Vymaniť najmenej 170 tis. ľudí z rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia do roku 2020.

⁴³ Miera extrémnej chudoby detí pokrýva špecifickejšie prípady nedostatku a vzťahuje sa len k užšie definovanej skupine detí vo veku 0-15 rokov. Je definovaná ako podiel detí nachádzajúcich sa pod hranicou chudoby a vystavených materiálnej deprivácii na celkovom počte chudobných detí. V tomto prípade materiálna deprivácia nastáva vtedy ak domácnosť musí čeliť minimálne trom z piatich nepriaznivých podmienok bývania alebo nevlastní tri zo štyroch predmetov dlhodobej spotreby.

⁴⁴ Podiel detí v materských školách vo veku 3-5 na celkovom počte detí v danom veku

Tab. č. 4.4 Indikátory zacielené na detskú populáciu

Názov indikátora	Vývoj hodnôt
Miera extrémnej chudoby detí	Nárast podielu z 9,9% (EU SILC 2009) na 14,1% (EU SILC 2010)
Podiel detí v dolnom kvintile príjmového rozloženia na celkovom počte detí	Nárast podielu z 28,0% (EU SILC 2009) na 28,3% (EU SILC 2010)
Počet predškolských zariadení pripadajúcich na deti v predškolskom veku	Pokles počtu z 17,8 v roku 2009 na 17,7 v roku 2010
Deti žijúce v domácnostiach bez zamestnania ⁴⁵	Nárast podielu 8,4% v roku 2009 na 10,2% v roku 2010
Zaškolenosť detí vo veku 3-5 rokov v materských školách	Rovnaká hodnota 71,2 v roku 2009 a 2010

Zdroj: MPSVR SR

Indikátory zacielené na mladých ľudí

Dva indikátory zamerané na mladých ľudí sa týkali ich participácie na trhu práce. V roku 2009 došlo k prudkému nárastu nezamestnanosti mladých absolventov ZŠ a SŠ do 21 rokov, avšak v roku 2010 sa situácia mierne zlepšila. Pri špecificky znevýhodnenej skupine mladých ľudí z detských domovov sa miera úspešnosti mladých dospelých, ktorí opustili detské domovy medzi rokmi 2009 a 2010 zvýšila o 1,4 p. b.. Podiel živonarodených detí mladým matkám sa medzi rokmi 2009 a 2010 mierne zvýšil. Hodnota prvého indikátora, napriek miernemu zlepšeniu, stále odráža vplyv finančnej a hospodárskej krízy.

Tab. č. 4.5 Indikátory zacielené na mladých ľudí

Názov indikátora	Vývoj hodnôt
Miera nezamestnanosti mladých ľudí do 21 rokov, absolventov ZŠ a SŠ s ukončeným vzdelaním	Pokles podielu mladých ľudí z 44,9% v štvrtom kvartáli 2009 na 44,6% v štvrtom kvartáli 2010
Miera úspešnosti mladých dospelých opúšťajúcich detský domov na trhu práce	Nárast podielu z 36,0% v roku 2009 na 37,4% v roku 2010
Podiel živonarodených detí mladým matkám	Nárast podielu z 2,2% v roku 2009 na 2,3% v roku 2010

Zdroj: MPSVR SR

Indikátory zacielené na znevýhodnených na trhu práce

Ďalšou pozorovanou skupinou sú indikátory zacielené na znevýhodnených na trhu práce. Podiel nezamestnaných osôb s neukončeným vzdelaním sa medzi rokmi 2009 a 2010 zvýšil. Taktiež v prípade „veľmi dlhodobej nezamestnanosti“⁴⁶ došlo k nárastu podielu dlhodobo nezamestnaných na celkovom počte nezamestnaných medzi rokmi 2009 a 2010. Tento bol však spôsobený celkovým zvýšením miery nezamestnanosti. Nárast nastal aj v prípade výskytu chudoby medzi pracujúcimi, kde došlo k miernemu nárastu pri porovnaní posledných dvoch rokov.

Tab. 4.6 Indikátory zacielené na znevýhodnených na trhu práce

Názov indikátora	Vývoj hodnôt
Miera neukončeného základného vzdelania nezamestnaných osôb	Nárast podielu z 4,7% v roku 2009 na 4,9% v roku 2010
Podiel veľmi dlhodobej nezamestnanosti na nezamestnanosti	Nárast podielu z 22,1% v štvrtom štvrtroku 2009 na 26,6% v štvrtom štvrtroku 2010
Miera rizika chudoby pracujúcich ⁴⁷	Nárast podielu z 5,2% (EU SILC 2009) na 5,7% (EU SILC 2010)

Zdroj: MPSVR SR

⁴⁵ Indikátor patrí medzi spoločné indikátory sociálnej inklúzie a bol už spomenutý aj v rámci celkového hodnotenia populácie 0-17 na úrovni EÚ.

⁴⁶ Ak trvá evidencia v nezamestnanosti viac ako 24 mesiacov

⁴⁷ Indikátor patrí medzi spoločné indikátory sociálnej inklúzie a bol spomenutý v časti monitorovania rizika chudoby v prípade pracujúcich

Indikátory zacielené primárne na dospelú populáciu

V prípade monitorovania dospelých populácie (vo veku 18 rokov a viac) indikátory boli ciele na prístup k zdravotnej starostlivosti a sociálnym službám (útluky). V prípade prístupu k zdravotnej starostlivosti išlo o identifikáciu osôb, ktoré neabsolvovali zdravotnícke alebo zubné vyšetrenie kvôli ich finančnej alebo geografickej nedostupnosti. Podiel takýchto dospelých osôb na celkovom počte osôb, ktoré neabsolvovali lekárske alebo zubné vyšetrenie, medziročne sa zvýšil o 0,8 p. b. V prípade prístupu k sociálnym službám (útluky) došlo k zvýšeniu počtu miest v útlukoch z 5,2 na 5,7 na 10 000 obyvateľov.

Tab. 4.7 Indikátory zacielené primárne na dospelú populáciu

Názov indikátora	Vývoj hodnôt
Miera nedostupnosti zdravotníckeho/ zubného vyšetrenia	Nárast podielu z 26,1% (EU SILC 2009) na 26,9% (EU SILC 2010)
Kapacita útlukov	Nárast počtu z 5,2 na 10 000 obyvateľov v roku 2009 na 5,7 na 10 000 obyvateľov v roku 2010

Zdroj: MPSVR SR

Indikátory zacielené na výskyt chudoby, deprivácie a sociálneho vylúčenia v celej populácii

Popri špecifických cieľových skupinách, definovaných podľa veku (deti, mladí ľudia), podľa kombinácie rôznych znevýhodnení (dospelí – ľudia bez domova; ľudia, ktorí majú sťažený prístup k zdravotnej starostlivosti) či vzťahom k trhu práce sa v zostave národných indikátorov objavili aj ukazovatele, ktoré si monitorujú rôzne dimenzie chudoby a sociálneho vylúčenia, a to na celej populácii. Dva z týchto ukazovateľov sa týkajú príjmovej chudoby a tri podmienok bývania. V rámci zostavy indikátorov bola sledovaná extrémna príjmová chudoba⁴⁸. Tu bol zaznamenaný mierny nárast indikátora pre celú populáciu. Podobná situácia je aj v prípade ďalšieho monetárneho ukazovateľa, aplikovaného na celú populáciu, ktorým je hĺbka chudoby. Rozdiel medzi mediánom ekvivalentných príjmov chudobných osôb a hranicou chudoby sa zvýšil z 23,2 % hranice chudoby na 25,7 %⁴⁹. V oblasti podmienok bývania sme zaznamenali pozitívny posun v hodnotách všetkých troch sledovaných indikátorov. Znížil sa podiel domácností, ktoré čelia zníženej kvalite vnútorných a vonkajších charakteristík obydli, nastal pokles podielu domácností, ktoré majú nedoplatky súvisiace s bývaním a tiež sa znížil podiel domácností, pre ktoré sú poplatky za bývanie veľkou finančnou záťažou.

Tab. 4.8 Indikátory zacielené na výskyt chudoby, deprivácie a sociálneho vylúčenia v celej populácii

Názov indikátora	Vývoj hodnôt
Podiel osôb v extrémnej príjmovej chudobe	Nárast podielu z 2,1% (EU SILC 2009) na 2,5% (EU SILC 2010)
Hĺbka chudoby	Nárast z 23,2,1% (EU SILC 2009) na 25,7% (EU SILC 2010)
Nepriaznivé podmienky bývania	Pokles podielu z 18,2% (EU SILC 2009) na 14,6% (EU SILC 2010)
Podiel domácností, pre ktoré bývanie znamená finančnú záťaž	Pokles podielu z 7,5 (EU SILC 2009) na 5,2% (EU SILC 2010)
Podiel domácností s nedoplatkami súvisiacimi s bývaním	Pokles podielu z 12,2% (EU SILC 2009) na 10,5% (EU SILC 2010)

Zdroj: MPSVR SR

⁴⁸ Na rozdiel od ukazovateľa „Extrémna chudoba detí“, ktorý kombinoval príjmovú chudobu s materiálnou depriváciou, tento indikátor sleduje podiel ľudí s ekvivalentným disponibilným príjmom pod výrazne zníženou úrovňou štandardnej miery rizika chudoby – 30% mediánu ekvivalentného príjmu v krajine.

⁴⁹ Ide o indikátor zo súboru spoločných indikátorov sociálnej inklúzie OMK a bol analyzovaný v kontexte monitorovania príjmovej chudoby a jej intenzity.

Ďalšie kontextové indikátory

Ako ukazuje nasledujúca tabuľka, pozitívny smer vývoja možno identifikovať pri všetkých troch indikátoroch, ktoré sa viažu na spotrebné výdavky. V období medzi rokmi 2009 a 2010 došlo k zníženiu podielu výdavkov nízkopríjmových domácností na potraviny, ako aj kumulovaného podielu výdavkov na potraviny a bývanie na spotrebných výdavkoch. Navyše sa znížil aj rozdiel medzi podielmi výdavkov na potraviny u domácností na opačných koncoch príjmového rozdelenia. Znižovala sa nerovnosť vo výdavkoch na potraviny, ale naopak sa zvýšila celková príjmová nerovnosť, meraná ako pomer príjmov horného a dolného kvintilu.

Tab. 4.9 Kontextové indikátory

Názov indikátora	Vývoj hodnôt
Podiel výdavkov nízkopríjmových domácností na potraviny z celkových spotrebných výdavkov	Pokles podielu z 29,6% v roku 2009 na 26,2% v roku 2010
Nerovnosť vo výdavkoch na potraviny	Pokles hodnoty z 0,10 v roku 2009 na 0,08 v roku 2010
Podiel výdavkov nízkopríjmových domácností na potraviny a bývanie z celkových spotrebných výdavkov	Pokles podielu z 65,9% v roku 2009 na 64,2% v roku 2010
Distribúcia príjmov - Pomer príjmov horného a dolného kvintilu (S80/S20)	Nárast pomeru z 3,6 (EU SILC 2009) na 3,8 (EU SILC 2010)

Zdroj: MPSVR SR

4.3 Rodová rovnosť a rovnosť príležitostí

V politike rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí sa realizovali v roku 2011 zmeny inštitucionálneho pokrytia, legislatívnych ustanovení a kľúčových indikátorov. Zriadením **Rady vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť** sa vytvoril priestor pre deliberatívnu demokraciu. Rada vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť vznikla v roku 2011 novelizáciou zákona č. 575/2001 Z. z. ako stály odborný, poradný, koordinačný a konzultačný orgán vlády Slovenskej republiky aj v oblasti presadzovania zásady rovnakého zaobchádzania, rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí.

V roku 2011 pokračovalo Centrum vzdelávania MPSVR SR v implementácii **národného projektu Inštitút rodovej rovnosti** operačného programu ZaSI v odbornej gescii odboru rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí. Napriek viacerým problémom s nastavením aktivít vzhľadom na rozsah a závažnosť problémov vzťahujúcich sa na rodovú rovnosť, prínosom bolo vytvorenie Krajských kontaktných miest vo všetkých samosprávnych krajoch, aj keď úroveň implementácie rodovej rovnosti bola rôzna. V rámci projektu sa uskutočnili vzdelávacie aktivity pre orgány štátnej správy a samosprávy, ako napr. pre Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo hospodárstva SR, úrady práce a iné inštitúcie.

Základnými dokumentmi vlády SR sú **Národná stratégia rodovej rovnosti na roky 2009 – 2013** a **Národný akčný plán rodovej rovnosti na roky 2010 – 2013**. Uznesením č. 272/2009 k Národnej stratégii rodovej rovnosti na roky 2009 – 2013 bol potvrdený záväzok vlády SR integrovať gender mainstreaming (rodové hľadisko) pri príprave a realizácii strategických a koncepčných materiálov. Integrovaný prístup k rodovej rovnosti mainstreamuje rodovú rovnosť do centra všetkých rozhodovacích činností od definovania politík, prijímania právnych predpisov, pridelovania zdrojov k vykonávaniu a sledovaniu časového plánu plnenia programov a opatrení. V Národnom akčnom pláne rodovej rovnosti na roky 2010 – 2013 boli identifikované základné rodové nerovnosti na základe analýz a konzultácií s mimovládnymi organizáciami v rámci deliberatívnej demokracie.

Dôležitými dokumentmi vlády SR je aj **Národná stratégia pre prevenciu a elimináciu násillia páchaného na ženách a v rodinách**, **Národný akčný plán na prevenciu a elimináciu násillia páchaného na ženách na roky 2009 – 2012** a **Memorandum o spolupráci medzi vládou Slovenskej republiky a Konfederáciou odborových zväzov Slovenskej republiky pri uplatňovaní rodovej rovnosti**. Ďalším materiálom sú **Opatrenia na zosúladienie rodinného a pracovného života**.

Hlavným cieľom opatrení je uľahčiť osobám s rodinnými povinnosťami a zodpovednosťou za rodinu udržať sa na trhu práce a zvýšiť zamestnateľnosť a zamestnanosť týchto osôb.

Na podporu zosúladenia pracovného a rodinného života a podporu rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí MPSVR SR iniciovalo podporné opatrenie, ktorým je súťaž „**Zamestnávateľ ústretový k rodine, rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí**“, realizovaná od roku 2000 v spolupráci s Inštitútom pre výskum práce a rodiny. Počet prihlásených zamestnávateľov, ako aj kvalita predložených projektov sa každoročne zvyšuje.

Prehľad legislatívnych zmien v roku 2011

V roku 2011 boli schválené dve novely Zákonníka práce, ktoré okrem iného spresnili definovanie vzťahu medzi uplatňovaním antidiskriminačného zákona a Zákonníka práce v oblasti aplikovania zásady rovnakého zaobchádzania.

1. Zákon č. 48/2011 Z. z. novelizoval Zákonník práce s účinnosťou od 1. apríla 2011 a do novely boli transponované smernice Európskeho parlamentu a Rady: smernica 2002/73/ES z 23. septembra 2002, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 76/207/EHS o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami, pokiaľ ide o prístup k zamestnaniu, odbornej príprave a postupu v zamestnaní a o pracovné podmienky, od 15. augusta 2009 je to smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/54/ES a smernica 2010/18/EÚ z 8. marca 2010, ktorou sa vykonáva revidovaná Rámcová dohoda o rodičovskej dovolenke, uzavretá medzi BUSINESS EUROPE, UEAPME, CEEP a ETUC a zrušuje sa smernica 96/34/ES do 8.3.2012.

- Článok 1 Základných zásad: Novelizácia presnejšie vymedzila vzťah medzi antidiskriminačným zákonom (zákon č. 365/2004 Z. z.) a Zákonníkom práce, upravila výnimku z aplikácie zásady rovnakého zaobchádzania (tzv. prípustné rozdielne zaobchádzanie). Podľa Európskej komisie znenie článku 1 Základných zásad Zákonníka práce nebolo v súlade s právom Európskej únie a ani s antidiskriminačným zákonom. Z uvedených dôvodov sa v článku 1 Základných zásad Zákonníka práce doplnil odkaz na antidiskriminačný zákon, ktorý ako právny predpis *lex generalis* upravuje zásadu rovnakého zaobchádzania a prípustné rozdielne zaobchádzanie. Do článku 1 Základných zásad Zákonníka práce boli doplnené dôvody „sexuálna orientácia“ a „genetické vlastnosti“ s cieľom zaistenia súladu s antidiskriminačným zákonom a právom EÚ.
- Článok 6 Základných zásad, § 157 a § 161 Zákonníka práce: Novelizácia v článku VI Základných zásad zosúladila Zákonník práce s právnymi predpismi EÚ tak, aby sa vymedzila ochrana biologického stavu ženy a osobitného vzťahu medzi ňou a dieťaťom a aby sa pri zabezpečovaní pracovných podmienok prihliadalo aj na potreby žien a mužov starajúcich sa o deti a vychovávajúcich deti. Prijaté zmeny týchto ustanovení vychádzajú z účelu smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/54 ES, ktorou sa osobitne chráni biologický stav ženy v čase tehotenstva, krátko po pôrode a v čase dojčenia a osobitný vzťah medzi matkou a dieťaťom krátko po pôrode, pričom po uplynutí tohto obdobia už nie je potrebné chrániť tento stav a vzťah osobitným spôsobom, ktorý uprednostňuje túto ženu pred inými ženami a pred mužmi. V nadväznosti na citovanú smernicu sa v Zákonníku práce zvýšila ochrana pracovných podmienok matky v čase návratu z materskej dovolenky a zabezpečilo sa týmto aj právo na prospech, na ktorý by žena mala nárok, ak by na materskú dovolenku nenastúpila (§ 157 Zákonníka práce). V súlade s filozofiou Zákonníka práce sa analogicky priznáva obdobné právo aj mužovi. Účelom zmeny článku 6 Základných zásad Zákonníka práce je vyváženie rodinného a pracovného života tak, aby sa pri utváraní a zabezpečovaní pracovných podmienok prihliadalo aj na potreby žien a mužov starajúcich sa a vychovávajúcich deti.
- § 13 odsek 2 Zákonníka práce: Novelizácia zosúladila toto ustanovenie s § 2 ods. 1 a § 8 ods. 1 antidiskriminačného zákona; Zákonník práce výslovne uvádza aj ďalšie dôvody, kedy sa zakazuje diskriminácia v pracovnoprávných vzťahoch, pričom základné definície a prípustné výnimky (prípustné rozdielne zaobchádzanie) sa spravujú ustanoveniami antidiskriminačného zákona. Vzhľadom na to, že výslovné vymedzenie antidiskriminačných dôvodov v článku 1 Základných zásad Zákonníka práce je širšie ako to ustanovuje antidiskriminačný zákon a vzhľadom na to, že články Základných zásad Zákonníka práce majú všeobecnejšiu povahu, zosúladil sa § 13 ods. 2 Zákonníka práce s článkom 1 Základných zásad Zákonníka práce s antidiskriminačným zákonom. Zákonník práce výslovne uvádza aj ďalšie dôvody, kedy sa zakazuje diskriminácia

v pracovnoprávných vzťahoch, pričom základné definície a prípustné výnimky (prípustné rozdielne zaobchádzanie) sa spravujú antidiskriminačným zákonom.

- § 157 ods. 1 Zákonníka práce: Novelizácia zosúladiť toto ustanovenie so smernicami EÚ; právna úprava sa dotýka podmienok návratu zamestnankyne po materskej dovolenke a zamestnanca po rodičovskej dovolenke do práce a § 157 ods. 2 Zákonníka práce sa týka návratu zamestnankyne a zamestnanca po skončení rodičovskej dovolenky do práce.
- Novela zúžila § 161 ods. 1 Zákonníka práce, ktorý bol podľa názoru Európskej komisie neurčitý vo vzťahu k určeniu obdobia, kedy sa vykonáva materské poslanie (materské poslanie nemusí byť obmedzené vekom dieťaťa) a to tak, že zabezpečila osobný rozsah znením „tehotná žena, matka do konca deviateho mesiaca po pôrode a dojčiaci žena“, z ktorého je jasné, že ochrana sa vzťahuje len na obdobie tehotenstva, do konca deviateho mesiaca po pôrode a počas celého obdobia dojčenia. Takáto kategória zamestnankýň nesmie byť zamestnávaná prácami, ktoré sú pre ne fyzicky neprímerané alebo škodia ich organizmu.
- Účelom úpravy § 166 ods. 2 bolo predovšetkým spresniť deň, kedy sa končí rodičovská dovolenka, aby sa predišlo problémom v praxi pri jeho presnom určení (t. j. či ide o deň predchádzajúci dňu, keď dieťa dovŕši tri roky veku alebo deň, keď dieťa dovŕši tri roky veku, resp. 6 rokov veku). Z novelizovaného znenia vyplýva, že posledným dňom rodičovskej dovolenky je deň, kedy dieťa dovŕši tri roky veku, resp. 6 rokov veku.
- Vyššie uvedený § 166 bol doplnený odsekom 3, kde sa určuje povinnosť pre ženu a muža, ktorí nastupujú na materskú a rodičovskú dovolenku, písomne oznámiť svojmu zamestnávateľovi predpokladaný deň jej nástupu, jej skončenia, ako aj prípady zmeny týkajúcej sa nástupu, t. j. prerušenia a skončenia materskej dovolenky a rodičovskej dovolenky. V nadväznosti na túto povinnosť sa ustanovuje lehota, v rámci ktorej budú povinní muž a žena upovedomiť zamestnávateľa o svojom úmysle uplatniť svoje právo na materskú a rodičovskú dovolenku.

2. Zákonom č. 257/2011 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 1. septembra 2011 zmenil a doplnil nasledovné ustanovenia:

- § 13 ods. 4 Zákonníka práce. V súvislosti s dodržaním zásady rovnakého zaobchádzania sa doplnilo ustanovenie § 13 ods. 4 o právo zamestnanca podať zamestnávateľovi sťažnosť nielen v súvislosti s porušením zásady rovnakého zaobchádzania, ale aj z dôvodov uvedených v § 13 ods. 3 (napríklad mobing, bossing na pracovisku)
- doplnil sa § 49a zadefinovaním deleného pracovného miesta, na ktorom si zamestnanci v pracovnom pomere na kratší pracovný čas sami medzi sebou rozvrhnú pracovný čas a pracovnú náplň a ak sa nedohodnú, rozvrhnutie určí zamestnávateľ.
- § 55 bol doplnený v bode 2 písm. b), ktorým sa ukladá zamestnávateľovi povinnosť preradiť zamestnanca na inú prácu, ak tehotná žena, matka do konca deviateho mesiaca po pôrode a dojčiaci žena vykonáva prácu, ktorou sa nesmú tieto ženy zamestnávať alebo ktorá podľa lekárskeho posudku ohrozuje jej tehotenstvo alebo materské poslanie a písm. f) tehotná žena, matka do konca deviateho mesiaca po pôrode a dojčiaci žena pracujúca v noci požiada o preradenie na dennú prácu.

Slovenská republika podpísala dňa 11. mája 2011 s výhradou ratifikácie **Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácomu násiliu a o boji proti nemu.**

Významným pozitívom pre oblasť rodovej rovnosti je publikovanie údajov o rodových nerovnostiach Štatistickým úradom Slovenskej republiky a vytvorenie internetovej stránky Štatistického úradu SR, na ktorej sú zverejnené štatistické údaje o problematike rodovej rovnosti a ich každoročná aktualizácia.⁵⁰

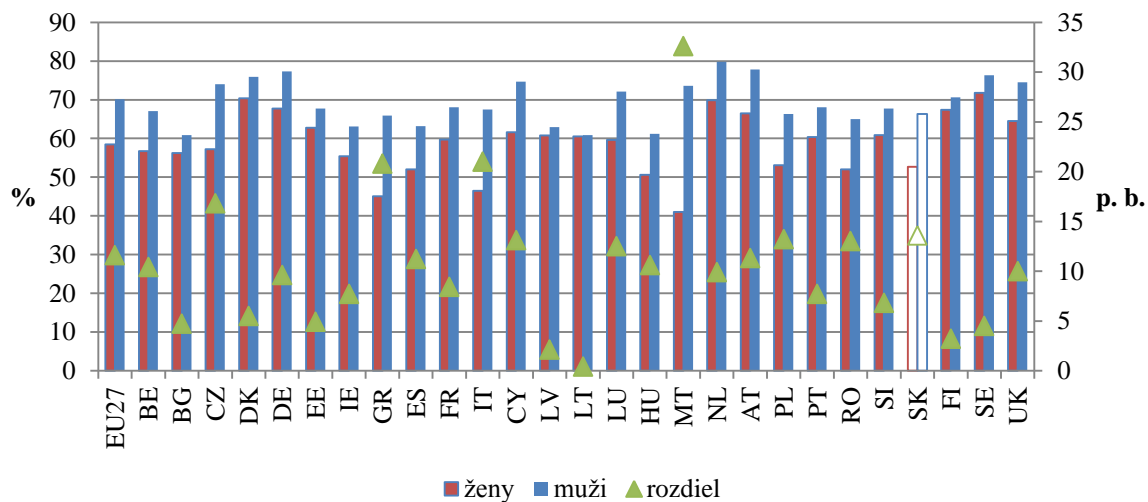
Na základe monitorovacej Súhrnnej správy o stave rodovej rovnosti na Slovensku za rok 2011 možno konštatovať zmeny vo viacerých ukazovateľoch stavu rodovej rovnosti. Medzi najsledovanejšie patrí rodový mzdový rozdiel, ktorý sa v posledných rokoch pohybuje nad 20 % a v 1. štvrtroku 2011 dosahoval hodnotu 20,9 %.

V oblasti **zamestnanosti žien** je na Slovensku situácia porovnateľná s krajinami EÚ. Miera ekonomickej aktivity u mužov dosahuje stále neporovnateľne vyššiu úroveň ako u žien, keď rodový rozdiel dosahuje zhruba 17 %. Rovnako je to v prípade rozdielu v mierach zamestnanosti medzi

⁵⁰Rodová rovnosť 2011, Štatistický úrad SR: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=27711>

ženami a mužmi, ktorý dosahuje hodnoty 13 % v neprospech žien. Nárast dlhodobej nezamestnanosti sa premeta aj do zloženia skupiny nezamestnaných žien a mužov podľa dĺžky trvania nezamestnanosti. Najväčšie rozdiely sa prejavujú v zamestnanosti v preddôchodkovom veku.

Graf 4.7 Miera zamestnanosti žien a mužov v roku 2011, medzinárodné porovnanie

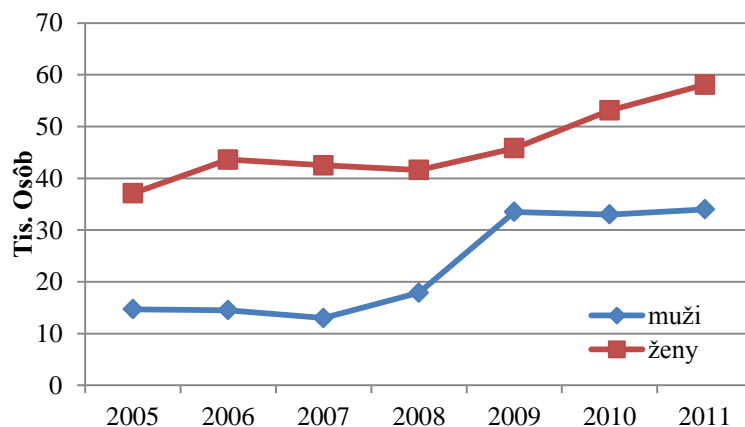
Zdroj: Eurostat

V oblasti **pracovného procesu** sú ženy v SR konfrontované s horizontálnou i vertikálnou segregáciou. V oblastiach ako zdravotníctvo, sociálne služby a školstvo tvoria ženy až 80 % pracovnej sily, v sektore verejnej správy 70 %. Naopak, v súkromnom sektore s vyššími zárobkami predstavujú ženy iba 42 % zo všetkých zamestnancov. Rodové rozdiely sú najmarkantnejšie v podnikateľskej sfére, kde na jednu podnikateľku pripadajú traja muži - podnikatelia.

Miery zamestnanosti žien a mužov (15 – 64 ročných) zaznamenali v roku 2011 v súvislosti s oživením nárast miery zamestnanosti mužov aj žien, u mužov však miera zamestnanosti rastie rýchlejšie. V roku 2011 dosahovala miera zamestnanosti u žien 52,7 % a u mužov 66,3 %. Absolútny rodový rozdiel mier zamestnanosti 15-64 ročných v roku 2011 dosiahol 13,6 p. b.

Slovenská republika už dlhodobo patrí v Európe medzi krajiny s najnižším podielom žien a mužov pracujúcich na kratší pracovný čas. V roku 2011 sa medziročne podiel žien 15-64 ročných pracujúcich na kratší úväzok zvýšil z 5,67 % na 6,18 % a u mužov z 3,26 % na 3,28 %. Najčastejším dôvodom kratšieho pracovného úväzku je nedostatok práce, resp. z iniciatívy zamestnávateľa a nemožnosť nájsť si prácu na plný pracovný čas.⁵¹

Graf 4.8 Vývoj počtu zamestnaných žien a mužov na kratší pracovný úväzok

Zdroj: ŠÚ SR

⁵¹ Štatistický úrad Slovenskej republiky: Výberové zisťovanie pracovných síl

Prítomnosť detí mladších ako 6 rokov v rodine významne znižuje mieru zamestnanosti žien, ale iba minimálne zamestnanosť mužov. Miera zamestnanosti žien 25 – 49 ročných s dieťaťom mladším ako 6 rokov je nižšia ako 40%, u mužov tej istej vekovej kategórie a v tej istej fáze rodičovstva je však viac ako 83%.

Tab. 4.10 Miera zamestnanosti 25 – 49 ročných žien a mužov s dieťaťom mladším ako 6 rokov (v %, 2005 – 2010)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Muži	83,7	86,2	88,5	91,4	90,4	86,4
Ženy	37,2	37,9	37,8	40,6	38,3	37,2

Zdroj: Eurostat, Labour Force Survey

Medzi základné princípy demokratickej spoločnosti patrí požiadavka vytvárať všetkým občanom rovnakú príležitosť k uskutočneniu ich pracovných či spoločenských ambícií, a to bez ohľadu na skutočnosť, či občan je mužom alebo ženou.

Tab. 4.11 Pracujúci muži a ženy vo vedúcich a riadiacich funkciách (z výberového zisťovania pracovných síl, podľa Klasifikácie zamestnaní ISCO-08)

		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Zákonodarcovia a riadiaci zamestnanci v tis. osobách	muži	95,7	95,0	88,7	94,2	92,9	91,0	85,3
	ženy	42,5	36,8	39,7	39,8	44,2	48,1	38,3
Podiel žien z celkového počtu	%	30,8	27,9	30,9	29,7	32,2	34,6	30,99

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Podiel žien v najvyšších riadiacich orgánoch firiem na Slovensku, ktoré sú sledované v databáze Európskej komisie (*Database: women & men in decision making*) sa v roku 2011 znížil na 15 % (v roku 2010 to bolo 22 %).

Tab. 4.12 Súhrn indikátorov rodovej rovnosti

INDIKÁTOR	ŽENY		MUŽI		RODOVÝ ROZDIEL ¹	
	SR	EÚ27	SR	EÚ27	SR	EÚ27
Miera zamestnanosti (v %, 20 – 64 ročných, 2011)	57,9	62,1	73,2	75,1	15,3	13
Miera zamestnanosti (v %, 15 – 64 ročných, 2011)	52,7	58,2	66,3	70,1	13,6	11,9
Miera zamestnanosti starších (v %, 55 – 64 ročných, 2010)	28,7	38,6	54	54,6	25,3	16
Podiel pracujúcich na kratší pracovný čas (v %, zo všetkých zamestnaných, 2010)	5,4	31,9	2,8	8,7	2,6	23,2
Miera nezamestnanosti (v %, 2011)	13,6	10,1 ²	13,5	9,8	0,1	0,3
Miera dlhodobej nezamestnanosti (v %, 2010)	9,5	3,8	9	3,9	0,5	0,1
Rodový príjmový rozdiel v neupravennej forme (v %, 2010)					20,7	16,4 ³
Rodová distribúcia neplatenj práce (hod/týždeň, 2010)	24,5	24,5	6	9,2	18,4	15,3
Celková dotácia platenej a neplatenj práce (hod/týždeň, 2010)	67,1	61,9	52,6	53,3	14,7	8,6
Miera rizika príjmovej chudoby (v %, 2010)	12,2	17,2	11,7	15,7	0,5	1,5
Miera rizika príjmovej chudoby starších (v %, 65 a viac ročných, 2010)	10,1	18,1	3,9	12,9	6,2	5,2
Miera materiálnej deprivácie (v %, 2010)	25,7	18,1	23,9	16,9	1,8	1,2
Miera rizika chudoby a sociálneho vylúčenia (v %, 2010)	21,6	24,5	19,6	22,3	2	2,2
Miera rizika chudoby a sociálneho vylúčenia starších (v %, 65+ ročných, 2010)	19,5	22,6	12,3	16,2	7	6,4
Stredná dĺžka života pri narodení (v rokoch, 2010)	79,3	82,6 ⁴	71,7	76,7 ⁴	7,6	5,9
Politická participácia na európskej úrovni (v %, Európsky parlament, 2012)	38	34	62	66	24	32
Politická participácia na národnej úrovni (v %, národné parlamenty, 2011)	15,3	25	84,7	75	69,4	50
Politická participácia v národných vláдах (v %, 2011)	14	23	86	77	63	54
Politická participácia vo vedení regionálnych zastupiteľstiev (v %, 2011)	0	14	100	86	100	72
Politická participácia na regionálnej úrovni (v %, reg. zastupiteľstvá, 2011)	15,4	32	84,6	68	69,2	36
Miera participácie na riadení (vedúci pracovníci /manažérky, 2010)	34,6	33 ⁵	65,4	67	30,8	34
Rodová skladba najvyššieho súdu (v %, 2011)	52	33	48	67	4	15
Rodová skladba vedenia centrálnej banky (v %, 2011)	20	18	80	82	60	64
Rodová skladba vo vedení najväčších firiem (v %, 2011)	13	14	87	86	74	72
Poznámky: ¹ Rodový rozdiel je uvádzaný v percentuálnych bodoch, ak nie je označené inak ² Sezónne neočistené údaje za 4. štvrtrok 2011 ³ Predbežné údaje ⁴ Rok 2009 ⁵ Kategórie 121 Directors and chief executives + 13 Managers of smaller enterprises (Database: women&men in decisionmaking). Nie je úplne komparatívne s údajmi za SR.						

Zdroj: ŠÚ SR, Trexima, Eurostat, Sociálna poisťovňa, ÚPSVR, Ministerstvo vnútra SR a iné

4.4 Vybrané výsledky z výskumu životných podmienok rómskych komunít⁵²

V roku 2010 sa v rámci projektu Rozvojového programu OSN (UNDP) a MPSVR SR realizoval empirický výskum mapujúci životné podmienky rómskych domácností na Slovensku. Venovala sa v ňom pozornosť všetkým kľúčovým oblastiam inklúzie Rómov, ako je bývanie, zdravie, vzdelávanie a trh práce, ale aj príjmovej situácii a materiálnej deprivácii. Dáta o životných podmienkach rómskych domácností napomáhajú k získaniu komplexného obrazu o vývoji životných podmienok sociálne vylúčených rómskych komunít a majú veľký význam pre potreby sociálnej politiky, najmä pre lepšie ciele opatrení a kvantifikovanie ich dosahov na marginalizované skupiny obyvateľstva. Empirický výskum UNDP vychádzal z tzv. sociografického mapovania rómskych komunít na Slovensku (Atlas rómskych komunít na Slovensku 2004) a bol uskutočnený rovnakou metodológiou ako pilotný výskum z roku 2005 (Správa o životných podmienkach rómskych domácností na Slovensku, UNDP 2006). Terénny zber údajov prebiehal v novembri a decembri 2010 a do analýzy a štatistického spracovania sa zaradilo 1 083 domácností, z toho 723 jednotiek tvorili rómske domácnosti a 360 domácnosti priestorovo blízkej všeobecnej populácie, ktoré tvorili kontrolnú skupinu na porovnanie socio-ekonomických a iných premenných. Súbor rómskych domácností bol reprezentovaný približne rovnakým počtom domácností za skupinu žijúcich segregovane, separovane a rozptýlene medzi majoritou.

Podľa záverov, podobne ako v roku 2005, aj v roku 2010 pretrvávajú medzi rómskymi domácnosťami a domácnosťami všeobecnej populácie viaceré nerovnosti, napríklad vo vzdelávaní, dostupnosti zdravotnej starostlivosti alebo v prístupe k mnohým tovarom a službám vôbec. V tejto kapitole vyberáme zo Správy o životných podmienkach rómskych domácností na Slovensku 2010 (UNDP, 2012) niektoré významné zistenia v oblasti trhu práce, životnej úrovne a deprivácie. V prílohe ku kapitole 4 sa nachádzajú grafy a tabuľky s vybranými údajmi z tejto správy. Správa UNDP, okrem uvedených vybraných údajov, obsahuje ďalšie podrobné dáta, výskumné zistenia a odporúčania pre sociálnu politiku.

Trh práce

- **Miera zamestnanosti** počítaná podľa metodiky VZPS za rómsku populáciu vo veku 15 a viac rokov dosiahla v priemere 15 %. Takýto výsledok za rómsky súbor sa vnútorne diferencoval podľa typu bývania (13,1 % segregovaní, 15,5 % separovaní a 16,4 % rozptýlení) a výrazne sa odlišoval od úrovne zamestnanosti všeobecnej populácie z geograficky blízkeho prostredia, za ktorú dosiahla hodnotu 45,9 %.
- Vo vekovej skupine 15-24 rokov bola miera zamestnanosti v prípade Rómov 11,4 % a za všeobecnú populáciu 20,5 %; spomedzi 55-64-ročných Rómov tvorili pracujúci len 7,9 %, kým z tej istej skupiny všeobecnej populácie to bolo ešte 35,5 %.
- Keďže deklarovaná zamestnanosť rómskej populácie bola nižšia ako miera zamestnanosti podľa metodiky VZPS, môže to signalizovať podstatne vyšší výskyt rôznych náhodných pracovných príležitostí so symptómami prekérnej či čiernej práce na strane rómskej populácie, keď sú z okolia prizývaní jednotlivcami alebo právnickými osobami k privyrobeniu si, ale trvalejšie pracovné miesto zostáva pre nich nedostupné. To znamená, že sa v pomerne veľkom objeme odohráva mimo oficiálneho trhu práce. Zamestnanosť rómskej populácie aj v rámci oficiálneho trhu práce zostáva z veľkej časti mimo štandardných foriem zamestnania (skrátene úväzky, sezónne alebo brigádnické práce, živnosť a podobne) a menej kvalifikované práce, u ktorých sa dá predpokladať, že aj s nižšou pracovnou odmenou.
- **Miera nezamestnanosti** rátaná ako podiel nezamestnaných na celkovom počte ekonomicky aktívnych osôb (pracovnej sile) dosiahla za rómsku populáciu 15+ rokov v priemere 73,1 %. So zúžením vekového intervalu pre východiskovú skupinu na 15-64 alebo 15-55 rokov sa miera nezamestnanosti Rómov takmer vôbec nemenila. Naopak, vypočítaná miera nezamestnanosti všeobecnej populácie vo veku 15+ rokov mala hodnotu 9,9 %, čo je viac ako 7 krát menej než u rómskej.

⁵² podľa: Správa o životných podmienkach rómskych domácností na Slovensku 2010, UNDP, Bratislava 2012

- Výskumné dáta potvrdili **vplyv vzdelania na rast ekonomickej aktivity a zamestnanosti na jednej strane a zníženie nezamestnanosti na strane druhej**. Miera zamestnanosti rómskej populácie 15-64 rokov postupne narastala od 9,2 % v kategórii menej ako štandardná základná škola, cez 15,6 % u štandardného základného vzdelania a neukončenej strednej školy, na 29,9 % za vyučených, a napokon na 37,8 % za stredoškolákov s maturitou a vyšším vzdelaním. Miera zamestnanosti za všeobecnú populáciu sa zistila vo všetkých štyroch kategóriách vzdelania vyššia, okrem najnižšieho vzdelania dokonca podstatne vyššia. Úplne opačnú súvislosť prejavila vo vzťahu k vzdelaniu miera nezamestnanosti, s rastúcim vzdelaním sa znižovala. Kým pri vzdelaní nižšom ako štandardná základná škola prekročila miera nezamestnanosti za Rómov až 81 %, u učňovskej školy sa dostala pod 60 % a za stredoškolákov s maturitou klesla ďalej na necelých 42 %. V porovnaní s geograficky blízkou všeobecnou populáciou však bola aj zistená miera nezamestnanosti vo všetkých vzdelanostných kategóriách omnoho menšia, vrátane najvyššieho vzdelania.
- Napriek tomu, že vzdelanie z analýzy vyšlo ako silný diferencujúci činiteľ, **prínos z vyššieho vzdelania, ktorý sa odráža na výslednom lepšom postavení na trhu práce, zohrával pri rómskej populácii menej výraznú úlohu ako pri nerómskej**. Rómovia pravdepodobne čelia významným ťažkostiam pri hľadaní kvalifikovanej práce aj pri dosiahnutí vyššieho vzdelania; nezamestnanosť Rómov je veľmi vysoká aj pri vyšších stupňoch vzdelania.
- **Zamestnanosť rómskych žien** bola aj pri celkovej veľmi nízkej úrovni za súhrnnú rómsku populáciu vo všetkých vekových a generačných skupinách minimálne o polovicu nižšia oproti rómskym mužom (v priemere 20 % za rómskych mužov a 10 % za rómske ženy). Kým nezamestnanosť za rómske ženy vystúpila až na viac ako 75 %, za všeobecnú populáciu rovnakého vymedzenia mala za hodnotu vyše 9 %. Vyplyva z toho zároveň, že vyššiu úroveň v porovnaní s rómskymi mužmi vykázala miera nezamestnanosti rómskych žien. Vôbec najvyššiu nezamestnanosť dosiahli rómske ženy strednej generácie - 75,7 %.
- **Nezamestnanosť rómskych žien** bola vyššia ako rómskych mužov, vo všeobecnej populácii to bolo naopak. Napriek vysokému podielu rómskych žien mimo trhu práce (a recipročne menšej miere ekonomickej aktivity), aj ako pracovná sila končia prevažne a častejšie (v porovnaní s rómskymi mužmi i všeobecnými ženami) v kategórii nezamestnaných. Opačne je to so zamestnanosťou – tá je za rómske aj nerómske ženy nižšia než za mužov, v prípade rómskych žien je ale zaostávanie za mužmi omnoho väčšie (až o polovicu).
- Vo všeobecnosti sa dá povedať, že pri porovnaní podmienok na trhu práce medzi Rómami a všeobecnou populáciou žijúcou v blízkosti sa **ako silný diferencujúci činiteľ totiž opakovane ukázala etnická príslušnosť** – rozdiely v postavení Rómov oproti všeobecnej populácii boli v mnohých ukazovateľoch obrovské. Existujúce všeobecné znevýhodnenie rómskeho etnika vo vzťahu k trhu práce a zamestnanosti eskaluje za situácie separácie a najmä segregácie v geografickom priestore.
- Porovnanie rómskych domácností s pracujúcim členom a bez takéhoto člena poukázalo na **priaznivejšiu situáciu tých domácností, z ktorých jeden alebo viacerí členovia pracovali**. Pritom takmer všetky sledované indikátory mali lepší výsledok za domácnosti s dvomi a viacerými pracujúcimi členmi oproti tým, kde pracoval iba jeden člen. Výskumné údaje jednoznačne potvrdili, že vylúčenie z trhu práce zvyšuje pravdepodobnosť prepadu takýchto domácností do rizika chudoby, zvyšuje ohrozenie materiálnou depriváciou a znižuje kvalitu života ich členov. Na základe výsledkov výskumu sa dá sa tiež konštatovať, že zaznamenané rozdiely v celkovej ekonomickej aktivite rómskej populácie sú v porovnaní piatich rokov iba veľmi malé, napriek množstvu programov deklarovaných ako podpora rómskej zamestnanosti, čo by svedčilo o neefektívite existujúcich programov vo vzťahu k danému cieľu.

Životná úroveň a extrémna deprivácia

- **Príjmy zo zamestnania** (išlo o sumu pracovných príjmov za posledný mesiac, ktorý predchádzal obdobiu zisťovania) vo výške do 350 € malo takmer 40 % rómskych domácností; v strednom príjmovom intervale od 351 do 700 € sa nachádzalo najviac rómskych domácností – vyše 46 %; celkový pracovný príjem nad 700 € uviedlo 14,2 % z nich.
- **Celkové pracovné príjmy rómskych domácností boli na výrazne nižšej úrovni než príjmy geograficky blízkej všeobecnej populácie**. Priemerná suma celkových pracovných príjmov

v rómskych domácnostiach predstavovala 485 €, mediánová suma mala hodnotu 400 €. Najvyššie zastúpenie medzi všeobecnými domácnosťami mal najvyšší príjmový interval, kam spadala viac než polovica domácností (55 %).

- Spomedzi sociálnych príjmov (definované ako všetky transfery od štátu domácnostiam alebo jej jednotlivým členom) hrá dôležitú úlohu **dávka v hmotnej núdzi**, ktorú poberá každá druhá rómska domácnosť (v súbore geograficky blízkej všeobecnej populácie to boli 4 % domácností). **Príspevok na bývanie** poberalo 58 % domácností na dávke v hmotnej núdzi. Tento podiel silno varioval v jednotlivých typoch osídlenia – najvyšší bol v rozptýlených obydliach (77 %), najnižší v segregovaných osadách (48 %). **Aktivačný príspevok**, spomedzi Rómov v produktívnom veku 16-54 rokov, ktorí žili v domácnostiach s dávkou v hmotnej núdzi, získalo tento príspevok 30 %. Najviac ich bolo medzi Rómami zo segregovaných osád (37 %). **Ochranný príspevok** poberali 3 % Rómov vo veku 16-54 rokov, ktorí žili v domácnostiach na dávke v hmotnej núdzi. Ukazuje sa, že možnosti doplniť minimálny sociálny príjem využíva len časť oprávnenej populácie. Z rodinných dávok patrili k najčastejšie využívaným **prídavok na dieťa** (26 % Rómov vo veku 18 rokov a viac) a **rodičovský príspevok** (12 % Rómov vo veku od 18 rokov).
- **Celkový príjem domácnosti** sa rátať spočítaním príjmov pracovných a sociálnych. Najčastejšie zastúpeným príjmovým intervalom v súbore všetkých rómskych domácností bol interval od 151 do 300 €, v ktorom sa so svojim čistým mesačným príjmom ocitlo viac než 31 % domácností. V najnižšom intervale s príjmami do 150 € sa nachádzalo 10,5 % rómskych domácností, v najvyššom príjmovom intervale 751 € a viac cez 9 % domácností.
- Potvrdilo sa, že **celkový príjem na osobu je v rómskych domácnostiach značne diferencovaný podľa počtu pracujúcich členov (vyšší počet pracujúcich vedie k vyššiemu príjmu)**. Diferencujúcim faktorom je aj počet detí do 6 a do 18 rokov, kde s rastúcim počtom detí príjem na osobu klesal.
- **Značná časť rómskych domácností je vystavená riziku deprivácie v oblasti spotreby**. Jedlo z mäsa každý druhý deň si dokázala zabezpečiť len necelá pätina, nové sezónne oblečenie a obuv len necelá desatina. Možnosť naakumulovať úspory vo výške 300 € sa v rómskych domácnostiach vyskytovala veľmi zriedka (necelých 6 %). Veľkú zraniteľnosť naznačujú aj údaje o výskyte nedoplatkov za pravidelné nákupy či služby spojené s bývaním. Geograficky blízka všeobecná populácia vykázala v daných indikátoroch podstatne nižšie ohrozenie depriváciou i finančnými ťažkosťami.
- **Extrémnu materiálnu depriváciu** v podobe vyhranenej situácie, keď domácnosť skutočne nemala jedlo pre deti, z reality poznala viac ako 50 % z rómskych domácností, pričom v absolútnej väčšine prípadov išlo o opakovaný výskyt. Zo všeobecných domácností v geografickej blízkosti sa tento typ deprivácie vyskytol niekedy u jednej desatiny a opakovane ju zažilo 7 %.
- **Extrémna materiálna deprivácia** (chýbajúce jedlo pre deti, nemožnosť ohriať jedlo alebo kúriť v byte) sa vyskytovala najčastejšie v domácnostiach s príjmom nižším ako 100 € na člena. Podiel takých domácností, ktoré zažili opakovane všetky tri sledované nedostatkové situácie, bol v rámci skúmaných rómskych domácností podstatne vyšší než u všeobecných geograficky blízkych domácností (30 % rómskych domácností, v segregovaných osadách dokonca až k 40 %, zo všeobecných v geografickej blízkosti to bolo menej ako 5 %). Skúsenosti rómskych domácností s extrémnou depriváciou rástli spolu s priestorovým vylúčením. Domácnosti, ktoré takúto situáciu zažívali opakovane, patrili prevažne do kategórie tých, čo nemali nijaký pracovný príjem alebo len veľmi nízky. Boli to teda domácnosti silne naviazané na sociálne dávky, čo v prípade, ak tieto nie sú nastavené v dostatočnej výške, zvyšuje ohrozenie detí hladom.

5 POROVNANIE VYBRANÝCH UKAZOVATEĽOV MEDZI KRAJINAMI EÚ V KONTEXTE STRATÉGIE EURÓPA 2020

Stratégia Európa 2020 je nová stratégia, ktorá má pomôcť vyjsť európskym krajinám zo súčasnej hospodárskej krízy a vytvoriť z EÚ inteligentné, udržateľné a inkluzívne hospodárstvo s vysokou mierou zamestnanosti, produktivity a sociálnej súdržnosti. Je nástupkyňou Lisabonskej stratégie, ktorá stanovila európske ciele do roku 2010. Hlavné ciele stratégie Európa 2020 sú merané 8 hlavnými indikátormi, z ktorých 4 sa priamo viažu na sociálnu oblasť. Tieto ciele boli prevedené do národných cieľov, ktoré zohľadňujú špecifickú situáciu jednotlivých krajín EÚ a zároveň ich maximálne angažujú k dosahovaniu európskych cieľov, a tak zabezpečujú príspevok každej krajiny EÚ k naplneniu stratégie.

Nasledovné údaje reflektujú sociálno-ekonomickú situáciu na Slovensku v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ a v kontexte dosahovania cieľov stratégie Európa 2020. Indikátory sú počítané na základe jednotnej metodiky, ich zdrojom je Eurostat, a preto sa môžu do istej miery odlišovať od údajov národných štatistických úradov. V prílohe k tejto kapitole sa nachádzajú tabuľky s údajmi v jednotlivých krajinách EÚ 27 v poslednom dostupnom roku.

Makroekonomické prostredie

V roku 2011 sa oproti roku 2010 znížila **miera rastu HDP** Slovenska zo 4,2 % na 3,3 %. Rast HDP Slovenskej republiky bol však vyšší ako v priemere v EÚ 27 (1,5 %). Spomedzi krajín EÚ najviac rástol HDP v Estónsku (7,6 %), vysokú mieru rastu dosahoval aj v Litve (5,9 %), Lotyšsku (5,5 %), v Poľsku (4,3 %) a vo Švédsku (3,9 %). HDP poklesol najvyššou mierou v Grécku (-6,9 %), klesol ďalej aj v Portugalsku (-1,6 %) a v Slovinsku (-0,2 %). Podľa prognózy Eurostatu bude HDP Slovenska naďalej rásť, avšak s nižšou mierou rastu na úrovni 1,8 % v roku 2012 a 2,9 % v roku 2013. HDP v priemere v Európe bude s veľkou pravdepodobnosťou stagnovať, celkový rast v EÚ 27 v roku 2012 sa predpovedá na úrovni 0 %, v roku 2013 sa zvýši na 1,3 %.

V roku 2010 dosiahlo **HDP na hlavu** (v PPS) na Slovensku 74 % z priemeru EÚ 27, pričom dlhodobo rastie. Nižšie hodnoty HDP na hlavu ako Slovensko mali Bulharsko, Rumunsko, Litva, Lotyšsko, Estónsko, Poľsko a Maďarsko.

Harmonizovaná miera inflácie v roku 2011 medziročne vzrástla na 4,1 % a bola nad priemerom EÚ 27 (3,1 %). Vyššia inflácia bola v Rumunsku (5,8 %), Estónsku (5,1 %), Veľkej Británii (4,5 %) a v Lotyšsku (4,2 %). Podľa údajov Eurostatu založených na metodike ESNÚ 95 **zamestnanosť** v roku 2011 medziročne vzrástla vo väčšine krajín EÚ 27, pokles zamestnanosti pokračoval v Grécku (-6,7 %), Bulharsku (-4,2 %), Írsku (-2,1 %), Španielsku (-2 %), Slovinsku (-1,7 %), Portugalsku (-1,5 %) a v Dánsku (-0,4 %). Na Slovensku zamestnanosť stúpila o 1,8 % (zamestnanosť mužov sa zvýšila viac, a síce o 2,3 % a zamestnanosť žien o 1,1 %), pričom v priemere v EÚ 27 bol rast na úrovni 0,3 %. Najvyšší rast zamestnanosti zaznamenali v Estónsku (7 %) a v Lotyšsku (3,4 %).

Deficit verejných financií podľa Eurostatu v roku 2011 klesol na 4,8 % HDP a bol vyšší ako deficit EÚ 27 (4,5 %). Najvyšší deficit v rámci EÚ 27 mali Írsko (13,1 %), Grécko (9,1 %) a Španielsko (8,5 %). **Konsolidovaný dlh verejných financií** podľa Eurostatu (hrubý dlh verejnej správy) v roku 2011 predstavoval 43,3 % HDP (priemer v EÚ 82,5 % HDP), pričom dlhodobo spĺňa maastrichtské kritérium, ktorým je udržať verejný dlh pod 60 % HDP. Hodnotu nad 100 % HDP dosiahol verejný dlh v Grécku (165,3 %), v Taliansku (120,1 %), v Írsku (108,2 %) a v Portugalsku (107,8 %). Podľa prieskumu rastu EK je potrebné presadzovať diferencovanú fiškálnu konsolidáciu, ktorá bude podporovať rast. Úroveň štátneho dlhu v dôsledku krízy značne narástli, očakáva sa, že do roku 2012 dosiahnu 85 % HDP v EÚ a 90 % v eurozóne. V súlade s odporúčaniami Európskej rady je potrebné zaviesť opatrenia trvalého charakteru s cieľom znížiť do roku 2013 deficit pod úroveň 3 % HDP. Celkový vplyv reforiem v tejto oblasti si však vyžaduje podrobnejšie monitorovanie s cieľom predísť riziku zanedbania určitých aspektov rastu a zhoršenia existujúcich sociálnych ťažkostí.

Inteligentný a inkluzívny rast

Hlavným cieľom stratégie Európa 2020 je zvýšiť *mieru zamestnanosti* mužov a žien vo veku od 20 do 64 rokov na 75 %. SR má k tomuto európskemu cieľu prispieť zvýšením miery zamestnanosti svojich obyvateľov v danej vekovej kategórii na 72 %. Vyššia miera zamestnanosti v Európe sa má dosiahnuť najmä prostredníctvom vyššej zamestnanosti mladých ľudí, žien, starších osôb, ľudí s nízkou kvalifikáciou a legálnych migrantov. V roku 2011 ostala miera zamestnanosti v EÚ 27 medziročne nezmenená na úrovni 68,6 % (u žien sa mierne zvýšila o 0,2 p. b. na 62,3 % a u mužov zase znížila o 0,1 p. b. na 75 %). V SR sa miera zamestnanosti mierne zvýšila na 65,1 % (viac u mužov ako u žien). Najvyššiu mieru zamestnanosti v rámci EÚ 27 malo v roku 2011 Švédsko, konkrétne na úrovni 80 %, čím zároveň naplnilo svoj národný cieľ v tejto oblasti. Vysokú mieru zamestnanosti nad 75 % dosahovali tiež krajiny ako Holandsko (77 %), Nemecko (76,3 %), Dánsko (75,7 %) a Rakúsko (75,2 %). Miera zamestnanosti bola najnižšia v Grécku, kde od roku 2009 (66,5 % v 2008) nepretržite klesá (59,9 % v 2011). *Miera zamestnanosti u žien* zaostáva za mierou zamestnanosti mužov v EÚ 27 (62,3 % oproti 75 % u mužov), ako aj v Slovenskej republike (57,6 % oproti 72,7 % u mužov). V rámci EÚ vysoký rozdiel medzi zamestnanosťou žien a mužov a zároveň najnižšia miera zamestnanosti žien je na Malte (43,4 %), v Grécku (48,6 %) a v Taliansku (49,9 %). Vysokú mieru zamestnanosti žien nad 70 % dosahuje Švédsko (77,2 %), Dánsko (72,4 %), Fínsko (71,9 %) a Nemecko (71,1%), z toho Fínsko, Švédsko a Dánsko majú aj relatívne malé rozdiely v miere zamestnanosti medzi mužmi a ženami. Nízke rozdiely sú zaznamenané aj v Litve a Lotyšsku.

Dosiahnutie miery zamestnanosti na úrovni 75 % do roku 2020 do veľkej miery závisí od ďalšieho zvýšenia zamestnanosti u starších ľudí. Taktiež demografické výzvy, ktoré súvisia so starnutím populácie, vedú EÚ k potrebe spoločne zvýšiť participáciu starších ľudí na trhu práce a podpore predlžovania pracovného života. Spoločným cieľom EÚ bolo do roku 2010 dosiahnuť 50 % mieru zamestnanosti starších pracujúcich. Napriek poklesu celkovej zamestnanosti v rokoch 2009 a 2010 *miera zamestnanosti u starších ľudí* (55 – 64 rokov) na Slovensku od roku 2001 nepretržite rastie, pričom v roku 2011 sa zvýšila na 41,4 %, čo je však stále pod priemernou úrovňou EÚ 27 (47,4 %). Nízka je najmä miera zamestnanosti starších žien (31,5 %), hoci sa za posledných 10 rokov takmer strojnásobila. Napriek neustálemu rastu je stále relatívne hlboko pod priemerom EÚ 27 (40,2 %). Najvyššia miera zamestnanosti starších žien je dlhodobo vo Švédsku (68,9 %), vysokú úroveň dosahuje aj vo Fínsku (57,2 %), Dánsku (55,3 %), Estónsku (57,1 %) a v Nemecku (53 %).

Dlhší pracovný život a zvýšenie miery zamestnanosti by mali byť podporené aj prostredníctvom lepšieho prístupu k celoživotnému vzdelávaniu. Inkluzívny rast okrem iného znamená investovanie do odbornej prípravy a zvyšovania kvalifikácie s cieľom pomôcť ľuďom všetkých vekových kategórií pripraviť sa na očakávané zmeny na pracovnom trhu. V tejto oblasti Slovensko už dlhšie zaostáva, od roku 2005 do roku 2009 sa dokonca *miera celoživotného vzdelávania* postupne znižovala. V roku 2010 bolo do ďalšieho vzdelávania či tréningu zapojených iba 2,8 % ľudí vo veku 25 – 64 rokov (rovnako ako v roku 2009), oproti tomu priemer EÚ 27 predstavoval 9,1 %. Menší podiel dospelých zapojených do celoživotného vzdelávania bol v roku 2010 iba v Rumunsku a Bulharsku (menej ako 2 %) a rovnaký bol v Maďarsku (2,8 %). Najvyšší podiel dospelých zapojených do celoživotného vzdelávania bol v roku 2009 v Dánsku (32,8 %). Nízka miera celoživotného vzdelávania môže mať nepriaznivý vplyv na zamestnateľnosť najmä u nízko-kvalifikovaných pracovníkov, čím oslabuje úsilie znížiť súčasnú vysokú mieru nezamestnanosti.

Miera nezamestnanosti na Slovensku patrí dlhodobo k tým vyšším v rámci Európy a ekonomická kríza tento problém prehĺbila. Miera nezamestnanosti v roku 2011 v SR medziročne klesla, dosiahla úroveň 13,5 % (medziročný pokles o 0,9 p. b.). V rámci EÚ 27 ostala nezmenená na úrovni 9,6 %, pričom vyššia bola v Španielsku (21,7 %), v Grécku (17,7 %), v Lotyšsku (15,4 %), v Litve (15,4 %) a v Írsku (14,4 %). Najnižšia miera nezamestnanosti je v Rakúsku (4,2 %) a v Holandsku (4,4 %). Miera nezamestnanosti v roku 2011 v SR klesla viac u žien (o 1 p. b. na 13,6 %) ako u mužov (o 0,7 p. b. na 13,5 %). V ročnom prieskume rastu 2012 EK predpokladá, že miera nezamestnanosti v EÚ 27 v roku 2012 a 2013 zostane vysoká, a to na úrovni približne 10 %, čo zhorší sociálny dopad krízy. EK je presvedčená, že jednou z priorít v roku 2012 na úrovni členských štátov, ako aj na úrovni EÚ by malo byť riešenie nezamestnanosti a sociálnych dôsledkov krízy.

Kľúčovými pre dosiahnutie ambiciózných cieľov inteligentného a udržateľného rastu pre všetkých sú mladí ľudia a predovšetkým ich úspešný prechod na trh práce. Mladí ľudia v súčasnosti stoja pred

výzvami v systémoch vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj pri vstupe na trh práce, sťaženými hospodárskou krízou. **Miera nezamestnanosti mladých ľudí** (do 24 rokov) dosahuje neprijateľne vysokú hodnotu, od roku 2008 (15,8 %) v rámci EÚ 27 výrazne narástla (v 2011 až 21,4 %). Táto skupina patrí medzi tie, ktoré boli krízou zasiahnuté najviac. V niektorých krajinách dosahuje viac ako 40 %, a to konkrétne v Španielsku (46,4 %) a v Grécku (44,4 %). SR má tretiu najvyššiu mieru nezamestnanosti mladých v rámci EÚ 27, v roku 2011 dosiahla až 33,2 %, pričom sa oproti predchádzajúcemu roku znížila o 0,4 p. b.. Na Slovensku vysoká miera nezamestnanosti mladých ľudí súvisí najmä s nesúladom medzi ponúkanou a požadovanou kvalifikáciou na trhu práce, nedostatočným dopytom po pracovnej sile v dôsledku ekonomickej krízy a so slabým rozvojom stratégií zamestnanosti pre mládež v minulosti. Najnižšiu mieru nezamestnanosti mladých vykazuje Holandsko (7,6 %), Rakúsko (8,3 %) a Nemecko (8,6 %).

Ďalším hlavným cieľom EÚ v stratégii Európa 2020 je dosiahnuť, aby najmenej 40 % ľudí vo veku 30 – 34 rokov malo ukončené vysokoškolské (terciárne) alebo ekvivalentné vzdelanie. Vysokokvalifikované obyvateľstvo je kľúčové pri riešení problémov súvisiacich s demografickými zmenami a sociálnou inklúziou v Európe. Podľa prognózy strediska CEDEFOP do roku 2020 si bude vyžadovať vysokú kvalifikáciu v kombinácii so schopnosťou prispôbiť sa a inovovať 35 % všetkých pracovných miest v porovnaní s dnešnými 29 %. Podľa EK čoraz viac pracovných miest si vyžaduje elektronické zručnosti, pritom hospodárstvo EÚ trpí nedostatkom vysokokvalifikovaných pracovníkov v informačných a komunikačných technológiách. V roku 2010 jeden z troch ľudí v EÚ 27 (33,6 %) dosiahol vysokoškolské vzdelanie v porovnaní s takmer 40 % v USA a vyše 50 % v Japonsku. V roku 2010 bola na Slovensku **miera vysokoškolsky vzdelanej populácie** vo veku 30 – 34 rokov na úrovni 22,1 % (u žien 26,2 % a u mužov 18,2 %), a hoci medziročne narástla o 4,5 p. b., stále je pod priemerom EÚ 27 (33,6 %) a relatívne ďaleko od ambiciózneho cieľa dosiahnuť 40 % do roku 2020.

Využitie potenciálu mladých ľudí a ich úspešnému prechodu na trh práce bráni opustenie školskej dochádzky s nižším ako stredoškolským vzdelaním. V EÚ 27 odchádza zo škôl predčasne a ďalej sa nevzdeláva vysoký podiel mladých ľudí. V roku 2010 bolo až 14,4 % ľudí vo veku 18 – 24 rokov, ktorí predčasne ukončili vzdelávanie. Nedostatok kvalifikácie je hlavnou bariérou pre inklúziu, nakoľko od vzdelania závisí úspešnosť začlenenia sa na trh práce, kvalita práce, odmeňovanie ale aj úspešnosť ďalšej prípravy pre trh práce počas celého života. Pre dosiahnutie inteligentného a inkluzívneho rastu bol stanovený cieľ udržať mladých ľudí vo vzdelávacom procese a znížiť **podiel predčasne ukončujúcich vzdelávanie** aspoň na úroveň 10 %. SR dlhodobo patrí ku krajinám v rámci EÚ s relatívne nízkym podielom osôb, ktoré predčasne ukončujú školskú dochádzku. V roku 2010 sa tento podiel medziročne znížil o 0,2 p. b. na úroveň 4,7 %, pričom cieľom je udržať tento podiel pod 6 % do roku 2020. Osôb, ktoré predčasne zanechali školskú dochádzku bolo viac medzi ženami (4,9 %) ako mužmi (4,6 %). Tretia najvyššia miera nezamestnanosti mladých ľudí do 24 rokov však svedčí o tom, že výzvou pre SR ostáva zosúladiť vzdelávanie resp. zručnosti mladých ľudí s požiadavkami trhu práce. Významnú pozornosť si vyžaduje aj predčasné ukončovanie školskej dochádzky v marginalizovaných rómskych komunitách.

Nízko-kvalifikovaní pracovníci majú na Slovensku obzvlášť ťažkú pozíciu na trhu práce, keď miera ich nezamestnanosti je dlhodobo najvyššia a miera zamestnanosti dlhodobo najnižšia v celej Európe. **Miera nezamestnanosti ľudí** vo veku 25 – 64 rokov s dosiahnutým vzdelaním **na úrovni ISCED 0-2** (maximálne základné vzdelanie) bola v roku 2011 na úrovni 39,2 %, a síce sa medziročne mierne znížila (o 1,6 p. b.), bola viac ako 2,5 násobná oproti priemeru EÚ 27 (14,8 %). Najnižšia miera nezamestnanosti ľudí s nízkou kvalifikáciou je v Holandsku (5,4 %), v Rumunsku (6,9 %), Rakúsku (7,1 %), na Malte (7,4 %) a na Cypre (7,5 %). **Miera zamestnanosti nízko-kvalifikovaných ľudí** (ISCED 0-2) v SR dosiahla 29,7 %, a hoci sa medziročne mierne zvýšila (o 0,9 p. b.), je najnižšou v Európe a hlboko pod priemerom EÚ 27 (53 %). Oproti SR viac ako dvojnásobná miera zamestnanosti nízko-kvalifikovaných ľudí je v Portugalsku (65,5 %), na Cypre (65,2 %), v Švédsku (64,4 %), Holandsku (62,5 %) a v Dánsku (62 %).

Vysoká miera nezamestnanosti sa na Slovensku premieta do vysokej **miery dlhodobej nezamestnanosti**, ktorá je dlhodobo najvyššou v Európe. Miera dlhodobej nezamestnanosti na Slovensku v roku 2011 ostala oproti predchádzajúcemu roku nezmenená na úrovni 9,2 %, vysoko nad priemerom EÚ 27 (4,1 %), ktorého hodnota sa medziročne zvýšila o 0,2 p. b. Dlhodobá nezamestnanosť je pretrvávajúcim vážnym problémom trhu práce na Slovensku, ktorý vyzýva

ku komplexnému riešeniu, zameranému na najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva. Najnižšia miera dlhodobej nezamestnanosti je v Rakúsku (1,1 %), Holandsku (1,2 %), na Cypre (1,3 %), v Luxembursku (1,3 %), v Dánsku (1,4 %) a v Švédsku (1,5 %).

V rámci stratégie Európa 2020 a podpory inkluzívneho rastu je stanovený ďalší hlavný cieľ, a to znížiť **počet osôb v riziku chudoby a sociálneho vylúčenia** aspoň o 20 mil. (na 19,4 %). V roku 2010 v rámci EÚ 27 bolo 115,790 mil. ľudí (23,5 %) ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením, pričom tento počet v dôsledku krízy medziročne narástol o 2,079 mil. osôb (0,4 p. b.). Cieľ je monitorovaný prostredníctvom indikátora zloženého z 3 subindikátorov t.j. títo ľudia boli buď žijúci v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou⁵³, a/alebo osoby žijúce v riziku chudoby po sociálnych transferoch⁵⁴ a/alebo ťažko materiálne deprivované osoby⁵⁵. Ide o ľudí žijúcich v domácnostiach, kde nikto nepracuje alebo pracuje iba príležitostne a/alebo s nízkym príjmom, a/alebo si nemôžu dovoliť niektorú z nevyhnutných potrieb pre svoj život. Osoby sú počítané iba raz, hoci sa môžu nachádzať v niekoľkých subindikátoroch. Celkový počet ľudí v riziku chudoby a sociálneho vylúčenia je nižší ako suma počtov ľudí v každej z troch foriem chudoby a sociálneho vylúčenia, nakoľko niektoré osoby môžu trpieť súčasne viacerými formami.

SR si za cieľ vytýčila, že do roku 2020 zníži celkový počet týchto osôb o 170 tis. (na 17,2 %). V roku 2010 počet ľudí v riziku chudoby a sociálneho vylúčenia medziročne narástol o 57 tis. ľudí (1 p. b.) na 1 118 tis. (20,6 %), pričom počet ľudí narástol vo všetkých subindikátoroch. V roku 2010 bolo v SR 349 tis. osôb **žijúcich v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce** (7,9 % oproti 10 % v EÚ 27), 651 tis. **ľudí v riziku chudoby** (12 % oproti 16,4 % v EÚ 27) a 621 tis. **ľudí ťažko materiálne deprivovaných** (11,4 % oproti 8,1 % v EÚ 27). Najvýraznejšie narástol podiel ľudí žijúcich v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce (z 5,6 % v 2009 na 7,9 % v 2010), čo súvisí s ekonomickou krízou a nárastom nezamestnanosti (miera nezamestnanosti v roku 2010 dosiahla 14,4 %).

Najvyšší podiel osôb v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia sa nachádzal v Bulharsku (41,6 %), Rumunsku (41,4 %), Lotyšsku (38,1 %), Litve (33,4 %) a Maďarsku (29,9 %) a najnižší v Českej republike (14,4 %), Švédsku (15 %), Holandsku (16,6 %), Rakúsku (16,6 %), Fínsku (16,9 %) a Luxembursku (17,1 %).

Z hľadiska veku vo vyššom riziku chudoby a sociálneho vylúčenia sa nachádzajú deti, a to vo väčšine krajín EÚ 27 vrátane Slovenska. V roku 2010 v EÚ 27 trpelo aspoň jednou z troch foriem chudoby a sociálneho vylúčenia 27,1 % detí mladších ako 18 rokov (22,6 % ľudí nad 18 rokov). Na Slovensku to bolo 25,3 % detí do 18 rokov oproti 19,7 % ľudí nad 18 rokov.

Čo sa týka jednotlivých elementov, ktoré definujú riziko chudoby a sociálneho vylúčenia, najvyšší podiel ľudí s disponibilným príjmom pod hranicou rizika chudoby bol v roku 2010 v Lotyšsku (21,3 %), Rumunsku (21,1 %), Bulharsku (20,7 %), v Španielsku (20,7 %), Litve (20,2 %) a v Grécku (20,1 %) a najnižší v Českej republike (9 %), v Holandsku (10,3 %), na Slovensku (12 %), Rakúsku (12,1 %) a v Maďarsku (12,3 %). Podiel ľudí v EÚ 27, ktorí sú ťažko materiálne deprivovaní, výrazne variuje od 0,5 % v Luxembursku až po 35 % v Bulharsku. Vysoký podiel ťažko materiálne deprivovaných ľudí je i v Rumunsku (31 %) a v Lotyšsku (27,4 %). Podiel ľudí žijúcich v domácnostiach s nízkou pracovnou intenzitou je najvyšší v Írsku (22 %), vysoký je i vo Veľkej Británii (13,1 %) a v Belgicku (12,6 %) a najnižší je na Cypre (4 %), nízky je v Luxembursku (5,5 %), Švédsku (5,9 %) a v Českej republike (6,4 %).

⁵³ Ľudia žijúci v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce sú ľudia vo veku 0 – 59 žijúci v domácnostiach, kde dospeli pracujú menej ako 20 % z toho, koľko mohli potenciálne odrobiť v minulom roku (študenti sú vylúčení).

⁵⁴ Ide o osoby s ekvivalentným disponibilným príjmom pod hranicou rizika chudoby, ktorou je 60 % národného mediánu ekvivalentného príjmu (po všetkých sociálnych transferoch, ktoré sa počítajú ako súčasť príjmu). Ekvivalentný príjem je počítaný pre každého jednotlivca ako disponibilný príjem do domácnosti delený veľkosťou domácnosti, ktorá zohľadňuje nasledovné váhy pre jednotlivých členov domácnosti: 1,0 pre prvého dospelého, 0,5 pre každého ďalšieho člena staršieho ako 14 rokov a 0,3 pre dieťa mladšie ako 14 rokov.

⁵⁵ Materiálna deprivácia zahŕňa indikátory vzťahujúce sa k ekonomickej záťaži, predmetom dlhodobej spotreby, bývaniu a prostrediu obdobia. Ťažko materiálne deprivovaní ľudia majú veľmi obmedzené životné podmienky nedostatkom zdrojov a zažívajú minimálne 4 z nasledovných 9 položiek deprivácie: nemôžu si dovoliť: a) platiť načas nájom/hypotéku a účty spojené s bývaním, b) udržať doma adekvátne teplo, c) čeliť neočakávaným výdavkom, d) jesť mäso, rybu alebo ekvivalentné jedlo každý druhý deň, e) týždennú dovolenku mimo domu, f) auto, g) práčku, h) farebný televízor, i) telefón (vrátane mobilného telefónu).

Tab. 5.1 Vývoj vybraných hlavných ukazovateľov stratégie Európa 2020

hlavné indikátory Európy 2020/rok		SR							EÚ 27						
		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Miera zamestnanosti 20 - 64 ročných (cieľ EÚ = 75 %, cieľ SR = 72 %)	spolu	64,5	66	67,2	68,8	66,4	64,6	65,1	68	69	69,9	70,3	69	68,6	68,6
	ženy	56,7	57,5	58,7	60,3	58,2	57,4	57,6	60	61,1	62,1	62,8	62,3	62,1	62,3
	muži	72,5	74,6	76	77,4	74,6	71,9	72,7	76	76,9	77,8	77,9	75,8	75,1	75
Podiel osôb predčasne opúšťajúcich vzdelávací systém bez získania kvalifikácie (cieľ EÚ = 10 %, cieľ SR = 6 %)	spolu	6,3	6,6	6,5	6	4,9	4,7		15,8	15,5	15,1	14,9	14,4	14,1	
	ženy	5,9	5,8	5,8	4,9	4,1	4,9		13,7	13,4	13	12,8	12,5	12,1	
	muži	6,7	7,3	7,2	7,1	5,7	4,6		17,8	17,6	17,1	16,9	16,2	16	
Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie vo veku 30 - 34 rokov (cieľ EÚ = 40 %, cieľ SR = 40 %)	spolu	14,3	14,4	14,8	15,8	17,6	22,1		28	28,9	30	31,1	32,3	33,6	
	ženy	14,6	15,3	16,1	17,6	19,8	26,2		30	31,5	32,9	34,3	35,6	37,2	
	muži	14	13,6	13,4	14	15,5	18,2		26	26,3	27,2	28	28,9	30	
Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením v % (cieľ EÚ = 19,4 %, cieľ SR = 17,4 %)		32,2	27,1	21,5	20,6	19,6	20,6		25,7s	25,3s	24,4	23,6	23,1	23,5	
- osoby žijúce v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou v %		6,6	6,2	6,5	5,2	5,6	7,9		10,4s	10,5s	9,7	9	9	10	
- osoby žijúce v riziku chudoby po sociálnych transferoch v %		13,3	11,6	10,6	10,9	11	12		16,4s	16,5s	16,5s	16,4	16,3	16,4	
- ťažko materiálne deprivované osoby v %		22,1	18,2	13,7	11,8	11,1	11,4		10,7s	9,8s	9,1	8,4	8,1s	8,1	

Zdroj: EUROSTAT, údaje sú aktualizované k 11. 5. 2012

Poznámky: Údaje o chudobe sú počítané ŠÚ SR na základe EU SILC, referenčný rok pre zisťovanie príjmu je predchádzajúci rok
s - odhad Eurostatu

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha ku kapitole 1

- Tab. 1 Základné ukazovatele ekonomického vývoja SR
- Tab. 2 Indexy spotrebiteľských cien
- Tab. 3 Výstavba a úbytok bytov

Príloha ku kapitole 2

- Tab. 1 Miera zamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2011 (priemer za rok v %)
- Tab. 2 Zamestnanosť podľa veľkosti podnikov v roku 2011 (priemer za rok)
- Tab. 3 Miera nezamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2011 (priemer za rok v %)
- Tab. 4 Počet uchádzačov o zamestnanie podľa štatistickej klasifikácie ekonomických činností (SK NACE Rev.2) ku koncu roka 2011
- Tab. 5 Stav uchádzačov o zamestnanie absolventov škôl ku koncu roka 2011
- Tab. 6 Nástroje aktívnych opatrení trhu práce
- Tab. 7 Priemerná dohodnutá suma finančných prostriedkov na jedno vytvorené/obsadené pracovné miesto, resp. zaradenú osobu, resp. podporené pracovné miesto (v €)
- Tab. 8 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa stupňov vzdelania – rok 2011
- Tab. 9 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa hlavnej triedy KZAM a pohlavia – rok 2011
- Tab. 10 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa veku – rok 2011
- Tab. 11 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa regiónov - rok 2011
- Tab. 12 Priemerná hrubá mesačná mzda a vybrané zložky mzdy zamestnancov podľa pohlavia – rok 2011
- Tab. 13 Podiely zamestnancov v pásmach priemernej hrubej mesačnej mzdy – rok 2011
- Tab. 14 Priemerný hodinový zárobok podľa krajov v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2011
- Tab. 15 Priemerný hodinový zárobok podľa odvetví v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2011
- Tab. 16 Priemerný hodinový zárobok podľa veľkosti organizácie v podnikateľskej sfére - 4. štvrťrok 2011
- Tab. 17 Priemerný hodinový zárobok podľa veku v podnikateľskej sfére - 4. štvrťrok 2011
- Tab. 18 Priemerný hodinový zárobok podľa rodového členenia v podnikateľskej sfére - 4. štvrťrok 2011
- Tab. 19 Mesačné náklady práce na zamestnanca v SR za rok 2010 podľa odvetvia

Príloha ku kapitole 3

- Tab. 1 Výdavky základného fondu nemocenského poistenia (ZFNP) a nemocenské dávky v roku 2011
- Tab. 2 Počet poberateľov samostatne vyplácaných dôchodkov a v súbehu s vdovským, resp. vdoveckým dôchodkom k 31.12.2011
- Tab. 3 Počet poberateľov dôchodku a výška sólo dôchodkovej dávky podľa pohlavia
- Tab. 4 Rozdelenie poberateľov podľa výšky dôchodkových dávok
- Tab. 5 Prehľad výdavkov na dôchodkové dávky k 31. 12. 2011
- Tab. 6 Výdavky základného fondu úrazového poistenia (ZFÚP) v roku 2011
- Tab. 7 Priemerná výška a počet vyplatených dávok úrazového poistenia v roku 2011
- Tab. 8 Štátne dávky týkajúce sa úrazového poistenia
- Tab. 9 Výdavky základného fondu garančného poistenia (ZFGP) v roku 2011
- Tab. 10 Vyplatené dávky v nezamestnanosti, počet prípadov a priemerná výška dávky v roku 2011

- Tab. 11 Počet poberateľov dávky v nezamestnanosti v členení podľa veku a pohlavia za rok 2011
- Graf 1 Rozdelenie sporiteľov v II. pilieri podľa veku k 31. 12. 2011
- Graf 2 Veková štruktúra sporiteľov v II. pilieri k 31. 12. 2011
- Graf 3 Podiel akcií v portfóliách dôchodkových fondov
- Graf 4 Podiel dlhopisov v portfóliách dôchodkových fondov
- Graf 5 Podiel peňažných investícií v portfóliách dôchodkových fondov
- Tab. 12 Údaje o výške majetku a ročného zhodnotenia doplnkových dôchodkových fondov
- Tab. 13 Vývoj počtu poberateľov resocializačného príspevku v roku 2010 a 2011
- Tab. 14 Vývoj čerpania finančných prostriedkov na resocializačný príspevok za roky 2010 a 2011
- Tab. 15 Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným v roku 2011
- Tab. 16 Deti umiestnené na základe rozhodnutia súdu do zariadení na výkon rozhodnutia súdu/predbežné opatrenie, výchovné opatrenie, ústavná starostlivosť a ochranná výchova/
- Tab. 17 Jednotlivé formy starostlivosti v detských domovoch
- Tab. 18 Počty umiestnených detí a mladých dospelých v jednotlivých formách starostlivosti v detských domovoch k 31.12. za jednotlivé roky
- Tab. 19 Celkový počet detí zverených do jednotlivých foriem náhradnej rodinnej starostlivosti v jednotlivých rokoch
- Tab. 20 Základné štatistické údaje o činnosti RPPS za roky 2010 a 2011
- Tab. 21 Činnosť referátov poradensko-psychologických služieb v roku 2010 a 2011
- Tab. 22 Opatrovateľská služba poskytovaná obcami v roku 2009 a 2010
- Tab. 23 Prepravná služba v roku 2009 a 2010
- Tab. 24 Počet zariadení sociálnych služieb a ich kapacita za roky 2009 a 2010
- Tab. 25 Obyvatelia zariadení sociálnych služieb za roky 2009 a 2010
- Tab. 26 Počet zariadení sociálnych služieb podľa zriaďovateľa za roky 2009 a 2010
- Tab. 27 Výdavky zariadení sociálnych služieb za roky 2009 a 2010
- Tab. 28 Zamestnanci zariadení sociálnych služieb (spolu) za roky 2009 a 2010
- Tab. 29 Vybrané zariadenia sociálnych služieb
- Tab. 30 Počet občanov zaradených do poradovníka čakateľov na poskytovanie starostlivosti vo vybraných zariadeniach v roku 2009 a 2010
- Tab. 31 Počet zamestnancov, objemy plátov a vybrané zložky platu v € za rok 2011 v zariadeniach sociálnych služieb podľa agregovaných zamestnaní.
- Tab. 32 Európsky integrovaný systém štatistiky sociálnej ochrany (Metodika ESSPROS)
- Tab. 33 Príjmy na sociálnu ochranu podľa typu (% z celkových príjmov) v EÚ, 2009
- Tab. 34 Výdavky na dôchodky a kategórie dôchodkov (% z celkových výdavkov na dôchodky) v EÚ, 2009
- Tab. 35 Prioritná os 2 - OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia - plnenie fyzických ukazovateľov k 31.12.2011
- Tab. 36 Prioritná os 2 – OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia - Problémy a prijaté opatrenia v rámci implementácie
- Tab. 37 Prioritná os 2 – OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia – Iné realizované opatrenia
- Tab. 38 Prehľad DOP vyhlásených FSR
- Tab. 39 Čerpanie výdavkov kapitoly 22 - MPSVR SR podľa programového rozpočtovania

Príloha ku kapitole 4

- Tab. 1 Zoznam národných indikátorov chudoby a sociálneho vylúčenia 2009-2010
- Tab. 2 Zoznam vybraných indikátorov sociálnej inklúzie OMK (2009-2010)
- Tab. 3 Porovnanie mier zamestnanosti a nezamestnanosti v rómskej populácii s geograficky blízkou všeobecnou populáciou (v %)
- Tab. 4 Prehľad základných mier vo vzťahu k trhu práce podľa pohlavia – porovnanie rómskej a geograficky blízkej všeobecnej populácie (v %)
- Tab. 5 Vybrané ukazovatele pracovnej aktivity rómskej populácie 15+ rokov – porovnanie podsúborov a s geograficky blízkou všeobecnou populáciou (v %)

- Graf 1 Miera zamestnanosti rómskej populácie vo veku 15-64 rokov podľa dosiahnutého vzdelania – porovnanie s geograficky blízkou všeobecnou populáciou (v %)
- Graf 2 Miera nezamestnanosti rómskej populácie vo veku 15-64 rokov podľa dosiahnutého vzdelania – porovnanie s geograficky blízkou všeobecnou populáciou (v %)
- Tab. 6 Priemerné pracovné príjmy v rómskych domácnostiach podľa typu bývania a v domácnostiach geograficky blízkej všeobecnej populácie (v euro)
- Tab. 7 Distribúcia celkovej mesačnej sumy pracovných príjmov v rómskych domácnostiach a v domácnostiach geograficky blízkej všeobecnej populácie (v %)
- Tab. 8 Priemerné sociálne príjmy v rómskych domácnostiach podľa typu bývania a v domácnostiach geograficky blízkej všeobecnej populácie (v euro)
- Tab. 9 Distribúcia celkovej mesačnej sumy sociálnych príjmov v rómskych domácnostiach podľa typu bývania a v domácnostiach geograficky blízkej všeobecnej populácie (v %)
- Tab. 10 Priemerné celkové čisté príjmy v rómskych domácnostiach podľa typu bývania a v domácnostiach geograficky blízkej všeobecnej populácie (v euro)
- Tab. 11 Distribúcia celkových čistých príjmov v rómskych domácnostiach podľa typu bývania a v domácnostiach geograficky blízkej všeobecnej populácie (v %)
- Tab. 12 Priemerné celkové príjmy „na osobu“ v rómskych domácnostiach podľa typu bývania a v domácnostiach geograficky blízkej všeobecnej populácie (v euro)
- Tab. 13 Priemerné celkové príjmy na osobu v rómskych domácnostiach podľa počtu pracujúcich v domácnosti (v euro)
- Graf 3 Schopnosť zabezpečiť vybrané položky v rómskych domácnostiach podľa typu bývania (v %)
- Tab. 14 Rómske domácnosti podľa výskytu situácie „nemali čo dať deťom jesť“ a typu bývania (v %)
- Graf 4 Rómske domácnosti podľa výskytu situácie „nemali čo dať deťom jesť“ – porovnanie s domácnosťami geograficky blízkej všeobecnej populácie (v %)
- Graf 5 Priemerný mesačný príjem na člena domácnosti podľa výskytu situácie „nemali čo dať deťom jesť“ – za jednotlivé typy rómskych domácností a v porovnaní s domácnosťami geograficky blízkej všeobecnej populácie (v euro)
- Graf 6 Rómske domácnosti podľa výskytu všetkých troch depriváčnych situácií – za jednotlivé typy rómskych domácností a v porovnaní s domácnosťami geograficky blízkej všeobecnej populácie (v %)

Príloha ku kapitole 5

- Tab. 1 Porovnanie vybraných indikátorov v kontexte stratégie Európa 2020 medzi krajinami EÚ 27 v poslednom dostupnom roku - makroekonomické prostredie
- Tab. 2 Porovnanie vybraných indikátorov v kontexte stratégie Európa 2020 medzi krajinami EÚ 27 v poslednom dostupnom roku - inteligentný a inkluzívny rast

PRÍLOHA KU KAPITOLE 1

Tab. 1. Základné ukazovatele ekonomického vývoja SR

Ukazovateľ	Merná jednotka	2006	2007	2008	2009	2010	2011
HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT ¹⁾							
Hrubý domáci produkt v bežných cenách	mld. €	55	61,4	66,8	62,8	65,7	69,1
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	111,5	111,7	108,8	93,9	104,7	105
Hrubý domáci produkt v s.c. ²⁾	mld. €	53,4	59	62,4	59,4	61,8	63,9
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	108,3	110,5	105,8	95,1	104,2	103,3
Priemerný počet zamestnancov v hospodárstve ³⁾	tis. osôb	1 834,4	1 861,9	1 899,7	1 837,6	1 808,7	1 854,2
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	101,8	101,5	102	96,7	98,4	102,5
Produktivita práce z HDP ⁴⁾							
index, rovn. obd. predchádz. roku = 100 v b.c.	%	109,6	110,1	106,6	97,1	106,4	102,5
index, rovn. obd. predchádz. roku = 100 v s.c.	%	106,5	108,9	103,6	98,3	105,8	100,8
INFLÁCIA ⁵⁾							
Medziročná miera inflácie							
posledný mesiac obdobia	%	4,2	3,4	4,4	0,5	1,3	4,4
v priemere za obdobie	%	4,5	2,8	4,6	1,6	1	3,9
EKONOMICKÁ AKTIVITA PODĽA VZPS ⁶⁾							
Počet pracujúcich	tis. osôb	2 301,4	2 357,3	2 433,8	2 365,8	2 317,5	2 351,4
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	103,8	102,4	103,2	97,2	98	101,5
Počet nezamestnaných	tis. osôb	353,4	291,9	257,5	324,2	389	367,9
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	82,7	82,6	88,2	125,9	120	94,6
Miera nezamestnanosti	%	13,3	11	9,6	12,1	14,4	13,5
ZAMESTNANOSŤ							
Priemerný počet zamestnaných osôb							
v hospodárstve spolu ⁷⁾	tis. osôb	2 148,2	2 222,7	2 280,0	2 176,6	2 151,9	2 192,5
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	102,2	102,5	102,6	95,5	98,9	101,9
PRIEMERNÁ MESAČNÁ MZDA							
zamestnanca za hospodárstvo spolu ⁸⁾							
nominálna	Sk	622,75	668,72	723,03	744,5	769	786
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	108	107,2	108,1	103	103,2	102,2
reálna - index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	103,3	104,3	103,3	101,4	102,2	98,4

Zdroj: ŠÚ SR Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v roku 2011

1)metodika ESNÚ 95, revidované údaje na ročné účty po rok 2010; údaje od roku 2011 sú spresnenými štvrťročnými odhadmi

2) v stálych cenách vypočítaných reťazením objemov k referenčnému roku 2005

3) podľa metodiky ESNÚ 95

4)produktivita práce je vypočítaná ako podiel HDP a počtu zamestnancov podľa metodiky ESNÚ 95

5)počítaná zo spotrebiteľských cien na báze roku 2000, od roku 2005 s ročnou aktualizáciou váh

6)VZPS - Výberové zisťovanie pracovných síl; v priemere za obdobie

7)zo štvrťročného štatistického výkazníctva; zamestnané osoby sú zamestnanci a podnikatelia (bez vypomáhajúcich osôb v domácnosti); bez žien na materskej dovolenke;

8)zo štvrťročného štatistického výkazníctva; bez podnikateľských príjmov, od roka 2006 vrátane plátov ozbrojených zložiek, od roku 2007 vrátane plátov profesionálnych vojakov; indexy sú počítané z porovnateľných údajov; údaje upravené o štatistický odhad neevidovaných miezd

Tab. 2. Indexy spotrebiteľských cien

Rovnaké obdobie predchádzajúceho roka = 100						
Odbory COICOP	Stále váhy v ‰	2011				
		marec	jún	september	december	rok
Úhrn za SR	1000	103,6	103,9	104,3	104,4	103,9
v tom:						
Potraviny a nealkoholické nápoje	175,731	107	107,1	105,4	104,3	106,1
Alkoholické nápoje a tabak	49,729	103,3	104,2	104,2	104,7	103,7
Odevy a obuv	44,222	99,7	102,7	102,1	102,1	101,6
Bývanie, voda, elektrina, plyn a iné palivá	273,77	104,3	104,4	105,9	106	105
Nábytok, vybavenie domácnosti a bežná údržba domu	65,045	98,5	99	99,8	100	99
Zdravotníctvo	43,326	103,1	103,3	104	105,1	103,8
Doprava	79,128	106,2	106,3	107	110,5	106,9
Pošty a telekomunikácie	37,586	100,3	100,4	100,2	100,5	100,4
Rekreácia a kultúra	84,668	101	100,8	100,7	100,1	100,7
Vzdelávanie	16,973	104,4	104,8	105,7	105,9	105
Hotely, kaviarne a reštaurácie	63,176	101,9	102,2	103,4	103,6	102,5
Rozličné tovary a služby	66,645	103,1	103,8	103,9	104,6	103,7

Zdroj: ŠÚ SR Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v roku 2011

Tab. 3. Výstavba a úbytok bytov

Ukazovateľ	Počet bytov			Úbytok bytov		
	začatých v roku 2011	rozostavaných k 31.12.2011	dokončených v roku 2011	spolu v roku 2011	z toho asanáciou v r. 2011	
Byty spolu	a)	12 740	64 734	14 608	1 226	1085
	b)	78,6	97,2	85,5	102,3	111,2
v tom sektor:						
verejný	a)	1 165	4 421	1 544	16	11
	b)	66,4	86,1	61,3	266,7	220
súkromný	a)	11 575	60 313	13 064	1 210	1074
	b)	80,1	98,1	89,8	101,5	110,6
z úhrnu bytov						
Byty v rodinných domoch	a)	9 428	42 183	8 763	,	,
	b)	98,5	101,3	95,9	,	,

Zdroj: ŠÚ SR Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v roku 2011

a) počet

b) indexy, rovnaké obdobie predchádzajúceho roka = 100

PRÍLOHA KU KAPITOLE 2

**Tab. 1 Miera zamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2011
(priemer za rok v %)**

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy
15+ roční	51,1	59,1	43,6
15 – 64 roční	59,5	66,3	52,7
20 – 64 roční	65,1	72,7	57,6
Podľa vekových skupín			
15 - 19 roční	2,2	2,5	1,8
20 - 24 roční	35,6	44,3	26,6
25 - 29 roční	67,4	76,1	58,1
30 - 34 roční	72,6	84,5	60,0
35 - 39 roční	79,4	87,6	70,9
40 - 44 roční	82,5	84,6	80,4
45 - 49 roční	81,9	82,8	81,2
50 - 54 roční	78,1	80,0	76,3
55 - 59 roční	59,9	71,3	49,5
60 - 64 roční	17,8	27,7	9,4
65 a viac roční	2,2	2,9	1,1
Podľa vzdelania (15 - 64 roční)			
Základné	15,2	16,1	14,6
Učňovské	64,3	71,1	53,8
stredné (bez maturity)	69,7	79,9	55,0
učňovské s maturitou	73,7	82,2	61,7
úplné stredné všeobecné	40,2	40,6	40,0
úplné stredné odborné	70,8	78,5	64,0
vyššie odborné	79,8	81,7	78,8
vysokoškolské	76,6	82,9	71,7

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Tab. 2 Zamestnanosť podľa veľkosti podnikov v roku 2011 (priemer za rok)

Počet zamestnancov	Osoby	Podiel v %	Zmena podielu 2011/2010 v p. b.	Index 2011/2010
Spolu	2 192 549	100,0	0,0	101,9
v tom:				
0 – 9	154 030	7,0	-1,5	83,8
10 – 19	154 025	7,0	1,3	125,0
20 – 49	200 441	9,1	0,9	113,0
50 – 249	391 945	17,9	-0,1	101,5
250 – 499	140 185	6,4	-0,5	95,0
500 – 999	138 379	6,3	0,6	112,6
1000 a viac	363 545	16,6	-0,3	100,1
Živnostníci (odhad)	650 000	29,6	-0,4	100,4

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrtroku 2011

**Tab. 3 Miera nezamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2011
(priemer za rok v %)**

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy
Spolu	13,5	13,5	13,6
Podľa vekových skupín			
15-19 roční	66,7	67,3	65,6
20-24 roční	29,5	29,3	29,8
25-29 roční	16,6	17,1	16,0
30-34 roční	13,1	12,1	14,5
35-39 roční	10,6	8,9	12,6
40-44 roční	10,6	10,3	11,0
45-49 roční	9,9	10,4	9,6
50-54 roční	11,0	10,6	11,5
55-59 roční	11,0	12,0	9,6
60-64 roční	5,8	6,0	5,3
65 a viac roční	2,5		6,0
Podľa vzdelania			
základné	42,1	45,9	38,2
učňovské	16,8	15,9	18,7
stredné (bez maturity)	16,2	13,0	22,2
učňovské s maturitou	12,2	11,3	13,7
úplné stredné všeobecné	14,6	18,6	12,2
úplné stredné odborné	10,0	9,7	10,2
vyššie odborné	5,7	4,0	6,6
vysokoškolské	5,8	5,1	6,5

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Tab. 4 Počet uchádzačov o zamestnanie podľa štatistickej klasifikácie ekonomických činností (SK NACE Rev.2) ku koncu roka 2011

kraj, SR	UoZ podľa NACE	z toho odvetvia (NACE Rev. 2)																				
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U
BL	10 599	89	30	1 402	99	53	447	2 026	548	498	543	444	106	428	2 218	704	354	251	117	230	3	9
TA	13 639	526	51	3 822	86	145	1 449	2 111	533	617	147	202	108	430	1 141	1 174	276	406	109	304	2	0
TC	15 762	579	215	5 431	147	119	1 651	2 412	526	739	121	158	86	300	629	967	359	406	104	802	6	5
NI	23 772	1 480	26	6 945	108	206	2 224	3 308	908	910	238	260	163	636	1 899	2 539	454	493	181	782	7	5
ZI	20 589	1 152	83	5 221	59	189	3 626	3 129	740	1 174	177	241	86	338	884	1 704	445	413	215	701	11	1
BC	28 818	2 926	284	6 768	55	259	2 712	3 828	892	1 024	285	283	93	536	1 062	5 289	623	770	257	867	4	1
PV	33 078	1 925	77	8 359	85	272	6 013	3 322	793	1 432	203	329	98	482	1 608	4 964	615	799	132	1 559	10	1
KI	28 351	1 932	201	6 967	243	270	3 120	3 960	1 256	959	286	334	159	516	1 450	4 044	636	673	194	1 125	12	14
SR	174 608	10 609	967	44 915	882	1 513	21 242	24 096	6 196	7 353	2 000	2 251	899	3 666	10 891	21 385	3 762	4 211	1 309	6 370	55	36
podiel UoZ na SR (NACE)	6,1	0,6	25,72	0,51	0,9	12,17	13,8	3,5	4,2	1,1	1,3	0,5	2,1	6,2	12,25	2,2	2,4	0,7	3,6	0,0	0,0	

Zdroj: ÚPSVR

Tab. 5 Stav uchádzačov o zamestnanie absolventov škôl ku koncu roka 2011

Ukazovateľ	počet uchádzačov o zamestnanie
Absolventi spolu	30 798
z toho:	
Absolventi VŠ (stupeň vzdelania 7,8,9)	4 407
Absolventi SOŠ (stupeň vzdelania 6,7)	10 395
Absolventi gymnázií (stupeň vzdelania 5)	2 125
Absolventi SOU s maturitou (stupeň vzdelania 4)	8 212
Absolventi US bez maturity (stupeň vzdelania 2,3)	5 659

Zdroj: ÚPSVR

Tab. 6 Nástroje aktívnych opatrení trhu práce

Nástroj AFTP	Rok 2010		Rok 2011	
	Počet vytvorených- obsadených PM, resp. počet zaradených osôb, resp. počet podporených PM	Dohodnutá suma finančných prostriedkov (v €)	Počet vytvorených- obsadených PM, resp. počet zaradených osôb, resp. počet podporených PM	Dohodnutá suma finančných prostriedkov (v €)
§ 32	6 045	60 009,86	6 524	71 150,60
§ 43 ods.7	1 210	14 460,87	924	11 855,72
§ 43 ods.10	2 555	83 990,24	184	4 548,66
§ 43 ods.11	14	206,18	0	0,00
§ 46	8 824	3 034 974,09	1 332	182 565,62
§ 47	20 381	17 483 907,28	0	0,00
§ 48b	466	125 396,74	11	3 248,80
§ 49	15 033	48 217 631,49	12 271	41 883 191,90
§ 49a	266	145 541,62	195	108 223,85
§ 50	236	510 211,45	523	1 196 439,60
§ 50a	3 112	12 740 461,69	4 357	18 522 206,65
§50c	383	2 049 712,41	187	1 087 714,05
§50d	30 140	2 297 832,15	5 892	413 290,83
§50e	3 408	8 504 784,28	-	-
§50f	207	292 412,26	-	-
§50g	0	0,00	-	-
§50h	0	0,00	-	-
§50i	5 376	18 014 552,28	3 724	11 897 397,90
§50j	158	453 524,41	10 420	30 717 763,57
§ 51	21 176	20 005 283,85	18 592	18 772 951,22
§ 52	51 541	7 861 386,59	22 542	4 231 553,87
§ 52a	3 967	4 715 856,60	5 794	6 451 017,17
§ 53	28 909	8 319 328,39	17 778	5 152 572,03
§ 53a	47	38 544,22	61	61 591,95
§ 53b	16 245	225 892,19	20	1 120,00
§ 54	11 489	2 154 156,21	1 354	252 083,32
§55a	42	46 630,00	0	0,00
§ 56	1 631	13 793 583,12	2 014	17 354 592,92
§ 56a	316	717 372,66	305	627 464,12
§ 57	599	5 071 910,14	513	4 516 818,90
§ 59	346	2 327 023,01	537	3 700 405,16
§ 60	17 844	11 131 870,88	21 225	13 563 526,58
Spolu	251 966	190 438 447,16	137 114	180 592 762,36

Zdroj: ÚPSVR

Vysvetlivky:

— jav sa nevyskytoval

Prehľad realizácie aktívnych opatrení na trhu práce

Sprostredkovanie zamestnania (§ 32)

Náhrada časti cestovných výdavkov uchádzačov o zamestnanie, ktoré súvisia s absolvovaním vstupného pohovoru alebo výberového konania u zamestnávateľa v roku 2011

Úrad na účely sprostredkovania zamestnania poskytuje náhradu časti cestovných výdavkov UoZ, ktoré súvisia s absolvovaním vstupného pohovoru alebo výberového konania u zamestnávateľa.

V roku 2011 týmto opatrením bolo podporených celkom 6 524 UoZ, čo bolo o 479 osôb viac ako v roku 2010. Vyplatených bolo 71 150,60 € zo štátneho rozpočtu, čo bolo o 11 140,74 € viac ako v roku 2010.

Z celkového počtu 6 524 UoZ bolo v roku 2011:

- 3 128 žien (47,94 %),
- 3 343 znevýhodnených UoZ (51,24 %),
- 1 248 absolventov (19,13 %),
- 478 UoZ starších ako 50 rokov (7,33 %).

Informačné a poradenské služby (§ 42)

Významnou časťou náplne súvisiacej so sprostredkovaním zamestnania v roku 2011 bolo poskytovanie informačných a poradenských služieb, ktoré boli všetkým klientom úradov sprostredkované individuálnou alebo skupinovú formou v I. zóne 3- zónového systému poskytovania služieb zamestnanosti. Informačné a poradenské služby boli klientom poskytované taktiež v informačných a poradenských strediskách priamo u zamestnávateľa alebo na školách.

V rámci Informačných a poradenských služieb boli prioritne poskytované UoZ a ZoZ najmä informácie o:

- podmienkach zaradenia, vedenia a vyradenia z evidencie UoZ, ZoZ a o ich právach a povinnostiach,
- podmienkach nároku na dávku v nezamestnanosti a v hmotnej núdzi,
- trhu práce (aktuálna situácia, predpoklady vývoja),
- voľných pracovných miestach v regióne, v SR a v zahraničí,
- možnosti sprostredkovania zamestnania za úhradu, o agentúrach dočasného zamestnávania a agentúrach podporovaného zamestnávania,
- druhoch povolání a predpokladoch a požiadavkách na ich výkon,
- zdravotných a kvalifikačných požiadavkách na pracovné miesto,
- možnostiach a podmienkach účasti na AOTP,
- ponuke účasti na burzách informácií, burzách práce a výberových konaniach,
- realizácii národných projektov,
- práci s PC a internetom,
- možnosti využitia služieb poskytovaných v informačno-poradenských strediskách,
- poradensko-informačných centrách pre občanov so zdravotným postihnutím,
- ponuke služieb odborného poradenstva,
- aktívnom uchádzaní sa o zamestnanie – vzory písomností (žiadosť o prijatie do zamestnania, motivačný list, životopis), zásady komunikácie so zamestnávateľom, príprava na výberové konanie alebo na prijímací pohovor,
- pracovno-právnych vzťahoch.

Služby informačných a poradenských stredísk

Klienti si mali možnosť v informačných a poradenských strediskách pripraviť a vytlačiť žiadosť, životopis, motivačný list. Zamestnanci úradov pomáhali individuálne klientom, ktorí nemali počítačové zručnosti, prípadne mali problém s vyhotovením napr. žiadosti o prijatie do zamestnania. Pri poskytovaní informačných a poradenských služieb zamestnanci úradov využívali rôzne informačné letáky, publikácie, charakteristiky povolání, dotazníky a informácie z internetových stránok ústredia, Informačného systému typových pozícií a Profesie.

Uchádzači o zamestnanie so zdravotným postihnutím

Poskytovanie informačných a poradenských služieb zabezpečili úrady realizáciou aktivít pre občanov so zdravotným postihnutím, ktoré boli zamerané na riešenie ich situácie v podmienkach súčasného trhu práce.

Celkovo bolo UoZ so zdravotným postihnutím poskytnutých 2 235 informácií a odborných rád ohľadom výberu vhodného povolania (o 45 menej ako v roku 2010), 4 205 informácií o aktuálnej situácii na trhu práce, (o 200 viac ako v roku 2010), 14 320 informácií o voľných pracovných miestach v regióne a v SR, (o 20 viac ako v roku 2010), 3 949 informácií a ponúk účasti na burze práce a výberových konaniach, (o 612 viac ako v roku 2010), 6 967 informácií o možnosti využitia bezplatného informačného systému o voľných pracovných miestach (o 20 viac ako v roku 2010), 1 822 informácií o možnosti využitia služieb poskytovaných prostredníctvom informačno-poradenských centier pre občanov so zdravotným postihnutím (o 269 viac ako v roku 2010), 4 397 informácií o zdravotných a kvalifikačných požiadavkách na pracovné miesto (o 886 menej ako v roku 2010).

Zamestnávateľom boli poskytované informačné a poradenské služby o:

- výbere vhodného zamestnanca na požadovanú pracovnú pozíciu,
- možnostiach a podmienkach účasti na jednotlivých aktívnych opatreniach trhu práce,
- výzve na predkladanie projektov na zamestnávanie znevýhodnených UoZ a o podmienkach účasti v partnerstvách,
- situácii na trhu práce,
- povinnostiach zamestnávateľa pri zamestnávaní občanov so zdravotným postihnutím,
- ohľadom zamestnávania cudzincov a občanov EÚ,
- nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní,
- hromadných prepúšťaniach a pracovno-právnych vzťahoch,
- možnostiach využitia služieb agentúr dočasného zamestnávania, agentúr podporovaného zamestnávania a sprostredkovania zamestnania za úhradu.

Zamestnávateľom bolo poskytnutých spolu 17 206 služieb (o 2 189 viac ako v roku 2010), z toho 17 139 individuálnych služieb (o 2 165 viac ako v roku 2010) a 67 skupinových aktivít (o 24 viac ako v roku 2010).

Občanom ohrozeným stratou zamestnania bolo poskytnuté poradenstvo a informácie o:

- aktuálnej situácii a predpokladanom vývoji na trhu práce,
- zamestnávateľoch a voľných pracovných miestach v regióne, v SR i v zahraničí,
- výberovom konaní a burze práce,
- podmienkach zaradenia do evidencie UoZ alebo ZoZ,
- podmienkach nároku na dávku v nezamestnanosti a dávku v hmotnej núdzi,
- možnostiach a podmienkach účasti na programoch aktívnej politiky trhu práce,
- voľbe povolania a výbere zamestnania,
- možnosti odchodu na predčasný starobný dôchodok,
- riešení pracovnoprávnych vzťahov.

Občanom ohrozeným stratou zamestnania bolo poskytnutých spolu 26 287 služieb (o 19 843 menej ako v roku 2010), z toho 26 133 individuálnych služieb (o 19 714 menej ako v roku 2010) a 154 skupinových aktivít (o 129 menej ako v roku 2010).

Preventívno-poradenská činnosť pre základné a stredné školy – voľba povolania:

Informačné a poradenské služby poskytované úradmi pri voľbe povolania boli zamerané na:

- výber vhodného povolania – druhy a popis povolání, predpoklady, zdravotné a kvalifikačné požiadavky na výkon jednotlivých povolání, možnosť ďalšieho štúdia na stredných školách, záujmové dotazníky a testy, interaktívne DVD o povolaniach Svet práce, DVD o povolaniach, programy pre voľbu povolania „Cesta k povolaniu“, „Sprievodca svetom povolání“ a „Informačný systém typových pozícií“,

- aktuálnu situáciu a na požiadavky o trhu práce - najžiadanejšie a najmenej žiadané profesie, voľné pracovné miesta v regióne, najväčší zamestnávateľia regiónu, podmienky evidencie mladistvých na úrade,
- možnosti individuálneho poradenstva a možnosti využitia internetu a počítačových programov pri výbere povolania v Informačno-poradenskom stredisku.

Žiakom základných škôl bolo poskytnutých spolu 2 753 služieb (o 524 menej ako v roku 2010), z toho 1 015 individuálnych služieb (o 536 viac ako v roku 2010) a 1 738 skupinových aktivít (o 1 060 menej ako v roku 2010). Žiakom stredných škôl bolo v roku 2011 poskytnutých spolu 4 509 služieb (o 1 440 menej ako v roku 2010), z toho 218 individuálnych služieb (o 305 menej ako v roku 2010) a 4 291 skupinových aktivít (o 1 135 menej ako v roku 2010).

Preventívne poradenstvo pre žiakov základných škôl sa realizovalo ako aktivita na jednotlivých školách formou skupinových stretnutí, ktorých podmienky a časový harmonogram bol dohodnutý v spolupráci s výchovnými poradcami škôl s možnosťou ďalšieho individuálneho, prípadne skupinového poradenstva priamo na úrade. Zamestnanci úradov sa taktiež zúčastňovali rodičovských združení, kde poskytovali informácie súvisiace s voľbou a výberom vhodného povolania pre žiakov s perspektívou uplatnenia sa na trhu práce.

Preventívne poradenstvo pre žiakov stredných škôl sa realizovalo na školách skupinovo formou prednášok a následnej diskusie a taktiež individuálne v priestoroch Informačno-poradenského strediska. Cieľom týchto aktivít bolo pomôcť budúcim absolventom škôl zorientovať sa v žiadaných profesiách a uľahčiť im vstup na trh práce.

V priebehu roku 2011 sa zúčastnilo individuálnych a skupinových stretnutí celkovo 310 žiakov základných škôl a stredných škôl so zdravotným postihnutím, čo bolo o 4 556 menej ako v roku 2010. Individuálne poradenstvo v roku 2011 nebolo poskytnuté žiadnemu žiakovi základných a stredných škôl so zdravotným postihnutím (o 321 menej ako v roku 2010). Skupinové poradenstvo bolo v roku 2011 poskytnuté celkovo 310 žiakom základných a stredných škôl so zdravotným postihnutím (o 4 235 menej ako v roku 2010).

Iní klienti

V súvislosti s informovaním širokej verejnosti o možnosti evidencie ako záujemca o zamestnanie zamestnanci úradov poskytovali individuálne poradenské služby iným klientom - rodičom na materskej, resp. rodičovskej dovolenke, občanom so zdravotným postihnutím a poberateľom dávky v hmotnej núdzi, ktorí nie sú v evidencii UoZ, dôchodcom, UoZ vyradeným z evidencie, ktorí nenašli uplatnenie na trhu práce.

Iným klientom bolo poskytnutých spolu 155 651 služieb (o 18 263 menej ako v roku 2010), z toho 154 408 individuálnych služieb (o 18 960 menej ako v roku 2010) a 1 243 skupinových aktivít (o 697 viac ako v roku 2010).

Burzy informácií

V priebehu roka úrady organizovali už po piaty raz burzy informácií pre žiakov základných škôl a ich rodičov, žiakov stredných škôl, výchovných poradcov, UoZ a ZoZ, na ktorých sa prezentovali stredné školy a zamestnávateľia daného regiónu. Prínosom rovnako ako v predchádzajúcich rokoch bola diskusia za okrúhlym stolom, kde sa stretli zástupcovia úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, vyšších územných celkov, Krajského školského úradu, Centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, stredných škôl, základných škôl, strategickí investori, zamestnávateľia. Zástupcovia týchto subjektov mali možnosť vzájomne si vymeniť informácie, námety, návrhy a iniciatívy na zlepšenie situácie na trhu práce. Zúčastnení pomenovali súčasné problémy a reálny stav na trhu práce a v oblasti školstva a poukázali aj na legislatívne nedostatky.

Burzy informácií zrealizovalo 21 úradov (Banská Bystrica, Bratislava, Brezno, Čadca, Dunajská Streda, Komárno, Košice, Levice, Liptovský Mikuláš, Lučenec, Martin, Námestovo, Nové Zámky, Partizánske, Považská Bystrica, Rimavská Sobota, Ružomberok, Senica, Spišská Nová Ves, Topoľčany a Žilina). Zúčastnilo sa na nich 476 stredných škôl (o 178 stredných škôl menej ako v roku 2010), 885 základných škôl (o 231 základných škôl viac ako v roku 2010), 15 918 žiakov základných škôl (o 3 178 žiakov menej ako v roku 2010) a 154 zamestnávateľov (o 92 zamestnávateľov menej ako v roku 2010).

Burzu informácií pre žiakov zorganizoval iba úrad v Spišskej Novej Vsi pod názvom „Burza Stredných škôl“.

Odborné poradenské služby (§ 43)

Odborné poradenské služby sú zamerané na riešenie problémov spojených s pracovným uplatnením UoZ, na vytváranie súladu medzi jeho osobnostnými predpokladmi a požiadavkami na vykonávanie určitého zamestnania, na ovplyvňovanie rozhodovania a správania sa UoZ, ako aj na jeho sociálnu a pracovnú adaptáciu.

V súvislosti s poskytovaním odborných poradenských služieb vznikol nárok na finančné príspevky pre 1 108 UoZ (o 2 671 UoZ menej ako v roku 2010), a to vo výške 16 404,38 €.

Vzdelávanie a príprava pre trh práce uchádzača o zamestnanie a záujemcu o zamestnanie (§ 46)

Úrady zabezpečujú UoZ a ZoZ vzdelávanie a prípravu pre trh práce na základe zhodnotenia ich schopností, pracovných skúseností, odborných zručností, dosiahnutého stupňa vzdelania a zdravotnej spôsobilosti na prácu.

V priebehu roka 2011 sa vzdelávania a prípravy pre trh práce zúčastnilo 1 332 osôb, čo je v porovnaní s rokom 2010 menej o 7 492 osôb. Dohodnutá suma na vzdelávanie a prípravu pre trh práce predstavovala 182 565,62 €, čo je o 2 806 230,55 € menej ako v roku 2010. Najviac zaradených bolo Bratislavskom kraji (780 osôb), čo tvorí 57 % z celkového počtu osôb zaradených na vzdelávanie a prípravu pre trh práce.

Vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnanca (§ 47)

Cieľom opatrenia je podpora vzdelávania zamestnancov zamestnávateľa súvisiaca so vznikom nových pracovných miest a udržaním už existujúcich pracovných miest, najmä pre zamestnancov so stredoškolským a nižším vzdelaním. Podporou vzdelávania realizovaného zamestnávateľom sú zamestnávatelia motivovaní vzdelávať svojich zamestnancov a aj touto cestou predchádzať hromadnému prepúšťaniu a napomáhať vytváraniu nových pracovných miest. Vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnancov vykonáva zamestnávateľ formou všeobecného alebo špecifického vzdelávania s cieľom zvýšiť ich vzdelanostnú úroveň, pracovný potenciál a adaptabilitu na trhu práce.

V roku 2011 príspevok na vzdelávanie a prípravu pre trh práce zamestnanca nebol využívaný.

Dávka počas vzdelávania a prípravy pre trh práce a počas prípravy na pracovné uplatnenie občana so zdravotným postihnutím (§ 48b)

UoZ, ktorý sa zúčastňuje vzdelávania a prípravy pre trh práce alebo občan so zdravotným postihnutím, ktorý je UoZ a zúčastňuje sa prípravy na pracovné uplatnenie, trvajúcej dlhšie ako jeden kalendárny mesiac, má nárok na dávku počas vzdelávania a prípravy pre trh práce alebo na dávku počas prípravy na pracovné uplatnenie. Dávka sa poskytuje za kalendárny mesiac vo výške sumy životného minima poskytovaného jednej plnoletej fyzickej platnej k prvému dňu kalendárneho mesiaca, v ktorom UoZ nastúpil na vzdelávanie a prípravu pre trh práce alebo občan so zdravotným postihnutím, ktorý je UoZ, nastúpil na prípravu na pracovné uplatnenie.

V roku 2011 bola dávka poskytnutá 11 UoZ (čo je v porovnaní s rokom 2010 menej o 455 UoZ) v celkovej sume 3 248,80 €. Pokles celkového poskytnutého príspevku v porovnaní s rokom 2010 bol o 122 147,94 €. Dávka bola poskytovaná najviac v Trenčianskom kraji.

Príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 49)

Príspevok sa poskytuje na úhradu nákladov, súvisiacich so samostatnou zárobkovou činnosťou. Z hľadiska podpory vytvárania pracovných miest napomáha UoZ vstup na trh práce ako podnikateľom.

V roku 2011 bolo prostredníctvom tohto príspevku podporené vytvorenie a obsadenie 12 271 pracovných miest, čo bolo o 2 762 menej ako v roku 2010. Z celkového počtu bol príspevok poskytnutý 6 053 znevýhodneným UoZ (49,32 % z celkového počtu podporených UoZ), najväčší podiel predstavovali dlhodobí evidovaní UoZ (31,91 % z celkového počtu podporených UoZ). Príspevok využilo 4 486 žien (36,56 % z celkového počtu podporených UoZ). Celková dohodnutá suma bola 41 883 191,90 €, čo bolo o 6 334 439,59 € menej ako v roku 2010. Najviac vytvorených

pracovných miest bolo v Žilinskom kraji (2 539), čo predstavuje 20,69 % z celkového počtu vytvorených pracovných miest formou samozamestnania.

Príspevok na zapracovanie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie (§ 49a)

Príspevok na zapracovanie znevýhodneného UoZ sa poskytuje vo výške sumy životného minima poskytovaného jednej plnoletej fyzickej osobe sa poskytuje znevýhodnenému UoZ, ktorý vykonáva zapracovanie najdlhšie počas troch kalendárnych mesiacov a najviac 30 hodín týždenne. Znevýhodnenému UoZ vzniká zároveň nárok na preplatenie výdavkov na cestovné, na ubytovanie, na služby pre rodinu s deťmi, náklady na poistenie pre prípad škody spôsobenej znevýhodneným UoZ, náklady na úrazové poistenie.

V roku 2011 bolo na zapracovanie zaradených 195 znevýhodnených UoZ, čo je v porovnaní s rokom 2010 menej o 71 UoZ. Najviac zaradených UoZ bolo v Trnavskom kraji (62 znevýhodnených UoZ). Celková dohodnutá suma bola 108 223,85€, čo je v porovnaní s rokom 2010 menej o 37 317,77 €.

Príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného uchádzača o zamestnanie (§ 50)

Príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného UoZ sa poskytuje zamestnávateľovi, ktorý prijme znevýhodneného UoZ do pracovného pomeru na vytvorené pracovné miesto. Priemerná dĺžka podporovania pracovného miesta je 15 až 18 mesiacov s podmienkou jeho udržania najmenej dva roky.

V roku 2011 bolo vytvorených a obsadených 523 pracovných miest, čo je v porovnaní s rokom 2010 viac o 287 pracovných miest. Najväčší záujem o tento príspevok bol v Prešovskom kraji (280 pracovných miest). Celkový dohodnutý príspevok bol 1 196 439,60 €, čo je v porovnaní s rokom 2010 nárast o 686 228,15 €. Podiel žien umiestnených prostredníctvom tohto opatrenia predstavoval 56,01 % z celkového počtu umiestnených UoZ.

Príspevok na podporu udržania v zamestnaní zamestnancov s nízkymi mzdami (§ 50a)

Príspevok na podporu udržania v zamestnaní zamestnancov s nízkymi mzdami prijatých do pracovného pomeru z evidencie UoZ sa poskytuje zamestnávateľovi na úhradu odvodov do poistných fondov na zdravotné poistenie a sociálne poistenie platených zamestnávateľom a zamestnancom. Poskytovanie príspevku je viazané na pracovné miesto, na ktoré zamestnávateľ prijme do pracovného pomeru UoZ vedeného v evidencii UoZ najmenej tri mesiace. Zamestnávateľovi sa príspevok poskytuje najviac počas 24 kalendárnych mesiacov. Na základe monitorovacích údajov z úradov je o tento príspevok zo strany zamestnávateľov záujem z dôvodu dĺžky poskytovania príspevku 24 mesiacov, výšky príspevku oproti príspevku v zmysle § 50 a možnosti využiť tento nástroj nielen na zamestnávanie znevýhodnených UoZ.

V roku 2011 bolo podporených 4 357 pracovných miest, čo je v porovnaní s rokom 2010 nárast o 1 245 pracovných miest. Najväčší záujem o tento príspevok bol v Prešovskom kraji (1 194 podporených pracovných miest). Celková suma dohodnutých finančných prostriedkov dosiahla výšku 18 522 206,65 €, čo je v porovnaní s rokom 2010 nárast o 5 781 744,96 €.

Príspevok na podporu vytvárania a udržania pracovných miest v sociálnom podniku (§ 50c)

Príspevok sa poskytuje zamestnávateľovi, ktorý má priznané postavenie sociálneho podniku. Podmienkou poskytnutia príspevku je uzatvorenie pracovného pomeru na dobu určitú rozsahu najmenej polovice ustanoveného týždenného pracovného času so znevýhodneným UoZ.

V roku 2011 bolo podporené vytvorenie 187 pracovných miest v sociálnom podniku, čo je v porovnaní s rokom 2010 pokles o 196 miest. Najviac pracovných miest bolo podporených v Žilinskom kraji (98). Celková dohodnutá suma bola 1 087 714,05 €.

Príspevok na podporu udržania zamestnanosti (§ 50d)

Príspevok sa poskytuje zamestnávateľovi, ktorý z vážnych prevádzkových dôvodov nemôže zamestnancom pridelovať prácu a poskytuje im náhradu mzdy vo výške najmenej 60 %. Príspevok je určený na úhradu povinných odvodov do poistných fondov na zdravotné poistenie a sociálne poistenie platených zamestnávateľom a zamestnancom, pričom zamestnancovi bude pripočítaný k poskytovanej

náhrade mzdy. Príspevok sa poskytuje najdlhšie 60 kalendárnych dní v úhrne za rok. S účinnosťou od 1. decembra 2010 sa predĺžila účinnosť tohto opatrenia do konca roku 2011.

V roku 2011 bolo uzatvorených 14 dohôd so zamestnávateľmi najmä z oblasti priemyselnej výroby. Prostredníctvom tohto príspevku bolo podporené udržanie 5 892 pracovných miest, čo bolo o 24 248 menej ako v roku 2010. Najviac podporených pracovných miest bolo v Banskobystrickom kraji (2 878). Celková suma dohodnutých finančných prostriedkov bola vo výške 413 290,83 €.

Príspevok na podporu regionálnej a miestnej zamestnanosti (§ 50i)

Príspevok sa poskytuje zamestnávateľovi na prechodné obdobie od 1. marca 2010 do 31. decembra 2011, ktorý prijme do pracovného pomeru na určitú dobu vybrané skupiny znevýhodnených UoZ, ak pracovný pomer na určitú dobu je dohodnutý na najmenej deväť mesiacov v rozsahu najmenej polovice ustanoveného týždenného pracovného času.

Príspevok sa poskytuje najviac počas deviatich mesiacov. Príspevok sa poskytuje mesačne počas prvých troch mesiacov najviac vo výške 90 % z celkovej ceny práce vypočítanej zo sumy dvojnásobku životného minima poskytovaného jednej plnoletej fyzickej osobe, počas ďalších troch mesiacov najviac vo výške 80 % z celkovej ceny práce vypočítanej zo sumy dvojnásobku životného minima poskytovaného jednej plnoletej fyzickej osobe, počas ostatných troch mesiacov najviac vo výške 70 % z celkovej ceny práce vypočítanej zo sumy dvojnásobku životného minima poskytovaného jednej plnoletej fyzickej osobe.

V roku 2011 bolo podporených 3 724 UoZ. Celková dohodnutá suma príspevku bola 11 897 397,90 €. Najviac bol tento nástroj využívaný v Prešovskom kraji, kde bolo podporených 737 UoZ, čo tvorilo 19,78 % z celkového počtu podporených UoZ.

Príspevok na podporu zamestnanosti na realizáciu opatrení na ochranu pred povodňami a na riešenie následkov mimoriadnej situácie (§ 50j)

Príspevok sa poskytuje zamestnávateľovi, ktorý na vytvorené pracovné miesto prijme do pracovného pomeru UoZ vedeného v evidencii UoZ najmenej tri mesiace, ak pracovný pomer je dohodnutý v rozsahu ustanoveného týždenného pracovného času a na druh prác, ktoré súvisia s realizáciou opatrení na ochranu pred povodňami alebo s riešením následkov mimoriadnej situácie.

Príspevok sa poskytuje mesačne vo výške 95 % z celkovej ceny práce zamestnanca, najviac vo výške celkovej ceny práce vypočítanej zo sumy dvojnásobku životného minima poskytovaného jednej plnoletej fyzickej osobe platnej k prvému dňu kalendárneho mesiaca, za ktorý sa príspevok poskytuje. Príspevok sa poskytuje za kalendárne mesiace, počas ktorých sa na vytvorenom pracovnom mieste vykonáva dohodnutý druh prác. Zamestnávateľovi, ktorým je obec alebo právnická osoba, ktorej zakladateľom alebo zriaďovateľom je obec, ktorý vytvorí pracovné miesto v okrese, v ktorom priemerná miera evidovanej nezamestnanosti vypočítaná z disponibilného počtu uchádzačov o zamestnanie zverejnená ústredím za kalendárny rok, ktorý bezprostredne predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa uzatvára dohoda je vyššia ako 25 %, sa príspevok poskytuje najviac počas šiestich kalendárnych mesiacov. Zamestnávateľovi sa jednorazovo poskytuje príspevok aj na úhradu časti nákladov na pracovné náradie potrebné na realizáciu opatrení na ochranu pred povodňami alebo na riešenie následkov mimoriadnej situácie vo výške 95 % preukázaných nákladov na pracovné náradie, najviac vo výške 40 € na jedno vytvorené pracovné miesto.

V roku 2011 bolo podporených 10 420 UoZ v celkovej dohodnutej sume 30 717 763,57 €. Najviac UoZ bolo podporených v Prešovskom kraji, 36,28 % z celkového počtu UoZ, využívajúcich tento nástroj.

Príspevok na vykonávanie absolventskej praxe (§ 51)

Cieľom absolventskej praxe je získavanie odborných zručností a praktických skúseností u zamestnávateľa, ktoré zodpovedajú dosiahnutému stupňu vzdelania absolventa školy, ako i získavanie a prehľbovanie odborných zručností alebo praktických skúseností, ktoré rozšíria možnosti absolventov škôl pri uplatnení na trhu práce, čím sa priamo pôsobí na zvyšovanie zamestnatel'nosti UoZ. Absolventská prax patrí medzi úspešné a efektívne nástroje AOTP. Najväčší záujem zo strany zamestnávateľov o výkon absolventskej praxe prejavujú organizácie štátnej a verejnej správy, ktoré preferujú absolventov s ekonomickým vzdelaním s maturitou alebo absolventov gymnázií. Vysoký záujem majú aj podnikateľské subjekty, realizujúce činnosti v oblasti služieb. Absolventská prax

prispieva absolventom k hľadaniu si práce vo svojej profesii. Umožňuje im získať prvý kontakt s praxou pri získavaní potrebných zručností.

V roku 2011 bolo na absolventskú prax zaradených 18 592 UoZ, čo bolo o 2 584 UoZ menej, ako v roku 2010. Najväčší počet zaradených UoZ na absolventskú prax bol v Prešovskom kraji – 3 558 UoZ, t.j. 21,28 % z celkového počtu zaradených. V roku 2011 bol celkový dohodnutý príspevok vo výške 18 772 951,22 €, čo je o 1 232 332,63 € menej, ako v roku 2010.

Z hľadiska hodnotenia účinnosti tohto opatrenia je dôležitý ukazovateľ umiestnenia UoZ do zamestnania po ukončení absolventskej praxe. V roku 2011 ukončilo absolventskú prax 18 315 UoZ, z toho sa do 1 mesiaca po jej ukončení zamestnalo 22 % UoZ (3 989 absolventov), do 3 mesiacov 2 995 UoZ, do 6 mesiacov 1 394 UoZ a po 6 mesiacoch 3 231 UoZ.

Príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších obecných služieb pre samosprávny kraj (§ 52)

Aktivačná činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších obecných služieb pre samosprávny kraj je podpora udržiavania pracovných návykov dlhodobo nezamestnaného občana, ktorý je poberateľom dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi. Menšie obecné služby pre obec alebo samosprávny kraj dlhodobo nezamestnaný občan vykonáva nepretržite najviac počas šiestich kalendárnych mesiacov v rozsahu najviac 20 hodín týždenne okrem týždňa, v ktorom sa aktivačná činnosť začala, s možnosťou jej opakovaného vykonávania najviac počas ďalších dvanástich kalendárnych mesiacov. Úrad poskytuje obci alebo samosprávnemu kraju príspevok, ktorý možno použiť na úhradu časti nákladov na osobné ochranné pracovné prostriedky, úrazové poistenie dlhodobo nezamestnaných občanov, časti nákladov na pracovné náradie a časti ďalších nákladov, ktoré súvisia s vykonávaním menších obecných služieb pre obec a na úhradu časti celkovej ceny práce zamestnanca, ktorý organizuje aktivačnú činnosť.

V roku 2010 bolo na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších obecných služieb pre samosprávny kraj umiestnených 22 542 UoZ, čo bolo o 28 999 UoZ menej, ako v roku 2010. Najviac umiestnených UoZ bolo v Košickom kraji 6 389 UoZ, čo predstavuje 28,34 % z celkového počtu umiestnených UoZ. Dohodnutá výška finančných prostriedkov bola vo výške 4 231 553,87 €, čo bolo o 3 629 832,72 € menej, ako v roku 2010.

Príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby (§ 52a)

Dobrovoľnícka služba je forma aktivácie UoZ vykonávaním dobrovoľníckej činnosti, ktorej cieľom je získanie praktických skúseností pre potreby trhu práce. Počas vykonávania dobrovoľníckej služby úrad poskytuje UoZ paušálny príspevok vo výške sumy životného minima poskytovaného jednej plnoletej fyzickej osobe na úhradu nevyhnutných výdavkov na stravovanie, ubytovanie a výdavkov na cestovné z miesta jeho trvalého pobytu alebo prechodného pobytu do miesta vykonávania dobrovoľníckej služby.

V roku 2011 bolo na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby zaradených 5 794 UoZ, čo je v porovnaní s rokom 2010 viac o 1 827 UoZ. Najviac bol tento príspevok využívaný v Banskobystrickom kraji s počtom umiestnených 1 468 UoZ. Podiel žien umiestnených prostredníctvom tohto opatrenia bol 73,47 %. Celkový dohodnutý príspevok bol vo výške 6 451 017,17 €, čo bolo o 1 735 160,57 € viac, ako v roku 2010.

Príspevok na dochádzku za prácou (§ 53)

Príspevok sa poskytuje mesačne na úhradu časti cestovných výdavkov na dochádzku z miesta trvalého pobytu alebo z miesta prechodného pobytu zamestnanca do miesta výkonu zamestnania uvedeného v pracovnej zmluve a späť alebo na úhradu časti cestovných výdavkov na dochádzku z miesta trvalého pobytu alebo z miesta prechodného pobytu občana do miesta prevádzkovania alebo vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti a späť.

V roku 2011 poberalo príspevok 17 778 osôb, čo je o 11 131 menej ako v predchádzajúcom roku. Najväčší počet poberateľov (3 474 osôb) bol v Prešovskom kraji. Podiel žien na celkovom počte poberateľov tvoril 53,21 %. Celková suma poskytnutých príspevkov bola 5 152 572,03 €, čo je o 3 166 756,36 € menej, ako v roku 2010.

Príspevok na presťahovanie za prácou (§ 53a)

Príspevok na presťahovanie za prácou sa poskytuje UoZ ako náhrada časti preukázaných výdavkov súvisiacich s jeho presťahovaním z miesta jeho trvalého pobytu do nového trvalého pobytu na území Slovenskej republiky v súvislosti so získaním zamestnania. Nárok na príspevok má občan, ktorý bol vedený v evidencii UoZ najmenej tri mesiace a pokiaľ miesto jeho nového trvalého pobytu na území Slovenskej republiky je vzdialené od miesta pôvodného trvalého pobytu najmenej 50 km.

V roku 2011 bol príspevok poskytnutý 61 osobám (čo je v porovnaní s rokom 2010 nárast o 14 osôb) v celkovej výške 61 591,95 €. Najväčší záujem o príspevok bol v Prešovskom kraji. Podiel žien na celkovom počte poberateľov bol 57,37%.

Príspevok na dopravu do zamestnania (§ 53b)

Príspevok na dopravu do zamestnania, môže úrad poskytnúť zamestnávateľovi na základe uzatvorenej písomnej dohody, ak zamestnávateľ zabezpečuje každodenne dopravu zamestnancov do zamestnania a späť z dôvodu, že hromadnými dopravnými prostriedkami nie je doprava preukázateľne vykonávaná vôbec alebo v rozsahu zodpovedajúcom potrebám zamestnávateľa.

Príspevok bol v roku 2011 poskytnutý na prepravu 20 zamestnancov, čo je o 16 225 menej, ako v roku 2010. Celková výška poskytnutého príspevku bola 1 120 €. Príspevok bol využívaný v Bratislavskom kraji.

Realizácia pilotných projektov (§ 54)

Za aktívne opatrenie na trhu práce sú považované pilotné projekty na overovanie nových aktívnych opatrení na trhu práce financované zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu a spolufinancované zo štátneho rozpočtu, alebo sú financované zo štátneho rozpočtu.

V rámci tohto opatrenia bolo prostredníctvom pilotných projektov podporených 1 354 osôb v celkovej výške 252 083,32 €.

Príprava na pracovné uplatnenie občana so zdravotným postihnutím a oprávnené náklady (§ 55a, § 55b, § 55c)

Príprava na pracovné uplatnenie občanov so zdravotným postihnutím formou zaškolenia alebo prípravy na prácu definovaná v § 55a, § 55b a § 55c zákona o službách zamestnanosti. Zahŕňajú nový nenáročný nástroj pre znevýhodnenú skupinu občanov so zdravotným postihnutím, ktorého zámerom je podpora cielenej prípravy na pracovné uplatnenie občanov so zdravotným postihnutím, ich umiestnenia a zotrvania na otvorenom trhu práce rozšírením, posilnením, resp. rozvojom ich konkrétnych zručností a pracovných skúseností. Zámerom je aj touto formou podporiť motiváciu zamestnávateľov zamestnávať občanov so zdravotným postihnutím pre vytváranie podmienok trvalého plateného zamestnania a tým aj zabezpečenia finančnej a existenčnej nezávislosti na dávkach občanov so zdravotným postihnutím. Príprava na pracovné uplatnenie občana so zdravotným postihnutím zahŕňa získanie požadovaných odborných zručností a praktických skúseností formou prípravy na pracovné uplatnenie vo vzdelávacom zariadení, na pracovisku zamestnávateľa alebo v chránenej dielni alebo na chránenom pracovisku. V roku 2011 príspevok nebol využívaný.

Príspevok na zriadenie chránenej dielne a chráneného pracoviska alebo na ich zachovanie (§ 56)

Príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska poskytuje úrad zamestnávateľovi, ktorý na zriadené pracovné miesto v chránenej dielni alebo na chránenom pracovisku prijme občana so zdravotným postihnutím. Výška príspevku podľa je závislá od priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v okrese, v ktorom zamestnávateľ zriaďuje chránenú dielňu alebo chránené pracovisko a od právnej formy a predmetu činnosti zamestnávateľa. Súčasťou žiadosti o poskytnutie príspevku je podnikateľský zámer, kalkulácia predpokladaných nákladov na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a kalkulácia nákladov na celkovú cenu práce občanov so zdravotným postihnutím. Dĺžka zachovania zriadeného pracovného miesta v chránenej dielni alebo na chránenom pracovisku je najmenej 2 roky v malých podnikoch a stredných podnikoch a najmenej 3 roky v ostatných podnikoch.

Vzhľadom na finančnú výhodnosť pre nepodnikateľské subjekty bolo v roku 2011 podporené vytvorenie 2 014 pracovných miest, v porovnaní s rokom 2010 tento počet vzrástol o 383. Najväčší

záujem o príspevok bol zaznamenaný v Prešovskom kraji, kde bolo vytvorených 551 pracovných miest. Celkový dohodnutý príspevok bol 17 354 592,92 €. Nárast záujmu o príspevok sa premietol aj v celkovej dohodnutej sume, ktorá sa zvýšila v porovnaní s rokom 2010 o 3 561 009,80 €.

Príspevok na udržanie občana so zdravotným postihnutím v zamestnaní (§ 56a)

Cieľom tohto opatrenia je udržať občanov so zdravotným postihnutím v zamestnaní formou poskytnutia príspevku zamestnávateľovi na čiastočnú kompenzáciu zníženej produktivity práce zamestnancov, ktorí sú občanmi so zdravotným postihnutím. Príspevok sa poskytuje zamestnávateľovi, ktorý zamestnáva viac ako 25 % občanov so zdravotným postihnutím z priemerného evidenčného počtu svojich zamestnancov.

V roku 2011 bolo prostredníctvom tohto opatrenia podporených 305 občanov so zdravotným postihnutím, čo je o 11 osôb menej ako v roku 2010. Podiel podporených žien predstavuje 43,93 % na celkovom počte podporených osôb. Najväčší záujem o príspevok bol v Banskobystrickom kraji, kde bolo podporených 87 občanov. Celková výška poskytnutého príspevku bola 627 464,12 €, čo je o 89 908,54 € menej ako v roku 2010.

Príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti (§ 57)

Občanovi so zdravotným postihnutím sa poskytuje príspevok na začatie prevádzkovania alebo vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti, ktorý začne prevádzkovať alebo vykonávať samostatnú zárobkovú činnosť v chránenej dielni alebo na chránenom pracovisku na úhradu nákladov súvisiacu so samostatnou zárobkovou činnosťou.

Prostredníctvom tohto opatrenia bolo v roku 2011 bolo podporené vytvorenie 513 pracovných miest na samozamestnanie občanov so zdravotným postihnutím, čo bolo o 86 pracovných miest menej ako v roku 2010. Najviac bol príspevok využívaný v Žilinskom kraji, kde bolo vytvorených 121 pracovných miest. Podiel žien na využívaní nástroja predstavuje 40,73 % z celkového počtu vytvorených pracovných miest. Celkový dohodnutý príspevok bol vo výške 4 516 818,90 €, čo je v porovnaní s rokom 2010 pokles o 555 091,24 €.

Príspevok na obnovu alebo technické zhodnotenie hmotného majetku chránenej dielne alebo chráneného pracoviska (§ 57a)

Zamestnávateľovi, ktorý prevádzkuje chránenú dielňu alebo chránené pracovisko alebo občanovi so zdravotným postihnutím, ktorý prevádzkuje alebo vykonáva samostatnú zárobkovú činnosť v chránenej dielni alebo na chránenom pracovisku, môže úrad na základe písomnej žiadosti poskytnúť príspevok na obnovu alebo technické zhodnotenie hmotného majetku chránenej dielne alebo chráneného pracoviska. Obnovou hmotného majetku sa rozumie zakúpenie nového hmotného majetku. Technickým zhodnotením hmotného majetku je jeho technické zhodnotenie podľa osobitných predpisov.

Príspevok na činnosť pracovného asistenta (§ 59)

Cieľom tohto opatrenia je vytvárať podmienky pre výkon zamestnania občanov so zdravotným postihnutím. Príspevok na činnosť pracovného asistenta sa poskytuje zamestnávateľovi alebo samostatne zárobkovo činnnej osobe, ktorá je občanom so zdravotným postihnutím.

Úrady v roku 2011 podporili 537 pracovných miest pre pracovného asistenta, čo bolo o 191 viac ako v roku 2010. Najviac pracovných miest (170) bolo podporených v Trenčianskom kraji. Podiel žien na celkovom počte podporených pracovných miest bolo 63,87 %. Celková suma dohodnutých prostriedkov bola vo výške 3 700 405,16 €, čo je o 1 373 382,15 € viac ako v roku 2010.

Príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov (§ 60)

Príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov sa poskytuje právnickej osobe alebo fyzickej osobe, ak o tento príspevok písomne požiada najneskôr do konca prvého kalendárneho mesiaca štvrt'roka nasledujúceho po štvrt'roku, za ktorý príspevok žiada.

V roku 2011 bolo prostredníctvom tohto opatrenia podporených 21 225 pracovných miest, čo v porovnaní s rokom 2010 predstavuje nárast o 3 381 pracovných miest. Celková dohodnutá suma na úhradu nákladov predstavovala 13 563 526,58 € (z toho 13 363 432,13 € na prevádzkové náklady a 6 282,34 € na dopravu zamestnancov).

Tab. 7 Priemerná dohodnutá suma finančných prostriedkov na jedno vytvorené/obsadené pracovné miesto, resp. zaradenú osobu, resp. podporené pracovné miesto (v €)

Nástroj AOTP	rok 2010	rok 2011
§ 32	10	11
§ 43 ods.7	12	13
§ 43 ods.10	33	25
§ 43 ods.11	15	0
§ 46	344	137
§ 47	858	0
§ 48b	269	295
§ 49	3 207	3 413
§ 49a	547	555
§ 50	2 162	2 288
§ 50a	4 094	4 251
§ 50c	5 352	5 817
§ 50d	76	70
§ 50e	2 496	-
§ 50f	1 413	-
§ 50g	-	-
§ 50h	-	-
§50i	3 351	3 195
§50j	2 870	2 948
§ 51	945	1 010
§ 52	153	188
§ 52a	1 189	1 113
§ 53	288	290
§ 53a	820	1 010
§ 53b	14	56
§ 54	187	186
§55a	1 110	0
§ 56	8 457	8 617
§ 56a	2 270	2 057
§ 57	8 467	8 805
§ 59	6 726	6 891
§ 60	624	639

Zdroj: ÚPSVR k 31.12. 2011

Vysvetlivky:

— jav sa nevyskytoval

Tab. 8 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa stupňov vzdelania - rok 2011

v €

Vzdelanie	Podnikateľská sféra			Nepodnikateľská sféra		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Spolu SR	887	980	753	716	804	681
Základné	576	660	499	405	457	387
Vyučení	673	738	529	456	537	403
Stredné (bez maturity)	628	684	536	478	562	436
Vyučení s maturitou	782	861	642	626	737	561
Úplné stredné všeobecné	832	963	722	653	737	632
Úplné stredné odborné	862	974	759	668	737	657
Vyššie odborné	1 029	1 231	884	778	787	775
Vysokoškolské I. stupňa	1 074	1 307	880	730	804	712
Vysokoškolské II. stupňa	1 557	1 727	1 294	879	964	839
Vysokoškolské III. stupňa	2 216	2 406	1 617	1 123	1 151	1 082

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2011

Tab. 9 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa hlavnej triedy KZAM a pohlavia – rok 2011

v €

Hlavná trieda KZAM	Podnikateľská sféra			Nepodnikateľská sféra		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Spolu SR	887	980	753	716	804	681
Zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci	1 988	2 196	1 554	1 295	1 528	1 096
Vedeckí a odborní duševní zamestnanci	1 416	1 564	1 230	824	869	805
Technickí, zdravotníckí, pedagogickí zamestnanci	995	1 133	870	707	753	699
Nižší administratívni zamestnanci (úradníci)	712	835	659	612	621	610
Prevádzkoví zamestnanci v službách a obchode	535	597	502	521	807	417
Kvalifikovaní robotníci v poľnohosp., lesníctve	584	625	517	461	460	461
Remeselní a kvalifikovaní robotníci v príb. odb.	736	786	533	570	573	519
Obsluha strojov a zariadení	713	755	588	587	596	459
Pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci	499	556	435	395	445	372

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2011

Tab. 10 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa veku – rok 2011

v €

Veková skupina	Podnikateľská sféra	Nepodnikateľská sféra
Spolu	887	716
do 20 rokov	494	406
20 – 24 rokov	605	523
25 – 29 rokov	828	655
30 – 34 rokov	982	700
35 – 39 rokov	975	710
40 – 44 rokov	929	729
45 – 49 rokov	891	714
50 – 54 rokov	862	725
55 – 59 rokov	845	745
60 a viac rokov	908	759

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2011

Tab. 11 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa regiónov – rok 2011

v €

Región	Podnikateľská sféra	Nepodnikateľská sféra
Spolu	887	716
Bratislavský	1 231	851
Trnavský	844	693
Trenčiansky	779	669
Nitriansky	753	674
Žilinský	799	700
Banskobystrický	742	691
Prešovský	669	667
Košický	851	694

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2011

Tab. 12 Priemerná hrubá mesačná mzda a vybrané zložky mzdy zamestnancov podľa pohlavia – rok 2011

v €

POHLAVIE / ZLOŽKY MZDY		PRIEMERNÁ MESAČNÁ HRUBÁ MZDA	V TOM ZLOŽKY PRIEMERNEJ MESAČNEJ HRUBEJ MZDY				
			základná mzda	prémie a odmeny	príplatky a doplatky	Náhrady mzdy	ostatné mzdové zložky
Spolu	v €	846	568	93	58	98	27
	v %	100	67	11	7	12	3
Muži	v €	956	630	120	64	107	34
	v %	100	66	13	7	11	4
Ženy	v €	727	502	65	51	88	20
	v %	100	69	9	7	12	3

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2011

Tab. 13 Podiely zamestnancov v pásmach priemernej hrubej mesačnej mzdy – rok 2011

Mzdové pásmo priemernej mesačnej hrubej mzdy v €	Spolu	Podiely zamestnancov podľa hlavných tried zamestnaní v %								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
menej ako 200	0,96	0,14	1,35	0,47	0,50	3,04	0,62	0,17	0,26	2,52
200,01 – 250	0,54	0,10	0,67	0,24	0,60	1,73	0,13	0,17	0,12	1,59
250,01 - 300	0,86	0,15	0,57	0,32	0,70	1,85	0,88	0,65	0,43	3,11
300,01 - 350	3,58	0,28	0,83	0,95	1,95	5,36	5,56	3,43	2,11	14,84
350,01 - 400	5,50	0,46	1,25	1,12	4,09	12,97	6,84	4,31	5,99	18,01
400,01 - 450	5,71	1,00	1,41	1,59	7,15	14,01	11,02	5,32	7,09	11,17
450,01 - 500	6,24	1,41	1,85	2,83	10,02	12,64	12,45	6,46	7,67	10,09
500,01 - 550	6,56	1,42	2,22	4,74	11,11	10,27	11,56	6,90	8,32	8,59
550,01 - 600	6,61	1,64	3,03	6,35	9,39	8,15	11,25	7,43	8,26	7,33
600,01 - 650	6,77	2,21	3,61	7,43	8,75	6,34	9,18	8,15	8,77	5,97
650,01 - 700	6,59	2,93	4,53	7,55	8,02	4,82	7,77	8,25	8,52	4,37
700,01 - 750	5,92	2,75	5,03	6,93	6,60	4,11	5,66	7,47	7,34	3,11
750,01 - 800	5,31	2,44	5,69	6,89	5,44	3,00	4,31	6,31	6,03	2,45
800,01 - 850	4,70	2,50	5,59	6,62	4,09	2,16	3,37	5,37	5,06	1,96
850,01 - 900	4,01	2,64	5,05	5,94	3,26	1,64	2,91	4,34	4,18	1,35
900,01 - 950	3,48	2,55	4,59	5,20	2,80	1,34	2,16	3,68	3,54	0,94
950,01 – 1 000	2,97	2,60	4,21	4,46	2,34	1,04	1,31	3,06	2,89	0,69
1 000,01 – 1 100	4,72	5,11	7,37	6,84	3,51	1,76	1,53	5,26	4,01	0,84
1 100,01 – 1 200	3,62	4,73	6,17	5,13	2,39	1,43	0,72	4,13	2,83	0,40
1 200,01 – 1 300	2,81	4,66	5,23	4,00	1,68	0,88	0,20	2,90	1,99	0,30
1 300,01 – 1 400	2,23	4,56	4,53	3,01	1,37	0,52	0,22	2,06	1,55	0,16
1 400,01 – 1 500	1,77	3,98	3,80	2,34	0,99	0,32	0,13	1,53	1,20	0,08
1 500,01 – 1 600	1,36	3,70	3,09	1,82	0,65	0,19	0,03	0,95	0,79	0,04
1 600,01 – 1 700	1,07	3,30	2,64	1,42	0,59	0,10	0,05	0,65	0,44	0,03
1 700,01 – 1 800	0,82	2,97	2,14	1,06	0,42	0,07	0,00	0,36	0,25	0,02
1 800,01 – 1 900	0,66	2,76	1,77	0,85	0,27	0,07	0,00	0,22	0,13	0,01
1 900,01 – 2 000	0,54	2,71	1,45	0,66	0,24	0,04	0,03	0,14	0,10	0,01
2 000,01 – 2 100	0,44	2,35	1,30	0,48	0,20	0,04	0,00	0,08	0,04	0,00
2 100,01 – 2 200	0,37	2,08	1,08	0,39	0,13	0,02	0,00	0,05	0,02	0,00
2 200,01 – 2 300	0,32	2,07	0,92	0,32	0,10	0,02	0,02	0,03	0,01	0,00
2 300,01 a viac	2,98	27,80	7,02	2,07	0,67	0,10	0,07	0,14	0,05	0,00

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2011

Poznámka: údaje za všetkých zamestnancov bez rozdielu na aký pracovný úväzok pracujú

Hlavné triedy Klasifikácie zamestnaní (KZAM):

1 – zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci, 2 – Vedeckí a odborní duševní zamestnanci, 3 – Technickí, zdravotnícki, pedagogickí zamestnanci, 4 – Nižší administratívni zamestnanci, 5 – Prevádzkovi zamestnanci v službách a obchode, 6 – Kvalifikovaní robotníci v poľnohospodárstve, lesníctve, 7 – Remeselní a kvalifikovaní robotníci v príbuzných odboroch, 8 – Obsluha strojov a zariadení, 9 – Pomocní nekvalifikovaní zamestnanci

Tab. 14 Priemerný hodinový zárobok podľa krajov v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2011

Kraj	€/hod
Bratislavský	7,01
Trnavský	4,82
Trenčiansky	4,63
Nitriansky	4,38
Žilinský	4,71
Banskobystrický	4,35
Prešovský	3,93
Košický	5,01

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2011

Tab. 15 Priemerný hodinový zárobok podľa odvetví v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2011

Kategória SK NACE rev. 2	€/hod
A Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	3,94
B Ťažba a dobývanie	5,56
C Priemyselná výroba	5,00
D Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	8,17
E Dodávka vody; odvod odpad. vôd, odstraňovanie odpadov	5,18
F Stavebníctvo	4,55
G Veľkoobchod a maloobchod; oprava motor. vozidiel	4,81
H Doprava a skladovanie	4,76
I Ubytovacie a stravovacie služby	3,10
J Informácie a komunikácie	9,60
K Finančné a poisťovacie činnosti	9,39
L Činnosti v oblasti nehnuteľností	5,45
M Odborné, vedecké a technické činnosti	6,55
N Administratívne a podporné služby	3,77
O Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	7,53
P Vzdelávanie	5,45
Q Zdravotníctvo a sociálna pomoc	4,83
R Umenie, zábava a rekreácia	4,02
S Ostatné činnosti	4,22

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2011

**Tab. 16 Priemerný hodinový zárobok podľa veľkosti organizácie
v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2011**

Veľkostná kategória (počet zamestnancov)	€/hod
1 – 9	4,64
10 – 19	4,78
20 – 49	4,63
50 – 99	5,00
100 – 249	5,21
250 – 499	5,15
500 – 999	5,45
1 000 a viac	5,77

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2011

**Tab. 17 Priemerný hodinový zárobok podľa veku
v podnikateľskej sfére - 4. štvrťrok 2011**

Veková skupina	(€/hod)
do 20 rokov	3,04
20 - 24 rokov	3,54
25 - 29 rokov	4,81
30 - 34 rokov	5,70
35 - 39 rokov	5,71
40 - 44 rokov	5,48
45 - 49 rokov	5,22
50 - 54 rokov	5,07
55 - 59 rokov	5,01
60 a viac rokov	5,49

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2011

**Tab. 18 Priemerný hodinový zárobok podľa rodového členenia
v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2011**

Ukazovateľ	Spolu	Pohlavie		Podiel (%)
		Muži	Ženy	Ženy/ Muži
Priemerný hodinový zárobok (€/hod)	5,16	5,62	4,50	80

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2011

Tab. 19 Mesačné náklady práce na zamestnanca v SR za rok 2010 podľa odvetví

v €/zam./mes.

Divízie SK NACE Rev.2	Celkové náklady práce	z toho						subvencie
		priame náklady spolu	z toho		nepriame náklady spolu	z toho		
			mzdy	náhrady mzdy		povinné príspevky na sociálne poistenie	nepovinné príspevky na sociálne poistenie	
Priemer za SR	1 124	821	719	93	304	264	6	-2
A Poľnohospodárstvo, lesníctvo, rybolov	896	653	573	75	247	219	4	-5
B Ťažba a dobývanie	1 255	892	765	116	362	304	16	-
C Priemyselná výroba	1 103	796	691	94	308	263	7	-1
D Dodávka elekt., plynu, pary a stud. vzduchu	1 829	1 265	1 067	162	563	397	31	0
E Dodávka vody	1 178	838	714	113	349	280	18	-8
F Stavebníctvo	1 040	769	661	93	274	239	3	.4
G Veľkoobchod a maloobchod	1 111	825	732	83	287	257	3	-1
H Doprava a skladovanie	1 047	760	661	92	299	250	10	-11
I Ubytovacie a stravovacie služby	648	469	422	46	179	158	1	0
J Informácie a komunikácia	1 993	1 489	1 325	147	505	436	8	-1
K Finančné a poisťovacie činnosti	2 075	1 527	1 306	174	548	439	17	-
L činnosti v oblasti nehnuteľností	1 109	813	720	82	297	255	6	0
M Odborné vedecké a technické činnosti	1 539	1 156	1 029	108	385	338	6	-1
N Administratívne a podporné služby	822	609	545	58	214	195	3	0
O Verejná správa a obrana	1 176	844	753	86	333	279	7	0
P Vzdelávanie	979	714	605	108	266	244	4	-2
Q Zdravotníctvo a sociálna pomoc	1 031	757	660	85	274	252	4	0
R Umenie, zábava a rekreácia	947	699	618	69	248	226	3	0
S Ostatné činnosti	862	639	573	64	235	212	1	-12

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce

PRÍLOHA KU KAPITOLE 3

Tab. 1 Výdavky základného fondu nemocenského poistenia (ZFNP) a nemocenské dávky v roku 2011

Vyplatené dávky (v tis. €)	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2011
Nemocenské	23 304,4	25 782,2	24 847,4	25 395,5	21 974,5	21 561,8	142 865,9
Ošetrovné	1 089,6	792,7	1 126,7	1 014,0	848,5	855,2	5 726,8
Vyrovnávacía dávka	2,0	3,1	4,6	5,8	5,5	6,3	27,2
Materské	6 938,6	8 117,1	8 056,4	9 053,9	8 724,3	9 118,8	50 012,2
Spolu	31 334,6	34 695,2	34 035,2	35 469,2	31 555,8	31 542,1	198 632,1
zúčtovanie dávok §122, ods.8	-2,3	0	0	0	0	0	-2,3
Celkom výdavky ZFNP	31 332,3	34 695,2	34 035,2	35 469,2	31 555,8	31 542,1	198 629,8

Vyplatené dávky (v tis. €)	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2011
Nemocenské	19 715,1	19 995,0	19 130,1	18 865,1	21 235,1	21 971,6	263 778,0
Ošetrovné	752,3	670,6	680,2	667,5	1 051,5	932,2	10 481,2
Vyrovnávacía dávka	5,5	6,0	4,5	4,3	5,9	4,7	58,1
Materské	9 049,7	9 544,6	9 725,1	9 508,4	9 822,2	9 462,1	107 124,4
Spolu	29 522,6	30 216,3	29 540,0	29 045,3	32 114,7	32 370,6	381 441,6
zúčtovanie dávok §122, ods.8	-3,4	0	0	0	0	0	-5,7
Celkom výdavky ZFNP	29 519,2	30 216,3	29 540,0	29 045,3	32 114,7	32 370,6	381 435,9

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Počet prípadov zúčtovaných dávok	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2011
Nemocenské	111 851	127 021	133 282	124 116	104 605	101 296	702 171
Ošetrovné	15 180	10 591	15 778	13 910	11 883	11 140	78 482
Vyrovnávacía dávka	36	74	100	107	104	124	545
Materské	20 450	20 485	22 419	23 565	23 318	23 439	133 676
Spolu	147 517	158 171	171 579	161 698	139 910	135 999	914 874

Počet prípadov zúčtovaných dávok	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2011
Nemocenské	92 721	90 081	84 740	89 295	102 377	103 132	1 264 517
Ošetrovné	10 241	8 393	7 930	8 708	13 628	12 266	139 648
Vyrovnávacía dávka	104	122	87	86	107	86	1 137
Materské	23 648	24 090	24 385	24 408	24 259	24 088	278 554
Spolu	126 714	122 686	117 142	122 497	140 371	139 572	1 683 856

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Priemerná mesačná výška dávky v €	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2011
Nemocenské	208,7	203,5	186,4	204,9	210,4	213,0	204,5
Ošetrovné	71,9	75,2	73,0	73,0	71,5	76,8	73,6
Vyrovňavacia dávka	54,4	43,7	46,2	53,0	52,4	50,6	50,1
Materské	339,4	396,3	360,14	384,5	374,0	389,0	373,9

Priemerná mesačná výška dávky v €	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2011
Nemocenské	213,1	222,2	226,5	212,2	208,5	213,8	208,6
Ošetrovné	73,5	80,1	86,1	77,0	75,8	76,34	75,1
Vyrovňavacia dávka	52,9	49,2	51,7	50,0	54,7	54,8	51,1
Materské	382,8	396,2	399,0	389,7	404,3	393,2	384,6

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tab. 2 Počet poberateľov samostatne vyplácaných dôchodkov a v súbehu s vdovským, resp. vdoveckým dôchodkom k 31.12.2011

Druh dôchodku	Počty vyplácaných dôchodkov sólo (samostatne)	Počty vyplácaných dôchodkov v súbehu (s vdovským resp. vdoveckým)	Spolu dôchodcov
Starobný	671 400	286 233	957 633
Predčasný starobný	30 991	1 139	32 130
Invalidný (vrátane 6 450 tzv. invalidov. z mladosti)	222 521	7 111	229 632
Vdovský – sólo	37 457	x	37 457
Vdovecký- sólo	5 435	x	5 435
Sirotský	27 617	x	27 617
Dôchodok manželky	1 271	x	1 271
Sociálny	2 534	x	2 534
ÚHRN	999 226	294 483	1 293 709

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tab. 3 Počet poberateľov dôchodku a výška sólo dôchodkovej dávky podľa pohlavia

Typ dôchodku	Počet poberateľov k 31.12.2011	Priemerná výška k 31.12.2011
Starobný	957 633	362,1
muži	331 522	411,6
ženy	626 111	322,0
Predčasný starobný	32 130	357,6
muži	23 015	377,5
ženy	9 115	304,2
Invalidný	223 182	255,6
muži	117 281	278,8
ženy	105 901	228,7
Vdovský (ženy) sólo	37 457	222,0
Vdovecký (muži) sólo	5 435	169,7
Sirotský	27 617	125,9
muži	7 531	120,9
ženy	20 086	127,8
Spolu	1 283 454	x

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tab. 4 Rozdelenie poberateľov podľa výšky dôchodkových dávok

Výška dôchodku v €	Počet poberateľov dôchodku k 31.12.2011: M+Ž spolu					
	Starobný sólo + starobný vyplácaný v súbehu s vdovským a vdoveckým	Predčasný starobný sólo + vyplácaný predčasný starobný v súbehu s vdovským a vdoveckým	Invalidný sólo* + invalidný v súbehu s vdovským a vdoveckým	Vdovský-sólo	Vdovecký-sólo	Sirotský
do 130	8 038	81	18 495	1 446	1 770	15 315
130,1 – 200	17 385	96	61 466	10 417	2 263	10 511
200,1 – 265	71 612	5 097	44 804	19 809	1 098	1 334
265,1 - 325	205 118	8 898	50 849	3 986	196	348
325,1 - 425	436 610	10 723	39 752	1 488	90	98
425,1 - 530	155 007	4 985	9 812	268	17	6
530,1 - 665	44 678	1 740	3 495	40	1	5
nad 665,1	19 185	510	959	3	0	0
Spolu	957 633	32 130	229 632	38 085	5 435	27 617

* vrátane tzv. invalidných dôchodkov z mladosti

Tab. 5 Prehľad výdavkov na dôchodkové dávky k 31. 12. 2011

	Základný fond starobného poistenia (ZFSP) v tis. €	Základný fond invalidného poistenia (ZFIP) v tis. €	Spolu
Druh dôchodku	Výdavky	Výdavky	Výdavky
Starobný	3 926 901	x	3 926 901
Predčasný starobný	172 515	x	172 515
Invalidný	x	689 217	689 217
Vdovský	412 538	104 124	516 662
Vdovecký	31 992	10 402	42 394
Sirotský	3 795	43 057	46 852
Spolu	4 547 741	846 800	5 394 541
zúčtovanie dávok §112,odst. 9 461/2003 Z. z.	109	333	442
úhrn	4 547 850	847 133	5 394 983
Štátom hradené dávky			
dôchodok manželky			347
sociálny dôchodok			6 425
zvýšenie pre bezvládnosť			6 183
zvýšenie z dôvodu JZP			234
zvýšenie dôchodku za odboj, rehabilitáciu a deportáciu			9 801
príplatok k dôchodku polit. väzňov			3 163
príplatok za štátnu službu			342
invalidný dôchodok z mladosti			17 831
vianočný príspevok – dopl. rok 2006			603
vianočný príspevok – dopl. rok 2007			1 268
vianočný príspevok – dopl. rok 2008			1 200
vianočný príspevok – dopl. rok 2009			1 010
vianočný príspevok – dopl. rok 2010			1 381
vianočný príspevok - rok 2011			62 679
Spolu			112 467
Celkový úhrn			5 507 450

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tab. 6 Výdavky základného fondu úrazového poistenia (ZFÚP) v roku 2011

v tis. €

Dávka podľa druhu	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2011
úrazový príplatok	248	258	253	288	274	264	1 585
úrazová renta	1 722	1 831	1 852	1 868	1 844	1 796	10 913
jednorazové vyrovnanie	15	49	37	32	16	17	165
pozostalostná úrazová renta	29	27	27	27	26	26	162
jednorazové odškodnenie	50	76	7	37	32	23	225
pracovná rehabilitácia a rehabilitačné	0	0	0	0	0	0	0
rekvalifikácia a rekvalifikačné	0	0	0	0	0	0	0
náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia	986	1 083	1 179	1 232	1 550	1 173	7 204
náhrada nákladov spojených s liečením	7	5	8	13	8	6	48
náhrada nákladov spojených s pohrebom	4	12	0	9	2	4	31
výplata poistných plnení z minulých rokov	102	153	437	37	11	104	845
zúčtovanie dávok podľa §112, ods.8	-6	-5	-7	-11	-16	0	-45
Spolu	3 157	3 489	3 793	3 532	3 748	3 413	21 133
18 % prevod finančných prostriedkov do ZFSP za poberanie úrazovej renty	169	170	186	187	191	191	1 094
Celkom výdavky ZFÚP	3 326	3 659	3 979	3 719	3 939	3 604	22 226

Dávka podľa druhu	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2011
úrazový príplatok	250	242	242	254	280	267	3 121
úrazová renta	1 915	1 829	1 803	1 865	1 839	1 727	21 891
jednorazové vyrovnanie	31	23	22	9	18	4	272
pozostalostná úrazová renta	26	27	25	26	26	26	319
jednorazové odškodnenie	55	27	95	82	57	76	617
pracovná rehabilitácia a rehabilitačné	0	0	0	0	0	0	0
rekvalifikácia a rekvalifikačné	0	0	0	0	0	0	0
náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia	965	1 185	951	936	1 062	1 051	13 353
náhrada nákladov spojených s liečením	9	6	11	9	9	10	101
náhrada nákladov spojených s pohrebom	7	2	7	10	5	9	72
výplata poistných plnení z minulých rokov	38	21	90	49	77	0	1 120
zúčtovanie dávok podľa §112, ods.8	-23	-21	-3	-9	0	-10	-112
s p o l u	3 276	3 341	3 243	3 231	3 373	3 161	40 865
18 % prevod finančných prostriedkov do ZFSP za poberanie úrazovej renty	182	205	185	188	181	196	2 230
Celkom výdavky ZFÚP	3 455	3 546	3 428	3 418	3 554	3 356	42 983

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tab. 7 Priemerná výška a počet vyplatených dávok úrazového poistenia v roku 2011

Druh úrazovej dávky	Počet vyplatených dávok celkom k 31.12.2011	Priemerná výška vyplatenej dávky z ÚP v €
Náhrada za stratu na zárobku počas PN *	17	3 830,62
Náhrada za stratu na zárobku po skončení PN	229	345,32
Náhrada za stratu na dôchodku	0	0
Náhrada nákladov na výživu pozostalých	0	0
Náhrada za bolesť	16	13 514,60
Náhrada za SSU	36	21 137,73
Náhrada nákladov spojených s liečením	28	77,59
Náhrada nákladov spojených s pohrebom	0	0
Jednorazové odškodnenie pozostalých	3	348,54
Náhrada za stratu na zárobku počas PN po 1.1.2004	0	0
Náhrada za bolesť podľa § 99 ZSP**	8 737	665,21
Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 99 ZSP	1 730	4 360,67
Náhrada nákladov spojených s liečením podľa § 100 ZSP	909	113,12
Náhrada nákladov spojených s pohrebom podľa § 101 ZSP	53	1 371,91
Jednorazové vyrovnanie podľa § 90 ZSP	98	2 767,90
Jednorazové odškodnenie podľa § 94 ZSP	47	13 124,17
Úrazový príplatok podľa § 85 ZSP	27 172	114,9
Pracovná rehabilitácia	0	0
Rehabilitačné	0	0
Rekvalifikácia	0	0
Rekvalifikačné	0	0
Úrazová renta	79 448	281,01
Pozostalostná úrazová renta	2 906	110,68

Zdroj : Sociálna poisťovňa

* Dávky v 1. – 10. riadku sú vyplácané podľa právnych predpisov účinných do 31. 12. 2003

** Dávky v 11. – 23. riadku sú vyplácané podľa zákona o sociálnom poistení (vrátane prekvalifikovaných úrazových rent)

Tab. 8 Štátne dávky týkajúce sa úrazového poistenia k 31.12.2011

	Suma vyplatených dávok (v tis. €)
Odškodnenie prac. úrazov a chorôb z povolania zamestnancov zrušených zamestnávateľov, ktorých zakladateľom bol štát, alebo Fond národného majetku SR	375
Plnenia vyplývajúce zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a chorobe z povolania vzniknuté pred 1. aprílom 2002 u zamestnávateľa, ktorý mal podľa osobitného predpisu postavenie štátneho orgánu	38
Úrazové dávky poskytované fyzickým osobám uvedeným v § 17 ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení	1
Zodpovednosť štátu za škodu na zdraví, ktorá vznikla vojakom povinnej vojenskej služby (plnenie podľa § 293 ods. 6)	9

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tab. 9 Výdavky základného fondu garančného poistenia (ZFGP) v roku 2011

Obdobie	Výdavky ZFGP v tis. €		
	na dávku garančného poistenia	úhrada príspevkov na starobné dôchodkové sporenie	Spolu
Január	359,9	2 768,4	3 128,3
Február	512,4	438,5	950,9
Marec	313,0	3 172,4	3 485,4
Apríl	251,7	2 296,4	2 548,1
Máj	344,3	4 826,4	5 170,7
Jún	598,0	722,9	1 320,9
Júl	679,1	5 299,7	5 908,8
August	513,5	639,0	1 152,5
September	436,5	2 766,0	3 202,6
Október	4 844,5	3 251,6	8 096,1
November	1 804,5	4 394,6	6 199,1
December	590,9	167,7	758,5
Rok 2011	11 248,4	30 673,5	41 921,9

Zdroj : Sociálna poisťovňa

Tab. 10 Vyplatené dávky v nezamestnanosti, počet prípadov a priemerná výška dávky v roku 2011

Mesiac	Počet vyplatených dávok v nezamestnanosti		Priemerná výška dávky v nezamestnanosti v €		Celková výška výdavkov na dávky v tis. €	
	Rok 2011	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2010
Január	42 388	50 798	285,0	258,6	11 970	13 035
Február	49 552	55 504	281,1	255,3	13 816	14 054
Marec	50 761	57 137	263,2	233,7	13 204	13 233
Apríl	51 045	55 700	281,1	248,9	14 243	13 745
Máj	47 627	52 603	281,2	246,5	13 266	12 835
Jún	48 362	50 531	289,9	256,4	13 895	12 842
Júl	45 746	46 669	290,8	260,5	13 149	11 926
August	46 379	46 198	300,9	270,4	13 817	12 450
September	46 209	44 364	310,1	276,1	14 205	12 278
Október	45 456	41 928	299,8	269,8	13 481	11 213
November	45 942	41 709	313,6	279,9	14 267	11 552
December	46 738	42 344	306,7	274,8	14 196	11 518
Spolu	566 205	585 485	x	x	163 509	150 682
Priemer	47 184	48 790	291,9	260,9	13 626	12 557

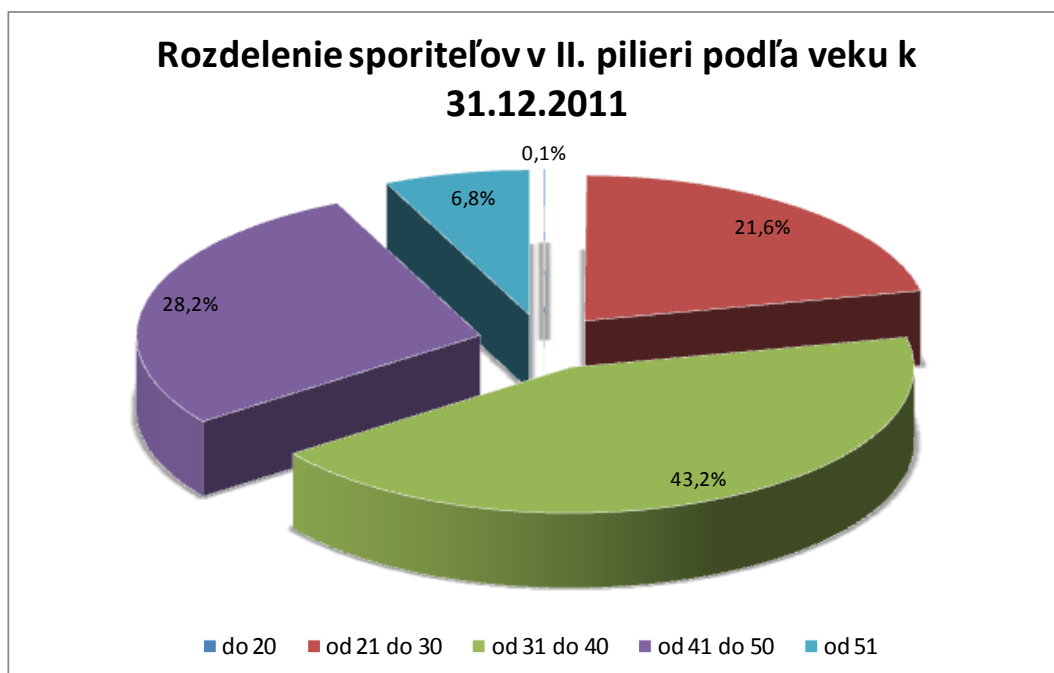
Zdroj : Sociálna poisťovňa

Tab. 11 Počet poberateľov dávky v nezamestnanosti v členení podľa veku a pohlavia za rok 2011

Vekové pásma	Pohlavie		
	muži	ženy	spolu
do 19 rokov	5	4	9
20 - 24 rokov	5 071	3 928	8 999
25 - 29 rokov	10 864	9 611	20 475
30 - 34 rokov	10 866	10 968	21 834
35 - 39 rokov	8 928	11 103	20 031
40 - 44 rokov	7 790	9 499	17 289
45 - 49 rokov	8 507	10 119	18 626
50 - 54 rokov	9 170	10 103	19 273
55 - 59 rokov	9 537	5 384	14 921
nad 60 rokov	1 275	20	1 295
nezistené	54	59	113
Spolu	72 067	70 798	142 865

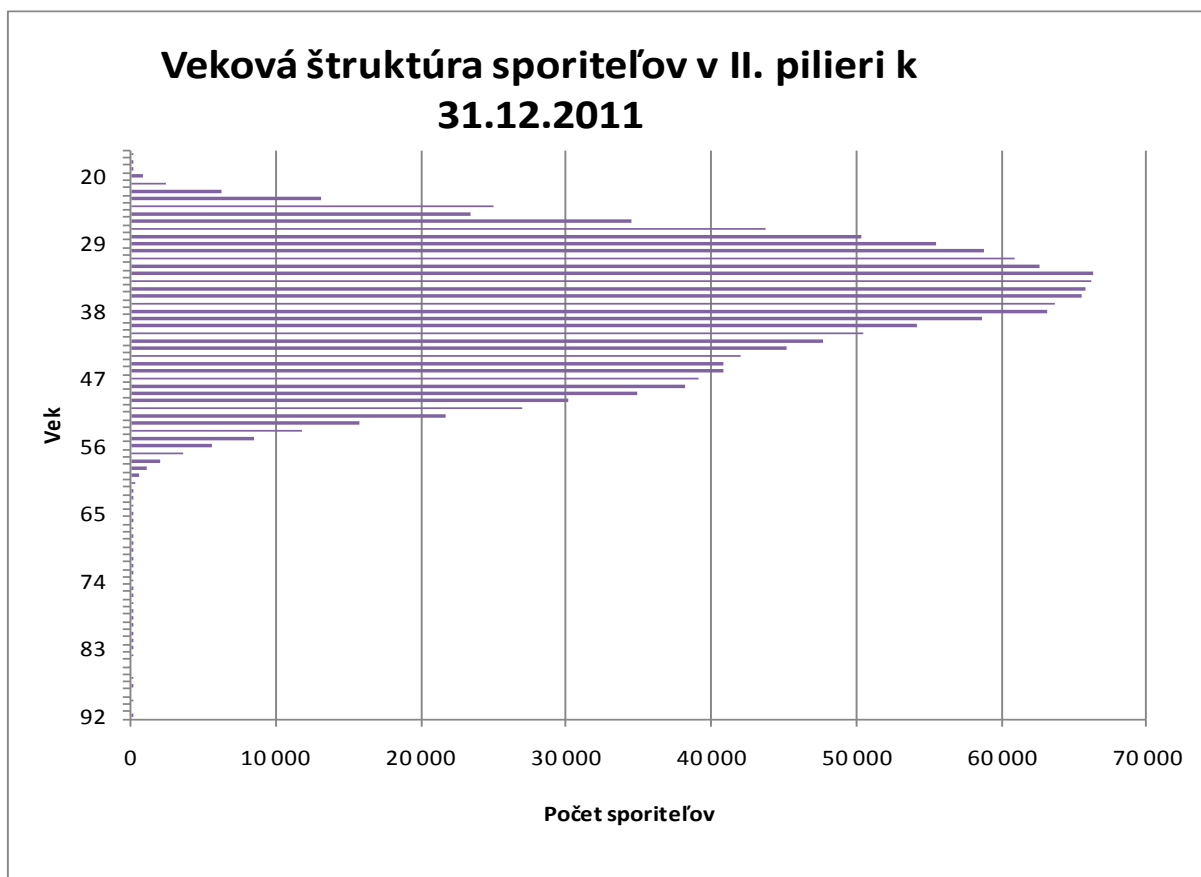
Zdroj : Sociálna poisťovňa

Graf 1 Rozdelenie sporiteľov v II. pilieri podľa veku k 31. 12. 2011

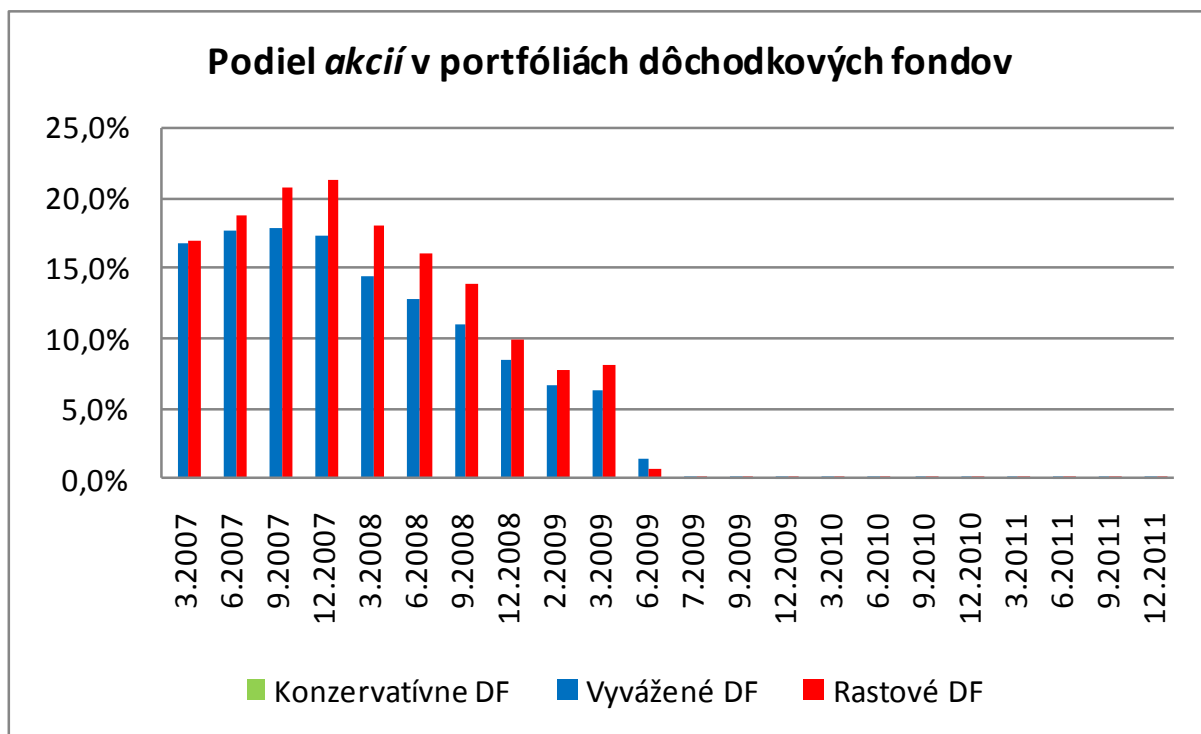
Zdroj: Sociálna poisťovňa

Graf 2 Veková štruktúra sporiteľov v II. pilieri k 31. 12. 2011

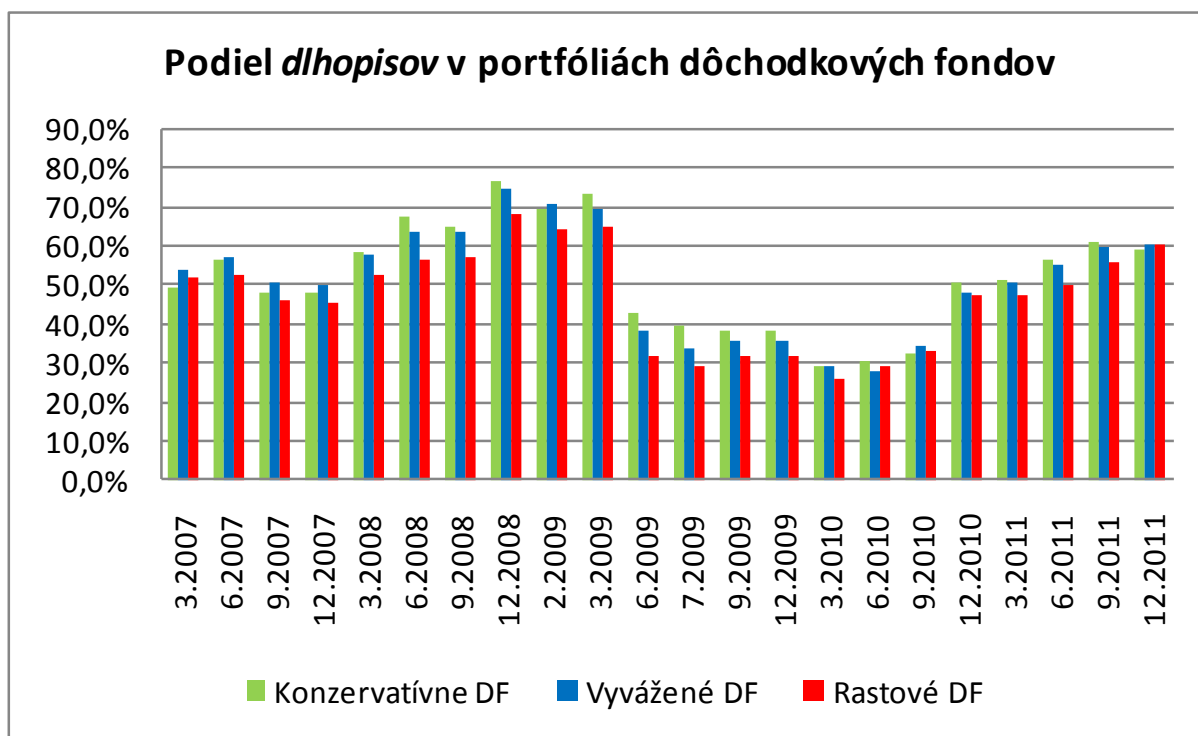
Zdroj: Sociálna poisťovňa

Graf 3 Podiel akcií v portfóliách dôchodkových fondov

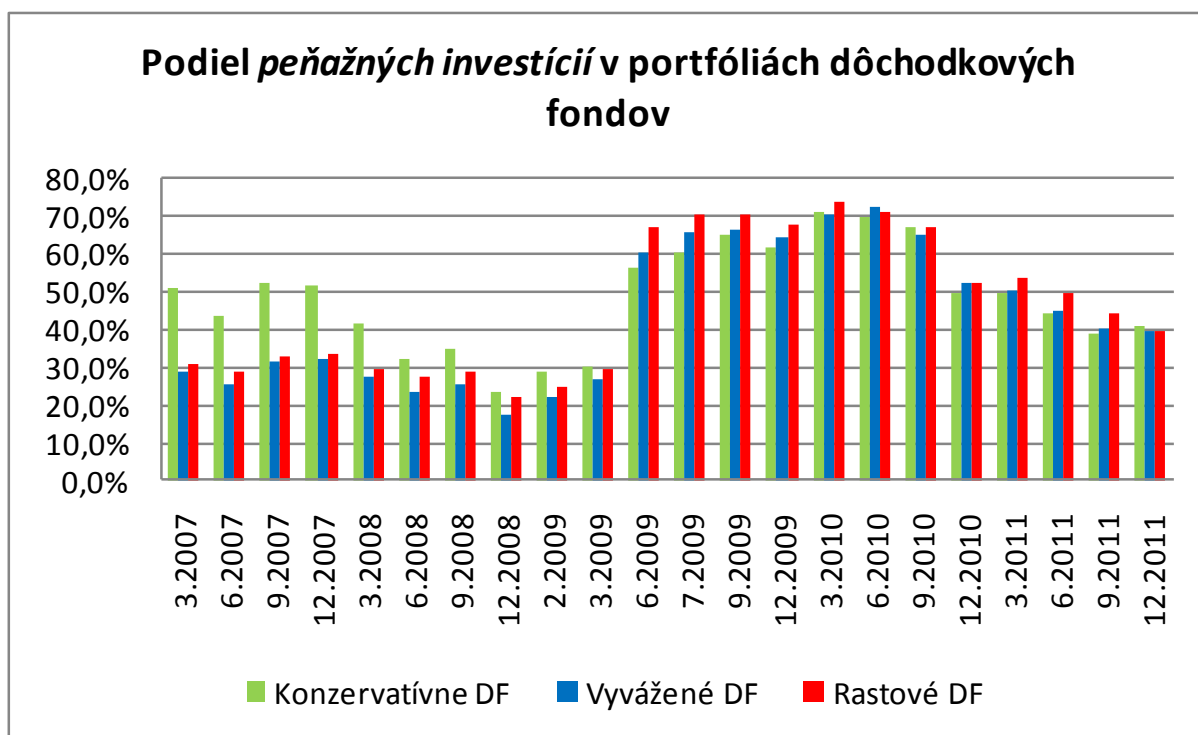
Výpočet: MPSVR SR

Graf 4 Podiel dlhopisov v portfóliách dôchodkových fondov

Výpočet: MPSVR SR

Graf 5 Podiel peňažných investícií v portfóliách dôchodkových fondov

Výpočet: MPSVR SR

Tab. 12 Údaje o výške majetku a ročného zhodnotenia doplnkových dôchodkových fondov

Názov fondu	Čistá hodnota majetku (€)	Zhodnotenie
Príspevkové doplnkové dôchodkové fondy	1 118 738 889	-2,78%
Príspevkový d.d.f., AEGON, d.d.s., a.s.	0	0,00%
AEGON, d.d.s., a.s.	0	0,00%
Globálny akciový dôchodkový fond AXA d.d.s., a.s., príspevkový d.d.f.	10 887 860	-4,54%
Príspevkový doplnkový dôchodkový fond AXA d.d.s., a.s., príspevkový d.d.f.	139 394 981	-0,06%
AXA d.d.s., a.s.	150 282 841	-0,38%
Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Konzervatívny príspevkový d.d.f.	4 631 969	1,43%
Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Rastový príspevkový d.d.f.	47 092 418	-2,66%
Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Vyvážený príspevkový d.d.f.	290 353 172	-1,11%
Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Zaistený príspevkový d.d.f. 2017	10 955 611	2,45%
Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s.	353 033 170	-1,17%
Konzervatívny príspevkový d.d.f. ING Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	40 178 323	0,60%
Rastový príspevkový d.d.f. ING Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	10 381 418	-11,80%
Vyvážený príspevkový d.d.f. ING Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	375 496 125	-5,35%
ING Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	426 055 866	-4,94%
Stabilita príspevkový d.d.f., STABILITA, d.d.s., a.s.	189 367 012	-2,84%
STABILITA, d.d.s., a.s.	189 367 012	-2,84%
Výplatné doplnkové dôchodkové fondy	55 802 759	0,53%
Výplatný d.d.f., AEGON, d.d.s., a.s.	0	0,00%
Výplatný doplnkový dôchodkový fond AXA d.d.s., a.s.	257 018	0,80%
Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Dôchodkový výplatný d.d.f.	11 909 709	0,23%
Dôchodkový výplatný d.d.f. ING Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	11 105 991	0,18%
Stabilita výplatný d.d.f., STABILITA, d.d.s., a.s.	32 530 041	0,75%

Výpočet: MPSVR SR

Vysvetlivky: d.f. – dôchodkový fond

d.d.f. – doplnkový dôchodkový fond

Tab. 13 Vývoj počtu poberateľov resocializačného príspevku v roku 2010 a 2011

mesiac	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	SPOLU
počet poberateľov 2010	205	193	244	226	229	250	224	219	267	245	251	227	2 830
počet poberateľov 2011	200	219	287	260	287	259	251	223	285	265	247	261	3 044

Zdroj: ÚPSVR

Tab. 14 Vývoj čerpania finančných prostriedkov na resocializačný príspevok za roky 2010 a 2011 (v €)

mesiac	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	spolu
2010 - výška finančných prostriedkov	10 189	9 191	11 756	11 365	11 250	12 361	11 247	11 074	13 145	12 148	11 698	13 967	139 391
2011 – výška finančných prostriedkov	10 144	10 858	14 724	13 032	14 163	12 534	12 641	11 721	14 684	13 547	12 698	13 418	154 162

Zdroj: ÚPSVR

Tab. 15 Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným v roku 2011

Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným		Fyzické týranie	Psychické týranie	Sexuálne zneužívanie	Šikanovanie	Využívanie na komerčné účely (pornografia, prostitúcia)	Spolu	
Počet evidovaných detí	Spolu	114	66	212	22	8	422	
	v tom	do 6 rokov	43	11	14	0	3	71
		do 15 rokov	58	39	160	17	3	277
		do 18 rokov	13	16	38	5	2	74
Počet návrhov orgánu na začatie stíhania	celkovo	34	10	23	1	0	68	

Zdroj: ÚPSVR

Tab. 16 Deti umiestnené na základe rozhodnutia súdu do zariadení na výkon rozhodnutia súdu/predbežné opatrenie, výchovné opatrenie, ústavná starostlivosť a ochranná výchova/

zariadenia na výkon rozhodnutia súdu	2010	2011
Krízové strediská	216	248
Resocializačné strediská	45	43
Diagnostické centrá	45	50
Domovy sociálnych služieb	273	227
Detské domovy	4 064	4 263
Reedukačné domovy	ÚS	518
	OV	52

Zdroj: ÚPSVR

Tab. 17 Jednotlivé formy starostlivosti v detských domovoch

Forma starostlivosti	2010	2011
Profesionálne rodiny	558	604
Samostatné skupiny	304	290
Iné skupiny	142	152

Zdroj: ÚPSVR

Tab. 18 Počty umiestnených detí a mladých dospelých v jednotlivých formách starostlivosti v detských domovoch k 31.12. za jednotlivé roky

Počet umiestnených detí v jednotlivých formách	2010	2011
v profesionálnej rodine	994	1 139
v samostatnej skupine	2 602	2 573
v iných skupinách	856	910

Zdroj: ÚPSVR

Tab. 19 Celkový počet detí zverených do jednotlivých foriem náhradnej rodinnej starostlivosti v jednotlivých rokoch

Rok	Náhradná osobná starostlivosť	Pestúnska starostlivosť	Poručníctvo	Spolu
2010	5 637	2 389	600	8 626
2011	5 833	2 249	579	8 661

Zdroj: ÚPSVR

Tab. 20 Základné štatistické údaje o činnosti RPPS za roky 2010 a 2011

rok	Počet prípadov	Počet klientov	Počet konzultácií	Počet písomných správ	Počet PV podujatí	Počet metodických podujatí	Počet metodických konzultácií	Počet zamestnancov
2010	9 250	15 764	54 455	2 345	818	303	1 382	90
2011	8 670	14 543	51 785	3 649	318	467	2 050	81

Zdroj: ÚPSVR

Tab. 21 Činnosť referátov poradensko-psychologických služieb v roku 2010 a 2011

Problematika	Rok 2010		Rok 2011	
	Počet prípadov	Počet konzultácií	Počet prípadov	Počet konzultácií
Programy rozvoja osobnosti	62	216	x	x
Rodinná	2 381	12 523	2 196	11 480
Rozvodová, porozvodová	1 853	8 438	2 119	10 747
Partnerská, manželská	1 486	7 625	1 181	6 977
Osobnostná	1 148	8 404	938	5 271
Náhradná rodinná starostlivosť	1 358	12 752	1 017	10 052
Iná	504	2 229	583	2 098
Študijná a profesionálna	211	866	x	x
Drogové a iné závislosti	208	1 269	210	1 164
Profesionálna rodina	x	x	288	3 679
Krízová intervencia	x	x	138	317
Nezamestnanosť	39	133	x	x
Spolu	9 250	54 455	8 670	51 785

Zdroj: ÚPSVR

Tab. 22 Opatrovateľská služba poskytovaná obcami v roku 2009 a 2010

	2009	2010
Počet občanov, ktorým bola poskytnutá opatrovateľská služba	17 050	15 704
Počet zamestnancov opatrovateľskej služby	7 085	6 400
Bežné výdavky na poskytovanie opatrovateľskej služby v €	26 503 781	26 288 703
Výška príjmu z úhrad za opatrovateľskú službu v €	4 268 531	3 834 014

Zdroj: Výkaz MPSVR SR 11-01

Tab. 23 Prepravná služba v roku 2009 a 2010

Rok	Počet klientov prepravnej služby	Bežné výdavky (v Eur)
2009	2 073	73 525
2010	3 325	160 081

Zdroj: Výkaz MPSVR SR 11-01

Tab. 24 Počet zariadení sociálnych služieb a ich kapacita za roky 2009 a 2010

Druh zariadenia	Počet zariadení k 31.12.2009	Počet miest k 31.12.2009					Počet zariadení k 31.12.2010	Počet miest k 31.12.2010				
		Spolu	z toho starostlivosť poskytovaná					Spolu	z toho starostlivosť poskytovaná			
			celoročne	týždenne	denne	prechodne			celoročne	týždenne	denne	prechodne
Zariadenia sociálnych služieb spolu	803	36 947	32 715	704	2 202	1 313	911	38 751	34 418	651	2 226	1 397
Bratislavský kraj	83	4 649	3 466	201	684	298	105	4 937	3 745	195	663	307
Trnavský kraj	80	4 490	4 171	50	109	160	85	4 655	4 271	50	124	210
Trenčiansky kraj	93	4 520	4 197	75	122	120	104	4 814	4 430	93	132	151
Nitriansky kraj	93	4 930	4 734	41	109	39	96	5 279	5 078	10	99	80
Žilinský kraj	84	4 287	4 006	71	173	37	100	4 439	4 079	73	1 3	119
Banskobystrický kraj	151	4 836	4 337	123	300	76	184	5 330	4 750	118	349	113
Prešovský kraj	122	4 723	3 842	61	384	436	128	4 733	3 943	63	392	335
Košický kraj	97	4 512	3 962	82	321	147	109	4 564	4 122	49	304	82
Z toho												
domovy dôchodcov/ zariadenie pre seniorov	222	13 893	13 893	0	0	0	236	12 976	12 976	0	0	0
domovy - penzióny pre dôchodcov												
domovy sociálnych služieb (DSS) pre dospelých s telesným postihnutím	20	656	615	0	41	0	25	680	651	1	28	0
DSS pre dospelých s kombináciou postihnutí	166	9 711	9 282	88	338	3	210	11 819	11 263	145	407	4
DSS pre dospelých so zmyslovým postihnutím	3	109	99	0	10	0	1	8	8	0	0	0
DSS pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	76	4 837	4 367	103	362	2	70	4 635	4 236	86	306	0
Špecializované zariadenie	7	333	294	0	39	0	21	851	781	0	64	6
Denný stacionár	6	93	24	0	69	0	11	150	20	0	130	0

Druh zariadenia	Počet zariadení k 31.12.2009	Počet miest k 31.12.2009					Počet zariadení k 31.12.2010	Počet miest k 31.12.2010				
		Spolu	z toho starostlivosť poskytovaná					Spolu	z toho starostlivosť poskytovaná			
			celoročne	týždenne	denne	prechodne			celoročne	týždenne	denne	prechodne
DSS pre deti s telesným postihnutím	5	394	90	80	224	0	4	191	61	74	56	0
DSS pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	41	1 468	530	351	584	0	41	1 402	492	271	626	0
DSS pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	13	269	98	38	132	1	10	330	150	40	135	0
stanice opatrovateľskej služby/ zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	8	87	68	0	0	19	9	83	64	0	0	19
zariadenia chráneného bývania/ zariadenie podporovaného bývania	18	195	195	0	0	0	31	314	314	0	0	0
domovy pre osamelých rodičov/ zariadenie núdzového bývania	33	917	917	0	0	0	39	984	984	0	0	0
útulky	64	1 528	949	0	0	572	68	1 645	1 090	0	0	552
rehabilitačné strediská	14	292	60	0	232	0	14	376	25	0	327	0
zariadenia opatrovateľskej služby	96	1 868	1 141	44	112	571	88	1 662	1 068	34	77	476
nocľaháreň	10	287	93	0	59	135	23	489	121	0	70	298
domov na pol ceste	1	10	0	0	0	10	10	156	114	0	0	42
SPOLU	803	36 947	32 715	704	2 202	1 313	911	38 751	34 418	651	2 226	1 397

Zdroj údajov: *Vybrané údaje ŠÚ SR - Zariadenia sociálnych služieb v SR*

Pozn. Vo vybraných údajoch nie sú započítané údaje o detských domovoch, krízových strediskách a resocializačných strediskách, ktoré za nepovažujú za zariadenia sociálnych služieb podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách.

Tab. 25 Obyvatelia zariadení sociálnych služieb za roky 2009 a 2010

Druh zariadenia	Obyvatelia		z toho							
			dlhodobo zdravotne postihnutí		osoby v dôchodkovom veku		muži		ženy	
	v tom		v tom		v tom		v tom		v tom	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010
zariadenia sociálnych služieb spolu	35 104	36 350	25 794	27 164	22 045	22 243	14 457	15 033	20 647	21 317
Bratislavský kraj	4403	4573	2656	2844	2857	2743	1492	1661	2911	2912
Trnavský kraj	4277	4361	3242	3395	2865	2855	1673	1746	2604	2615
Trenčiansky kraj	4219	4468	3040	3320	3265	3299	1513	1606	2706	2862
Nitriansky kraj	4609	4931	3772	4145	2989	2886	2130	2186	2479	2745
Žilinský kraj	4169	4322	3503	3594	2713	2747	1737	1870	2432	2452
Banskobystrický kraj	4493	4796	3337	3536	2746	2845	1863	1946	2630	2850
Prešovský kraj	4521	4530	3297	3394	2173	2293	2077	2073	2444	2457
Košický kraj	4413	4369	2947	2936	2437	2575	1972	1945	2441	2424
Z toho										
domovy dôchodcov/ zariadenie pre seniorov	13 706	12 659	7 624	6 982	13 097	11 633	4 155	3 874	9 551	8 785
domovy - penzióny pre dôchodcov										
domovy sociálnych služieb (DSS) pre dospelých s telesným postihnutím	581	664	581	664	428	541	220	240	361	424
DSS pre dospelých s kombináciou postihnutí	8 955	10 943	8 955	10 943	4 978	6 376	4 086	4 768	4 869	6 175
DSS pre dospelých so zmyslovým postihnutím	109	7	109	7	45	0	60	5	49	2
DSS pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	4 654	4 416	4 654	4 416	1 540	1 591	2 517	2 303	2 137	2 113
Špecializované zariadenie	194	644	194	644	185	411	48	235	146	409
Denný stacionár	64	121	64	121	32	51	20	37	44	84

Druh zariadenia	Obyvatelia		z toho							
			dlhodobo zdravotne postihnutí		osoby v dôchodkovom veku		muži		ženy	
	v tom		v tom		v tom		v tom		v tom	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010
DSS pre deti s telesným postihnutím	391	187	391	187	0	0	212	109	179	78
DSS pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	1 424	1 338	1 424	1 338	0	0	777	750	647	588
DSS pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	265	309	265	309	0	0	166	193	99	116
stanice opatrovateľskej služby/ zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	59	42	0	0	0	0	17	13	42	29
zariadenia chráneného bývania/ zariadenie podporovaného bývania	183	239	87	82	10	17	118	145	65	94
domovy pre osamelých rodičov/ zariadenie núdzového bývania	851	931	1	9	9	14	309	358	542	573
útulky	1 412	1 524	13	110	86	179	920	976	492	548
rehabilitačné strediská	295	372	195	306	45	37	147	207	148	165
zariadenia opatrovateľskej služby	1 726	1 461	1 219	1 019	1 565	1 339	520	437	1 206	1 024
nocľaháreň	228	378	18	6	25	42	162	301	66	77
domov na pol ceste	7	115	0	21	0	12	3	82	4	33
SPOLU	35 104	36 350	25 794	27 164	22 045	22 243	14 457	15 033	20 647	21 317

Zdroj údajov: **Vybrané údaje ŠÚ SR** - Zariadenia sociálnych služieb v SR

Pozn. Vo vybraných údajoch nie sú započítané údaje o detských domovoch, krízových strediskách a resocializačných strediskách, ktoré za nepovažujú za zariadenia sociálnych služieb podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách.

Tab. 26 Počet zariadení sociálnych služieb podľa zriaďovateľa za roky 2009 a 2010

Druh zariadenia / zriaďovateľ	K 31. 12. 2009						K 31. 12. 2010					
	SPOLU zariadenia / z toho	Obec	Samosprávny kraj	Cirkevné právnické osoby	Ostatné právnické osoby	Fyzické osoby	SPOLU zariadenia / z toho	Obec	Samosprávny kraj	Cirkevné právnické osoby	Ostatné právnické osoby	Fyzické osoby
SPOLU	803	193	335	75	177	23	911	217	367	85	206	36
domovy dôchodcov/ zariadenie pre seniorov	222	70	88	33	24	7	236	77	87	30	32	10
domovy - penzióny pre dôchodcov												
domovy sociálnych služieb (DSS) pre dospelých s telesným postihnutím	20	3	8	1	5	3	25	4	7	5	5	4
DSS pre dospelých s kombináciou postihnutí	166	14	77	25	43	7	210	20	102	25	51	12
DSS pre dospelých so zmyslovým postihnutím	3	0	3	0	0	0	1	0	1	0	0	0
DSS pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	76	0	66	3	6	1	70	0	62	2	5	1
Špecializované zariadenie	7	1	4	0	2	0	21	1	12	0	7	1
Denný stacionár	6	3	1	0	1	1	11	7	1	0	2	1
DSS pre deti s telesným postihnutím	5	0	2	0	2	1	4	0	2	0	1	1
DSS pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	41	2	23	2	14	0	41	1	24	1	14	1
DSS pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	13	0	11	0	2	0	10	0	8	0	2	0
stanice opatrovateľskej služby/ zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	8	0	7	0	1	0	9	1	7	0	1	0
zariadenia chráneného bývania/ zariadenie podporovaného bývania	18	2	4	2	9	1	31	2	14	1	12	2

Druh zariadenia / zriad'ovateľ	K 31. 12. 2009						K 31. 12. 2010					
	SPOLU zariadenia / z toho	Obec	Samo-správny kraj	Cirkevné právnické osoby	Ostatné právnické osoby	Fyzické osoby	SPOLU zariadenia / z toho	Obec	Samo-správny kraj	Cirkevné právnické osoby	Ostatné právnické osoby	Fyzické osoby
domovy pre osamelých rodičov/ zariadenie núdzového bývania	33	8	11	1	13	0	39	8	11	3	17	0
útulky	64	11	19	6	28	0	68	15	16	10	27	0
rehabilitačné strediská	14	1	6	0	7	0	14	0	5	0	9	0
zariadenia opatrovateľskej služby	96	68	5	2	19	2	88	65	4	1	15	3
nocľaháreň	10	9	0	0	1	0	23	15	1	5	2	0
domov na pol ceste	1	1	0	0	0	0	10	1	3	2	4	0

Zdroj údajov: **Vybrané údaje ŠÚ SR** - Zariadenia sociálnych služieb v SR

Pozn. Vo vybraných údajoch nie sú započítané údaje o detských domovoch, krízových strediskách a resocializačných strediskách, ktoré sa nepovažujú za zariadenia sociálnych služieb podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách.

Tab. 27 Výdavky zariadení sociálnych služieb za roky 2009 a 2010

Druh zariadenia / zriaďovateľ	Celkové výdavky (v Eur) v roku 2009	z toho					Celkové výdavky (v Eur) v roku 2010	z toho				
		bežné výdavky	mzdové náklady	povinné sociálne poistenie	obstaranie majetku	na zdravotnú starostlivosť		bežné výdavky	mzdové náklady	povinné sociálne poistenie	obstaranie majetku	na zdravotnú starostlivosť
SPOLU	266 601 067	96 875 311	112 562 129	38 344 553	16 933 116	543 186	271 180 737	98 489 789	119 386 662	40 448 153	9 650 532	425 257
domovy dôchodcov/zariadenie pre seniorov	104 535 738	41 910 738	41 498 059	14 178 990	6 509 824	75 969	97 799 535	38 469 079	41 074 603	14 060 657	3 357 758	125 181
domovy - penzióny pre dôchodcov												
domovy sociálnych služieb (DSS) pre dospelých s telesným postihnutím	5 076 209	1 904 786	2 327 670	721 395	103 472	56	5 879 492	2 261 078	2 556 380	863 175	100 470	36 418
DSS pre dospelých s kombináciou postihnutí	68 560 816	25 157 634	30 374 309	10 369 666	1 688 524	426 472	83 833 914	30 057 577	37 711 987	12 791 675	2 061 615	188 933
DSS pre dospelých so zmyslovým postihnutím	1 345 563	449 018	658 023	228 297	5 422	0	0	0	0	0	0	0
DSS pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	45 416 931	13 807 496	18 547 068	6 371 601	6 541 183	22 851	37 316 098	12 274 047	17 712 444	6 037 582	572 235	23 436
Špecializované zariadenie	1 741 880	694 429	762 757	255 282	26 308	863	4 996 465	1 977 014	2 161 109	733 398	97 465	23 564
Denný stacionár	187 344	74 175	83 870	28 888	331	0	392 231	133 006	194 729	63 813	632	0
DSS pre deti s telesným postihnutím	2 946 529	758 600	1 557 310	533 123	96 908	588	1 707 483	408 132	890 264	294 480	114 546	61
DSS pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	12 990 575	3 599 387	6 367 167	2 178 309	755 338	3 586	11 133 621	3 239 595	5 701 425	1 949 505	209 554	2 523
DSS pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	2 647 403	690 992	1 080 463	375 492	494 277	761	3 467 722	972 220	1 634 406	566 723	288 195	209

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2011
Príloha ku kapitole 3

Druh zariadenia / zriaďovateľ	Celkové výdavky (v Eur) v roku 2009	z toho					Celkové výdavky (v Eur) v roku 2010	z toho				
		bežné výdavky	mzdové náklady	povinné sociálne poistenie	obstaranie majetku	na zdravotnú starostlivosť		bežné výdavky	mzdové náklady	povinné sociálne poistenie	obstaranie majetku	na zdravotnú starostlivosť
stanice opatrovateľskej služby/ zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	335 714	121 239	155 616	54 749	2 661	135	190 075	48 178	101 758	35 249	0	420
zariadenia chráneného bývania/ zariadenie podporovaného bývania	883 527	440 413	324 333	103 345	4 816	1 062	1 135 603	477 935	472 461	155 672	9 437	420
domovy pre osamelých rodičov/ zariadenie núdzového bývania	1 622 592	723 525	634 327	211 122	48 999	29	2 122 968	911 168	868 425	287 836	50 646	623
útulky	3 618 863	1 508 945	1 570 363	512 020	19 739	962	3 949 938	1 748 264	1 619 068	522 264	49 794	5 157
rehabilitačné strediská	1 265 762	384 097	658 602	218 224	4 825	11	2 099 161	607 708	1 114 536	365 922	10 856	139
zariadenia opatrovateľskej služby	13 100 606	4 497 959	5 835 394	1 961 717	630 097	9 741	13 509 312	4 247 058	5 055 742	1 549 131	2 442 583	8 102
nocľaháreň	325 015	151 878	126 798	42 333	392	100	1 284 459	526 406	360 440	119 380	264 900	10 071
domov na pol ceste							362 660	131 324	156 885	51 691	19 846	0

Zdroj údajov: **Vybrané údaje Štatistického úradu SR - Zariadenia sociálnych služieb v SR**

Pozn. Vo vybraných údajoch nie sú započítané údaje o detských domovoch, krízových strediskách a resocializačných strediskách, ktoré za nepovažujú za zariadenia sociálnych služieb podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách.

Tab. 28 Zamestnanci zariadení sociálnych služieb (spolu) za roky 2009 a 2010

Druh zariadenia	Priemerný evidenčný počet zamestnancov prepočítaný (osoby)	Priemerný evidenčný počet zamestnancov prepočítaný (osoby)
	2009	2010
domovy dôchodcov/ zariadenie pre seniorov	6 696	6 474
domovy - penzióny pre dôchodcov		
domovy sociálnych služieb (DSS) pre dospelých s telesným postihnutím	350	413
DSS pre dospelých s kombináciou postihnutí	5 043	6 009
DSS pre dospelých so zmyslovým postihnutím	91	0
DSS pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	2 677	2 663
Špecializované zariadenie	144	371
Denný stacionár	17	30
DSS pre deti s telesným postihnutím	204	144
DSS pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	942	819
DSS pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	166	244
stanice opatrovateľskej služby/ zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	32	24
zariadenia chráneného bývania/ zariadenie podporovaného bývania	52	78
domovy pre osamelých rodičov/ zariadenie núdzového bývania	113	158
útulky	283	291
rehabilitačné strediská	100	155
zariadenia opatrovateľskej služby	929	792
nocľaháreň	23	82
domov na pol ceste		22
SPOLU	17 862	18 769

Zdroj údajov: *Vybrané údaje Štatistického úradu SR - Zariadenia sociálnych služieb v SR*

Pozn. Vo vybraných údajoch nie sú započítané údaje o detských domovoch, krízových strediskách a resocializačných strediskách, ktoré za nepovažujú za zariadenia sociálnych služieb podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách.

Tab. 29 Vybrané zariadenia sociálnych služieb

Zariadenia sociálnych služieb	Počet zariadení 2009	Počet zariadení 2010	Počet miest k 31.12.2009	Počet miest k 31.12.2010	Bežné výdavky za rok 2009 (v €)	Bežné výdavky za rok 2010 (v €)
Kluby dôchodcov	503	497	41 287	42 857	2 397 069,54	2 324 459,86
Jedálne pre dôchodcov	94	139	x	x	2 720 457,77	3 096 788,52
Strediská osobnej hygieny	30	27	x	x	89 399,10	126 321,06
Práčovne	31	29	x	x	212 648,95	192 505,56

Zdroj: Výkaz MPSVR SR 10- 01

Tab. 30 Počet občanov zaradených do poradovníka čakateľov na poskytovanie starostlivosti vo vybraných zariadeniach v roku 2009 a 2010

Druh zariadenia sociálnych služieb			Počet občanov k 31.12.2009	Počet občanov k 31.12.2010
Domovy sociálnych služieb	pre deti	s telesným postihnutím	8	0
		s duševnými poruchami a poruchami správania	110	0
		s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	221	0
	pre dospelých	s telesným postihnutím	256	44
		s duševnými poruchami a poruchami správania	1 716	20
		so zmyslovým postihnutím	41	0
		s kombináciou postihnutí	2 458	112
	Domovy dôchodcov/ zariadenia pre seniorov			9 935
Zariadenia chráneného bývania / podporovaného bývania			28	6
Rehabilitačné strediská			7	0
Domovy - penzióny pre dôchodcov				
Špecializované zariadenie			126	0
SPOLU v SR			14 906	4 648

Zdroj: Výkaz MPSVR SR 10- 01

Tab. 31 Počet zamestnancov, objemy platov a vybrané zložky platu v € za rok 2011 v zariadeniach sociálnych služieb podľa agregovaných zamestnaní.

PLATY (MPSVR SR) 1-02		Rok 2011									ZVZ (Zákon č. 553/2003)		
Kategória zamestnancov	počet zamestnancov (osoby)	z toho ženy (osoby)	celkový plat - objem (€)	Celkový plat (€/mes)	Funkčný plat (€/mes)	z toho					odmeny (€/mes)	Plat za nadčas (€/mes)	Doplatky a ostatné príplatky (€/mes)
						tarifný plat (€/mes)	riadenie (€/mes)	osobný (€/mes)	platová kompenzácia (€/mes)	zmennosť (€/mes)			
SPOLU	14 363	12 483	79 836 619	567	428	360	6	53	5	5	31	2	37
odborní a administratívni zamestnanci	1 340	1 095	11 397 260	825	649	477	38	132	1	0	65	0	11
vychovávateľa	309	265	2 054 439	657	503	449	4	45	0	4	24	0	21
pomocní vychovávateľa zamestnanci. zabezpečujúci poskytovanie zdrav. star.	55	52	296 106	549	400	352	0	39	0	9	29	0	60
pomocní zdravotnícki zamestnanci	2 691	2 580	17 084 542	638	465	396	5	46	9	8	30	4	64
zamestnanci vykonávajúci sociálnu agendu	2 068	1 895	10 877 852	528	381	326	0	37	7	10	25	4	61
zamestnanci vykonávajúci sociálnu prácu	528	484	3 277 073	633	496	417	6	69	3	2	40	1	14
ergoterapeuti	565	501	3 585 526	647	508	421	8	73	4	2	38	0	14
psychológovia	367	301	2 027 168	563	448	389	1	50	5	2	25	1	13
špeciálni pedagógovia	35	31	186 342	631	506	421	4	77	1	2	45	0	7
opatrovateľky z povolania	17	15	145 679	835	637	535	20	81	0	1	52	2	13
remeselní, manuálni alebo manipulační zamestnanci.	1 955	1 822	7 962 385	466	347	311	0	27	2	7	22	1	43
zamestnanci stravovacích prevádzok	3 014	2 135	13 601 559	457	355	303	0	45	5	2	25	2	20
neuveденé zamestnanie	1 419	1 307	7 340 687	511	385	328	2	49	1	5	29	3	37
	1 183	920	6 521 985	629	485	390	11	76	3	5	35	2	32

Zdroj: PLATY(MPSVRSR)1-02

Tab. 32 Európsky integrovaný systém štatistiky sociálnej ochrany (Metodika ESSPROS)

Výdavky na sociálnu ochranu v EÚ členských krajinách, 2009

	Výdavky na sociálnu ochranu ako % z HDP	Výdavky na sociálnu ochranu v PPS na obyvateľa	Sociálne dávky podľa účelov v PPS na osobu (v % EU 27=100 %)					
			Dávky v starobe a pre pozostalých	Nemocenské, zdravotná starostlivosť	Dávky pre zdravotne postihnutých	Dávky pre rodiny a deti	Dávky v nezamestnanosti	Bývanie, sociálne vylúčenie
EU 27	29,5	6 935	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
EU 15	30,3	7 851	112,2	113,7	113,0	113,2	115,6	115,9
EA 17	30,2	7 695	111,1	111,8	98,4	111,6	123,9	98,1
Belgicko	30,4	8 350	106,4	113,6	105,7	114,7	260,8	121,8
Bulharsko	17,2	1 784	29,8	20,6	27,1	38,8	13,4	9,6
Česká republika	20,4	4 059	60,0	64,5	57,2	53,8	51,8	27,2
Dánsko	33,4	9 497	114,5	109,0	262,9	224,0	151,1	200,7
Nemecko	31,4	8 505	109,6	132,7	123,9	161,4	127,5	97,8
Estónsko	19,2	2 870	40,2	40,8	53,1	63,5	45,4	9,8
Írsko	27,9	8 377	66,7	163,3	76,2	206,2	229,2	121,3
Grécko	28,0	6 086	98,2	87,8	53,1	74,8	86,8	102,7
Španielsko	25,0	6 087	79,7	90,0	78,8	69,0	221,4	49,5
Francúzsko	33,1	8 306	120,7	119,5	88,5	124,8	120,0	153,6
Taliansko	29,8	7 283	139,0	90,5	79,9	64,3	48,4	10,4
Cyprus	20,9	4 819	69,8	59,2	32,4	94,7	54,4	253,1
Lotyšsko	16,8	2 050	31,8	24,2	29,6	39,6	47,9	14,3
Litva	21,3	2 743	38,9	35,3	50,7	68,5	28,7	21,6
Luxembursko	23,1	14 495	172,2	183,6	304,9	476,2	197,2	223,2
Maďarsko	23,4	3 517	52,4	43,2	59,1	85,3	36,0	49,8
Malta	20,0	3 785	65,2	58,4	33,1	44,9	27,7	46,1
Holandsko	31,6	9 699	119,6	161,0	144,8	74,8	110,1	322,8
Rakúsko	30,8	9 009	143,4	113,0	125,8	169,1	128,1	58,7
Poľsko	19,7	2 810	56,3	34,3	38,4	20,1	14,0	13,2
Portugalsko	26,9	5 086	81,7	69,6	76,8	52,9	63,9	28,0
Rumunsko	17,1	1 866	32,0	23,0	33,3	34,8	10,9	10,9
Slovinsko	24,3	5 027	75,7	82,3	67,9	81,9	30,4	46,9
Slovenská republika	18,8	3 241	44,2	50,0	56,0	54,6*	44,2	31,8
Fínsko	30,3	8 129	101,6	102,4	182,4	167,2	159,6	141,1
Švédsko	32,1	9 005	124,1	113,9	240,3	169,4	90,6	145,1
Spojené kráľovstvo	29,2	7 724	107,3	116,3	148,5	90,4	55,2	195,2

p (predbežné údaje) – EU-27, EU-15, EA-17, DE, ES, FR, IT, LT, LU, NL, SK, SE a UK

** vrátane daňového bonusu*

Zdroj: Eurostat-ESSPROS

Tab. 33 Príjmy na sociálnu ochranu podľa typu (% z celkových príjmov) v EÚ, 2009

Príjmy	Príjmy v % HDP	Príjmy v PPS na osobu	Štruktúra príjmov v %			
			Sociálne príspevky zamestnávateľov	Sociálne príspevky chránených osôb	Verejná správa	Iné príjmy
EU 27	30,3	7 110	36,7	20,1	39,1	4,1
EU 15	31,1	8 054	36,5	20,1	39,6	3,8
EA 17	30,6	7 805	38,1	22,0	36,6	3,3
Belgicko	30,2	8 296	42,7	21,1	33,6	2,6
Bulharsko	18,9	1 963	31,2	18,4	48,7	1,8
Česká republika	20,2	4 015	50,3	24,5	24,3	0,9
Dánsko	37,1	10 544	11,1	20,1	64,1	4,7
Nemecko	32,6	8 844	34,0	28,9	35,2	1,9
Estónsko	19,0	2 837	77,8	4,0	18,0	0,3
Írsko	27,6	8 283	24,6	15,7	55,4	4,3
Grécko	28,9	6 294	31,9	20,6	38,3	9,2
Španielsko	26,0	6 324	43,4	12,1	43,1	1,4
Francúzsko	32,1	8 069	43,6	21,0	31,9	3,5
Taliansko	29,5	7 213	39,0	15,6	43,8	1,6
Cyprus	24,9	5 740	23,3	15,3	49,8	11,6
Lotyšsko	16,9	2 062	41,7	14,2	43,2	0,9
Litva	18,9	2 439	48,8	15,2	33,0	3,0
Luxembursko	25,3	15 899	27,0	23,3	45,1	4,6
Maďarsko	27,8	4 179	32,8	19,3	34,8	13,1
Malta	20,1	3 797	37,8	16,2	43,4	2,6
Holandsko	33,8	10 378	33,3	32,0	24,7	9,9
Rakúsko	30,2	8 833	37,0	26,4	34,8	1,7
Poľsko	19,4	2 767	43,6	17,2	18,9	20,4
Portugalsko	27,8	5 249	30,3	14,4	44,3	11,0
Rumunsko	15,6	1 701	35,1	15,5	48,1	1,3
Slovinsko	24,8	5 135	26,4	38,8	33,2	1,7
Slovenská republika	19,9	3 433	42,7	19,4	26,7	11,2
Fínsko	33,0	8 858	37,2	11,2	45,2	6,5
Švédsko	34,3	9 620	36,4	9,6	51,9	2,1
Spojené kráľovstvo	31,4	8 297	32,1	11,8	48,9	7,2

p (predbežné údaje) – EU-27, EU-15, EA-17, DE, ES, FR, IT, LT, LU, NL, SK, SE a UK
Zdroj: Eurostat-ESSPROS

**Tab. 34 Výdavky na dôchodky a kategórie dôchodkov
(% z celkových výdavkov na dôchodky) v EÚ, 2009**

	PPS na obyvateľa	Euro na obyvateľa (stále ceny 2000)	% HDP	Štruktúra dôchodkov podľa kategórie v %						
				starobný	predpokladaný starobný	čiasťočný starobný	invalidný	predčasný v dôsledku zníženej pracovnej schopnosti	pozostalostné	predčasný z dôvodov trhu práce
EU27	3 071	2 749	13,1	73,4	3,5	0,0	8,1	1,9	12,6	0,5
EU15	3 441	3 298	13,3	73,9	2,9	0,0	8,0	1,9	12,7	0,5
EA17	3 412	3 040	13,4	72,8	3,1	0,0	5,9	2,3	15,1	0,6
BE	3 330	3 213	12,1	67,0	0,1	0,0	12,3	0,0	17,0	3,7
BG	913	273	8,8	75,2	11,8	0,0	8,9	0,0	4,0	0,0
CZ	1 812	1 024	9,1	76,3	2,8	0,0	12,6	0,1	8,2	0,0
DK	3 424	4 162	12,1	69,3	13,7	0,0	17,0	0,0	0,0	0,0
DE	3 563	3 393	13,1	71,0	4,5	0,0	1,5	6,3	16,2	0,5
EE	1 354	650	9,1	66,3	19,5	0,0	13,0	0,0	1,2	0,0
IE	2 195	2 120	7,3	68,0	0,9	0,0	15,4	0,9	14,8	0,0
GR	2 927	2 216	13,4	56,1	20,8	0,0	5,9	0,0	16,4	0,8
ES	2 456	1 780	10,1	59,6	7,0	0,0	12,5	0,0	20,7	0,2
FR	3 647	3 650	14,5	80,7	0,0	0,0	5,5	0,3	12,9	0,6
IT	3 915	3 280	16,0	78,1	0,0	0,0	1,9	2,9	16,4	0,6
CY	1 693	1 227	7,4	79,6	0,0	0,0	4,8	0,0	15,5	0,0
LV	1 027	394	8,4	84,9	1,9	0,0	10,6	0,0	2,6	0,0
LT	1 237	580	9,6	76,8	2,3	0,0	15,1	0,0	5,3	0,5
LU	5 929	5 917	9,5	46,1	19,2	0,0	11,4	0,0	21,4	1,9
HU	1 681	641	11,2	62,2	13,5	0,0	11,5	0,0	12,0	0,8
MT	1 831	1 124	9,7	75,0	0,0	0,0	6,7	0,0	17,4	0,9
NL	3 939	3 735	12,8	69,9	4,0	0,0	16,4	0,0	9,7	0,0
AT	4 411	4 228	15,1	69,7	6,3	0,0	10,3	0,0	13,4	0,3
PL	1 765	803	12,4	56,1	20,5	0,0	8,4	0,4	14,1	0,6
PT	2 665	1 827	14,1	70,5	3,3	0,0	14,0	0,0	11,8	0,4
RO	1 028	179	9,2	79,4	0,2	1,9	7,7	4,3	6,4	0,0
SI	2 257	1 316	10,9	55,6	23,4	0,0	7,1	0,0	13,9	0,0
SK	1 454	685	8,4	69,2	3,2	0,0	12,0	0,0	11,2	4,5
FI	3 377	3 521	12,4	66,8	5,1	1,0	16,5	0,0	7,5	3,2
SE	3 623	3 503	12,9	72,1	6,3	0,0	17,1	0,0	4,5	0,0
UK	3 313	2 609	12,5	81,1	0,0	0,0	17,7	0,0	1,2	0,0

*p (predbežné údaje): EU-27, EU-15, EA-17, DE, ES, FR, IT, LT, LU, NL, SK, SE a UK
Zdroj: Eurostat- ESSPROS*

Tab. 35 Prioritná os 2 – OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia - Plnenie fyzických ukazovateľov k 31.12.2011

Ukazovatele		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Spolu
Počet podporených * projektov (počet)	Dosiahnutý výsledok	0	0	1	28	218	N/A	N/A	N/A	N/A	218
	Cieľ	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	1 280	N/A	N/A	1 280
	Východisko	0	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	0
Počet osôb cieľovej skupiny zapojených do realizovaných projektov (počet)	Dosiahnutý výsledok	0	0	122 219	150 239	255 265	N/A	N/A	N/A	N/A	255 265
	Cieľ	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	496 700	N/A	N/A	496 700
	Východisko	0	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	0
Počet oblastí výkonu so zavedeným systémom prehlbovania kvalifikácie (počet)	Dosiahnutý výsledok	0	0	0	0	0	N/A	N/A	N/A	N/A	0
	Cieľ	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	5	N/A	N/A	5
	Východisko	0	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	0
Počet vytvorených lokálnych partnerstiev sociálnej inklúzie, vytvorených za účelom rozvoja marginalizovaných komún (počet)	Dosiahnutý výsledok	0	0	0	0	29	N/A	N/A	N/A	N/A	29
	Cieľ	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	36	N/A	N/A	36
	Východisko	0	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	0
Počet podporovaných osôb cieľovej skupiny (počet)	Dosiahnutý výsledok	0	0	0	483	9 570	N/A	N/A	N/A	N/A	9 570
	Cieľ	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	26 145	N/A	N/A	26 145
	Východisko	0	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	0

Ukazovatele		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Spolu
Miera dlhodobej nezamestnanosti (%)	Dosiahnutý výsledok	8,3	6,6	6,5	8,8	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
	Cieľ	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	9,2	N/A	N/A	9,2
	Východisko	10,24*	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	10,2
Miera dlhodobej nezamestnanosti – muži (%)	Dosiahnutý výsledok	7,5	5,8	5,8	8,5	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
	Cieľ	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	8,7	N/A	N/A	8,7
	Východisko	9,44*	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	9,4
Miera dlhodobej nezamestnanosti – ženy (%)	Dosiahnutý výsledok	9,3	7,6	7,4	8,3	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
	Cieľ	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	9,8	N/A	N/A	9,8
	Východisko	11,24*	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	11,2
Miera rizika chudoby (%)***	Dosiahnutý výsledok	11,1	11,4	11,6	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
	Cieľ	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	9,2	N/A	N/A	9,2
	Východisko	12,2	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	12,2
Miera rizika chudoby – muži (%)***	Dosiahnutý výsledok	10,4	10,7	10,7	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
	Cieľ	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	9,1	N/A	N/A	9,1
	Východisko	12,35*	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	12,3
Miera rizika chudoby – ženy (%)***	Dosiahnutý výsledok	11,7	12	12,4	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
	Cieľ	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	9,4	N/A	N/A	9,4
	Východisko	12,15*	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	12,1

Ukazovatele		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Spolu
Miera úspešnosti umiestňovania osôb na trh práce (%)	Dosiahnutý výsledok	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
	Cieľ	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	19,2	N/A	N/A	19,2
	Východisko	245*	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	24

Rodový mzdový rozdiel ** v neupravenej forme (%)	Dosiahnutý výsledok	23,15	21,12	20,71	23,9	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
	Cieľ	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	22	N/A	N/A	22
	Východisko	25,85*	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	25,8

Zdroj: monitorovacie správy, EUROSTAT, UPSVR

** V zmysle vymedzenia indikátora v OP ZaSI, t.j. počet projektov, na ktoré bola poskytnutá podpora a boli úspešne ukončené*

***Zdroj: štatistické zisťovanie ISCP (MPSVR SR) 1-04, výpočty Trexima s.r.o.*

****Zdroj: UDB EU SILC 2005-2009, ŠÚ SR*

Tab. 36 Prioritná os 2 – OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia -
Problémy a prijaté opatrenia v rámci implementácie

Identifikované problémy	Prijaté opatrenia
Absencia úrovne primeranosti výdavkov na vzdelávacie aktivity	Zavedenie úrovne primeranosti výdavkov na vzdelávacie aktivity
Absencia úrovne primeranosti výdavkov na personálne výdavky	Zavedenie úrovne primeranosti výdavkov na personálne výdavky
Nadhodnotené štúdie a analýzy v schválených projektoch OP ZaSI	Vytvorenie kontrolného mechanizmu pri preplácaní výdavkov na nadhodnotené štúdie
Chýbajúci mechanizmus na kontrolu neprekryvania výdavkov v rámci ESF	Elektronické predkladanie pracovných hárkov zamedzujúce prekryvaniu výdavkov v rámci ESF
Nejasná definícia konfliktu záujmov a problémy ohľadom odhaľovania konfliktu záujmov	Zadefinovanie jasného výkladu konfliktu záujmov v rámci OP ZaSI (na základe Nariadenia rady 1605/2002) s určením sankčného mechanizmu. Vytvorenie aplikáciou FONDUE, ktorá slúži pri odhaľovaní konfliktu záujmov a ďalšie opatrenia na eliminovanie rizika konfliktu záujmov
Diferencia medzi údajmi deklarovanými v žiadosti o NFP a realitou pri implementácii projektov	Zavedenie inštitútu návštevy žiadateľa o NFP a overenie jeho kapacity realizovať projekt priamo na mieste
Potreba prepracovať systém hodnotenia a výberu projektov a Hodnotiace a výberové kritériá OP ZaSI na základe záverov a odporúčaní z auditov vykonaných na RO pre OP ZaSI	Vytvorenie nového systému hodnotenia a výberu projektov v rámci OP ZaSI a spracovanie nového formátu Opisu projektu. Predložené žiadosti o NFP sú pridelené hodnotiteľom transparentnejšie
Komplikované pravidlá pri uplatňovaní výdavkov nízkej hodnoty	Vypracovanie zjednodušených pravidiel pre uplatňovanie výdavkov nízkej hodnoty

Tab. 37 Prioritná os 2 – OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia – Iné realizované opatrenia

Zníženie administratívnej náročnosti prípravy žiadosti o NFP
Pilotné odskúšané centrálné dožadovanie dokladov preukazujúcich splnenie podmienok poskytnutia pomoci na dvoch výzvach FSR
Zníženie administratívnej náročnosti preukazovania oprávnenosti výdavkov
Vypracovanie metodiky globálnych grantov
Vypracovanie metodiky na uplatňovanie paušálnych výdavkov na nepriame výdavky pre UPSVAR
Uplatňovanie Štandardnej stupnice jednotkových výdavkov v rámci projektu Terénna sociálna práca
Zavedenie zjednodušeného pracovného výkazu pre zamestnancov prijímateľa, ak pracujú v trvalom pracovnom pomere iba na projekte
Zavedenie sumarizačných hárkov pre výdavky, ktorých celková hodnota jednorazového nákupu materiálu alebo služby neprevyšuje 332 EUR
Transparentnosť procesov implementácie OP
Posilnenie Sekcie riadenia ESF bývalými zamestnancami Úradu boja proti korupcii
Mapa projektov – predstavuje grafický prehľad podporených projektov zo základnými informáciami o nich
Vypracovanie videozáznamov z losovania odborných hodnotiteľov za prítomnosti zástupcov MVO, notára alebo zastúpenia EK

Tab. 38 Prehľad DOP vyhlásených FSR

Výzva	Zameranie	Opatrenia	Dátum vyhlásenia	Dátum uzávierky	Alokácia v €	Zazmluvnené NFP (resp. po hodnotení)	Poznámka
Výzva OP ZaSI-FSR-2007/2.1/01	Obidve výzvy boli zamerané na podporu a rozvoj sociálnych služieb v prirodzenom prostredí klienta prostredníctvom terénnej sociálnej práce. V rámci výziev bola podporená aj tvorba pracovných miest pre terénnych sociálnych pracovníkov a ich asistentov.	Opatrenie č. 2.1: Podpora sociálnej inklúzie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity	21.12.2007	priebežne do 30.06.2008, alebo do vyčerpania alokácie finančných prostriedkov	7 634 601,34 €	8 435 329,51 €	Realizácia projektov v rámci výzvy ukončená
Výzva OP ZaSI-SR-2007/2.1/02	Celkom sme podporili nenávratným finančným príspevkom vytvorenie 739 pracovných miest.	Opatrenie č. 2.1: Podpora sociálnej inklúzie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity	21.12.2007	priebežne do 30.06.2008, alebo do vyčerpania alokácie finančných prostriedkov	3 983 270,26 €	3 366 651,48 €	Realizácia projektov v rámci výzvy ukončená
Výzva OP ZaSI - FSR / 2008 / 2.1 / 01	Podpora zvyšovania dostupnosti, kvality a efektivity služieb starostlivosti (sociálnych služieb a opatrení sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately), ktoré zlepšujú prístup ohrozených a marginalizovaných skupín populácie na trh práce a do spoločnosti	Opatrenie č. 2.1: Podpora sociálnej inklúzie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity	22.9.2008	12.12.2008	2 389 962,16 €	2 372 187,54 €	

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2011
Príloha ku kapitole 3

Výzva	Zameranie	Opatrenia	Dátum vyhlásenia	Dátum uzávierky	Alokácia v €	Zazmluvnené NFP (resp. po hodnotení)	Poznámka
Výzva OP ZaSI - FSR / 2008 / 2.1 / 02	Aktivity zamerané na prevenciu a elimináciu násilia ako bariéry vstupu a udržania sa na trhu práce.	Opatrenie č. 2.1: Podpora sociálnej inklúzie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity	22.9.2008	12.12.2008	640 821,75 €	296 135,06 €	
Výzva OP ZaSI - FSR / 2008 / 3.2 / 03	Podpora zvyšovania dostupnosti a efektivity služieb starostlivosti (sociálnych služieb a opatrení sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately), ktoré zlepšujú prístup ohrozených a marginalizovaných skupín populácie na trh práce a do spoločnosti	Opatrenia 3. 2 Podpora sociálnej inklúzie, rodovej rovnosti a zosúladenie pracovného a rodinného života v Bratislavskom samosprávnom kraji	22.9.2008	12.12.2008	169 288,99 €	150 995,47 €	
Výzva OP ZaSI- FSR-LPSI 2009/2.1/01	LPSI- rozvoj služieb LPSI podpora sieťovania, komunitného plánovania	Opatrenie č. 2.1: Podpora sociálnej inklúzie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity	6.4.2009	05.06.2009, predĺžená do 26.6.2009, predĺžená do 30.6.2009	2 500 000,00 €	2 048 568,51 €	
Výzva OPZaSI- FSR-2009/2.2/02	Podpora tvorby nových pracovných miest vrátane projektov podpory samozamestnania a inovatívnych prístupov pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie a príslušníkov marginalizovaných skupín	Opatrenie č. 2.2: Podpora vytvárania rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce a podpora integrácie znevýhodnených skupín na trh práce s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity	6.4.2009	08.06.2009 predĺžená do 29.6. 2009, predĺžená do 3.7.2009	12 759 353,00 €	13 830 761,74 €	
Výzva OPZaSI- FSR-2009/2.3/03	zosúladovanie pracovného a rodinného života	Opatrenia 3. 2 Podpora sociálnej inklúzie, rodovej rovnosti a zosúladenie pracovného a rodinného života v Bratislavskom samosprávnom kraji	6.4.2009	8.6.2009, predĺžená do 30.6. 2009, predĺžená do 3.7.2009	1 994 743,00 €	934 141,79 €	

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2011
Príloha ku kapitole 3

Výzva	Zameranie	Opatrenia	Dátum vyhlásenia	Dátum uzávierky	Alokácia v €	Zazmluvnené NFP (resp. po hodnotení)	Poznámka
Výzva OPZaSI-FSR-2009/2.2/04	Podpora tvorby nových pracovných miest vrátane projektov podpory samozamestnania a inovatívnych prístupov pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie a príslušníkov marginalizovaných skupín	Opatrenie č. 2.2: Podpora vytvárania rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce a podpora integrácie znevýhodnených skupín na trh práce s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity	20.10.2009	21.12.2009	10 936 500,00 €	10 422 115,65 €	
Výzva OP ZaSI-FSR-LPSI 2009/2.1/05	LPSI, podpora vytvorenia nových LPSI	Opatrenie č. 2.1: Podpora sociálnej inklúzie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity	20.10.2009	21.12.2009	975 000,00 €	527 757,20 €	
Výzva OP ZaSI-FSR-LPSI 2009/3.2/06	LPSI podpora vytvorenia nových LPSI v BSK	Opatrenia 3. 2 Podpora sociálnej inklúzie, rodovej rovnosti a zosúladenie pracovného a rodinného života v Bratislavskom samosprávnom kraji	20.10.2009	21.12.2009	240 000,00 €	199 506,80 €	
Výzva OPZaSI-FSR-2009/2.1/07	Podpora zvyšovania dostupnosti a efektivity služieb starostlivosti (sociálnych služieb a opatrení sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately), ktoré zlepšujú prístup ohrozených a marginalizovaných skupín populácie na trh práce a do spoločnosti	Opatrenie č. 2.1: Podpora sociálnej inklúzie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity	23.12.2009	14.4.2010	2 200 000,00 €	1 672 800,76 €	
Výzva OPZaSI-FSR-2009/3.2/08	Podpora zvyšovania dostupnosti a efektivity služieb starostlivosti (sociálnych služieb a opatrení sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately), ktoré zlepšujú prístup ohrozených a marginalizovaných skupín populácie na trh práce a do spoločnosti	Opatrenia 3. 2 Podpora sociálnej inklúzie, rodovej rovnosti a zosúladenie pracovného a rodinného života v Bratislavskom samosprávnom kraji	23.12.2009	14.4.2010	260 000,00 €	172 226,05 €	

Výzva	Zameranie	Opatrenia	Dátum vyhlásenia	Dátum uzávierky	Alokácia v €	Zazmluvnené NFP (resp. po hodnotení)	Poznámka
Výzva OP ZaSI-FSR-2009/2.1/09	Výzva je zameraná na podporu a rozvoj sociálnych služieb v prirodzenom prostredí klienta prostredníctvom terénnej sociálnej práce. V rámci výziev bola podporená aj tvorba pracovných miest pre terénnych sociálnych pracovníkov a ich asistentov. Celkom sme podporili nenávratným finančným príspevkom vytvorenie 465 pracovných miest.	Opatrenie č. 2.1: Podpora sociálnej inklúzie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity	23.12.2009	23.2.2010	15 000 000,00 €	6 185 139,00 €	Projekty sú v realizácii, postupne sa budú ukončovať a môžu na základe vyhláseného vyzvania zo strany prijímateľa FSR požiadať o zaradenie do Národného projektu
Výzva OPZaSI-FSR-2010/2.3/01	Zosúlad'ovanie pracovného a rodinného života.	„Podpora zosúladenia rodinného a pracovného života“	1.4.2010	31.5.2010, predĺženie do 14.06.2010	1 000 000,00 €	K 27.03.2012 nebol ešte zazmluvnený žiaden projekt.	
Výzva OPZaSI-FSR-2010/2.1/02	Výzva je zameraná na podporu a rozvoj sociálnych služieb v prirodzenom prostredí klienta prostredníctvom terénnej sociálnej práce. V rámci výziev bola podporená aj tvorba pracovných miest pre terénnych sociálnych pracovníkov a ich asistentov. Celkom sme podporili nenávratným finančným príspevkom vytvorenie 306 pracovných miest.	Opatrenie č. 2.1: Podpora sociálnej inklúzie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity	11.11.2010	31.1.2012	8 037 000,00 €	4 670 709,78 €	Prijímatelia postupne žiadajú o mimoriadne ukončenie DOP a na vyhláseného vyzvania zo strany prijímateľa FSR žiadajú o zaradenie do Národného projektu

*Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2011
Príloha ku kapitole 3*

Výzva	Zameranie	Opatrenia	Dátum vyhlásenia	Dátum uzávierky	Alokácia v €	Zazmluvnené NFP (resp. po hodnotení)	Poznámka
Výzva OPZaSI-FSR-2010/2.1/03	Lokálne stratégie komplexného prístupu (Výzva bola zrušená)	Opatrenie č. 2.1: Podpora sociálnej inklúzie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity	11.11.2010	31.06.2011	11 078 000,00 €	0,00 €	
Výzva OPZaSI-FSR-2010/2.2/04	Lokálne stratégie komplexného prístupu	Opatrenie č. 2.2: Podpora vytvárania rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce a podpora integrácie znevýhodnených skupín na trh práce s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity	11.11.2010	30.6.2011	8 000 000,00 €	1 828 874,67 €	
Výzva OP ZaSI - FSR - 2011/2.1/01	Podpora osamostatňovania sa mladých dospelých.	Opatrenie č. 2.1: Podpora sociálnej inklúzie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity	30.11.2011	29.2.2012	1 500 000,00 €	K 27.03.2012 nebol ešte zazmluvnený žiaden projekt.	
Výzva OP ZaSI - FSR - 2011/3.2/02	Podpora osamostatňovania sa mladých dospelých.	Opatrenia č 3.2 Podpora zvyšovania profesionality výkonu a budovanie ľudských kapacít v oblasti sociálnej inklúzie	30.11.2011	29.2.2012	214 700,00 €	K 27.03.2012 nebol ešte zazmluvnený žiaden projekt.	

Ostatné detailné informácie o implementácii OP ZaSI sú k dispozícii v rámci Výročných správ o vykonávaní OP ZaSI na www.esf.gov.sk v časti Riadenie, monitorovanie, kontrola, implementácia

Tab. 39 Čerpanie výdavkov kapitoly 22 - MPSVR SR podľa programového rozpočtovania

Kód programu	Názov programu	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť 31.12.2011	%
07C	Sociálna inklúzia	1 722 022 547	1 706 004 521	1 659 526 356	97,3
07C01	Pomoc v hmotnej núdzi	301 915 583	296 673 270	294 489 130	99,3
07C0101	- Dávka v hmotnej núdzi	278 374 735	272 942 151	271 788 623	99,6
07C0102	- Dotácia na výkon osobitného príjemcu	127 954	144 032	130 135	90,4
07C0103	- Dotácia na stravu pre dieťa v hmotnej núdzi	13 619 257	13 159 109	12 280 109	93,3
07C0104	- Dotácia na školské potreby pre dieťa v hmotnej núdzi	2 812 968	2 779 062	2 750 016	99,0
07C0106	- Náhradné výživné	6 980 669	7 648 916	7 540 247	98,6
07C02	Podpora rodiny	964 329 091	956 338 538	954 076 238	99,8
07C0201	- Prídavok na dieťa	321 853 534	315 504 837	315 053 242	99,9
07C0202	- Rodičovský príspevok	357 189 506	352 704 756	352 240 135	99,9
07C0206	- Ostatné príspevky na podporu rodiny	50 876 956	48 932 517	48 493 419	99,1
07C020A	- Štátom platené poistené za osoby starajúce sa o dieťa	231 517 695	237 167 695	237 167 695	100,0
07C020B	- Príspevok na starostlivosť o dieťa	2 891 400	2 028 733	1 121 747	55,3
07C03	Kompenzácia sociálnych dôsledkov ŤZP	227 912 467	211 422 436	210 921 471	99,8
07C04	Iniciatívy v oblasti sociálnej inklúzie	4 152 270	3 431 195	3 260 005	95,0
07C040A	- Ostatné iniciatívy	3 611 778	3 077 381	2 914 769	94,7
07C040C	- Zvýšenie zamestnateľnosti cez FSR	540 492	348 434	339 856	97,5
07C040G	- Zabezpečenie hodnotenia a implementácie horizontálnej priority rovnosť príležitostí - MVRR SR	0	5 380	5 380	100,0
07C05	Starostlivosť o ohrozené deti	75 795 744	74 320 172	74 215 803	99,9
07C0501	- Náhradná rodinná starostlivosť	13 731 148	13 054 045	12 986 414	99,5
07C0502	- Ústavná starostlivosť v štátnych detských domovoch	52 210 603	51 876 134	52 318 132	100,9
07C0503	- Ústavná starostlivosť v neštátnych zariadeniach	8 794 297	8 629 297	8 180 075	94,8
07C0504	- Prevencia a sanácia (MVO)	1 059 696	760 696	731 182	96,1
07C06	Nesystémové dávky sociálneho poistenia	45 400 000	44 800 000	44 800 000	100,0

Kód programu	Názov programu	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť 31.12.2011	%
07C07	Vianočný príspevok dôchodcom	68 378 000	63 378 000	63 378 000	100,0
07C08	Podpora sociálnej inklúzie	34 139 392	55 640 910	14 385 709	25,9
07C0801	- Podpora soc. inklúzie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity - opatrenie 2.1	12 992 420	18 766 095	6 290 379	33,5
07C0802	- Podpora vytvárania rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce a podpora integrácie znevýhodnených skupín na trh práce s osobitným zreteľom na marginalizované komunity - opatrenie 2.2	10 493 409	16 820 852	5 137 044	30,5
07C0803	- Podpora zosúladenia rodinného a prac. života - opatrenie 2.3	10 653 563	20 053 963	2 958 286	14,8
07E	Tvorba a implementácia politík	131 992 315	134 286 753	134 354 369	100,1
07E03	Riadiaca, koncepčná a výskumná činnosť	13 116 580	13 465 035	13 467 119	100,0
07E0301	- Aparát ministerstva	13 116 580	13 465 035	13 467 119	100,0
07E04	Výkon štátnej správy na úseku sociálnych vecí, rodiny, práce a zamestnanosti	118 875 735	120 821 718	120 887 250	100,1
07E0401	- Špecializovaná štátna správa	109 238 260	111 158 619	111 223 514	100,1
07E0402	- Ostatná štátna správa	9 637 475	9 663 099	9 663 736	100,0

	Medzirezortné programy a podprogramy, ktorých je kapitola gestorom a účastníkom				
06G	Ľudské zdroje	154 711 622	216 151 962	216 199 249	100,0
06G04	Aktívna politika trhu práce a zvýšenie zamestnanosti - MPSVR SR	28 551 924	62 704 396	63 065 674	100,6
06G0404	- Národné programy na rozvoj APTP a zvýšenie zamestnanosti	12 273 639	54 148 119	54 622 962	100,9
06G040I	Zvýšenie zamestnanosti cez SIA	547 433	310 232	310 230	100,0
06G040J	Individuálna štátna pomoc	11 730 852	7 798 064	7 684 501	98,5
06G040L	Príspevok na podporu udržania zamestnanosti	4 000 000	447 981	447 981	100,0
06G15	Podpora rastu zamestnanosti	103 149 353	134 323 983	134 321 460	100,0
06G1501	- Podpora programov v oblasti podpory zamestnanosti a riešenia nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti - opatrenie 1.1	72 204 547	111 379 969	111 377 446	100,0

Kód programu	Názov programu	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť 31.12.2011	%
06G1502	- Podpora tvorby a udržania pracovných miest prostredníctvom zvýšenia adaptability pracujúcich, podnikov a podpory podnikania - opatrenie 1.2	30 944 806	22 944 014	22 944 014	100,0
06G16	Podpora zamestnanosti, sociálnej inklúzie a budovanie kapacít v BSK	3 236 075	3 124 905	2 877 222	92,1
06G1601	- Podpora rastu zamestnanosti zlepšenia zamestnanosti s osobitným zreteľom na vzdelanostnú spoločnosť – opatrenie 3.1	1 244 281	1 371 339	1 350 471	98,5
06G1602	- Podpora sociálnej inklúzie, rodovej rovnosti a zosúladenie pracovného a rodinného života v BSK – opatrenie 3.2	1 241 025	1 398 784	1 335 760	95,5
06G1603	- Budovanie kapacít a zlepšovanie kvality verejnej správy v BSK - opatrenie 3.3	621 326	335 383	183 061	54,6
06G1604	- Technická pomoc pre BSK - opatrenie 3.4	129 443	19 399	7 930	40,9
06G17	Budovanie kapacít a zlepšenie kvality verejnej správy	14 858 198	9 584 501	9 584 501	100,0
06G1701	- Zlepšenie kvality služieb poskytovaných verejnou správou a neziskovými organizáciami - opatrenie 4.1	13 372 378	9 584 501	9 584 501	100,0
06G1702	- Zavedenie systémov riadenia kvality vo verejnej správe a pre MVO v oblasti politiky zamestnanosti a sociálnej politiky – opatrenie 4.2	1 485 820	0	0	0,0
06G18	Technická pomoc	4 916 072	6 414 177	6 350 392	99,0
06G1801	- Technická pomoc - opatrenie 5.1	4 916 072	6 414 177	6 350 392	99,0

	Podprogramy, ktoré kapitola rieši ako účastník medzirezortného programu				
06H09	Hospodárska mobilizácia - MPSVR SR (gestor MH SR)	45 189	45 189	44 953	99,5
09706	Príspevky SR do medzinárodných organizácií - MPSVR SR (gestor MZV SR)	420 367	440 298	440 297	100,0
0A909	Elektronizácia VS a rozvoj elektronických služieb na centrálnej úrovni MF SR – MPSVR SR	0	15 756 226	15 756 226	100,0
0AT04	Hodnotenie a štúdie - MPSVR SR (gestor Úrad vlády SR)	0	10 131	10 131	100,0
	Výdavky spolu za kapitolu	2 009 192 040	2 072 695 080	2 026 331 581	97,8

PRÍLOHA KU KAPITOLE 4

Tab. 1 Zoznam národných indikátorov chudoby a sociálneho vylúčenia 2009-2010

Názov indikátora	2009	2010
Miera nezamestnanosti ľudí do 21 rokov, absolventov ZŠ a SŠ s ukončeným vzdelaním (IV.Q)	44,9	44,6
Miera extrémnej chudoby detí	9,9	14,1
Podiel počtu detí v dolnom kvintile príjmového rozloženia na celkovom počte detí	28,0	28,3
Počet materských škôl pripadajúcich na deti vo veku 3-5 rokov	17,8	17,7
Zaškolenosť detí vo veku 3-5 rokov v materských školách	71,2	71,2
Deti žijúce v domácnostiach bez zamestnania	8,4	10,2
Podiel živonarodených detí mladým matkám z celkového počtu živonarodených detí	2,2	2,3
Miera úspešnosti mladých dospelých opúšťajúcich detský domov na trhu práce	36,0	37,4
Miera neukončeného základného vzdelania nezamestnaných osôb	4,7	4,9
Podiel veľmi dlhodobej nezamestnanosti na nezamestnanosti	22,1	26,6
Kapacita útulkov	2,8	3,0
Miera rizika chudoby pracujúcich	5,2	5,7
Podiel osôb v extrémnej príjmovej chudobe z celkového počtu osôb	2,1	2,5
Podiel výdavkov nízkopríjmových domácností na potraviny z celkových spotrebných výdavkov	29,6	26,2
Nerovnosť vo výdavkoch na potraviny	0,10	0,08
Podiel výdavkov nízkopríjmových domácností na potraviny a bývanie z celkových spotrebných výdavkov	65,9	64,2
Nepriaznivé podmienky bývania	18,2	14,6
Podiel domácností, pre ktoré bývanie znamená finančnú záťaž zo všetkých domácností	7,5	5,2
Podiel domácností s nedoplatkami súvisiacimi s bývaním z celkového počtu domácností	12,2	10,5
Hĺbka chudoby	23,2	25,7
Miera nedostupnosti zdravotníckeho vyšetrenia, liečby, zubného vyšetrenia	26,1	26,9
Distribúcia príjmov – Pomer príjmov horného a dolného kvintilu (S80/S20)“	3,6	3,8

Zdroj: Administratívne dáta ÚPSVR, ŠÚ SR-VZPS, EU SILC, Štatistika rodinných účtov, Štatistická ročenka regiónov Slovenska, UIPŠ, Infostat

Tab. 2 Zoznam vybraných indikátorov sociálnej inklúzie OMK (2009-2010)

	2009			2010		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Primárne indikátory						
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – celkom	11,0	10,1	11,8	12,0	11,7	12,2
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – 0-17 roční	16,8	15,3	18,6	18,8	17,7	20,2
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – 18-24 roční	13,3	12,8	13,8	14,7	14,7	14,7
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – 25-54 roční	9,6	9,4	9,7	11,1	11	11,3
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – 55-64 roční	6,1	5,8	6,3	8,1	8,8	7,5
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – 18-64 roční	9,6	9,5	9,7	11,2	11,4	11,1
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – 65 +	10,8	4,5	14,8	7,7	3,9	10,1
Hranica rizika chudoby – domácnosť jednotlivca						
Hranica rizika chudoby – domácnosť jednotlivca (€)	3 403			3 670		
Hranica rizika chudoby – domácnosť jednotlivca (PPS)	4 711			4 983		
Hranica rizika chudoby – 2 dospelí, 2 deti						
Hranica rizika chudoby – 2 dospelí, 2 deti (€)	7 145			7 707		
Hranica rizika chudoby – 2 dospelí, 2 deti (PPS)	9 894			10 465		
Trvalá miera rizika chudoby	5,4	5,1	5,6	-	-	-
Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby						
Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby – celkom	23,2	24,7	21,8	25,7	28,0	24,3
Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby – 0-17 roční	25,8	24,5	26,5	33,8	33,8	34,0
Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby – 18-64 roční	24,2	26,8	22,7	26,5	27,6	26,1
Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby – 65+	14,7	13,2 (n)	14,7	7,1	6,2 (n)	9,0
Dlhodobá miera nezamestnanosti	6,5	5,8	7,4	9,2	9,0	9,5
Populácia žijúca v domácnostiach bez zamestnania						
Populácia žijúca v domácnostiach bez zamestnania – deti – 0-17 roční	8,4			10,2		
Populácia žijúca v domácnostiach bez zamestnania – 18-59 roční	8,2	7,6	8,7	9,2	8,9	9,5
Osoby, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a nepokračujú v ďalšom vzdelávaní	4,9	5,7	4,1	4,7	4,6	4,9
Miera materiálnej deprivácie						
Miera materiálnej deprivácie – celkom	24,5	23,1	25,8	24,9	23,9	25,7
Miera materiálnej deprivácie – 0-17 roční	28,3	28,8	27,7	28,9	29,1	28,5
Miera materiálnej deprivácie – 18-64 roční	22,5	21,3	23,7	23,3	22,5	24,0
Miera materiálnej deprivácie – 65 +	30,0	24,9	33,2	28,2	24,2	30,7

	2009			2010		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Sekundárne indikátory						
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch podľa typu domácnosti						
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – jednotliviec, <65 rokov	20,0			23,4		
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – jednotliviec, 65+	26,2			15,2		
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – jednotliviec	23,0			19,1		
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – 2 dospelí, bez detí, obaja vo veku <65	4,2			7,8		
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – 2 dospelí, bez detí, aspoň jeden z nich 65+	3,5			4,6		
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – jeden rodič, najmenej 1 dieťa	23,0			25,0		
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – 2 dospelí, 1 dieťa	10,5			12,0		
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – 2 dospelí, 2 deti	9,9			11,0		
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – 2 dospelí, 3 + deti	27,9			29,8		
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – domácnosti bez detí	7,7			8,1		
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – domácnosti s deťmi	13,4			15,0		
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch podľa pracovnej intenzity						
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – domácnosti bez detí, $0,2 < w < 0,45$	22,8			26,3		
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – domácnosti bez detí, $0,45 < w < 0,55$	12,7			9,2		
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – domácnosti bez detí, $0,55 < w < 0,85$	3,8					
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – domácnosti bez detí, $0,85 < w < 1$						
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – domácnosti s deťmi, $0,2 < w < 0,45$	43,6			39,8		
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – domácnosti s deťmi, $0,45 < w < 0,55$	24,1			19,0		
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – domácnosti s deťmi, $0,55 < w < 0,85$	11,8			9,6		
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – domácnosti s deťmi, $0,85 < w < 1$	5,1			6,2		
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch podľa ekonomickej aktivity (osoby 18+)						
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – pracujúci	5,2	5,5	4,9	5,7	5,9	5,4
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – nezamestnaní	48,6	55,7	42,2	41,1	42,3	39,7

	2009			2010		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – dôchodcovia	8,9	4,3	11,4	6,7	3,9	8,2
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – iná neaktívna osoba	15,9	14,5	16,9	16,5	15,1	17,6
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch podľa typu vlastníctva						
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – vlastník alebo ubytovanie bezplatné	10,3	9,3	11,2	10,9	10,7	11,1
Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch – nájomca	17,9	17,2	18,6	23,3	22,8	23,7
Rozptyl chudobných okolo hranice chudoby						
Rozptyl chudobných okolo hranice chudoby – 40 % mediánu	3,6	3,7	3,4	5	5,2	4,7
Rozptyl chudobných okolo hranice chudoby – 50 % mediánu	6,8	6,5	7,0	7,8	7,9	7,7
Rozptyl chudobných okolo hranice chudoby – 70 % mediánu	16,3	14,9	17,6	19,0	18,4	19,7
Zvýšené náklady na bývanie - Podiel osôb, žijúcich v domácnostiach, kde náklady na bývanie sú vyššie ako 40% príjmu domácnosti	9,4	8,3	10,4	7,6	6,8	8,3
Kontextové indikátory						
Nerovnosť distribúcie príjmov - S20/S80 podiel príjmov horného a dolného kvintilu	3,6	3,6	3,6	3,8	4	3,7
Nerovnosť distribúcie príjmov – Gini koeficient	24,8			25,9		
Očakávaná dĺžka života						
Očakávaná dĺžka života - menej ako 1 rok	75,3	71,4	79,1	75,6	71,7	79,3
Očakávaná dĺžka života - 45 rokov	32,2	28,8	35,4	32,4	29,0	35,6
Očakávaná dĺžka života - 65 rokov	16,3	14,1	18,0	16,3	14,0	18,0
Miera rizika chudoby zakotvená v čase - celkom	2,4	2,6	2,3	2,6	2,8	2,5
Miera rizika chudoby zakotvená v čase - 0-17 roční	4,5	4,0	5,2	5,2	5,1	5,3
Miera rizika chudoby zakotvená v čase - 18-64 roční	2,3	2,6	2,0	2,5	2,6	2,4
Miera rizika chudoby zakotvená v čase - 65 +	0,4	0,2	0,6	0,3	0,2	0,3
Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi okrem starobných a pozostalostných dávok						
Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi – celkom	17,1	16,3	17,8	19,8	19,9	19,7
Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi – 0-17 roční	24,1	22,6	26,0	29,3	28,5	30,2
Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi – 18-64 roční	15,8	15,8	15,8	19,1	19,4	18,7
Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi – 65 +	14,4	7,8	18,7	11,9	7,8	14,5

	2009			2010		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi vrátane starobných a pozostalostných dávok						
Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi – celkom	35,9	32,6	39,1	38,2	35,4	40,9
Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi – 0-17 roční	30,4			34,8		
Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi – 18-64 roční	27,5	25,3	29,7	29,8	28,1	31,4
Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi – 65 +	86,3	86,8	86,0	86,9	86,9	86,9

Tab. 3 Porovnanie mier zamestnanosti a nezamestnanosti v rómskej populácii s geograficky blízkou všeobecnou populáciou (v %)

	Rómska populácia				Geograficky blízka všeobecná populácia
	Segregovaní	Separovaní	Rozptýlení	Spolu	
Zamestnanosť podľa VZPS	Očistený podiel pracujúcich (odpracovaná 1 hod.+) na celku populácie				
- 15+ rokov	13,1	15,5	16,4	15,0	45,9
- 15-64 rokov	13,5	16,3	16,9	15,5	55,1
- 15-55 rokov	13,8	16,7	17,8	16,1	61,3
- 15-24 rokov	8,1	9,1	17,1	11,4	20,5
- 25-54 rokov	16,3	20,9	18,3	18,5	72,8
- 55-64 rokov	10,0	10,0	2,3	7,9	35,5
Nezamestnanosť podľa VZPS	Podiel nezamestnaných na pracovnej sile				
- 15+ rokov	75,9	72,1	71,5	73,1	9,9
- 15-64 rokov	75,9	72,1	71,7	73,2	10,0
- 15-55 rokov	76,5	72,9	71,4	73,5	10,3
- 15-24 rokov	81,0	77,3	63,0	73,5	21,2
- 25-54 rokov	75,3	71,2	73,5	73,3	9,6
- 55-64 rokov	50,0	63,2	92,3	69,0	6,2
Miera ekonomickej aktivity	Podiel ekonomicke aktívnych (pracujúci + nezamestnaní) na celku populácie				
- 15+ rokov	54,3	55,7	57,6	55,8	50,9
- 15-64 rokov	55,9	58,4	59,7	57,9	61,2
- 15-55 rokov	58,5	61,5	62,1	60,7	68,3
- 15-24 rokov	42,4	40,2	46,2	42,9	26,0
- 25-54 rokov	66,0	72,6	69,3	69,3	80,6
- 55-64 rokov	20,0	27,1	29,6	25,6	37,8
Mimo trhu práce	Ako % z celku populácie				
- 15+ rokov	45,7	44,3	42,5	44,2	49,1
- 15-64 rokov	44,1	41,6	40,3	42,1	38,8
- 15-55 rokov	41,5	38,5	37,9	39,3	31,6
- 15-24 rokov	57,6	59,8	53,8	57,1	74,0
- 25-54 rokov	34,1	27,4	30,7	30,7	19,4
- 55-64 rokov	80,0	72,9	70,5	74,4	62,2

Zdroj: Správa o životných podmienkach rómskych domácností na Slovensku 2010, UNDP, Bratislava 2012

Poznámka: Pracujúci vrátane tých, čo síce neodpracovali ani 1 hodinu, ale mali stále prácu (nepracovali z dôvodu choroby, štrajku, výluky a podobne).

Tab. 4 Prehľad základných mier vo vzťahu k trhu práce podľa pohlavia – porovnanie rómskej a geograficky blízkej všeobecnej populácie (v %)

	Rómska populácia		Geograficky blízka všeobecná populácia	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy
Zamestnanosť podľa VZPS	Očistený podiel pracujúcich (odpracovaná 1 hod.+) na celku populácie			
- 15+ rokov	19,5	10,5	52,7	39,6
- 15-64 rokov	20,1	11,0	61,2	49,1
- 15-55 rokov	20,7	11,4	65,1	57,5
- 15-24 rokov	15,2	7,7	23,3	16,7
- 25-54 rokov	23,4	13,4	78,5	67,4
- 55-64 rokov	11,5	4,7	49,4	23,7
Nezamestnanosť podľa VZPS	Podiel nezamestnaných na pracovnej sile			
- 15+ rokov	71,9	75,1	10,4	9,3
- 15-64 rokov	72,0	75,1	10,4	9,5
- 15-55 rokov	72,3	75,5	11,1	9,3
- 15-24 rokov	73,4	73,3	26,1	10,0
- 25-54 rokov	71,8	75,7	9,7	9,6
- 55-64 rokov	69,0	69,2	4,9	8,3
Miera ekonomickej aktivity	Podiel ekonomicky aktívnych (pracujúci + nezamestnaní) na celku populácie			
- 15+ rokov	69,6	42,1	58,8	43,7
- 15-64 rokov	71,9	44,0	68,3	54,2
- 15-55 rokov	74,7	46,5	73,2	63,4
- 15-24 rokov	57,1	28,9	31,5	18,6
- 25-54 rokov	83,0	55,1	86,9	74,5
- 55-64 rokov	37,1	15,2	51,9	25,9
Mimo trhu práce	Ako % z celku populácie			
- 15+ rokov	30,4	57,9	41,2	56,3
- 15-64 rokov	28,1	56,0	31,7	45,8
- 15-55 rokov	25,3	53,5	26,8	36,6
- 15-24 rokov	42,9	71,2	68,5	81,5
- 25-54 rokov	17,0	44,9	13,1	25,4
- 55-64 rokov	62,9	84,8	48,1	74,1

Zdroj: Správa o životných podmienkach rómskych domácností na Slovensku 2010, UNDP, Bratislava 2012

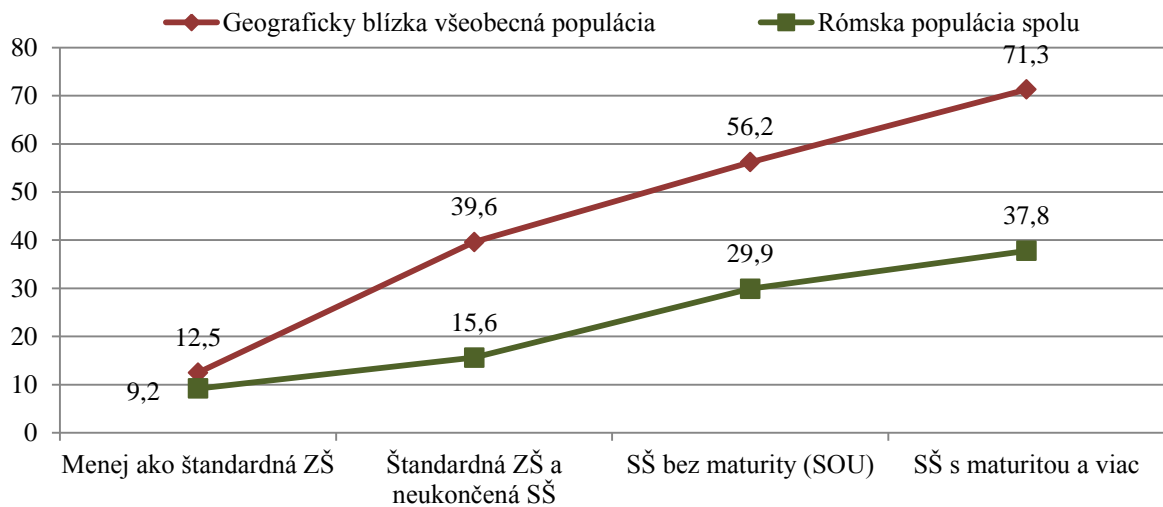
Tab. 5 Vybrané ukazovatele pracovnej aktivity rómskej populácie 15+ rokov – porovnanie podsúborov a s geograficky blízkou všeobecnou populáciou (v %)

	Rómska populácia				Geograficky blízka všeobecná populácia (n=409)
	Segregovaní (n= 93)	Separovaní (n=118)	Rozptýlení (n=113)	Spolu (n=324)	
Typ vykonávanej práce	Aká bola hlavná práca, ktorú ste vykonávali v predchádzajúcom týždni, aké je vaše hlavné zamestnanie?				
Nekvalifikovaný manuálny pracovník	66,7	59,1	35,4	50,6	7,0
Kvalifikovaný manuálny pracovník	22,9	36,1	55,2	41,4	35,2
Prevádzkový alebo obsluhujúci pracovník	10,4	4,8	5,2	6,2	17,2
Vyššia kvalifikačná pozícia spolu	-	-	4,2	1,8	40,6
Pracovný kontrakt	Aký druh zmluvy ste mali/máte na túto prácu?				
Zmluva trvalá	41,9	50,0	60,5	52,8	89,9
Zmluva na < 6 mes.	18,6	14,7	7,0	12,2	3,8
Zmluva na > 6 mes.	9,3	14,7	5,8	9,6	1,9
Dohoda o vykon. práce	9,3	7,4	18,6	12,7	2,2
Príležitostná práca	14,0	2,9	-	4,1	0,3
Práca učňa, školenie	7,0	7,4	5,8	6,6	1,6
Za províziu, bez zmluvy	-	2,9	2,4	2,0	0,3
Vyplatenie pracovnej odmeny	Dostávali ste plat, mzdu, alebo iné platby za túto prácu od zamestnávateľa v hotovosti, alebo iných formách?				
Áno	91,1	90,1	95,3	92,6	99,7
Nie	8,9	9,9	4,7	7,4	0,3
Výška mzdy					
200 euro a menej	25,8	13,0	18,7	18,3	4,3
201 – 400 euro	60,0	61,1	32,2	49,2	30,7
401 – 600 euro	8,6	22,2	39,0	25,7	39,6
601 – 800 euro	5,8	3,8	3,4	4,1	17,1
801 euro a viac	-	-	6,8	2,7	8,4

Zdroj: Správa o životných podmienkach rómskych domácností na Slovensku 2010, UNDP, Bratislava 2012

Poznámka: Uvádzané údaje len za pracujúcich jednotlivcov 15+ rokov podľa metodiky VZPS, ktorí na otázky odpovedali.

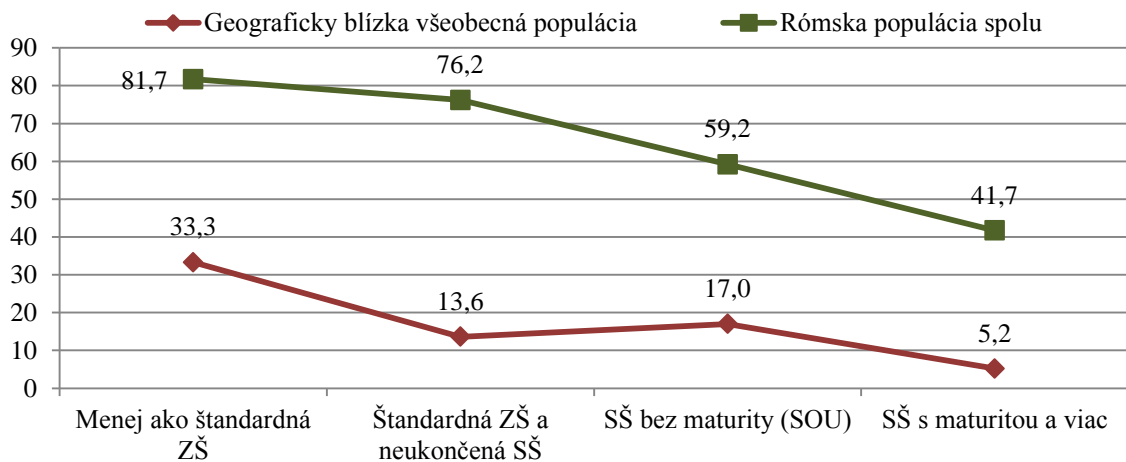
Graf 1 Miera zamestnanosti rómskej populácie vo veku 15-64 rokov podľa dosiahnutého vzdelania – porovnanie s geograficky blízkou všeobecnou populáciou (v %)

Zdroj: Správa o životných podmienkach rómskych domácností na Slovensku 2010, UNDP, Bratislava 2012

Poznámky: Miera zamestnanosti podľa metodiky VZPS. Skupina SŠ s maturitou a viac mala za rómsku populáciu len veľmi nízke zastúpenie ($n = 35$). Kategória vzdelania „menej ako štandardná ZŠ“ zahŕňa špeciálne či osobitné školy a neukončené základné vzdelanie.

Graf 2 Miera nezamestnanosti rómskej populácie vo veku 15-64 rokov podľa dosiahnutého vzdelania – porovnanie s geograficky blízkou všeobecnou populáciou (v %)

Zdroj: Správa o životných podmienkach rómskych domácností na Slovensku 2010, UNDP, Bratislava 2012

Poznámky: Miera zamestnanosti podľa metodiky VZPS. Skupina SŠ s maturitou a viac mala za rómsku populáciu len veľmi nízke zastúpenie ($n = 35$). Kategória vzdelania „menej ako štandardná ZŠ“ zahŕňa špeciálne či osobitné školy a neukončené základné vzdelanie.

Tab. 6 Priemerné pracovné príjmy v rómskych domácnostiach podľa typu bývania a v domácnostiach geograficky blízkej všeobecnej populácie (v euro)

	Priemerný príjem (v €)	Štandardná chyba	Interval spoľahlivosti (95 %)	
			Spodná hranica	Horná hranica
Segregované	377	35,9	303,5	449,5
Separované	489	48,0	392,7	586,2
Rozptýlené	549	48,1	452,3	644,7
Domácnosti geograficky blízkej všeobecnej populácie	900	38,4	823,9	975,4

Zdroj: Správa o životných podmienkach rómskych domácností na Slovensku 2010, UNDP, Bratislava 2012
Poznámka: Priemerný príjem bol vypočítaný z údajov od domácností, ktoré uviedli nenulovú sumu pracovného príjmu. Do úvahy sa nebrali domácnosti, ktoré nemali žiaden pracovný príjem a domácnosti, ktoré neposkytli odpoveď.

Tab. 7 Distribúcia celkovej mesačnej sumy pracovných príjmov v rómskych domácnostiach a v domácnostiach geograficky blízkej všeobecnej populácie (v %)

	Rómske domácnosti				Domácnosti geograficky blízkej všeobecnej populácie
	Segregované	Separované	Rozptýlené	Spolu	
Do 350 €	50,0	43,5	30,5	39,7	9,9
351-700 €	44,4	43,5	49,2	46,1	35,2
701 € a viac	5,6	13,0	20,3	14,2	54,9
Domácnosti spolu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Zdroj: Správa o životných podmienkach rómskych domácností na Slovensku 2010, UNDP, Bratislava 2012
Poznámka: Celkové pracovné príjmy boli zisťované za mesiac, ktorý predchádzal mesiacu zisťovania.

Tab. 8 Priemerné sociálne príjmy v rómskych domácnostiach podľa typu bývania a v domácnostiach geograficky blízkej všeobecnej populácie (v euro)

	Priemerný príjem (€)	Štandardná chyba	Interval spoľahlivosti (95 %)	
			Spodná hranica	Horná hranica
Segregované	348	11,2	325,4	369,6
Separované	324	12,1	299,6	347,4
Rozptýlené	323	10,7	302,1	344,1
Domácnosti geograficky blízkej všeobecnej populácie	424	16,7	390,7	456,5

Zdroj: Správa o životných podmienkach rómskych domácností na Slovensku 2010, UNDP, Bratislava 2012
Poznámka: Priemerný príjem bol vypočítaný z údajov od domácností, ktoré uviedli sociálny príjem. Do úvahy sa nebrali domácnosti, ktoré nemali žiaden sociálny príjem a domácnosti, ktoré neposkytli odpoveď.

Tab. 9 Distribúcia celkovej mesačnej sumy sociálnych príjmov v rómskych domácnostiach podľa typu bývania a v domácnostiach geograficky blízkej všeobecnej populácie (v %)

	Rómske domácnosti				Domácnosti geograficky blízkej populácie
	Segregované	Separované	Rozptýlené	Spolu	
Do 150 €	7,4	10,7	10,2	9,5	12,9
151-300 €	37,8	44,0	39,6	40,5	20,5
301-450 €	33,9	27,2	31,4	30,8	28,1
451-600 €	13,5	14,4	13,1	13,6	14,3
601 € a viac	7,4	3,7	5,7	5,6	24,1
Domácnosti spolu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Zdroj: Správa o životných podmienkach rómskych domácnosti na Slovensku 2010, UNDP, Bratislava 2012
Poznámka: Celkové sociálne príjmy sa zisťovali za mesiac, ktorý predchádzal mesiacu zberu dát.

Tab. 10 Priemerné celkové čisté príjmy v rómskych domácnostiach podľa typu bývania a v domácnostiach geograficky blízkej všeobecnej populácie (v euro)

	Priemerný príjem (v €)	Štandardná chyba	Interval spoľahlivosti (95 %)	
			Spodná hranica	Horná hranica
Segregované	380	14,2	352,1	407,9
Separované	387	16,9	354,1	420,7
Rozptýlené	417	18,5	381,2	454,2
Domácnosti geograficky blízkej všeobecnej populácie	806	31,2	744,2	867,1

Zdroj: Správa o životných podmienkach rómskych domácnosti na Slovensku 2010, UNDP, Bratislava 2012
Poznámka: Pri počítaní celkových príjmov sa do úvahy nebrali tie domácnosti, ktoré neuviedli údaj ani o sociálnych, ani o pracovných príjmoch (26 domácnosti).

Tab. 11 Distribúcia celkových čistých príjmov v rómskych domácnostiach podľa typu bývania a v domácnostiach geograficky blízkej všeobecnej populácie (v %)

	Rómske domácnosti				Domácnosti geograficky blízkej všeobecnej populácie
	Segregované	Separované	Rozptýlené	Spolu	
Do 150 €	9,3	10,8	11,2	10,5	10,9
151-300 €	31,7	34,6	28,1	31,4	5,6
301-450 €	31,7	26,9	28,1	28,8	12,5
451-600 €	13,5	13,9	12,4	13,2	11,2
601-750 €	6,1	6,1	8,6	7,0	11,5
751 € a viac	7,7	7,7	11,6	9,1	48,3
Domácnosti spolu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Zdroj: Správa o životných podmienkach rómskych domácnosti na Slovensku 2010, UNDP, Bratislava 2012
Poznámka: Pri počítaní celkových príjmov sa do úvahy nebrali tie domácnosti, ktoré neuviedli údaj ani o sociálnych, ani o pracovných príjmoch (26 domácnosti).

Tab. 12 Priemerné celkové príjmy „na osobu“ v rómskych domácnostiach podľa typu bývania a v domácnostiach geograficky blízkej všeobecnej populácie (v euro)

	Priemerný príjem (v €)	Štandardná chyba	Interval spoľahlivosti (95 %)	
			Spodná hranica	Horná hranica
Segregované	99	4,7	89,9	108,5
Separované	102	5,4	92,3	113,4
Rozptýlené	119	5,7	107,8	130,2
Domácnosti geograficky blízkej všeobecnej populácie	305	10,9	283,7	326,7

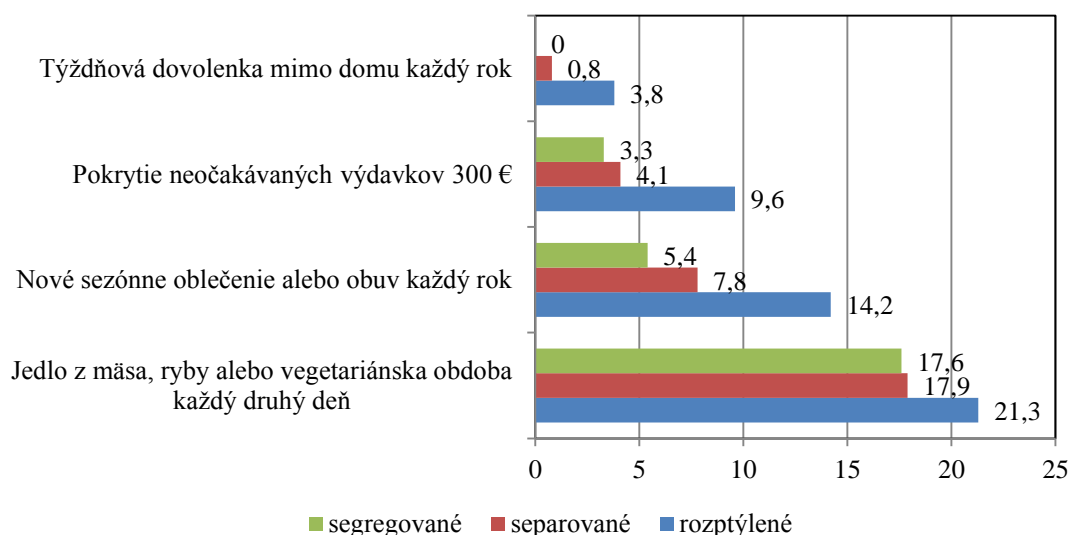
Zdroj: Správa o životných podmienkach rómskych domácností na Slovensku 2010, UNDP, Bratislava 2012
Poznámka: Pri počítaní celkových príjmov sa do úvahy nebrali tie domácnosti, ktoré neuviedli údaj ani o sociálnych, ani o pracovných príjmoch (26 domácností).

Tab. 13 Priemerné celkové príjmy na osobu v rómskych domácnostiach podľa počtu pracujúcich v domácnosti (v euro)

	Priemerný príjem (v €)	Štandardná chyba	Interval spoľahlivosti (95 %)	
			Spodná hranica	Horná hranica
Žiadny pracujúci	90	2,5	85,3	95,3
1 pracujúci	150	8,9	132,2	167,9
2 pracujúci	168	18,3	130,8	204,8
3 pracujúci	276	42,4	187,9	364,7

Zdroj: Správa o životných podmienkach rómskych domácností na Slovensku 2010, UNDP, Bratislava 2012
Poznámka: Pri počítaní celkových príjmov sa do úvahy nebrali tie domácnosti, ktoré neuviedli údaj ani o sociálnych, ani o pracovných príjmoch (26 domácností).

Graf 3 Schopnosť zabezpečiť vybrané položky v rómskych domácnostiach podľa typu bývania (v %)

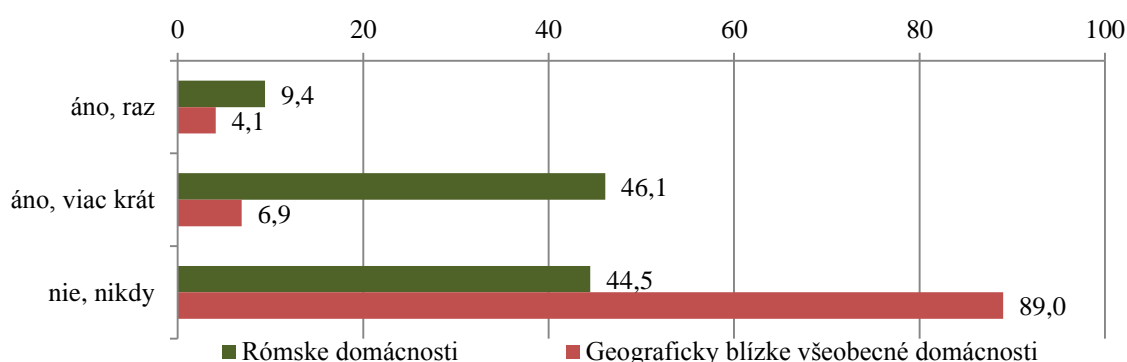
Zdroj: Správa o životných podmienkach rómskych domácností na Slovensku 2010, UNDP, Bratislava 2012

Tab. 14 Rómske domácnosti podľa výskytu situácie „nemali čo dať deťom jesť“ a typu bývania (v %)

	Segregované	Separované	Rozptýlené	Spolu
Áno, raz	10,8	10,6	6,6	9,4
Áno, viac krát	50,9	47,2	39,8	46,1
Nie, nikdy	38,3	42,2	53,6	44,5
Domácnosti spolu	100,0	100,0	100,0	100,0

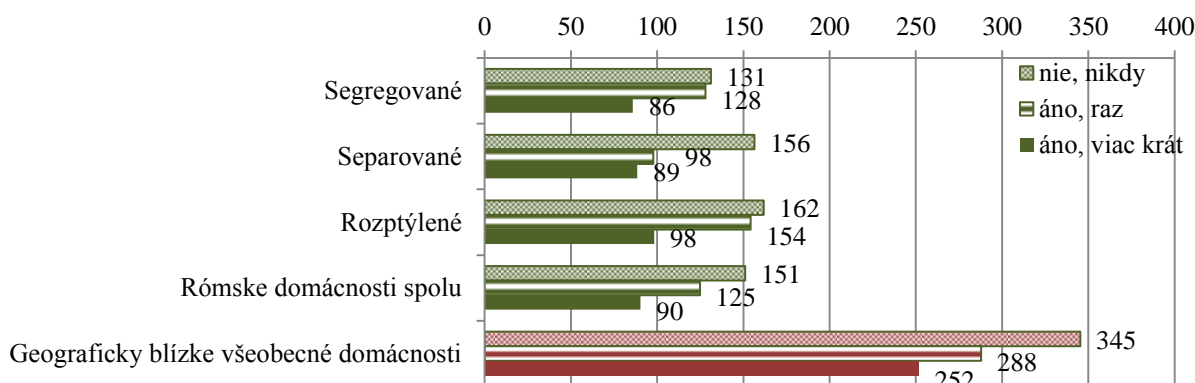
Zdroj: Správa o životných podmienkach rómskych domácnosti na Slovensku 2010, UNDP, Bratislava 2012
Otázka: Dostali ste sa niekedy do situácia, že ste skutočne nemali čo dať deťom jesť? (Na otázku odpovedala „hlava domácnosti“.)
Poznámka: Počítané za relevantné domácnosti (t. j. domácnosti s dieťaťom).

Graf 4 Rómske domácnosti podľa výskytu situácie „nemali čo dať deťom jesť“ – porovnanie s domácnosťami geograficky blízkej všeobecnej populácie (v %)

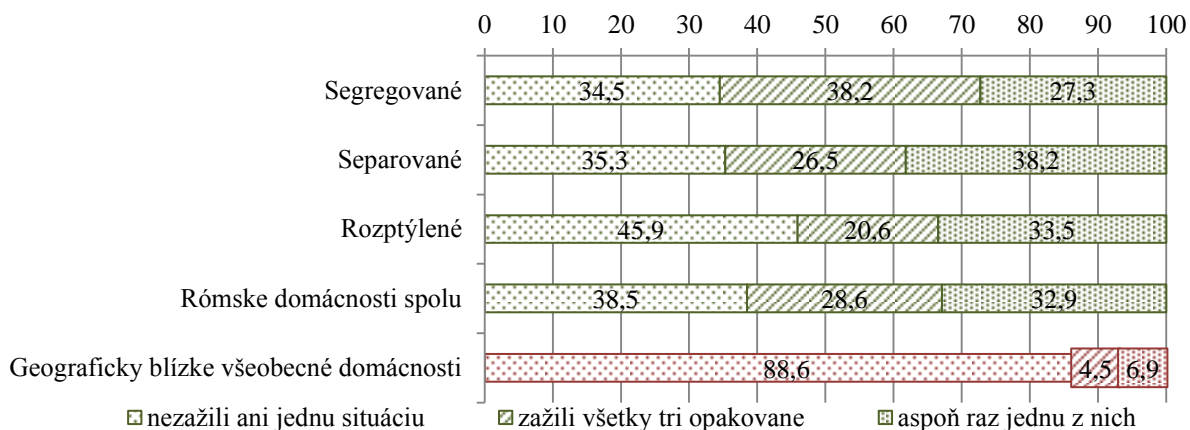
Zdroj: Správa o životných podmienkach rómskych domácnosti na Slovensku 2010, UNDP, Bratislava 2012
Otázka: Dostali ste sa niekedy do situácia, že ste skutočne nemali čo dať deťom jesť? (Na otázku odpovedala „hlava domácnosti“.)
Poznámka: Počítané za relevantné domácnosti (t. j. domácnosti s dieťaťom).

Graf 5 Priemerný mesačný príjem na člena domácnosti podľa výskytu situácie „nemali čo dať deťom jesť“ – za jednotlivé typy rómskych domácností a v porovnaní s domácnosťami geograficky blízkej všeobecnej populácie (v euro)

Zdroj: Správa o životných podmienkach rómskych domácnosti na Slovensku 2010, UNDP, Bratislava 2012
Otázka: Dostali ste sa niekedy do situácia, že ste skutočne nemali čo dať deťom jesť? (Na otázku odpovedala „hlava domácnosti“.)
Poznámky: Počítané za relevantné domácnosti (t. j. domácnosti s dieťaťom). Príjem sa zisťoval za mesiac, ktorý predchádzal mesiacu zberu dát.

Graf 6 Rómske domácnosti podľa výskytu všetkých troch depriváčnych situácií – za jednotlivé typy rómskych domácností a v porovnaní s domácnosťami geograficky blízkej všeobecnej populácie (v %)

Zdroj: Správa o životných podmienkach rómskych domácnosti na Slovensku 2010, UNDP, Bratislava 2012
Otázka: Dostali ste sa niekedy do situácie, že ste skutočne nemali: „čo dať deťom jesť“, „ako variť, zohriať jedlo“, „teplo v byte, dome“? (Na otázky odpovedala „hlava domácnosti“.)

PRÍLOHA KU KAPITOLE 5

Tab. 1 Porovnanie vybraných indikátorov v kontexte stratégie Európa 2020 medzi krajinami EÚ 27 v poslednom dostupnom roku - makroekonomické prostredie

	eu27	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	gr	es	fr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se	uk	
HDP na hlavu v PPS (1)	100	119	44	80	127	118	64	128	90p	100	108	101	99	51	57	271	65	83	133	126	63	80	46	85	74	115	123	112	
Rast reálneho HDP (%) (2)	1,5	1,9	1,7	1,7	1	3	7,6	0,7	-6,9p	0,7	1,7f	0,4	0,5	5,5	5,9	1,6	1,7	2,1	1,2	3,1	4,3	-1,6p	2,5	-0,2	3,3	2,9	3,9	0,7	
Rast reálneho HDP - predpoveď na 2012	0	0	0,5	0	1,1	0,7	1,6	0,5	-4,7	-1,8	0,5	-1,4	-0,8	2,2	2,4	1,1	-0,3	1,2	-0,9	0,8	2,7	-3,3	1,4	-1,4	1,8	0,8	0,3	0,5	
Rast zamestnanosti (%) (3)	spolu	0,3	1,3	-4,2	0,3	-0,4	1,3	7	-2,1	-6,7p	-2	0,6	0,3	0,5	3,4	2	:	0,3	2,4	0,3	1,4	1	-1,5	0,4	-1,7	1,8	1,2	2,2	0,5
	ženy	0,5	1,7	-3	1	-1,1	1,5	4,3	-1,7	-6,3	-0,8	0,6	1,1	0,6	1,4	0,1	:	-0,7	3,8	1	1,2	0,3	-1,8b	1,1	-1,5	1,1	0,7	2,6	0,4
	muži	0,1	1	-5,3	-0,3	0,1	1,2	9,8	-2,3	-7	-3	0,6	-0,2	0,5	5,5	4,1	:	1,2	1,6	-0,3	1,7	1,6	-1,3b	-0,2	-1,9	2,3	1,6	1,8	0,6
Harmonizovaná miera inflácie (4)	3,1	3,5	3,4	2,1	2,7	2,5	5,1	1,2	3,1	3,1	2,3	2,9	3,5	4,2	4,1	3,7	3,9	2,4	2,5	3,6	3,9	3,6	5,8	2,1	4,1	3,3	1,4	4,5	
Saldo verejných financií (%HDP) (5)	-4,5	-4	-2,1	-3,1	-1,8	-1	1	-13,1	-9,1	-8,5	-5,2	-3,9	-6,3	-3,5	-5,5	-0,6	4,3	-3	-4,7	-2,6	-5,1	-4,2	-5,2	-6,4	-4,8	-0,5	0,3	-8,3	
Verejný dlh (%HDP) (6)	82,5	98	16,3	41,2	46,5	81,2	6	108,2	165,3	68,5	85,8	120,1	71,6	42,6	38,5	18,2	80,6	72	65,2	72,2	56,3	107,8	33,3	47,6	43,3	48,6	38,4	85,7	

Zdroj: Eurostat

(1) údaje sú za rok 2010

(2), (3), (4), (5) a (6) údaje sú za rok 2011

: - nedostupné údaje, p - predbežné údaje, e - odhad, b - zmena v zisťovaní

Tab. 2 Porovnanie vybraných indikátorov v kontexte stratégie Európa 2020 medzi krajinami EÚ 27 v poslednom dostupnom roku - inteligentný a inkluzívny rast

	eu27	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	gr	es	fr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se	uk	
Miera zamestnanosti 20 - 64 roč. (1)	spolu	68,6	67,3	63,9	70,9	75,7	76,3	70,4	64,1	59,9	61,6	69,1	61,2	73,8	67,2	70,1	60,7	61,5	77,0	75,2	64,8	69,1	62,8	68,4	65,1	73,8	80	73,6	
	ženy	62,3	61,5	61,2	61,7	72,4	71,1	67,6	59,7	48,6	55,5	64,6	49,9	67,3	65,8	66,7	61,9	54,9	43,4	71,4	69,6	57,6	64,8	55,7	64,8	57,6	71,9	77,2	67,9
	muži	75	73	66,6	79,9	79,0	81,4	73,5	68,6	71,1	67,6	73,8	72,6	80,4	68,7	67,7	78,1	66,8	78,8	82,6	80,8	72,2	73,4	69,9	71,8	72,7	75,6	82,8	79,4
Miera zamestnanosti 55-64 roč. (2)	spolu	47,4	47,4	38,7	43,9	47,6	59,5	59,9	57,2	50	39,4	44,5	41,4	37,9	55,2	51,1	50,5	39,3	35,8	31,7	56,1	41,5	36,9	47,9	40	31,2	41,4	57,0	72,3
	ženy	40,2	40,2	31,6	38,8	37,2	55,3	53,0	57,1	42,9	27,3	35,6	39,0	28,1	41,1	49,9	47,4	31,3	32,4	13,8	46,4	32,9	27,3	42,1b	32,2	22,7	31,5	57,2	68,9
	muži	55,2	55,2	46	49,9	58,9	63,8	67	57,3	57,2	52,3	53,9	44	48,4	69,8	52,6	54,5	47	39,8	50,1	65,8	50,6	47,8	54,2b	48,9	39,5	52,6	56,8	75,7
Miera celoživotného vzdelávania (25-64) (3)	spolu	9,1	7,2	1,2	7,5	32,8	7,7	10,9	6,7	3	10,8	5p	6,2	7,7	5	4	13,4	2,8	6,2	16,5b	13,7	5,3	5,8p	1,3	16,2	2,8	23,0	24,5	19,4
	ženy	10,0	7,4	1,3	7,7	39,3	7,6	13,0	7,2	2,9	11,6	5,4p	6,5	7,9	6,5	4,8	14,0	2,9	6,4	17,1b	14,7	5,9	5,7p	1,4	18,3	3,3	27,1	31,1	22,4
	muži	8,3	7	1,1	7,3	26,3	7,7	8,6	6,3	3,1	10,0	4,6p	5,9	7,5	3,4	3,2	12,8	2,6	6	15,9b	12,7	4,8	5,8p	1,2	14,1	2,2	18,9	18	16,4
Miera nezamestnanosti (4)	spolu	9,7	7,2	11,2	6,7	7,6	5,9	12,5	14,4	17,7	21,7	9,7	8,4	7,8	15,4	15,4	4,8	10,9	6,5	4,4	4,2	9,7	12,9	7,4	8,2	13,5	7,8	7,5	8
	ženy	9,8	7,2	10,0	7,9	7,5	5,6	11,8	10,6	21,4	22,2	10,2	9,6	7,7	13,1	13,0	6,3	10,9	7,1	4,4	4,3	10,5	13,2	6,8	8,2	13,6	7,1	7,5	7,3
	muži	9,6	7,1	12,3	5,8	7,7	6,2	13,1	17,5	15	21,2	9,2	7,6	7,9	17,6	17,8	3,7	11	6,1	4,5	4	9	12,7	7,9	8,2	13,5	8,4	7,6	8,7
Miera nezamestnanosti mladých ľudí (15 - 24) (5)	spolu	21,4	18,7	26,6	18,0	14,2	8,6	22,3	29,4	44,4	46,4	22,9	29,1	22,4	29,1	32,9	15,6	26,1	13,7	7,6	8,3	25,8	30,1	23,7	15,7	33,2	20,1	22,9	21,1
	ženy	20,8	18,7	25,2	17,9	12,7	7,8	20,7	23,3	51,5	44,4	24,0	32,0	21,5	28,6	30,4	18,9	24,6	13,8	7,8	8,8	28,9	31,7	23,8	16,8	33,6	18,4	22,0	18,4
	muži	21,9	18,7	27,6	18,1	15,7	9,3	23,7	35,3	38,5	48,2	22	27,1	23,3	29,5	34,6	12,9	27,2	13,7	7,5	7,9	23,6	28,7	23,7	15	33	21,8	23,8	23,5
Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie vo veku 30 - 34 rokov (6)	spolu	33,6	44,4	27,7	20,4	47	29,8	40,0	49,9	28,4	40,6	43,5p	19,8	45,1	32,3	43,8	46,1p	25,7	21,5	41,4b	23,5	35,3	23,5	18,1	34,8	22,1	45,7	45,8	43
	ženy	37,2	50,0	35,5	22,3	52,1	29,7	47,7	55,3	31,4	45,9	47,6p	24,2	48,9	41,4	51,2	47,4p	30,7	24,5	44,4b	24,5	40,8	29,4	19,6	44,0	26,2	54,0	52,1	45,1
	muži	30	39	20,7	18,6	42,2	29,9	32,2	44,4	25,7	35,7	39,3p	15,5	41,3	23,4	36,3	44,8p	21	18,5u	38,4b	22,5	29,8	17,7	16,7	26,4	18,2	37,7	39,8	40,9

Pokračovanie tab. 2

		eu27	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	gr	es	fr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se	uk
Miera zamestnanosti nizkokvalifikovaných (ISCED 0-2) (7)	spolu	44,8	38,4	26,6	21,4	57,7	46,5	30,9	35,5	45,7	47,3	45	43,7	50,6	30,8	15,3	44,2	25,7	47,3	59,8	50	23,5	59,6b	40,5	35,3	14,9	41,2	47,5	52,6b
	ženy	36,9	30	22,7	21,8	53,3	41,6	24,4	27,4	31,8	38,6	40,1	28,6	43,2	22,4	11,8	37,2	22,5	27,2	51,6	45	18,1	53b	35,7	30,3	14,3	36,6	43,3	45,2b
	muži	52,8	46,1	30,4	20,9	61,9	52	35,9	42,3	58,2	55,1	50,2	57,9	58,1	36,6	18,4	51,7	29,6	67,7	68,4	56,8	28,7	65,6b	46,3	40,6	15,6	45	51,5	61b
Miera nezamestnanosti nizkokvalifikovaných (ISCED 0-2) (8)	spolu	16,7	14,1b	27,1	24,7	11,6	13,4	27,4	24,1	18,5	29,2	15,3	10,8	8	28	39,5	8,3	24,9	9,1	6,9	8,6	19,2	14,6b	8,6	14,4	42,4	16,7	16,7	14,6b
	ženy	16,6	14,5b	27,1	21,9	11,0	12,2	24,6u	16,9	20,6	30,3	15,4	13,0	5,3	28,4	38,3u	10,7u	24,6	10,6	7,3	8,0	19,6	15,2b	5,8	13u	38,3	17,5	17,5	12,7b
	muži	16,7	13,8b	27,1	28,2	12	14,6	28,9	27,5	17,4	28,5	15,1	9,7	9,9	27,9	40,1	6,4u	25,3	8,5	6,5	9,2	18,9	14,2b	11	15,5u	46,3	16,1	16,1	16,1b
Miera dlhodobej nezamestnanosti (9)	spolu	4,1	3,5b	6,3	2,7	1,8	2,8	7,1	8,6	8,8	9	4	4,4	1,6	8,4	8	1,4	5,2	3	1,5	1,1	3,6	6,2b	3,1	3,6	9,2	1,7	1,4	2,7
	ženy	4,1	3,6b	5,5	3,2	1,7	2,6	6,4	5,0	11,5	9,5	4,2	5,0	1,5	6,3	6,7	1,6	5,3	2,5	1,4	1,0	4,0	6,4b	2,8	3,5	9	1,2	1,2	2,0
	muži	4,2	3,4b	7	2,4	2	3,1	7,9	11,5	6,7	8,6	3,9	3,9	1,7	10,4	9,3	1,3	5,2	3,3	1,6	1,1	3,3	6,1b	3,4	3,7	9,3	2,2	1,6	3,3
Podiel osôb predčasne opúšťajúcich vzdelávací systém (10)	spolu	14,1	11,9	13,9	4,9	10,7	11,9	11,6	10,5	13,7	28,4	12,6p	18,8	12,6	13,3	8,1	7,1u	10,5	36,9	10,1b	8,3	5,4	28,7	18,4	5u	4,7	10,3	9,7p	14,9
	ženy	12,1	10,0	14,5	4,8	7,5	11,0	:	8,4	10,8	23,1	10p	15,4	9,8	9,4	6,2u	6u	9,5	32,3	7,9b	8,2	3,5	24,6	18,2	3,3u	4,9	9,0	8,5p	14,0
	muži	16	13,8	13,2	4,9	13,6	12,7	15,2u	12,6	16,5	33,5	15,2p	22	16,2	17,2	9,9	8u	11,5	40,9	12,2b	8,4	7,2	32,7	18,6	6,4u	4,6	11,6	10,9p	15,8
Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením v % (11)	spolu	23,5	20,8	41,6	14,4	18,3	19,7	21,7	29,9	27,7	25,5	19,3	24,5	23,6	38,1	33,4	17,1	29,9	20,6	15,1	16,6	27,8	25,3	41,4	18,3	20,6	16,9	15,0	23,1
	ženy	24,5	21,7	43,3	16,0	19,0	20,9	22,0	30,5	29,3	26,1	20,0	26,3	24,9	38,5	33,8	17,7	30,3	21,5	16,0	18,4	28,5	25,8	42,1	20,1	21,6	17,7	16,6	24,2
	muži	22,3	20	39,8	12,7	17,7	18,6	21,5	29,3	26	24,9	18,5	22,6	22,3	37,6	32,9	16,5	29,4	19,7	14,1	14,7	27	24,8	40,8	16,5	19,6	16	13,4	22,1
Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením do 18 rokov v % (12)		27,1	23,2	44,6	18,9	15,1	21,7	24	37,6	28,7	29,8	23	28,9	21	42	34,3	22,3	38,7	24,4	16,9	18,8	30,8	28,7	48,7	15,2	25,3	14,2	14,5	29,7
Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením od 18 rokov v % (13)	spolu	22,6	20,2	41	13,4	19,3	19,4	21,2	27,1	27,5	24,6	18,3	23,6	24,3	37,2	33,2	15,6	27,9	19,7	14,6	16,1	27,1	24,6	39,8	19	19,7	17,6	15,2	21,4
	ženy	23,9	21,1	43,0	15,4	20,0	20,8	21,7	27,5	29,0	25,2	19,3	25,6	26,5	38,0	33,2	16,8	28,7	21,1	16,0	18,3	28,0	25,8	40,3	21,3	20,7	18,4	17,1	23,0
	muži	21,2	19,3	38,8	11,2	18,5	17,8	20,7	26,6	25,8	24,0	17,1	21,4	22,1	36,2	33,2	14,4	26,9	18,2	13,1	13,7	26,1	23,2	39,2	16,6	18,6	16,8	13,2	19,7
Miera rizika chudoby (14)	spolu	16,4	14,6	20,7	9,0	13,3	15,6	15,8	16,1	20,1	20,7	13,5	18,2	15,8	21,3	20,2	14,5	12,3	15,5	10,3	12,1	17,6	17,9	21,1	12,7	12	13,1	12,9	17,1
	ženy	17,1	15,2	22,3	10,0	13,4	16,4	16,2	16,2	20,9	21,3	14,1	19,5	17,2	21,0	19,8	14,4	12,0	16,0	10,8	13,5	17,7	18,4	21,4	14,1	12,2	13,8	14,3	17,8
	muži	15,7	13,9	19	8	13,1	14,9	15,4	15,9	19,3	20,1	12,8	16,8	14,3	21,7	20,7	14,6	12,6	15	9,7	10,7	17,4	17,3	20,7	11,3	11,7	12,4	11,4	16,4
Osoby v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce v % (15)	spolu	10	12,6	7,9	6,4	10,3	11,1	8,9	22,9	7,5	9,8	9,8	10,2	4,6	12,2	9,2	5,5	11,8	8,4	8,2	7,7	7,3	8,6	6,8	6,9	7,9	9,1	5,9	13,1
	ženy	10,7	13,5	8,1	7,6	11,1	11,6	8,2	24,4	8,5	10,1	10,5	11,6	4,9	11,0	8,7	6,3	12,5	10,2	9,1	8,8	8,0	8,8	7,7	8,0	8,4	8,8	6,1	13,9
	muži	9,3	11,8	7,7	5,2	9,4	10,7	9,6	21,5	6,4	9,5	9,2	8,8	4,3	13,4	9,6	4,8	11,2	6,7	7,3	6,7	6,7	8,4	6	6	7,4	9,4	5,7	12,4
Ťažko materiálne deprivovaní v % (16)	spolu	8,1	5,9	35	6,2	2,7	4,5	9,0	7,5	11,6	4	5,8	6,9	9,8	27,4	19,5	0,5	21,6	5,7	2,2	4,3	14,2	9	31	5,9	11,4	2,8	1,3	4,8
	ženy	8,3	6,0	36,0	6,5	2,5	4,7	8,7	8,0	12,2	4,1	5,8	7,1	9,7	27,9	19,5	0,7	21,6	5,8	2,2	4,6	14,4	8,8	31,2	6,3	11,8	3,1	1,4	4,9
	muži	7,9	5,7	33,8	5,8	2,8	4,4	9,3	7,1	10,9	3,8	5,7	6,7	10	26,8	19,5	0,4	21,5	5,6	2,3	3,9	14,1	9,2	30,7	5,6	11,1	2,6	1,2	4,8

Zdroj: Eurostat

(1), (2), (4), (5), (7), (8) a (9) údaje sú za rok 2011

(3), (6), (10), (11) - (16) údaje sú za rok 2010

: - nedostupné údaje, p - predbežné údaje, e - odhad, b - zmena v zisťovaní, u - nereliabilné údaje

eu27 – Európska únia (27 krajín), be – Belgicko, bg – Bulharsko, cz – Česká republika, dk – Dánsko, de – Nemecko, ee – Estónsko, ie – Írsko, gr – Grécko, es – Španielsko, fr – Francúzsko, it – Taliansko, cy – Cyprus, lv – Lotyšsko, lt – Litva, lu – Luxembursko, hu – Maďarsko, mt – Malta, nl – Holandsko, at – Rakúsko, pl – Poľsko, pt – Portugalsko, ro – Rumunsko, si – Slovinsko, sk – Slovensko, fi – Fínsko, se – Švédsko, uk – Veľká Británia